

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AVRASYA ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI

EVLİ VE BEKÂR KADINLARIN KADINA YÖNELİK ŞİDDETE
İLİŞKİN TUTUM VE DENEYİMLERİ

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan
Ayşe KILIÇ CANDAN

Niğde
Temmuz, 2021

T.C.
NIĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AVRASYA ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI

EVLİ VE BEKÂR KADINLARIN KADINA YÖNELİK ŞİDDETE
İLİŞKİN TUTUM VE DENEYİMLERİ

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan
Ayşe KILIÇ CANDAN

Danışman : Prof. Dr. Yücel CAN
Üye : Prof. Dr. Bülent KARA
Üye : Doç. Dr. Nalan GÖRDELES BEŞER
Üye : Doç. Dr. Ahmet Burak KAHRAMAN
Üye : Dr. Öğretim Üyesi Sevim ODABAŞ

Niğde
Temmuz, 2021

YEMİN METNİ

Doktora Tezi olarak sunduğum “**Evli ve Bekâr Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Deneyimleri**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.
16/07/2021

Ayşe KILIÇ CANDAN

ÖN SÖZ

“Evli ve Bekâr Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Deneyimleri” başlıklı bu çalışma Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı’nın doktora programı bitirme tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu araştırmada; klasik sosyoloji literatüründe aile ve evlilikle kadına şiddet arasında kurulan determinist ilişkinin sorgulanması, değişen teknolojik, ekonomik ve sosyal faktörlerin de etkisiyle, artış gösteren aileye alternatif yaşam biçimlerinde tecrübe edilen şiddetin açığa çıkartılması amaçlanmıştır. Buna ek olarak klasik aile modeli ile alternatif yaşam biçimlerinde tecrübe edilen şiddetin nitelik ve niceliğindeki farklılaşmalar ve buna etki eden dinamiklerin de anlaşılması amaçlanmıştır.

Günümüzde Dünya’da ve Türkiye’de kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin giderek artış göstermesi sebebiyle bir kadın olarak bu konuyu irdeleme dürtüsüyle araştırma yapmak istedim. Mesleğimi icra ederken şiddete maruz kalan kadınlarla çalışma fırsatı buldum ve kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla farkındalık eğitimleri verdim. Kadınlar kadar erkeklerle de iletişim halinde olmam bu konu hakkında bana oldukça gözlem yapma fırsatı da verdi. Lisans eğitimimi tamamlama tez konumun da kadına yönelik şiddet olmasından dolayı tecrübelerimi birleştirip çalışmalarımı derinleştirme fırsatı buldum ve bunu doktora tezimde daha üst seviyeye taşımak istedim. Bu uzun ve meşakkatli süreçte araştırma yapmak bana çok farklı tecrübeler kattı.

Tezimin hazırlanması sırasında bana destek olan, yardımlarını esirgemeyen, bilgi ve birikimlerini benimle paylaşan değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Yücel CAN’a,

Tez izleme komitemde bulunan, bana katkı sağlayan, bilgi ve deneyimleriyle beni destekleyen değerli hocam Prof. Dr. Bülent KARA’ya,

Araştırmam sürecinde ve özellikle ölçekler ile ilgili kısmındaki emek, katkı, destek ve yönlendirmeleri için değerli hocam Doç. Dr. Nalan GÖRDELES BEŞER’e,

Araştırmamın evren ve örneklem kısmındaki katkı, destek ve yönlendirmeleri için değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Semirhan GÖKÇE’ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın derinleşmesi ve bilgi dağarcığımın genişlemesinde katkıları olan kadına yönelik şiddet araştırmaları yürüten ve yürütmüş olan tüm bilim insanlarına saygılarımı ve minnettarlığımı sunuyorum.

Araştırma esnasında birçok kadınla görüşme fırsatı yakaladığım güçlü kadınlara, özel hayatlarını benimle paylaştıkları ve bu araştırmaya katkıda buldukları için sonsuz teşekkürü borç bilirim.

Araştırmam sürecinde uzakta olsalar da beni motive eden, manevi desteğini esirgemeyen annem, babam ve kardeşlerime çok teşekkür ederim.

Çalışmam boyunca bana sonuna kadar desteklerini esirgemeyen eşim Prof. Dr. Tuncay CANDAN, canım oğlum Atılay CANDAN ve canım kızım Aysima CANDAN'a sonsuz sevgilerimi sunuyorum.

Son olarak çalışmam sürecinde ismini saymadığım emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunarım.

Ayşe KILIÇ CANDAN

ÖZET
DOKTORA TEZİ

EVLİ VE BEKÂR KADINLARIN KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN
TUTUM VE DENEYİMLERİ

KILIÇ CANDAN, Ayşe
Avrasya Araştırmaları Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yücel CAN
Temmuz 2021, 188 sayfa

Evli ve bekâr kadınların kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve deneyimlerinin belirlenmesi için bu araştırmada, klasik sosyoloji literatüründe aile ve evlilikle kadına şiddet arasında kurulan determinist ilişkinin sorgulanması, değişen teknolojik, ekonomik ve sosyal faktörlerin de etkisiyle, artış gösteren aileye alternatif yaşam biçimlerinde tecrübe edilen şiddetin açığa çıkartılması amaçlanmıştır. Buna ek olarak klasik aile modeli ile alternatif yaşam biçimlerinde tecrübe edilen şiddetin nitelik ve niceliğindeki farklılaşmalar ve buna etki eden dinamiklerin de anlaşılması amaçlanmıştır.

Araştırmada, kadına yönelik şiddet olgusu anlamacı ve feminist bakış açısı ile ele alınmıştır. Araştırmanın evrenini Niğde ili merkez ve ilçelerinde yaşayan kadınlar oluşturmuştur. Örneklem şiddet geçmişi olan ya da olmayan bir erkekle birlikteliği olan 500 kadından oluşmuştur. Araştırma 250 bekâr ve 250 evli olmak üzere 18 ile 73 yaşları arasındaki kadınlarla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma kapsamında kadınların sosyo-demografik özelliklerine ulaşmak için 9 sorudan oluşan form, 30 sorudan oluşan Kadına Yönelik Şiddet Tutum ve 50 sorudan oluşan Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Deneyim Ölçekleri kullanılmıştır. Ölçekler kadınların bedene ve kimliğe yönelik tutum ile psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddet türlerine karşı deneyimlerini ölçmektedir. Nitel araştırma kapsamında 20 soruluk yarı yapılandırılmış form kullanılmış, 17 kadınla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş ve içerik analizi yapılmıştır.

Araştırmamızda verilerin analizi Microsoft Word, Excel ve SPSS programları kullanılarak hazırlanmıştır.

Araştırma sonucunda evli ve bekâr kadınların kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve deneyimlerini kıyaslamamızda kadına şiddetle aile ve evlilik arasında determinist bir ilişkinin olmadığı anlaşılmıştır. Araştırmamızda kadınların aile ve

evlilik dışında da psikolojik, fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddete maruz kaldıkları anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadına yönelik şiddet, Tutum, Deneyim, Aile, Evlilik, Evli kadın, Bekâr kadın.

ABSTRACT
DOCTORATE THESIS

MARRIED AND SINGLE WOMEN’S ATTITUDES AND EXPERIENCES
ABOUT VIOLENCE AGAINST WOMEN

KILIÇ CANDAN, Ayşe
Department of Eurasia Studies
Supervisor: Professor Yücel CAN
July 2021, 188 pages

In this study, to determine the attitudes and experiences of married and single women regarding violence against women, it was aimed to question the deterministic relationship established between family and marriage and violence against women in the classical sociology literature and to reveal the violence experienced in alternative lifestyles, which are seemed to be becoming more prominent. In addition, it was aimed to understand the variations in the quality and quantity of violence experienced in alternative lifestyles and the dynamics affecting it with the classical family model.

In the study, the phenomenon of violence against women was handled with an understanding and feminist perspective. The population of the study consisted of women living in the city center and districts of Niğde. The sample is consisted with 500 women who have been in relationship with a man, with or without a history of violence. The research was conducted with women between the ages of 18 and 73, 250 singles and 250 married women. Quantitative and qualitative research methods were used in the research. Within the scope of the quantitative research, to reach the socio-demographic characteristics of women the form consisting of 9 questions, the Violence Against Women Attitude Scale consisting of 30 questions and the Domestic Violence Against Women Experience Scales consisting of 50 questions were used. The scales reflect women's attitudes towards body and identity and their experiences against psychological, physical, sexual, and economic violence. Within the scope of qualitative research, semi-structured interview form was used, in-depth interviews were made with 17 women and content analysis was made.

The analysis of the data related to the research was prepared using Microsoft Word, Excel and SPSS programs.

As a result of the study, when we compared the attitudes and experiences of married and single women regarding violence against women, it was understood that there was no deterministic relationship between violence against women and family

and marriage. In this study, it was understood that women were exposed to psychological, physical, economic and sexual violence also outside of family and marriage.

Keywords: Violence against women, Attitudes, Experiences, Family, Marriage, Married woman, Single woman.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
EKLER LİSTESİ.....	xv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	6
1.2. Araştırmanın Amacı.....	7
1.3. Araştırmanın Önemi.....	8
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
1.5. Varsayımlar.....	9
1.6. Tanımlar.....	9

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ALAN YAZINI

2.1. Dünya’da Kadına Bakış	11
2.2. Dinler ve Kadın.....	14
2.2.1. Yahudilikte Kadın.....	15
2.2.2. Hristiyanlıkta Kadın	17
2.2.3. İslamiyet’te Kadın	18
2.2.4. Hinduizm’de Kadın	21
2.2.5. Budizm’de Kadın.....	21

2.3. Ataerkil Toplum ve Kadın	22
2.4. Toplumsal Cinsiyet	25
2.5. Biyolojik ve Sosyolojik Açından Kadın ve Erkek Davranışları	29
2.6. Türkiye’de Kadına Bakış	32
2.6.1. Türk Kültüründe Kadına Yönelik Şiddet İçerikli Atasözleri ve Deyimler	34
2.7. Şiddet Kavramı	36
2.7.1. Kadına Yönelik Şiddet Kavramı.....	38
2.7.1.1. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri.....	39
2.7.1.2. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri	40
2.7.1.3. Kadına Yönelik Şiddetin Etkileri.....	41
2.7.1.4. Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet	43
2.8. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Uluslararası ve Ulusal Yasal Düzenlemeler.....	48
2.8.1. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)	49
2.8.2. İstanbul Sözleşmesi	50
2.8.3. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	50
2.8.4. Türk Medeni Kanunu.....	51
2.8.5. Türk Ceza Kanunu	52
2.8.6. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun	54
2.9. Dünya’da Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Araştırmalar ve İstatistik Veriler	54
2.9.1. Dünya Sağlık Örgütünün Verileri.....	55
2.10. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Araştırmalar ve İstatistik Veriler	57
2.10.1. Türkiye İstatistik Kurumu Araştırması ve Verileri.....	57
2.10.2. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Araştırmaları ve Verileri.....	59
2.10.3. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Diğer Araştırmalar ve Veriler	61

2.11. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Koruyucu ve Önleyici Tedbirler, ASHB ve Diğer Kurumlar Tarafından Yürütülen Hizmetler	62
2.11.1. Mülki Amir ve Hakim Tarafından Alınabilecek Tedbir Kararları	62
2.11.2. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca Kadınlara Sunulan Hizmetler	64
2.11.2.1. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri	65
2.11.2.2. ASHB İl Müdürlükleri ve Sosyal Hizmet Merkezleri	65
2.11.2.3. İlk Kabul Birimleri.....	65
2.11.2.4. Kadın Konukevleri.....	65
2.11.2.5. ALO 183 Sosyal Destek Hattı.....	66
2.11.3. Diğer Kurum ve Kuruluşların Sunduğu Hizmetler.....	66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	69
3.2. Evren ve Örneklem	71
3.3. Verileri Toplama Teknikleri	72
3.4. Verilerin Analizi	78
3.4.1. Kuramsal Çerçeve.....	79
3.4.1.1. Sosyolojik Yaklaşım	79

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	83
4.2. Ölçeklerle İlgili Bulgular	91
4.2.1. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinin Puan Ortancalarının Dağılımı	91
4.2.2. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Aile.....	102
4.2.3. Kadınların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Dağılımı.....	116

4.2.4. Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Deneyim Ölçeği Puanlarının İlişkisinin Dağılımı	118
4.3. İçerik Analizi ve Derinlemesine Görüşmelere İlişkin Bulgular	120
4.3.1. Tema 1: Şiddet İçeren Davranışlar ve Türleri ile ilgili Bulgular.....	120
4.3.2. Tema 2: Şiddetin Kaynağı ve Oluşma Nedeni ile ilgili Bulgular.....	123
4.3.3. Tema 3: Şiddet Görme Durumu ile İlgili Bulgular.....	131
4.3.4. Tema 4: Şiddete Maruz Kalmama Nedenleri ile ilgili Bulgular.....	135
4.3.5. Tema 5: Şiddetin Önlenmesi ve Tedavi Etme ile ilgili Bulgular	137
4.3.6. Tema 6: Şiddet Kavramına Karşı Tutum ile ilgili Bulgular	141
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	148
KAYNAKÇA	162
KAYNAKÇA.....	162
EKLER.....	174
ÖZ GEÇMİŞ.....	188

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: DSÖ Bölgesinde Yakın Partner Şiddeti (Fiziksel ve/veya Cinsel) veya Eşi Olmayan Tarafından Cinsel Şiddet ya da Her İkisi Tarafından Şiddete Yaşam Boyu Maruz Kalan (15 yaş ve üstü) Kadınların Oranı.....	56
Tablo 2: Eşi veya Birlikte Olduğu Kişi(ler)den Fiziksel veya Cinsel Şiddet Yaşamış Kadınların Yüzdesi	58
Tablo 3: Niğde Merkez ve İlçelerin Kadın Nüfusu ve Örneklem.....	72
Tablo 4: Kadınların Yaş Durumuna Göre Dağılımı.....	83
Tablo 5: Kadınların Medeni Durumuna Göre Dağılımı.....	84
Tablo 6: Kadınların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	85
Tablo 7: Kadınların Mesleğine Göre Dağılımı	86
Tablo 8: Kadınların Ekonomik Durumuna Göre Dağılımı.....	87
Tablo 9: Kadınların Yaşamının Büyük Bölümünü Sürdüğü Yere Göre Dağılımı	87
Tablo 10: Kadınların Evlilik Yaşına Göre Dağılımı.....	88
Tablo 11: Kadınların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı.....	89
Tablo 12: Kadınların İkamet Ettiği Yere Göre Dağılımı	90
Tablo 13: Kadınların Partnerinin Alkol Alma Sıklığına göre Dağılımı.....	90
Tablo 14: Kadınların Yaş ve Medeni Durumuna Göre Tutum Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı	91
Tablo 15: Kadınların Evlilik Yaşı ve Çocuk Sayısına Göre Tutum Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı	95
Tablo 16: Kadınların İkamet Ettiği Yer, Partnerinin Alkol Alma Sıklığı ve Mesleğine Göre Tutum Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı.....	97
Tablo 17: Kadınların Eğitim, Yaşamının Büyük Kısmını Sürdüğü Yer ve Ekonomik Durumuna Göre Tutum Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı	100
Tablo 18: Kadınların Yaş, Medeni Durum ve Evlilik Yaşına Göre Deneyim Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı	103

Tablo 19: Kadınların Çocuk Sayısı ve İkamet Ettiği Yere Göre Deneyim Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı	108
Tablo 20: Kadınların Partnerinin Alkol Alma Sıklığı ve Mesleğine Göre Deneyim Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı.....	110
Tablo 21: Kadınların Eğitim Durumuna Göre Deneyim Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı	112
Tablo 22: Kadınların Yaşamının Büyük Kısmını Sürdüğü Yer ve Ekonomik Durumuna Göre Deneyim Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı.....	114
Tablo 23: Kadınların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Dağılımı.....	116
Tablo 24: Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği Puanlarının İlişkisinin Dağılımı	119

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kadına Yönelik Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri	42
---	----

EKLER LİSTESİ

EK 1: Derinlemesine Görüşme Formu	174
EK 2: Katılımcı Bilgilendirme Formu	175
EK 3: Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği	176
EK 4: Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği.....	179
EK 5: Valilik Araştırma İzin Belgesi	180
EK 6: Etik Kurulu İzin Belgesi.....	181
EK 7: Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Deneyim Ölçeği Kullanım İzin Belgesi ..	182
EK 8: Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İSKEBE) Kullanım İzin Belgesi	183
EK 9: Aydınlatılmış Onam Formu.....	184
EK 10: Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	186

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ASHB	: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
AKŞÖ	: Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği
ASM	: Aile Sağlığı Merkezi
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BM	: Birleşmiş Milletler
CEDAW	: Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın Önlenmesi komitesi)
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
HÜNEE	: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
KSGM	: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
SPSS	: Statistical Package for Social Science (Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi)
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TSM	: Toplum Sağlığı Merkezi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UN	: United Nations (Birleşmiş Milletler)
WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde ilgili alan yazı özetlenerek, Evli ve Bekâr Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Deneyimleri ile ilgili problemin ne olduğuna, araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, sınırlılıklarına, araştırmaya başlarken yapılan varsayımlara ve tezde geçen tanımların hangi anlamlarda kullanıldığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Kadın ve erkek arasındaki ilişki uyumlu ve düzeyli bir birliktelik olarak yaşanabilmekte ancak tam tersi zor ve karmaşık bir hal de alabilmektedir. Adına ister eş ister partner isterse de flört diyelim kadın erkek ilişkisi her daim var olagelmiş ve bundan sonra da var olmaya devam edecektir. Gerek kadının gerekse de erkeğin fizyolojik, duygusal ve sosyal ihtiyaçları onların birlikte yaşamasını getirmektedir. Bu birliktelik kadın ve erkek ilişkisinde uyumlu bir duruma işaret ettiğinde her iki taraf için de mutlu bir yaşamın kapılarını aralayabilmelerine yardımcı olmaktadır. Ancak gerek evlilik gerekse de evlilik dışı ilişkilerde uyumlu olmayan birliktelikler erkeğin ve özellikle de kadının pek çok sorunla karşılaşmasına neden olmaktadır. Kadınların yaşadığı en büyük sorunlardan biri ise kadına yönelik şiddete maruz kalmaları yani fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddet gibi olumsuzlukları yaşamalarıdır.

Bu sorunlarla boğuşmak kadının yaşam kalitesinin düşmesine neden olmakta, depresyon vb. ruhsal sorunlarla mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Klasik sosyoloji literatüründe kadının bu durumuma düşmesinden genellikle evlilik ve aile kurumu sorumlu tutulmakta ve bu kurumlar itibarsızlaştırılmaktadır. Halbuki bizim iddiamız kadına şiddetle aile ve evlilik arasında determinist bir ilişkinin olmadığı, kadınların aile ve evlilik dışında da şiddete maruz kaldıkları, hatta birlikte yaşayan veya birlikteliği olan çiftlerde ayrılık vb. durumlarda kadınların evli olanlara göre daha fazla mağduriyet yaşadıkları şeklindeki iddiadır. Türkiye’de kadına yönelik şiddetin evlilik aile ile ilişkilendirilmesinin nedenlerinden birinin de kadın-erkek birlikteliğinin daha çok evlilik ve aile üzerinden deneyimlenmesiyle ilgili olabileceği düşünülebilir. Aileye alternatif yaşam biçimlerindeki (birlikte yaşama, aynı cinsten birliktelikler) artışa bağlı olarak kadına şiddetin klasik aile modeli dışındaki birlikteliklerde de artış gösterip göstermediğinin belirlenmesi önemli olmaktadır.

Kadın olmak ve varlığını “ideal” bir ilişki içinde sürdürebilme yeteneği sadece kadının değil aynı zamanda erkeğin de çaba içinde olması gereken bir durumdur. Kadın ve erkek karşılıklı anlayış içinde ilişkilerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri istenilen bir durumdur ancak ilişki içinde yaşanan anlaşmazlıklar özellikle kadının şiddet görmesine ve mağdur olmasına sebep olmaktadır. Türkiye’nin ataerkil bir toplum olması kadın erkek ilişkisinde erkeğin otoriter yapısı, kadınların şiddete uğramalarını kaçınılmaz kılmaktadır. Şiddet sonucunda günümüzde artış eğiliminde olan kadın cinayetleri işlenmekte ve birçok kadın eşi, eski eşi veya yakın partneri tarafından öldürülmektedir.

Üç büyük semavi din olan Yahudilik, Hristiyanlık, İslamiyet ve semavi olmayan dinler Hinduizm ve Budizm incelendiğinde dinlerin erkeğe verdiği hakları kadına vermediği, kadının hep ikinci planda kaldığı ve erkeğin kadına hükmeden ataerkil bir bakış açısında olduğu anlaşılmaktadır (Uçar Özbirinci, 2012: 32-33; Gürhan, 2010: 66; Batuk, 2008: 47-48; Karakaya, 2018: 56-57; Arslan, 2014: 147-148). Aras’ın (2015: 196-197) araştırmasında, Orta Çağ’da kilisenin, kadınlara eşlerine itaat etmeleri gerektiğini öğrettiğini, bu da kadınların, Meryem ana gibi saf ve kutsal olması; Havva gibi güvenilmez olmaması, erkekler için ahlaki bir tehlike oluşturmaması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu öğretinin erkeğin, kadına tapmasına ve aynı zamanda da onu aşağı görmesine ve erkeğin otoritesine teslim olmasına neden olduğu aktarılmaktadır.

Kadın olmak, hiç şüphesiz her dönemde zor olmuştur ancak dünya tarihine bakıldığında genelde kadın ikinci planda olmuş ve kötülük kaynağı olarak nitelendirilmiştir (Gökkaya, 2018: 77; Aras, 2015: 227; Eryiğit Bader, 2018: 19). Kadın erkeğine bağımlı, erkeğine itaat eden, onun sözünden çıkamayan, evliliği maddi sıkıntılar sebebiyle yapan ve aşkın evliliğinde yer alması olası görülmeyen bir olguyla yaşayan bir varlık idi. Yunan mitlerinde ataerkil özelliklerle donatılmış toplum yapısı görülmekteydi. Yunan mitolojisinde kadın, birçok pozitif meziyeti içerisinde barındıran ve toplumu oluşturan erkek topluluğuna karşın; tanrılar tarafından sonradan bir ceza aracı olarak yaratılan, meraklı, dünyaya kötülükleri getiren ikinci sınıf bir varlık olarak karşımıza çıkmaktaydı. Kadın güzel bir kötülük ve zehirli bir armağandı (Gülcan, 2010: 118). Uçar Özbirinci’nin (2012: 23) yapmış olduğu Yunan Mitolojisi incelemesinde, batı kültürünü klasik Yunan mitolojisinin şekillendirdiği, batı kültürünün özünde kadını tiplere sokarak diğer kadınları

ehlileştirmek olduğu, örneğin; iyi, fedakâr kadın, kıskanç, hafif meşrep kadın, meraklı ve hadım eden kadın gibi. Yunan mitolojisinde birçok canavardan daha tehlikeli olan yaratıkların hep kadın olduğu aktarılmıştır. Eryiğit Bader (2018: 19) çalışmasında Yunan bilim adamlarından Eflatun'un üç şeyden dolayı rabbine hamdettiği, bunlar; Yunan olarak yaratılması, kadın olmayıp erkek olarak dünyaya gelmesi ve Sokrat'ın öğrencisi olmasıdır. Ona göre kadınlar, yaratılması tamamlanmamış, gelişme ve yükselme merdivenlerinin en alt basamağında yer alan eksik varlıklar olduğunu aktarmaktadır.

Gittins (1985/2011: 188), devlet yasalarının son ikiyüz yıldır erkek gelir sahibi ve bağımlılardan oluşan orta sınıf ideolojisini ve özel çekirdek aileyi güçlendirdiğini ve bu ideolojinin politikalarının genel etkisi nüfusun çoğunluğunun ama özellikle kadınların her zamankinden çok evliliğe bağımlı kıldığını aktarmaktadır.

Kadın ruhunun ve bedeninin incinmesi, ikinci planda olmasını kabul etmemesi tarih boyunca görülmüş ve ilk olarak 1800'lerde kadınlar başkaldırmışlardır. İlk feminist hareketler incelendiğinde tüm dünyada farklı şekillerde ama aynı tarz hak talepleri ile ortaya çıktığını, bu hak taleplerinin büyük çoğunluğunu kadının ekonomik alanda varoluşunun tanınmasını istemek yönünde olduğu ve feminist hareketin küçük ama kararlı kadın gruplarının çalışmalarının sonucu olarak görüldüğü vurgulanmaktadır (Çelik 2010: 140). Gittins (1985/2011: 165) 1960'larda Britanya ve ABD'de bazı feministlerin aile kurumunun kadının toplumda ve iş yerindeki eşitsiz konumlarının kaynağı olduğunu iddia ettiklerini, ancak bazılarının da kadının doğal yerinin ev olduğunu, toplum ve devlet tarafından daha çok ilgi görmesi gerektiğini ileri sürdüğünü aktarmıştır.

Kadın hareketlerinin devamı ve kadınlarının varlıklarını hissettirmesi çok da kolay olmamıştır. Günümüzde bile kadınlar birtakım haklarını alma konusunda güçlük çekmekte ve erkek hegemonyasından çıkamamaktadırlar. Kaldı ki şiddet uzun bir süre söz konusu bile olmamış ancak 80'li yıllarda konuşulmaya başlanmıştır.

Literatürde şiddetin kimi bilim insanları tarafından doğuştan geldiği ve insanın şiddeti içinde barındırdığını savunsada kimi bilim insanları tarafından tam tersi öğrenilen bir davranış olarak tasvir edildiği anlaşılmaktadır. İster doğuştan isterse öğrenilen bir davranış olsun önemli olan bununla nasıl başa çıkacağımızdır. Bireysel

kontrol ve toplumsal denetim mekanizmalarının sağlıklı işlemesi önem kazanmaktadır. Şiddet eğer toplumsal biçimlenmemizle alakalı ise toplumsal cinsiyet konusunu asla göz ardı edilemez.

Toplumda kadını ve erkeği biçimlendiren hiç şüphesiz toplumsal cinsiyet kavramıdır. Hamzaoglu (2019: 38-39) toplumsal cinsiyeti kadın ve erkeğe biçilen roller, onlardan beklenen davranış biçimleri, toplumda üstlendikleri görevler, cinsiyetlere ilişkin değer yargıları gibi faktörlerin toplumsallaşma süreci içinde nasıl oluşturulduğunu ve benimsendiğini ifade eden bir kavram olarak tanımlamaktadır. Bu rollerin kültürel olarak belirlenmiş, nesilden nesle aktarılmış, toplumun yapılanmasına, kültürüne göre değişiklik göstererek zamanla değişime uğramış ve uğrayan roller olduğunu bildirmektedir. Bu roller ile erkeğe verilen üstünlük ise toplumsal cinsiyet eşitsizliğin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bu durum ise kadını dezavantajlı duruma sokarak onun erkek tarafından şiddete uğraması olarak karşımıza çıkmaktadır. Gökkaya (2018: 77)'ya göre kızlar ve kadınların toplumumuzda sık sık eşitsizliğin, önyargının, kadın düşmanlığının ve şiddetin kurbanı oldukları ve toplumsallaşmanın genellikle kadınların oynadığı bu rolü desteklediğini bildirmektedir. Baygal (2016: 182) çalışmasında erkeğe üstün kadına ise düşük pozisyonda roller biçen kültürel yapımızın, sürekli değişimler karşısında toplumsal, aile içinde ve bireysel düzeyde patlamaların yaşandığı olumsuzlukları da beraberinde getirdiğini, aile içinde eşler arasında gözlenen şiddetin, tıpkı cinsiyet rollerinden kaynaklanan farklılaşmanın meşrulaştırılması gibi meşrulaştırılan bir olgu olarak karşımıza çıktığını bildirmektedir.

Birleşmiş Milletler (UN: 1993) kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasına ilişkin deklarasyonunda kadına yönelik şiddeti, kamusal ya da özel alanda ortaya çıkan, kadınlara yönelik fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar veya ıstırap ile sonuçlanan ya da sonuçlanması muhtemel, cinsiyete dayanan her türlü şiddet eylemi, bu eylemlerle yapılan tehditler de dahil zorlama ve keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma olarak tanımlamıştır.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2017), kadına yönelik şiddeti önemli bir halk sağlığı sorunu ve kadınların insan haklarının ihlali olarak kabul etmektedir. Dünya Sağlık Örgütüne göre dünyada her 3 kadından 1'inin, çoğunlukla yakın partneri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddet yaşadığı tahmin edilmektedir. Bu dünya çapında bir rakam olmakla birlikte, topluluklar, ülkeler ve bölgeler arasında görülen

şiddet yaygınlığında farklılıklar göstermektedir. Türkiye’de kadına yönelik şiddete bakıldığında ise kadınların yüzde 38’i yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel şiddetten birine maruz kaldığı bilinmektedir (HÜNEE, 2014: 34).

Aras’ın (2015: 227) da vurguladığı gibi kadın sorunsalı belirli dönemlerle, toplumlarla ya da bireylerle sınırlı değildir farklı ülkelerde farklı biçimlerde yaşanan evrensel bir olgudur. Bu sorun sadece kadını değil, kadın ve erkeği, dolayısıyla toplumun tüm bireylerini ilgilendirmektedir. Bu nedenle amaç sadece kadını değiştirmek değil, kadını ve erkeği birlikte değiştirebilmektir.

Korkmaz (2015: 231) kadınların çocukluğundan itibaren iyi bir anne ve fedakâr bir eş olarak yetiştirildiklerini, aldıkları eğitime rağmen, yaşadıkları toplum içinde geçerli olan gelenek ve göreneklerin de etkisi ve baskısıyla kendilerini erkeklere bağlı hissettiklerini vurgulamaktadır. İşte bu kendini erkeğe bağlı hissetme duygusuyla kadınlar ister evli olsun ister bekar erkeklerle olan ilişkilerinde bu bağlılık duygusuyla kendilerini ikinci plana itme ve çoğu zamanda şiddet ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Bu araştırmada, klasik sosyoloji literatüründe aile ve evlilikle kadına şiddet arasında kurulan determinist ilişkinin sorgulanması, değişen teknolojik, ekonomik ve sosyal faktörlerin de etkisiyle, artış gösteren aileye alternatif yaşam biçimlerinde tecrübe edilen şiddetin açığa çıkartılması amaçlanmaktadır. Buna ek olarak, klasik aile modeli ile alternatif yaşam biçimlerinde tecrübe edilen şiddetin nitelik ve niceliğindeki farklılaşmalar ve buna etki eden dinamiklerin de belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmada, kadına yönelik şiddet olgusu anlamacı ve feminist bakış açısı ile ele alınmaktadır. Anlamacı ve feminist bir yaklaşımla kadına yönelik şiddetin ataerkil toplum yapısından gelen ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin olduğu bir kültürde konunun daha kolay ele alınacağı düşünülmektedir.

Evli ve bekâr kadınların kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve deneyimlerini tespit etmek ve aralarındaki farklılıkların ortaya konması için yapılan bu araştırma bu alanda çalışan akademi camiasına katkı sağlayacaktır.

Bu araştırma; Niğde ili merkez ve ilçelerinde yaşayan şiddet mağduru olan veya olmayan yetişkin 18-73 yaş aralığında olan 500 kadın ile sınırlı tutulmuştur.

Kadınların 250'si evli ve 250'si bekâr; ancak bir erkekle ilişki içinde olan yani sözlüsü, nişanlısı veya flörtü olan kadınlardan oluşmaktadır.

Araştırmaya başlarken şu varsayımlardan hareket edilmiştir; medeni durumuna bağlı olmaksızın hem evli hem de bekâr kadınlar şiddete maruz kalmaktadır İster evli ister bekâr olsun kadın ve erkek ilişkilerinde kadın eşit olmayan güç ilişkisi içindedir. Şiddete uğrayan kadın sosyolojik ve psikolojik açıdan büyük problemler yaşamaktadır. Şiddete uğrayan kadınlar, ilişkiyi devam ettirme noktasında özellikle çocuk ve ekonomik sorunların etken olduğu düşünülmektedir. Kadın kadına yönelik şiddeti hayatının her alanında yaşamaktadır; fiziksel şiddet olmasa da psikolojik şiddet kadın erkek ilişkisinde kaçınılmaz bir şiddet türüdür.

Günümüzde kadına yönelik şiddet kadınların karşılaştığı sorunların başında gelen bir insan hakları ihlali olarak değerlendirilmektedir. Şiddet medeni duruma bakılmaksızın kadınların yaşam döngüsünde ağır hasarlar bırakmaktadır. Bu sorun toplumumuzun tümüyle ilgilidir ve çözüm için toplu bir zihniyet değişikliğine ve toplumsal seferberliğe ihtiyaç vardır.

1.1. Problem Durumu

Aile ve evlilikle kadına şiddet arasında kurulan ilişki üzerinden aile ve evliliğin değersizleştirilmesi tarzındaki moda yaklaşımların yeniden gözden geçirilerek aile ve evliliğin bazı olumsuz yanlarının ortadan kaldırılmasında yararlı olacağı varsayılmaktadır.

Klasik sosyoloji literatüründe kadına şiddetle aile ve evlilik arasında determinist bir ilişki kuran yaklaşımın sorgulanması araştırmanın özgün değerini oluşturmaktadır.

Evlilik ya da evliliğe alternatif yaşam biçimleri kadınlarla erkeklerin doğalarından ve toplumun insanlara kazandırdığı sosyal rollerden kaynaklı temel yaşam biçimlerinin ayrılmaz bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır. Sağlıklı bir birliktelik hem kadın hem de erkek açısından mutlu bir yaşam sürmenin ve kendini gerçekleştirmiş bir birey olarak toplumda hak ettiği yeri almanın araçlarını bireylere sağlamaktadır. Ancak kadın erkek ilişkilerinde görülen ve genellikle de kadına şiddet olarak ortaya çıkan olumsuz etkenler kadınların ölüme kadar varabilen pek çok olumsuzluğa maruz kalmasına neden olabilmektedir. Kadına yönelik bu

olumsuzluklar sadece evlilik ve aile ile de sınırlı kalmayıp, partner ilişkisi tarzındaki ilişkilerde de ortaya çıkabilmektedir.

Kadına yönelik şiddet kapsamında yakın zamanda yapılan kapsamlı araştırmalara bakıldığında, kadından sorumlu bakanlık olan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bünyesindeki kurum olan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü bu işi yürütmektedir. Kurumun verilerine göre, ilki 2008 yılında gerçekleştirilen “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” ve 2014 yılında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü iş birliği ile “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” göze çarpmaktadır. Bu araştırmalar aile içindeki kadına yönelik şiddet biçimlerini yansıtmaktadır.

Yakın partner şiddetinin Türkiye’deki durumu incelendiğinde ise bu konuda çok az çalışmaya rastlandığı, şiddetin daha çok aile içinde kadına yönelik şiddet ya da flört şiddeti olarak ele alındığı görülmektedir (Gökkaya, 2018: 85). Çalışmamız bir yönüyle de özgün bir çalışma olma niteliğindedir.

Türkiye’de kadına yönelik şiddet hakkında birçok araştırma yapılmıştır. Yapılan bu araştırmaların çoğunluğunun şiddet görmüş kadınların yaşantısını yansıtmaktadır. Ancak evli ve bekâr kadınlar arasındaki farklılıklara değinen ve kadınların tutum ve deneyimlerinin ölçüldüğü çok az araştırma olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple literatüre katkısı olma açısından araştırmamızın konuya ilişkin yeni bir bakış açısı getireceği fikrindeyiz.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada; klasik sosyoloji literatüründe aile ve evlilikle kadına şiddet arasında kurulan determinist ilişkinin sorgulanması, değişen teknolojik, ekonomik ve sosyal faktörlerin de etkisiyle, artış gösteren aileye alternatif yaşam biçimlerinde tecrübe edilen şiddetin açığa çıkartılması amaçlanmaktadır. Buna ek olarak, klasik aile modeli ile alternatif yaşam biçimlerinde tecrübe edilen şiddetin nitelik ve niceliğindeki farklılaşmalar ve buna etki eden dinamiklerin de belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Bu bağlamda aşağıdaki sorular sorulabilir.

- 1- Evli ve bekâr kadınlar arasında şiddet deneyimi farklı mıdır?

- 2- Evli ve bekâr kadınların şiddeti kabullenip ilişkiyi sürdürme noktasındaki eğilimleri nasıldır?
- 3- Evli ve bekâr kadınların şiddeti deneyimleyip buna karşı tutumları nasıldır?
- 4- Evli ve bekâr kadınların şiddete maruz kalma oranları farklı mıdır?

Bu araştırmanın amacı yukarıdaki sorulara cevap aramaktır.

Türkiye’de kadına yönelik şiddet ile ilgili birçok çalışma yapılmaktadır ancak evli ve bekâr kadınların kıyaslanması açısından çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma ile evli ve bekâr kadınlar arasında yaşanan şiddet yoğunluğu ve şiddete ilişkin tutum ve deneyimlerinin belirlenmesi noktasında katkı sağlayacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Kadına yönelik işlenen her türlü şiddetin hem dünyada hem de Türkiye’de artış göstermesi ve buna bağlı olarak kadın cinayetlerinin yoğun olduğu Türkiye’de bu araştırmanın önemini artırmaktadır. Evli ve bekâr kadınların kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve deneyimlerini irdelemek bu alanda önemli katkılar sağlayacaktır. Yine dünyada ve Türkiye’de birincil sorunun toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklandığını düşündüğümüz kadına karşı şiddet sorununun nasıl çözebileceğimiz konusuna eğilmek bu araştırmanın önemini artırmaktadır.

Türkiye’de yapılan araştırmaların çoğunluğunun şiddeti evliliğinde yaşayan kadınlarla ilgili olması ve özellikle partneri olan bekâr kadınların bu konunun dışında tutulması, araştırmamıza duyulan ihtiyacı işaret etmektedir. Bekâr kadının yakın partneri tarafından şiddete uğraması da tıpkı evli bir kadının gördüğü şiddetle eş değerdedir ve özellikle bu konunun irdelenmesi birtakım istatistiklerin de ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma; Niğde ili merkez ve ilçelerinde yaşayan 18-73 yaş arası gönüllü 500 yetişkin kadın birey ile sınırlı tutulmuştur. 18 yaş ve üstü kadınların araştırmamıza dahil edilmesinin sebebi ise reşit olan bireylerin tutum ve deneyimlerini belirlemek amaçlıdır. Kadınların 250’si evli ve 250’si bekâr; ancak bir erkekle ilişki içinde olan yani sözlüsü, nişanlısı veya flörtü olan kadınlardan oluşmaktadır. Bu araştırmayı gerçekleştirirken kadına yönelik şiddetin aile içinde

yaşanan kısmı incelenmiş ancak bekar kadınların yakın partner şiddetine ilişkin akademik çalışmaların oldukça yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

1.5. Varsayımlar

- Medeni durumuna bağlı olmaksızın hem evli hem de bekâr kadınlar şiddete maruz kalmaktadır.
- İster evli ister bekâr olsun kadın ve erkek ilişkilerinde kadın eşit olmayan güç ilişkisi içindedir.
- Şiddete uğrayan kadın sosyolojik ve psikolojik açıdan büyük problemler yaşamaktadır.
- Şiddete uğrayan kadınlar, ilişkiyi devam ettirme noktasında özellikle çocuk ve ekonomik sorunların etken olduğu düşünülmektedir.
- Kadın kadına yönelik şiddeti hayatının her alanında yaşamaktadır; fiziksel şiddet olmasa da psikolojik şiddet kadın erkek ilişkisinde kaçınılmaz bir şiddet türüdür.

1.6. Tanımlar

Ev içi şiddet: *Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti ifade eder.*

Kadına yönelik şiddet: *Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı ifade eder.*

Şiddet: *Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış.*

Toplumsal cinsiyet: *Belli bir toplumun kadınlar ve erkekler için uygun gördüğü sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, etkinlikler ve yaklaşımlar.*

Yakın partner şiddeti: *Fiziksel saldırganlık, cinsel baskı, psikolojik istismar ve kontrol davranışları dahil olmak üzere fiziksel, cinsel veya psikolojik zarara neden olan samimi bir ilişki içindeki davranışı ifade eder. Bu tanım hem mevcut hem de eski eşlerin şiddetini kapsamaktadır.*

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ALAN YAZINI

Bu bölümde Evli ve Bekâr Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Deneyimleri ile ilgili alan yazını kaynaklarına, araştırmamıza destek olacak kuramsal bulgulara ve araştırma bulgularına dayalı bilgiler ile kavramsal çerçeveye yer verilmiştir. Dünya’da kadına bakışın tarihsel boyutu, dinlerde kadına bakış, Türkiye’de kadına bakışın tarihsel boyutu, şiddet kavramı, kadına yönelik şiddetin tanımlanması, kadına yönelik şiddete ilişkin istatistikler, kadına yönelik şiddetin yasalarda ele alınışı, şiddet mağduru kadınlara yönelik hizmetlerinin yasal düzenlemelerde tanıtımı gibi hususlar ele alınmaktadır.

2.1. Dünya’da Kadına Bakış

Dünya’da kadın nasıl algılanmakta ve kadına yönelik şiddetin tarihsel boyutunu anlamak bu konunun ana unsurlarını yerine oturtmak önem arz etmektedir. Dünya’da kadın çoğunlukla ikinci planda olmuş ve ataerkil toplum yapısı gereği hep erkek egemen bir şekilde biçimlendirilmiştir. Bu sebeple kadın dünyanın neresinde olursa olsun pasifize edilmiştir. Kadın yetiştirildiği ataerkil ortam doğrultusunda olmasıyla şiddete açık hale getirilmiştir.

Karta (2015: 351-352) yapmış olduğu incelemesinde ilk çağlarda ataerkil aileyle tek eşli ve ataya dayanan aile, çok eşli yahut anaerkil aileye giderek üstün geldiğini bildirmiştir. Bu durum ailenin önceki biçimlerinde erkeklerin asla kadın sıkıntısı çekmedikleri, kadına sahip oldukları halde karı-koca evliliğinin kurulmasıyla kadınların kaçırılması ve satın alınmalarını başlattığını aktarmaktadır. İlk çağlardan başlayarak günümüze kadar gelen bir baskın erkek egemen ve üstün ataerkil yapı kadınların ikincil durumunu koruduğunu ve bunu değiştirmenin çok zor olacağını hissinde vermektedir Eryiğit Bader (2018: 18) çalışmasında, ataerkil toplum yapısına sahip eski Yunanlılarda kız evlatların, ailenin varlığını devam ettiren olarak görülmediğinden değersiz olduklarını, bekâr iken babanın hükmü altında olan kadının, evlendikten sonra kocanın hükmü altına girdiğini ifade etmektedir. 19. yüzyılın başlarına kadar kadının insan olarak sayılmadığını ve bir zevk aracı olarak görüldüğünü aktarmaktadır. “Yunanlılarda kadın, insan olarak değeri olmayan, baskı altında tutulan, hiçbir hakka sahip olamayan bir varlık idi. Eski yunanda kadın, alınıp satılabilen bir eşya durumunda idi. Kadın bizzat kocası tarafından satılabilirdi. Onlar

bütün insani haklardan mahrum edilmişti, kadın uğursuz kabul edilirdi” (Eryiğit Bader, 2018: 18). Gülcan (2010: 118) Yunan mitolojisi ile ilgili çalışmasında iki farklı kadın imgesinin kabul edildiğini bildirmektedir; Tanrıça olarak kadın ve insan olarak kadın. Tanrıça olarak kadın; çoğalmayı, bereketi, sevgiyi, uyumu, düzeni, güzelliği, intikamı simgeleyen ve bundan ötürü yaşamın kaynağı kabul edilen ve insan olarak kadın ise; sonradan yaratılan, bir ceza aracı, kötülüklerin kaynağı ve “öteki” kabul edildi diye vurgulamaktadır. Uçar Özbirinci (2012: 21-22) çalışmasında, Batı Uygarlığının temellerini atan Yunan Uygarlığının, dünyaya demokrasiyi tanıtan medeniyetin, kadını ve köleleri zamanında eş değer tuttuğunu bildirmiştir. Kadının sosyal yaşamda hiçbir yerinin olmadığını, Yunan efsanelerinde kadın tiplerini oluşturulduğunu örneğin iyi, uysal, anaç kadın, kibirli kadın ve şirret/eril kadın gibi. İyi huylu, anaç kadın figürü çoğunlukla erkeğe hizmet eden olarak nitelendirildiğini aktarmıştır. Uçar Özbirinci yine aynı çalışmasında (2012: 25-26) kadının bir nesne haline dönüştürülmesinin de Yunan mitleri ile başladığını, kadının güzelliğini ve bedenini bile kontrol etmeyi başardığını ve bunun da günümüzde kadının toplumdaki ikincil durumunu destekleyen en etkili yöntemlerden biri olduğunu aktarmaktadır. Yunan efsanelerinde güçlü kadınların tehlikeli ve alt edilmesi gereken varlıklar olduğunu bildirmektedir.

İlk çağlarda erkekler kendilerini kadınların üzerinde üstün varlıklar olarak görmüşler ve kendilerini kadınlar üzerinde her hakka sahip olarak davranmışlardır. Kazıcı (2020: 60) araştırmasında çoğu toplumun hukukuna öncülük etmiş Roma’da, inanç hususunda Yunan’ın tesirinde kaldığını, kadının durumunun Yunan’daki gibi olduğunu, erkeğin, ailenin reisi olduğu karısı ve çocukları üzerinde sınırsız yetkilere sahip olduğu ve çoğu zaman karısını öldürmeye varan bir salahiyyetin tatbikçisi olduğunu vurgulamıştır. Eryiğit Bader (2018: 19) araştırmasında, milattan önce 2000’lerde diğer toplumlarla kıyaslandığında Mısır’da kadınlar bazı haklara sahip olup daha iyi durumda bulunmakla birlikte erkeklerle aynı konumda olmadıklarını, kadın düşmanlığının olmadığı, aksine kadınların saygı gördüğünü bildirmektedir. Kadınların miras ve mülkiyet hakkına sahip oldukları, mahkemede şahitlik yapabildikleri ifade etmektedir. Eski İran’da kadınların hiçbir saygınlığı yoktu, erkekler kız kardeşleriyle evlenmeye teşvik edilirdi. Eski Hindistan’da, kadına köle gözüyle bakılır, 17. yüzyıla kadar kocası ölen kadının, aynı gün kocasının cesedi ile yakılarak yaşam hakkı elinden alınır. Uzak Doğu’da ve Çin’de ise kadınlar; Arap

toplumlarındaki gibi ad konmak yerine numaralandırılırdı. Arap toplumlarında eski zamanlarda kız çocukları diri diri gömülür, erkekler istediği kadar kadınla birlikte olabilirdi (Arıkoğlu Ündücü, 2016: 6). Orta çağda İngiltere’de evlilik, erkek ve kadının yaşamındaki en önemli olguydu. Kararı çiftler değil, aileler verirdi, evlilik yolu ile aileler servetlerini ve sosyal konumlarını ancak iyileştirebilirlerdi. Kadın eşini, efendisi olarak kabul eder ve itaatsiz eş dayakla cezalandırılırdı. Kadının ilk görevi, erkek çocuklar doğurmasıydı (Aras: 2015: 197). *“Tarihsel olarak bakıldığında Roma döneminde ve 14. yüzyıldan 17. Yüzyıla kadar Avrupa’da ve Kuzey Amerika’da kadınlar eşlerinin mülkü olarak görülmekte ve bu dönemlerde erkeklere, bedensel cezalar veya başka yöntemlerle eşlerini cezalandırma ve disiplin etme hakkı tanınmaktaydı”* (McCue, 1995: 60 aktaran Özateş, 2009: 100).

Bünyadzade (2010: 48) araştırmasında 18. yüzyılın sonlarında, kadınların Batı’da ayaklandıklarını, buna ihtiyaç olduğunu, bu kadın hareketinin yükselmeye başlamasının ekonomik ihtiyaçlar dolayısıyla olduğunu, çünkü kadın ne bir insan olarak ne de bir kadın olarak herhangi bir hukuka sahip olmadığını bildirmektedir. Kadın başkalarının aleti konumunda olduğunu ve varlığını kanıtlayabilmek için devrime başvurmasının kaçınılmaz olduğunu aktarmaktadır. Kadın haklarının savunulması 1800’lü yıllara dayanmakta ve feminist hareketlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Feminist hareket genelde üç dalga halinde incelenmektedir. Birinci dalga; kadının oy kullanma, mülkiyet sahibi olma haklarını kazanmasıdır. İkinci dalga; kadın hareketinin kültürel olarak nitelendirildiği ve sosyal hayattaki eşitsizliklerin kaldırılmasına çalışıldığı dönemdir. Üçüncü dalga postmodernizmin etkisiyle kadın haklarının evrensel savının ötesinde, daha çok ayrılıklara vurgu yaparak, bireysel hedefleri ön plana çıkaran bir durumdur (Çelik, 2010: 139). Çelik (2010: 140) çalışmasında birinci dalga kadın hareketleri incelendiğinde kadınların talepleri resmi devlet politikası ile uyduğunu, toplumsal yapının köylü nüfustan şehirli nüfusa dönmesi, işgücü istihdam ihtiyacı, kadını devlet desteği ile başarıya taşıdığını bildirmektedir. Birinci Dünya Savaşında azalan erkek nüfus, fabrikalarda savaş gereçleri üretecek kadın işçilere ihtiyacı doğurmuş ve kadınların çalışmaya davet edildiğini aktarmıştır.

Gittins (1985/2011: 165) çalışmasında Parsons ve Murdock gibi işlevselci sosyologların 1940’larda ve 1950’lerde ailenin “işlevleri” olan üretim ve eğitimin devletçe üstlenilmesinden sonra ailelerin sadece sosyalizasyon, duygusal ihtiyaçlar ve

karşılıklı dayanışma için kurulan daha uzmanlaşmış bir kuruma dönüştüğünü ve bu teorilerde bağımlı eş ve çocuklarına bakan karşılığında eş anneye duygusal destek veren gelir sahibi erkek düşünceye ait olduğunu bildirmektedir. 1970’li yıllar, kadınların toplumsal hayata katılımlarında ortaya çıkan ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel sorunların ulusal ve uluslararası düzlemde tartışıldığı; önerilerin getirildiği yıllar olmuştur. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1975-1985 yılları arasındaki dönem “Kadın On Yılı” olarak ilan edilmiştir (Tural, 1990, aktaran Günay, Aksoy ve Bener, 2016: 274). Aras (2015: 227) çalışmasında 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren feminist hareketlerle kadın sorunsalı ile ilgili farkındalığın arttığını ve daha çok kadının sosyal yaşama dahil olduğunu, eğitim ve istihdam olanaklarından faydalanabildiğini ancak buna rağmen kadınların eğitim, ekonomi, politika ve pek çok alanda erkeklere göre daha minimum düzeyde ve yavaş ilerleyebildiğini vurgulamaktadır. Sucu (2010: 9) makalesinde Ortadoğu’dan Güneydoğu Asya’ya, Kafkaslardan Güney Afrika’ya kadar geniş bir coğrafyaya dağılmış Müslüman ülkelerinde siyasi, ekonomik, sosyal açıdan farklı gelişmişlik düzeyine sahip olsalar bile kadın bedeni ve cinselliği temelinde ortak bir eğilime sahip olduklarının görüldüğünü aktarmaktadır. Bu ülkelerin büyük bir çoğunluğunda, kadınların beden ve cinselliğinin kontrolünü, kendilerine değil, aileye, aşirete ya da topluma verildiğini bildirmektedir.

Dünya üzerindeki tüm ülkelere baktığımızda tarih boyunca kadının yerinin erkekten sonra geldiği, kadının “kadınlık” görevinin çok da kolay olmadığı, kadına atfedilen görev ve sorumlulukların onu şiddete mahkum ettiği anlaşılmalı ve bu düzenin günümüzde kadınlar adına olumlu ilerleme kaydetmesinin zor olacağı görülmektedir.

2.2. Dinler ve Kadın

Din ve kadına bakış arasındaki ilişkiye bakmak kadına yönelik şiddetin oluşumunda önemli bir yer edinmektedir. İnanç insanların hayatlarında etkili bir sistemdir. İnanıcı olan bir insan dininin emrettiği şekilde yaşıyor ve kurallara uyuyor ise bu onun bakış açısını etkileyebilir. Eğer kutsal kitaplar kadın konusunda olumlu mesajlar veriyorsa bu kişinin bakış açısını da yansıyacaktır. Olumsuz mesajlarda kişinin bakış açısını şekillendirebilecektir. Bulut (2016: 101) “Kadına Yönelik Şiddet ile Dini Dünya Görüşleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı araştırmasında sonuçları erkeklerin ataerkil toplum normlarına dayanan ve dini bilgileri yanlış

yorumlayarak kadınlara şiddet uygulayabildiğini saptamıştır. Gürhan (2010: 62-63) araştırmasında dinin kadın ve erkeğe belirlediği rol ve statülerde o toplumda toplumsal cinsiyetin belirlenmesine ve insanların buna göre değer yargılarına ulaşmasına neden olduğunu, toplumsal cinsiyet kalıplarının dinlere göre nasıl farklılaştığını, cinsiyetler arası iktidar ilişkilerinin oluşmasına neden olan dini metinlerden hareketle özellikle kadına yönelik cinsiyete dayalı ayrımcılığın yansımalarının çok önem arz ettiğini aktarmıştır. Uçar Özbirinci (2012: 32-33) araştırmasında, tek tanrılı kitapların erkeğe seslendiğini, muhatabının erkek olduğunu, kadının kapanarak vücudunu saklaması ve kadınlığını yok sayması onun erkeklerin emanetinde söz sahibi olmasına izin vermediğini aktarmaktadır. Kadın kapansa da erkeğin kontrolü altında kalacağını, çünkü aklı ile değil bedeni, yaratıcı değil yaratılanı temsil ettiğini bildirmektedir.

Dünya'nın her yerinde inanç sistemi farklı şekilde yaşanmaktadır. Günümüzde kabul görmüş ve görmekte olan en çok mensubu olan dinlere göre Dünya Nüfusunun %31.51'i Hristiyan, %23.18'i Müslüman, %14.98'i Hindu, 7.08'i %Budist ve %0.20'si Yahudi dinine mensuptur (Wikipedia, 2021). Dinin kadına bakış üzerindeki etkisine bakmak için dünyada kabul edilen semavi din olan Yahudilik, Hristiyanlık, İslamiyet ve üç büyük tek tanrılı din dışındaki dünyada en çok kabul görmüş semavi olmayan din olarak kabul edilen Hinduizm ve Budizm gibi dinleri de anlamak gerekmektedir. Bu nedenle semavi olan ve semavi olmayan dinlerin kadına ilişkin değerlendirmelerine de yer vermek gerekmektedir.

2.2.1. Yahudilikte Kadın

Yahudilik ve kadın bağlamında öncelikle kutsal kitaba bakmak gerekmektedir. Yahudilik inancına sahip kişilerin kabul ettiği kutsal kitabı "Tevrat" olarak adlandırılmaktadır. Araştırmamız kapsamında kadın ve Tevrat açısından önemli görülen kadın imgesinin nasıl işlendiği bazı araştırmacılar tarafından ele alınmıştır. Konumuz ile ilgili olan literatür incelenerek aşağıda aktarılmıştır.

Yapılan araştırmalarda Tevrat'tın bazı bölümlerinde kadını iyi muameleye layık görürken, bazı bölümlerinde de lanetli yoldan çıkarıcı bir varlık olarak söz etmektedir. Bu sebeple Mûsevîler, kadına karşı farklı anlayışlara sahip olmuş ve buna bağlı olarak farklı muamelelerde bulunmuşlardır. Yahudilerin bazıları kızlarını hizmetçi mertebesinde tutardı ve babalarının kızlarını satma hakları vardı (Kazıcı:

2020: 61). Eryiğit Bader (2018: 75) araştırmasında, Tekvin’de kadın ile ilgili ifade edilen Rabb’in kadın erkek arasında yaradılışlarındaki kutsiyet açısından herhangi bir ayırım yapmadığını, kadına şiddet uygulamak, yaratılan kutsiyete hakaret etmek ve karşı gelmek olarak yorumlandığını bildirmektedir. Kadının, Adem’in kaburga kemiğinden yaratıldığı ve erkeğin bir parçası ve tamamlayıcısı olduğunu bildirmektedir. Gürhan (2010: 66) ise Yahudilikte kadının hiçbir değerinin olmadığını, her sabah tekrar edilen dualarında “*Ezeli ilahımız, kâinatın kralı, beni kadın yaratmadığın için sana hamdolsun*” cümlesinin geçtiğini bildirmektedir. Bu duadan da anlaşılacağı üzere kadın olmamak şükredilmesi gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Şeker (2015: 268) makalesinde Yahudilikte kadına atfedilen rolün, erkeğe göre daha büyük ve ağır olduğunu bildirmektedir. Erkeğin, kadını devamlı gözetleyen ve denetleyen bir pozisyonda olduğu; kadının ise ailenin namusunun tek koruyucusu olduğundan dolayı, kadının pasif görülmesi sonucunda erkek, aile içi cinsel ahlak konusunda önemli bir üstünlük sağladığını aktarmıştır.

Yahudi geleneklerinde dinsel geleneklerin yapılabilmesi için temiz olunması gerekmektedir. Örneğin, Güneş ve Beyazıt (2010: 31) Yahudilerde, kadınların adet gördükleri için kirli ve dini açıdan “noksan” sayıldığını aktarmaktadırlar. “Tevrat’ta erkeklere ölen erkek kardeşlerinin eşleri ile evlenmeleri öğütlenir” (Yasa kitabı 25: 5-12 aktaran Uçar Özbirinci, 2012: 33). Ancak aynı öğüt kız kardeşleri ölen kadınlara verilmez. Tevrat kadının cinselliğini kontrol altında tutmak için çok ağır cezalar uygulanmasını istemektedir (Uçar Özbirinci, 2012: 33). Eryiğit Bader (2018: 84) çalışmasında kadına birtakım eleştirilerin olduğu bunun ise Havva’nın yılanla kanmasının, kocasını kandırmasının ve sonucunda cennetten kovulmaları olduğunu bildirmektedir. Hava’nın bu yaptığının çok kötü olduğu kabul edilmiş, cezalandırılmış ve yaptığı bu günah bütün kadınlara mal edildiği vurgulanmaktadır.

Yahudilik inancına baktığımızda kadın ikincil durumunu korumuş, erkek tarafından yönlendirilen ve onun sahipliğinden dışarı çıkamamaktadır. Kadın yönlendirilmesi ve biçimlendirilmesi gereken bir varlık olarak görüldüğü ve görülmeye devam edilmesi gereken bir birey olarak şekillendirilmeye devam edecektir.

2.2.2. Hristiyanlıkta Kadın

Günümüzde Dünya’da en çok mensubu olan ve bilinen Hristiyanlık dininin kadınlar üzerindeki etkisi ve kutsal kitabı İncil’de kadının işlenişine bakmak konumuz açısından da önem kazanmaktadır. Kadının Hristiyanlıktaki yeri ile ilgili yapılan araştırmalar neticesinde önemli bilgiler aşağıda aktarılmıştır.

Turan ve Duman (2018: 173) araştırmalarında Hristiyan inancında kadının yaratılış amacının Yahudilikle aynı olduğu, Eski Ahit’te yazılmış bir mektupta bu inanç; *“Erkek kadının değil, fakat kadın erkeğindir, kadın erkek için yaratıldı, fakat erkek kadın için yaratılmadı”* diye geçmektedir. Bu sebeple Yahudi öğretisinde olduğu gibi Hristiyanlıkta da kadının yaratılış sebebi olarak kendinden uzak, erkeğe bağımlı bir kimliğe sahip olduğu aktarılmaktadır. Hristiyanlıkta kadın kötülük kaynağı olarak kabul edilmiştir. Örneğin Kazıcı (2020: 63) Hristiyanlık anlayışına göre kadının Şeytanın oyuncağı olduğu, Âdem’e yasak meyveyi yedirerek aslı suç denilen günahı işlediği, O, günahın, fesat ve fitnenin anası olduğu, bu günah sebebiyle Allah’ın hükmü kadınların üzerinde ve suçunun da devam ettiğini aktarmıştır. Batuk (2008: 47-48) makalesinde kadınların bütün Hristiyanlık tarihi boyunca hep ikincil konumda kaldığını, çoğu zaman kötülükle vasıflandırıldığını, İncillerde İsa’nın çok yakınında olan kadınlardan söz edildiğini ve İsa’nın çarmıh ve dirilişine şahit olanların yine bu kadınlar olduğu ancak ısrarla geri planda kaldıklarını, kilisenin dışında tutulduğunu, kurtuluşunun eşine yani erkeğine bağlı olarak, toplum içerisinde ön planda olmasına müsaade edilmediğini aktarmıştır. Gürhan (2010: 66-68) çalışmasında Hristiyanlık geleneğinde kadınların belli kalıpların, rollerin içine sokulmaya çalışıldığını, kadına biçilen rolün, erkekten üstün olmama, görevinin çocuk doğurmak ve erkeğe itaat etmek olduğunu vurgulanmaktadır. 4. yy. kilise vaizlerine göre kadınların öncelikle Havva’nın çocukları olduğu ve isteyerek ya da doğaları gereği bir erkeği yoldan çıkarabildiklerini aktarmaktadır. Berktaş (2016: 24) Hristiyanlıkta batı toplumlarında beden ve özellikle de kadın bedeninin denetlenmesinin esas aracı olduğunu, kadınların kurtuluşu için verilen mücadelenin, önemli ölçüde, cinselliğin dinsel kavramlaştırılmalarına karşı olmasının şaşırtıcı olmadığını vurgulamaktadır.

Hristiyan toplumlarda yıllarca kadın aşağılanmış ve horlanmış. Örneğin, Karta (2015: 357) İncil’in, kadın ile erkeği eşit değerde olduklarını ileri sürsede kilise kadının ezilmesine yönelik olumsuz uygulamalarda bulunduğunu bildirmiştir.

“Hristiyanlık inancının, kadını manastır yaşamında tanrıya gönüllü hizmetkâr olarak görürken, Avrupa toplumlarında, bir takım tabii bitkileri kaynatarak sağaltıcı olarak hizmet veren kadınların bu işi büyü ya da sihirle yaptıkları düşünülerek kadınlara cadı misyonu yüklemiştir” (Karta, 2015: 364). Baseri (2014: 124) araştırmasında Hristiyanlık görüşüne göre, kadın erkeğin eksikliğini tamamlayan, erkeğe muhtaç ve erkeğin kölesi olarak ona hizmet eden, aynı zamanda erkek her zaman kadının kötülüklerinden kendini koruduğunu aktarmıştır.

Dünya'nın en çok mensubu olan Hristiyanlık dininin bize kadının erkeğine itaat etmesi ve onun hegemonyasının altında yaşamını sürdürmesi gerektiğini göstermektedir. Bu da kadının yine ikincil konumunu güçlendiren bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2.3. İslamiyet'te Kadın

İslamiyet dünyada en çok inanılan ikinci din olma özelliğine sahip bir din olarak bize kadına olan bakışı nasıl verdiği diğer dinler gibi önem kazanmaktadır. Türkiye'de yaşayan insanların büyük bir çoğunluğunun Müslüman olması bize Kuran'ın kadın hakkında neler aktardığını konumuz açısından anlamamız açısından da önemli olduğu düşünülmektedir. Kadın ve İslamiyet hakkında yapılan bazı araştırmalar özetlenerek kadının konumu anlamaya çalışılmıştır.

İslamiyet, kadını ve erkeği birbirinden üstün görmemiş ve bir ayrım yapmamıştır. Örneğin, Karta (2015: 376-377) İslamiyet'te, iki cinsin de birbirinden farklı ve birbirini tamamlayan özelliklere sahip olması sebebiyle her birine farklı misyonlar yüklediğini aktarmaktadır. Kız çocuklarının öldürülmesi yasaklanmış ve evlilikte tek eş olmayı esas kılmış, zaruri hallerde eş sayısını dörde kadar çıkarmış ve eşitlik esasına dayandırıldığını bildirmektedir. İslam dini açısından kadın ve erkekle ilgili biyolojik ve psikolojik olarak farklılıklar, bireysel potansiyellerinin gelişimine engel olarak tanımlanmamış, aksine varlıklarının bizatihi kendisi, varlık âlemini zenginleştiren unsurlar olarak nitelenmiştir (Sucu 2010: 12). Kazıcı (2020: 58-59) makalesinde Hz. Muhammed'in kadın dünyası ve kadın haklarının korunması bakımından da insanlığa rehberlik olarak gönderilmiş, cenneti anaların (kadınların) ayaklarının altında olduğunu ifade ettiğini, İslâm'ın kadını saygıdeğer bir varlık olarak gördüğünü, ailenin temel bir direği olduğunu kabul ettiğini ve kadının İslâm gelmeden önce değersiz sayıldığını aktarmaktadır. Baseri (2014: 124-125) Kur'an-ı

Kerim'in, aile ve toplumda kadınların haklarını savunmak için konuşmayı emrederken, bunun yanında kadınların gerçek durumunu ortaya çıkardığını; ona her alanda, kadın ve erkeğin hukuki eşitliğe sahip olduğunu ve bu eşitliğin herkesin konuşmasını emrettiğini aktarmıştır. Asla kadın ve erkek arasında ayrımcılığı tanımlamamış, mükemmellik ve erdemlilik kriterinin önemli olduğunu bildirmiştir.

İslamiyet'in kadının saygıdeğer konumunun aksini iddia eden Uçar Özbirinci (2012: 40-41) ise İslamiyet ile ilgili araştırmasında, kadının eşinin hükmü altında olduğunu ve erkeğin üstünlüğünün birçok İslam alimi tarafından bildirildiğini aktarmaktadır. Araştırmacı, kadının belkemicsiz olduğunu ve bu sebeple erkeğe ihtiyaç duyduğunu, erkeğin ailesine bakmakla yükümlü tutulmasının kadını ezdiğini ifade etmektedir. Kuran'da kadınlar ile ilgili hususları içeren Nisa suresinde erkeklerin birden fazla kadınla evlenme konusu aktarılmaktadır. Örneğin, (Nisa 4:3): *eğer (kendileriyle evlendiğiniz takdirde) yetimlerin haklarına riayet edememekten korkarsanız beğendiğiniz (veya size helal olan) kadınlardan ikişer, üçer, dörder alın. Haksızlık yapmaktan korkarsanız bir tane alın yahut da sahip olduğunuz (cariyeler) ile yetinin. Bu, adaletten ayrılmamanız için en uygun olanıdır* (Uçar Özbirinci, 2012: 43). Kazancı Nisa suresi ile ilgili araştırmasında, aile içinde ciddi sıkıntı oluşturacak aksamalar ve anlaşmazlıklar olduğunda, ailenin devamlılığı için hoşuna gitmeyen hallerde bile alttan almak, meseleyi uzatmadan tatlıya bağlamak için çabalamak Kur'an bağlamında ailenin reisi olan erkeğe verilen görevlerdendir diye bildirmektedir (Nisa, 4/19 aktaran Kazancı, 2010: 40).

Allah'ın bazısını bazısına üstün kılması ve kendi mallarından harcaması nedeniyle, erkekler kadınlar üzerine sorumlu-yöneticidirler. Saliha (iyi) kadınlar, itaatkâr olanlar ve -Allah (onları) nasıl koruduysa- görünmeyeni koruyanlardır. Başkaldırıp direktmelerinden endişe ettiğiniz kadınlara (önce) öğüt verin, (sonra) yataklarda yalnız bırakın, (bu da yetmezse) döğün. Size itaat ederlerse, onların aleyhine bir yol aramayın. Doğrusu Allah Aliyy'dir (çok yücedir), Kebir'dir (büyüklüğü sınırsızdır) (Nisa Suresi, 4/34).

Nisa suresi 34. ayette yer alan "Allah'ın kimini kimine üstün kılması" ibaresi, bütün tefsir tarihi boyunca genelde aynı ifadelerle açıklanmıştır. Buna göre; Allah erkekleri kadınlar üzerine akıl, din, bilgi, ihtiyat, azim, cesaret, temyiz gücü, kuvvet, yazı, binicilik, atıcılık, peygamber olma, âlimlik, imâme-i kübrâ ve suğrâ, cihad, ezan, hutbe, itikaf, şehadet, miras, asabe olma, diyet ödemeleri, nikâhta velâyet, talak, ric'at, çok eşlilik gibi hususlarda üstün kılmıştır.

Hatta sakal bırakması ve sarık sarması bile, erkeğin üstünlüklerindedir (Kazancı, 2010: 40).

Gürhan (2010: 77) çalışmasında Kuran'ın kadın konusunda ortaya koyduğu ilkelerin subjektif boyutta Kuran yorumlarında kazandığı anlamın, kadının değersiz ve aşağı olarak “öteki” konumuna indirgenmesine ve pratiğe de bu olumsuzlukla yansımaya yol açtığını aktarmıştır. Ağçoban (2016: 14) makalesinde Kuran'da genel durumdan bahsedilirken kadın ile erkeğin eşit mesafede muhatap alınmasını ve bunun Sünnet (İslam dininde peygamber Muhammed'in farz olarak tanımlanan Kur'an emirleri dışındaki davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğuna inanılan söz, fiil ve takrirlerine verilen addır) aracılığıyla pekiştirilmesini, toplumda kadın erkek dengesinde eşitleyici bir geleneğin oluşması için başlangıç görevi gördüğünü vurgulamaktadır. İslam toplumlarında kadına yönelik negatif tutum ve davranışların nedeninin Kuran ve Sünnet geleneğinin doğru okunmamasından kaynaklandığını bildirmektedir.

İslamiyet ve kadın hakkındaki araştırmalar incelendiğinde iki tür bakış açısının geliştirildiği anlaşılmaktadır. Bir taraf İslamiyet'te kadının yerini olumlayan erkeklerle eşit haklara sahip olduğunu savunmakta diğer taraf ise kadının ikincil konumunun koruduğunu, kadının erkeğinden bağımsız hareket edemeyeceğini, Nisa suresinde geçen anlamlarda erkeği üstün bir varlık olarak nitelendirildiği aktarılmaktadır. Bu bakış açılarının bizim konumuz açısından önem kazandığı çünkü inancın Türk aile ve toplum yapısı gereği yetiştirilmemizle çok alakası olduğu bilinen bir gerçektir. Türkiye'de “kız isteme” merasimleri tam bir ataerkil yapının işlenmesidir. Örneğin “kızın” ailesi ziyaret edilip “oğlanın” ailesi “kızın” ailesinden “kızınızı oğlumıza istiyoruz” cümlesi kadını bir meta olarak görmek, alınıp bir erkeğe emanet edilmesi ve bütün sorumluluğunun erkeğe verilmesi olarak aktarılmasını sağlamaktadır. Kadın ve erkek bu şekilde görev ve sorumlu olduğu evlilik yaşantısında bakış açısını şekillendirmektedir. Erkek kendisine verilen bu sorumlulukla kadının sahibi gibi hissetmekte ve kendi perspektifiyle kadına istemediği şekilde davranabilmektedir. Gerektiğinde kadına şiddet uygulamakta ya da cezalandırmaktadır. Türk kültüründe dinin gelenek ve görenekler bağlamında da harmanlandığı ve bizi ataerkil bir toplum yapısı olarak şekillendirdiği anlaşılmaktadır.

2.2.4. Hinduizm’de Kadın

Hindistan dinlerinden olan Hinduizm kabul görmüş semavi olmayan dinler arasında en çok mensubu olan dinler arasında sayılmaktadır ve bu sebeple kadına bakışı da konumuz açısından önem kazanmaktadır.

Karakaya (2018: 56-57) Hinduizm’de kız çocuklarının 7 yaşında evlendirilebildiklerini, boşanma hakkının sadece erkeğe tanındığını ve kadınların şiddete maruz kalsalar bile eşinden boşanamadıklarını aktarmaktadır. Kadınların eşlerine itaat etmesi gerektiği, gördüğü muameleye razı olması gerektiği; erkeklerin, kendilerinden izin almadan evden ayrılan eşlerinin kulak ve burunlarını kesme hakkına sahip olduğunu bildirmektedir. Gürhan (2010: 64) Hinduizm’de kadına karşı şiddet, baskı, her türlü aşağılamanın kutsal bir kılıfla insanlara telkin edildiğini, kadınlara zulmetmenin ve onları aşağılamanın bir ibadet olarak görüldüğünü bildirmektedir. Kadınların mülk edinme haklarının olmadığını, her türlü işte çalışıp para kazanabildiğini ancak parasını erkeğe teslim etmesi gerektiğini aktarmaktadır.

Hindu dininde tanrılar kadar tanrıçalar da vardır. Şahin ve Toprak (2016: 211) Tanrıçaların, tanrıların eşleri, korkunç olanlar ve yumuşak huylu olanlar olarak betimlendikleri ve tanrılardan sonra geldiklerini bildirmektedir. Evlenmek üzere olan bir kız ve erkeğin yapması gerekenlerin erkeklerin sorumluluğunda olduğu; kadınların sadece ev işleri, eşinin ibadet aletlerini ve evin geçimi ile eşinin cinsel ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü olduğunu aktarmaktadır.

Hinduizm’de kadınların aynı diğer dinlerde olduğu gibi ikincil bir konumda olduğu ve erkeklerin perspektifinden şekillendirildiği nitelendirilebilmektedir.

2.2.5. Budizm’de Kadın

Budizm dünya üzerinde kabul edilen semavi olmayan dinlerden biridir ve mensubu azımsanmayacak kadar çok olan bu inanç sisteminde kadına bakışı da önem kazanmaktadır.

Arslan (2014: 147-148) Budizm’in, ataerkil bir anlayışın hâkim olduğu Hindistan’da ortaya çıktığını ve bölgenin hâkim dini olan Hinduizm’in özellikle kutsal metin anlayışını, toplumsal tabakalaşmasını, ibadet ve kurtuluş yöntemini reddettiğini aktarmaktadır. Budizm öncesi ve sonrası dönemde Hindistan’da kadın, erkeğe ait bir eşya/mal olarak görüldüğünü bildirmektedir.

Karakaya (2018: 55-56) Budizm'in kadına bakışını anlamak için temel inanç biçimlerine bakılması gerektiğini, buna göre var olan toprağın, Tibet mitoslarında dişil bir imge olduğu, toprağın insanlar arasında kargaşa yaratmaması için çivilenmiş bir biçimde sırt üstü yatan dişil bir cins olduğunu vurgulanmaktadır. *“Toprak, kutsal erkeklerin kudreti ve sunularla terbiye edilmediği müddetçe insan var oluşu için bir tehdit olarak kabul edilmektedir. Bu gücün kontrol altına alınması amacıyla tapınak ve sunaklar dikilmiştir”*.

Şahin ve Toprak (2016: 210) Budist kadın keşişlerin konumunun erkek keşişlerle denk olmadığını, kadın keşişlerin erkek keşişlere boyun eğmesi gerektiğini, erkek keşişlerin eleştirilmesi, onlara kadın keşişler tarafından ders verilmesi kesinlikle yasaklandığını bildirmektedir. Budizm inancında da erkek üstünlüğünün varlığının söz konusu olduğu vurgulamaktadır.

Budist inancında görüldüğü üzere kadının ikincil konumda olduğu görülmekte ve yaşam biçimi olarak kadının erkekler tarafından kontrol altında olduğu anlaşılmaktadır.

2.3. Ataerkil Toplum ve Kadın

Ataerkil toplum tüm dünya tarihinde kabul görmüş ve görmekte olan bir yapı olduğu ve insanların şekillenmesinde olumlu ve olumsuz katkılar sağladığı bilinmektedir. Araştırma kapsamında ataerkil sistemin kadına yönelik şiddeti tetiklediği düşünüldüğünden konu ile ilgili bilgiler önemli bir değere sahiptir.

Ataerkillik terimine ilk olarak Weber'in yazılarında rastlanmaktadır; özel bir tür otorite ilişkisi anlamındadır. Ekonomik ve akrabalık bağlarıyla bir grupta, aile üzerinde otoritenin babadan oğula geçen ve bir kişi tarafından uygulandığı bir durumu açıklamaktadır. Aile reisinin otoritesi itaat etmeyle ilgili katı zorunluluklar gerektirir (Weber, 1995: 337-38 aktaran Güneş, 2017: 247-248).

Ataerkil sistem Gökkaya (2018: 40) tarafından, toplumda kadınların ezilmesi sonucunu doğuran kurumsal ve kültürel düzenleme ve uygulamaları belirten, genel olarak erkek iktidarı anlamına geldiğini; ataerkil sistemin örgütlenmesinin ve uygulanmasının tarihsel ve kültürel olarak farklılık gösterdiğini, yalnızca kadın emeğinin değil, aynı zamanda kadın cinselliğinin, bedeninin ve doğurganlığının denetlendiği bir toplumsal sisteminin kastedildiği anlamına geldiğini açıklamaktadır.

Bilinen medeniyetlerin varlığından asırlar önce birçok toplum anaerkil bir toplum düzeni içinde yaşıyordu. Uçar Özbirinci (2012: 7-8) incelemesinde batı uygarlığının ilk medeniyetlerinden olduğu düşünülen Minos medeniyeti gibi tarım toplumları anaerkil düzeni benimsediğini, Mikenler gibi göçebe toplumların toprağa bağlı olmadığını ve güneş ya da gökyüzü ile özdeşleştirilen erkek tanrıya tapıklarını aktarmaktadır. Bu ataerkil toplumlar zaman içinde daha barışçıl olan anaerkil toplumları ele geçirdiklerini ve topraklarına yerleştiklerini bildirmektedir. Anaerkil toplumdaki ataerkil topluma geçiş kadın için çok zor olmuştur. Uçar Özbirinci (2012: 12) incelemesinde ataerkil düzenin anaerkil sistemi silme stratejilerinin, kadını kötüleme, şablona ayırma ve kurban olarak yansıtma eğilimlerinde ortaya çıktığını aktarmaktadır. Anaerkil düzende toplumda eşit rol oynayan kadın, bu eşitliğini kaybetmiş, ataerkil sistemin getirdiği mülkiyet/sahiplenme olgusu ile birlikte toprak, hayvan ve eşya gibi erkeğin şahsi malı olarak nitelendirilmeye başlandığını vurgulamaktadır. Anaerkil toplumdaki ataerkil topluma geçiş artık kadınların erkeklerin kontrolünde hayatlarını sürdürmelerinin kaçınılmazlığı eşliğinde günümüze kadar gelen bir süreci yansıtmaktadır.

Gittins (1985/2011: 191) çalışmasında 16. yüzyılda batıdaki patriarkal sistemde kadınlar aşağı bir cins, erkeklerin şerefli konumlarından düşmesine yol açanlar, baştan çıkarıcı, günahkâr, şehvetli olarak görüldüklerini; tek kurtulma şanslarının ataerkil ve erkek otoritesine boyun eğmek olduğunu aktarmaktadır. Çelik, (2010: 139) araştırmasında, kadın haklarının savunulmasını içeren feminist hareketlerin geçmişinin 1800 yıllarına dayandığını, kadınların kadın olmaktan kaynaklı baskı, şiddet, eşitsizlik görmelerini engellemeyi ve daha iyi koşullarda yaşamalarını sağlamayı hedef alan kadın hareketlerinin çıkış noktasının kadının erkek egemen kamusal alana katılması ile baş gösterdiğinin kabul gördüğünü bildirmektedir. Hamzaoğlu (2019: 126) ataerkil toplumlarda, kadınların her zaman ekonomik olarak sömürüldüğünü, cinsel olarak nesne haline getirildiğini, evde köle gibi çalıştırıldığını, fiziksel olarak taciz edildiğini, aşağılandığını, eğlence ve zevk aracı olarak kullanıldığını, psikolojik olarak güvensizlik içinde bırakıldığını ve kadınların seslerini çıkarılmalarının engellendiğini vurgulamaktadır. Bu patriarkal varsayımlar bilimin ve hükümet politikalarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Kamu yaşamı ile özel yaşam, iş ile aile arasındaki ayrımlar suni ve ideolojik ayrımlardır ve erkeklerin

sosyal, ekonomik ve siyasi değerlerinin üstün olduğu yolundaki patriarkal düşünceleri körükler (Gittins, 1985/2011: 191, 192, 203).

Zihnioğlu (2009: 805) Türkiye’de kadın hakları ve feminizmin, Milliyetçilik, İslamcılık ve sosyalizmin etrafında döndüğü cinsiyetlendirilmiş paradigmanın birbirleriyle ilintili noktalarının cinsiyetçilik ve kadın hakları alanındaki muhafazakarlık olduğunu, birbirinden radikal farklılıklar gösteren bu üç ideolojik tutumun ortak alanının erkek egemenliği ve toplumsal cinsiyet olduğunu vurgulamaktadır. Toplumumuzdaki bu erkek egemen otorite hayatımızın her alanında özellikle kadınları etkisi altına alarak kadınların hayat içerisinde ön plana çıkmalarını da engelleyebilmektedir. Güneş (2017: 247) makalesinde kadınların ezilmesinin temel nedeni olarak görülen ataerki kavramının feminist kuramsal tartışmaları zenginleştirdiği ve feminist mücadeleye de büyük katkı sağladığını, ataerki kavramının ilk olarak 1960’lı yıllarda radikal feministler tarafından kadınların ezilmesinin temel nedeni olarak ele alındığını bildirmektedir. Hamzaoğlu (2019: 38) incelemesinde, ataerki toplumlardaki toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, kadının maruz kaldığı şiddet, gördüğü baskı, toplumun ve devletin erkek egemen bir şekilde yapılandırılmasını; yasama, yargı ve yürütme organları tarafından destekleniyor olması durumunu, cinsler arasında ayrımcılığın bir ideoloji haline geldiğini ve buna uygun politikalar izlendiğini gösterdiğini bildirmektedir. Baygal (2016: 187) ataerki sistem içinde belirlenen toplumsal cinsiyet ilişkilerinin temelde egemenlik ve boyun eğme yani güç ile ilişkileri olduğunu; iş birliği, zor ve şiddet unsurları bu ilişkilerini sürekli kıldığını ve kocanın karısı üzerindeki hakimiyetine dayanan evlilik bağından güç alan erkeğin, karısı üzerinde sözel, fiziksel veya psikolojik şiddet uygulamasına olanak sağladığını aktarmaktadır. Eryiğit Bader (2018: 10)’de ataerki toplumlarda ailenin her şeyinden sorumlu kişi olarak erkeğin görüldüğünü, bu durumun ona aile içerisinde bir üstünlük/ayrıcalık verdiğini, kadını ise erkek karşısında ikinci sıraya ittiğini. Bu üstünlük duygusu içerisindeki erkek, ailedeki diğer üyelere zaman zaman şiddet içeren davranışlarda bulunmayı kendine tanınmış bir hak gibi görmekte ve bu durum ataerki yapının izlerini taşıyan bazı toplumlarda onaylandığını bildirmektedir. Kentsel mekânlarda erkek egemenliğinin kurulmasını ve korunmasını sağlayan en önemli unsurlardan biri erkek şiddeti olmaktadır. Koçak Turhanoeğlu’na (2010: 635) göre erkek şiddeti, cinsiyet ayrımcılığının ve kadının kamusal alandan dışlanarak eve kapatılma çabasında en etkili rolü oynadığını, ataerkilliğin en güçlü göstergelerinden

biri olarak aile içi ve toplumsal şiddetin yaygınlığı, kadınların hangi mekânları kullanıp hangilerini kullanamayacağını belirleyen bir konumda yer aldığını bildirmektedir.

Toplum, erkeklik kurgusunu inşa ederken bütün kurumlarıyla “erkekliğin” önemini bireyin iç dünyasına yerleştirir. Erkek, toplumun kendisine biçtiği rolleri yerine getirmesi gerektiğine inanılır. Erkekliğin gereklerini yerine getiremeyenlerin “erkekliği” sorgulandığından erkeklik krizi meydana gelmektedir. Toplum tarafından kendisine verilen erkeklik iktidarının sorgulanmaması ve kaybedilmemesi için erkekler, ataerkil aile düzeni içerisinde kadına ve çocuğa şiddet uygulayarak ezilen iktidarını tamir yoluna gidebilmektedir. Böylece şiddetle kurgulanan erkeklik dünyanın en önemli sorun alanlarından bir tanesini yani “kadına yönelik şiddeti” ortaya çıkarmaktadır (Akkuş ve Yıldırım; 2018: 1374).

Can (2013: 214) çalışmasında ataerkil ilişkiler ağının kadına yönelik fiziksel, cinsel, ekonomik şiddetin ve toplumsal çifte standartları meşrulaştırmakta etkin bir rol oynadığını bildirmektedir. Erkek ataerkil sistemde kadına yönelik çifte standart ve şiddet uygulamayı normalleştirdiğini ve olağan gördüğünü vurgulamaktadır. Kadınlar erkeklerin aile içinde egemenliklerini sürdürmeleri için onlara bu sahayı sağlıyorlarsa ya da sağlamak zorunda kalıyorlarsa bu onlara küçüklükten beri dayatılan ataerkil bir sistemin sonucudur. Türk toplumsal kültürünün ataerkil bir toplum yapısına sahip olması kadının ikincil konumunu sağlamlaştırmaktadır ve bunu yıkmanın çok da kolay olmayacağı aşıkardır.

2.4. Toplumsal Cinsiyet

Ataerkil toplumdan günümüze kadar gelen ve halen varlığını hissettiren eril bakış açısı dünya tarihi kadar eski olması ve köklerini sağlamlaştırması bizi toplumsal cinsiyet rollerimizle birleştirmiştir. Toplumsal cinsiyet ayrımı yapılan bir anlayışta elbette kadın değersizleşmektedir. Dünyada toplumsal cinsiyet kavramının yerleşmesi 17. yüzyıla dayanmaktadır. Gittins (1985/ 2011: 191-192) 17. yüzyıldan sonra, dünyanın bilimden yararlanılmaya başlanmasının otorite ve toplumsal cinsiyet ile ilgili temel inançların kabul gördüğünü, erkeklerin doğa gereği otoriter, güçlü, akıllı kadınların itaatkâr, zayıf, pasif ve sezgisel görüldüğünü ve bu yüzden erkeklerin, yönetmeye uygun olduğunu aktarmaktadır. Bu inançlar toplumların kadın ve erkeklere biçtiği rolleri ortaya çıkarmıştır. Gökkaya (2018: 14) incelemesinde, toplumlar ve kültürlerin, kendi toplumsal yapısı içinde kadın ve erkeğe farklı roller ve

sorumluluklar yüklediğini, yüklenen bu farklı rol ve sorumlulukların, toplumsal yapıda pek çok soruna (şiddet, insan hakları, eşitlik, özgürlük, adalet vb.) neden olduğunu aktarmaktadır. Bu nedenlerden dolayı da bilim insanlarını, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarına yönelttiğini bildirmektedir.

Çiffiliz (2018: 92) cinsiyeti “*bir kişiyi dişil ya da eril olarak belirleyen, cinsel organların türü, bedendeki baskın hormonların türü, cinsiyete özgü bedensel üretim süreçleri gibi fizyolojik özellikleri içerir*” diye tanımlamaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramı ise feminist bir ideolojinin tanımlanması olarak toplumun ve kültürlerin kadınlar ve erkekler için oluşturulmuş kalıp roller, değerler ve beklentiler olarak ifade edilebilir. Yani toplumun cinsiyetlerine dayalı kadınlardan beklentileri ve erkeklerden beklentileri olarak görülebilir. İstanbul Sözleşmesi toplumsal cinsiyetin tanımını yapan ilk uluslararası sözleşmedir. Bu Sözleşme toplumsal cinsiyeti, “*herhangi bir toplumun, kadınlar ve erkekler için uygun olduğunu düşündüğü sosyal anlamda oluşturulmuş roller, davranışlar, faaliyetler ve özellikler*” olarak tanımlamaktadır. Sözleşme içinde kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, bir kadına karşı, kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet olarak anlaşılacaktır diye geçmektedir. Hamzaoğlu (2019: 38) çalışmasında toplumsal cinsiyet kavramını, toplumun kadın ve erkek cephelerini gösterdiğini, erkek cephesinin yöneten, kadın cephesinin yönetilen olduğunu ve toplumda erkeğin ve kadının yerini belirleyen yine o cinsiyete dayalı gizli bir anayasa şeklinde açıklamaktadır. Gökkaya (2018: 16)’ya göre cinsiyetçi ideoloji açısından kadın olmak, “*yaşamın her alanında erkeğe göre tanımlanmak, erkeğe özgü sayılan davranışlarda bulunmamak, duygu ve düşüncelerini erkeğe göre belirlemek vb. anlamlar taşır. Yani edilgen, akılcı davranmasına engel olacak boyutta duygusal, cesaretsiz ve varoluşu ailesinin sınırları içinde meşru görülen bir varlıktır*”.

Hamzaoğlu (2019: 39) toplumsal cinsiyetin, kadın ve erkeğe yüklenen görev ve sorumluluklar üzerinden yaratıldığını ve sürdürüldüğünü; iktidar gücü her iki cinsiyet için meslek seçiminden renk, kıyafet seçimine, kamusal-özel alan ayırımına ve davranış biçimlerine kadar kalıplar belirleyerek bunları idealize ettiğini bildirmektedir. Toplumda kız ve erkek çocuklar farklı yetiştirilmektedir. Örneğin Uçar Özbirinci (2012: 3) çalışmasında toplumumuzun önemli ritüellerinden biri olan sünnet düğünleri erkek penisinin, önemli kılmak için düzenlenmiş törenlerden olduğunu, ilk defa adet gören bir kız çocuğunun sünnet düğünlerinde olduğu gibi bu

olayı cümle aleme duyurmak yerine saklamayı tercih edeceğini, çünkü ona dünyayı algılaması başladığından itibaren ağırbaşlı olması, söz dinlemesi ve bunların gölgesinde cinsiyetinden utanması öğretildiğini vurgulamaktadır. Baygal (2016: 187) araştırmasında, toplumsallaşma sürecinin kadına çocukluğundan beri yaşamın getirdiği her türlü güçlüğe ve soruna karşı koymaksızın boyun eğmesi gerektiğini öğrettiğini, geleneksel kadınlık rolü beklentilerinin, kadının kurban pozisyonunda kalmasını teşvik ettiğini aktarmaktadır. Bu beklentilerle yetişen kadınların kendi bireysel ihtiyaçlarını ön plana çıkardığında bencillikle suçlanabileceğini ifade etmektedir. Giddens'a (2008/2012: 171) göre toplumsal cinsiyet ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin anlayışlar, büyük ölçüde toplumsal etkenler tarafından etkilenmekte ve genel nitelikteki, toplumdaki güç ve konum sorunlarıyla ilişkili olmaktadır.

Hiç kuşkusuz kitle iletişim araçlarının toplumsal cinsiyet bağlamında insanlar üzerinde çok büyük etkileri vardır. İstenilen kadın ve erkek imajı kitle iletişim araçları sayesinde bizlere empoze edilmektedir. Örneğin Mora (2005: 6) kitle iletişim araçları ile dayatılan kadın imajının, toplumda kadına yüklenen rollerle özdeşliğini, bu rol ya güzel, hoş, iyi eş, iyi ev kadını ya da şiddet mağduru, cinsel obje olarak iyi-kötü olarak tanımlandığını aktarmaktadır. Biri toplumsal kabul gören kutsal anne-eş, diğeri ise aşağılanan, dışlanan kadın temsili olduğunu vurgulamaktadır. Fine (2010/2011: 113) kadınlar ve erkekler hakkındaki kültürel gerçeklikler ve inançlar mevcut eşitsizliklerde, reklamlarda, sohbetlerde, zihinlerde, beklentilerde ya da başkalarının davranışlarında temsil edilen ya da çevre tarafından zihinlerimize uyarlanan benlik algımızı, ilgilerimizi ve davranışımızı değiştirdiğini vurgulamaktadır. Kitle iletişim araçlarında kadınların yer alış biçimleri, hangi program, yazı, araç, görüntü de olursa olsun şu ana başlıklar halinde toplanmaktadır: 1. Şiddete maruz kalan kadın. 2. Zavallı, korunmaya muhtaç kadın. 3. Cinsel obje olarak kadın. 4. İyi eş. 5. İyi anne. 6. Kötü eş. 7. Kötü anne. 8. Yuva yıkan kadın, ahlaksız kadın. 9. Tüketen kadın. 10. Tükettiren kadın (Kuruoğlu: 2000 aktaran Mora:2005: 6). Güz (2013:33) makalesinde Mary Wollstonecraft'ın kadın olmanın doğal sanılan ve değişmez kabul edilen bir olgu olarak kabul edilmesine karşın, kadın olmanın medya ile sunulan, öğrenilen ve yapay olarak yaratılan ve şekillendirilen bir kimlik olduğuna işaret ettiğini aktarmaktadır.

Kadınlar toplumda ikincil durumda hayatlarını sürdürürken elbette bunun altında yatan sebeplerinin çözümlerini bulup topluma bunu aktarmak zaman alacaktır.

Birçok araştırma kadınların bir grup olarak kategorize edilmelerinin altında yatan nedenlerin kadınların ezilmelerini ve erkeklerin altında konumlandırılmalarını sağlamanın asırlardır devam ettiğini ve bunu kırmanın çok zor olduğunu bildirmektedir. Örneğin Erşan (2010: 629) çalışmasında bu ikili toplumsal cinsiyet sisteminin içerisinde hareket etmediğimizi eylemlerimizle, onun hem ayakta durmasına hem yeniden inşasına hem de değişmesine katkıda bulunduğumuzu bildirmektedir. İkili toplumsal cinsiyet sistemini sorgulamadan yapılan toplumsal cinsiyet araştırmaları da bu bağlamda sistemin yeniden üretilmesine katkıda bulunduğunu aktarmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği Türkiye’de ve dünyada ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Aras (2015: 194) çalışmasında sessizleştirilen ve bastırılan kadınların, yaşamını ataerkil bir bakış açısına göre sürdürmeye çalıştığını, değişimin olduğunu ancak bu değişimlerin algılanması ve etkin bir biçimde uygulanması gerektiğini bildirmektedir. Bunun için de öncelikle pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de ciddi bir sorun olan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması için sağlam ve sağlıklı adımlara ihtiyaç duyulduğunu vurgulamaktadır. Kadın ile erkek söz konusu olduğunda adil olmayan uygulamalar ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Gökkaya (2018: 17) incelemesinde toplumsal cinsiyet bağlamında yapılan çalışmaların ya da araştırmaların, toplumlarda süregelen toplumsal cinsiyete ilişkin kalıpların ve yargıların, kadını olumsuz yönde etiketlediğini; kadının ikincil konumunu pekiştirdiğini ve cinsiyete dayalı ayrımcılık olgusunu sürekli olarak yeniden ürettiği ve kadının kendi aleyhine olan bu süreçleri üretme ve pekiştirmede oynadığı aktif rol olduğunu bildirmektedir. Özveri (2010: 614) ise çalışmasında;

kadınlar hala eşit iş için eşit ücret alamıyorlarsa, ...cinsel şiddetle karşı karşıyaysalar, hükümetlerde ve iş hayatında ve yükseköğretimde eşit temsile sahip değillerse, ...kodlanmış güzellik standartlarını karşılamaya çalışıyorlarsa,...sosyal güvenlikten yoksunlarsa, feminizm öldü diyen post feminizmin geçerliliğini, arkasına aldığı medya gücü ve popüler kültüre rağmen koruması ise mümkün olmayacaktır şeklinde vurgulamaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadınların toplumda nasıl davranması gerektiği konusunda ona kendi kişiliğini ve karakterini sergilemesine izin vermiyorsa bu kadının aslında “kendi olamama” gibi durumunu ortaya koymaktadır. Kadın kendi ideallerini kendi iradesiyle gerçekleştirme konusunda bir engelle karşılaşabilmekte ve bu da onun karşısına kadına karşı şiddet olarak geri dönebilmektedir. Diğer bir

anlatımla, toplumsal cinsiyet eşitsizliği eşittir kadına karşı şiddet olarak açıklanabilir. Yani kadına yönelik ayrımcı uygulamalar kadına yönelik şiddeti tetikleyebilir.

2.5. Biyolojik ve Sosyolojik Açıdan Kadın ve Erkek Davranışları

Erkek ve kadın için doğuştan gelen yani biyolojik yapımızın bize davranış şeklimize etkisi olan genlerin, davranışlarımıza da yansımakta ve bizi kadın ve erkek olarak ayıran özellikleri göstermektedir. Bu konuda çok fazla araştırma yapılmaktadır. Konumuzu aydınlatmak açısından kadın ve erkek davranış biçimlerini incelemek gerekmektedir.

Tipik erkek çocuklar güreşmekten, dövüşmekten, kılıçlardan, silahlardan ve gürültülü patlayıcı oyuncaklardan hoşlanmaktadır. Başkalarını tehdit etme, eğilimleri ve çatışmaya girme gibi hevesleri iki yaşından itibaren başlamakta ve oyuncaklarını paylaşma ve iletişim kurmaya kızlar kadar hevesli değillerdir. Bunun yanında kız çocuklar ise sert oyunlardan hoşlanmamakta ve eğer itişip kalkışma olduğunda oynamayı bırakmaktadır (Brizendine, 2006/2014: 47). Erkek doğası gereği içinde şiddet barındırmakta ve şiddeti kişiliği şekillendikçe içinde tutabilmekte ya da tamamıyla dışarıya yansıtmaktadır. Bu şiddete karşın kadın ise, şiddetin içinde kendini savunmamakta ve içine kapanmaktadır. Erkek çocuklar genellikle emretmeye yönelik bir dil kullanır, tehdit eder, yorumları dinlemez, başkalarının konuşmalarına engel olur ve tartışma çıkmasından çekinmezler. Kızlarla olan ilişkilerinde kızların yorumlarını ve emirlerini duymazdan gelirler (Brizendine, 2006/2014: 44-45). Bu şekilde büyümüş bir erkek çocuk yetişkinliğinde yine kadınlarla olan ilişkisinde aynı tavrı göstermekte çekince göstermemekte ve çatışma eşine veya partnerine şiddet uygulama noktasına gelmektedir. Gökkaya'ya (2018: 77) göre erkek çocuklar, diğerleri onları mağdur ettiğinde bununla savaşmaları için cesaretlendirilirken, kızlara hiçbir şey yapmamaları öğretilir. Bir kızın çocukluğunda öğrendiği çaresizlik, genellikle yetişkinlik dönemine taşınır ve böylece pasif olma sorunlarını çözenin tek yolu gibi görünebilir. Brizendine (2006/2014: 47) araştırmasında kız çocuklarının genellikle sevecenliğe ya da iletişime dayalı olduğu, tipik kadın beyninin bu davranış biçimini geliştirdiğini ifade etmektedir. Brizendine (2010/2014: 62) erkeklerin saldırganlıklarının doğuştan geldiği ancak kontrol edilmesi gerektiği konusunda erkeklerin hormonları onları saldırmaya ve savunmaya yönelik davranışlara hazırladığını, erkek çocukların yetişkinliğe eriştiğinde bu davranışlarının ona sevdiklerini savunma ve saldırganca korumada yardımcı olduğunu ancak

öncelikle bu doğuştan gelme güdülerin kontrol etmenin öğrenilmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Yani erkekler hormonlarını dizginleme konusunda çaba göstermek zorunda ve bunu kadına yönelik şiddete çevirmemelidir.

Berktaş (2016: 26-27) biyolojik ve sosyolojik ataerkil ön kabulleri şöyle özetlemektedir:

Kadınlar ve erkekler, yalnızca biyolojik olarak değil, ihtiyaçları, yetenekleri ve işlevleri bakımından da farklıdırlar. Erkekler "doğal olarak" daha güçlü ve akılcıdırlar, dolayısıyla egemen olmak ve hükmetmek için yaratılmışlardır. Buradan, erkeklerin siyasal olanı, devleti temsil etmeye daha elverişli oldukları sonucuna varılır. Kadınlar ise, "doğal olarak" daha zayıf, akıl ve rasyonel yetenekler açısından daha aşağı, duygusal bakımdan dengesizdirler, bu da onları güvenilir ve siyasal katılım açısından elverişsiz kılar. Dolayısıyla, siyasal/kamusal alanın dışında kalmaları gerekir. Erkekler, rasyonel zihinsel yetenekleriyle dünyayı yorumlarlar ve düzene sokarlar. Kadınlar, çocuk doğurma ve yetiştirme yetenekleri dolayısıyla günlük yaşamın ve türün yeniden üretilmesi işlevini üstlenirler. Her iki tür işlev de önemli kabul edilmekle birlikte, erkeklerin işlevinin daha üstün olduğu varsayılır... Erkeklerin, kadınların cinselliğini ve üreme yetilerini denetleme hakları vardır; kadınların böyle bir hakkı söz konusu değildir. Bu kanıtlanmamış, kanıtlanması da mümkün olmayan varsayımlar, elbette ne doğanın ne de toplumun yasasıdır, ama çoğu kez böyle kabul edilip insanların yaptığı yasalara dahil edilmişler...

Fiziksel bir dünya kadar toplumsal, kültürel bir dünyadan haberdar olan insan fiziksel nesnelere değil, toplumsal ve kültürel kısıtlamalar ya da stereotiplerle engellenir görüşünden hareketle ayrımcılığın temeli yapılandırılırken farklılıkların kadının biyolojisinden kaynaklandığını iddia ederek farklılıkları biyolojik olarak konumlandırmaktadır. Bu biyolojik indirgemecilik görüşü kadın ve erkek arasındaki ilişkileri örgütleyişindeki tarihsel farklılıkları dikkate almadığı için eleştirilirken toplumsal rollerin biyolojiye direkt bağlı olmayı da toplumsal öğrenme ve kültürel unsurlar ile temellendirip, toplumsal olarak öğrenilen, yeniden üretilen kültürel bir kavram olduğu ileri sürülmektedir (Güz, 2013: 33).

Tutum ve davranış olarak bir kadından beklenen ile erkekten beklenenler arasında fark olduğunu düşünenlere göre, kadınlar ile ilgili stereotipler ile erkeklerle ilgili stereotipler farklı olmalıdır. Genelde biyolojik özellikler olarak oluşan ve toplumun da cinsiyet algısı üzerine inşa edilen stereotipler, cinsiyet kimliği, cinsiyet iş bölümü, cinsiyet rolleri ve bu durumlara ilişkin tutum ve davranışların sosyo-kültürel etkilerle belirlendiğinden, cinsiyete ait nitelikler toplumdan topluma, bölgeden bölgeye ve aynı toplum içerisinde farklı zamanlar içerisinde değişiklik arz etmektedir (Apalı, 2011: 62).

Güdücü (2018: 18) biyolojik farklılıklara rağmen erkek ya da kadın olmanın sadece bedenlerimizin cinsiyetine bağlı olmadığını, sosyalleşme sürecinde cinsellikle toplumsallaşıldığını vurgulamaktadır. İnsan davranışının, psikolojisinin birçok yönü gibi cinselliğin de pek çok bakımdan kültürel bir konu olduğunu bildirmektedir.

“Sosyologlar ve feministler, kadın ve erkeğin biyolojik ve fizyolojik olan doğal özelliklerinin, eşitsizlik üretecek şekilde kurulmasına itiraz ederler. Onlara göre, bu cinsel kimlik inşaları doğal değil, toplumsal ve kültürel ve hatta genel olarak “erkek icadıdır” (Slattery, 2007: 341 aktaran Erjem, 2018: 287).

Günay ve Bener (2011: 167) her toplumun, erkek veya kadını, farklı nitelikleri, davranış modelleri, rolleri, sorumlulukları, hakları ve beklentileri olan bir erkek ve kadına, eril ve dişile yavaş yavaş dönüştürdüğünü bildirmektedirler. Biyolojik olanın cinsiyetten farklı olarak erkeklerin ve kadınların toplumsal cinsiyet kimlikleri psikolojik ve sosyolojik yani tarihsel ve kültürel olarak belirlendiğini vurgulamaktadırlar. Bu dönüşüm kadının hayatının her alanında onu şekillendirmekte ve ona kadın figürünü vererek erkeklerin veriliş biçimlerine göre davranışını belirleyebilmektedir.

Çocukların içine doğduğu, onlara ebeveynlik yapıldığı toplumsal tutum ağı çocukların kişiliklerinin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu konuda Fine (2010/2011: 248) çalışmasında toplumsal bağlamanın uyarlanmaya hazır toplumsal cinsiyet çağrışımlarının kısa sürede, bir ömür boyu sürecekle yüklenilmiş miras olarak, öğrenildiğini, çocuğun hayatının başında toplumsal cinsiyete yapılan sürekli baskı, kültürel eşlenikleri hakkındaki zengin enformasyon yığını ile birlikte aktarıldığında, toplumsal cinsiyetten bağımsız ebeveynliğin başarısızlığa uğramasının şaşırtıcı olmadığını bildirmektedir. Yani bizler ebeveyn olarak çocuklarımızı yetiştirirken onları toplumsal cinsiyet normlarına göre yetiştirirsek belki de toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortaya çıkartmış oluyoruz. Biz bize öğretilen ve dayatılan toplumsal cinsiyet rolleriyle ya da kodlanmış genlerimizle çocuklarımıza nasıl davranmaları gerektiğini öğretmekle onları kalıplara sokup kendi kişiliklerini bulma noktasında öncü olmuyoruz denebilir. Toplumsal cinsiyet “rolleri” bir kısır döngü içinde nesilden nesile aktararak devam edecek ve idealini bulmak çok da kolay olmayacaktır.

2.6. Türkiye’de Kadına Bakış

Türkiye’de kadın, ataerkil toplum düzeninde tarihsel süreçlerden geçmiş ancak halen günümüzde bu ataerkil toplumun hegemonyasından çıkamamıştır ve çıkması da çok zor olacaktır. Bu sebeptendir ki bir kadının şiddet mağduru olması bu coğrafyada kaçınılmazdır. Özel hayatında şiddet olmasa bile mutlaka iş hayatında ya da toplumda bununla yüz yüze gelecektir. Erkek egemenliğinde toplumsal cinsiyetin kültürel yapılanması ve uygulaması, kadın üzerinde güç ve otoriteyi sağlama, kadına egemen olma ve onu kontrol etmeye dayanmakta, temelinde kadın cinselliğine odaklanan toplumsal ahlak anlayışı yatmaktadır. Bu anlayış toplumsal cinsiyetin oluşumunda beden üzerinde kültürün belirleyiciliği ve kadına yönelik erkek şiddetinin üretimi ve yeniden üretiminde görülmektedir (Ayan, 2018 aktaran Gökkaya, 2018: 11). Yani kültürün toplum üzerindeki etkisi kadına bakış açımızı şekillendirmemizle fazlasıyla etkili olmaktadır. Elbette Türk kültüründe kadına yönelik olumsuz uygulamaların yanında olumlu uygulamaların da olduğunu bilmekteyiz. Örneğin aile içinde “yuvayı dış kuş yapar” atasözü kadınlara bir taraftan liderlik vasfı atfetse de bir yandan da sorumluluklar yüklemektedir. Bunu anlayabilmek için tarihten günümüze Türkiye’de kadının kurgusuna bakmamız önem arz etmektedir.

Sucu (2013: 110) İslamiyet öncesi Türklerde kadınların ev işleri ve çocuk bakımı gibi rollerinin dışında savaşçı ve binicilikte usta olduklarını, Türk kavimlerinde kadının, erkeği ile birlikte karar alan ve toplumun her alanında aileden devlet geleneğine kadar her türlü kararlarda ve işlerde söz sahibi olduğunu aktarmaktadır. Gökalp (2011: 162)’e göre; eski Türklerde,

Kadınlar umumen (Amazon) idiler. Cündilik, silahşörlük, kahramanlık Türk erkekleri kadar Türk kadınlarında da vardı. Kadınlar, doğrudan doğruya, hükümdar, kale muhafızı, vali ve sefir olabilirlerdi. Alelade ailelerde de ev müştereken, karı ile kocanın ikisine aitti. Çocuklar üzerindeki velayet, baba kadar, anaya da aitti. Erkek daima karısına hürmet eder, onu arabaya bindirerek kendisi arabanın arkasında, yaya yürürdü.

Loğoğlu (2013: 49) dünyanın ilk kadın teşkilatı olan “Bacıyan-ı Rum”un Ahi Evran’ın eşi Fatma Bacı tarafından, Anadolu Selçukluları zamanında kadınların teşkilatlanıp gelişmeleri için kurulduğunu, bu teşkilatın, kadınlara çeşitli olanaklar sağladığını, örneğin sanata, ilme ve ahlâka son derece önem verilen Ahilik’te,

kadınların da ekonomik ve sosyal hayatta hayli önemli bir rolü olduğuna işaret etmektedir.

Acar (2019: 396) eski ve orta çağda Türk kadınının belli bir mekâna konumlanmasından ziyade Avrupa’da yaşayan diğer kadınlara göre toplum içerisinde ve devlet yönetiminde oldukça aktif bir rol oynadığını bildirmektedir. Osmanlı döneminde kadının durumuna bakıldığında Er’in araştırmasına göre; “haremlik selamlık” ifadesinin yerini bulduğu aktarılmaktadır. Buna göre, kadının kocası ve evlilik ilişkisine giremeyeceği çok yakın akrabaları dışında kalan erkeklerle konuşması yasaklandığı, kadının, özellikle Osmanlı şehirlerinde, tüm yaşantısını hareme kapatılmış olarak geçirdiği ve tüm işi çocukların bakımı ve ev işlerinden oluştuğu bildirilmektedir (Er, 2013: 155).

18. yüzyılda batı dünyasında kadınlar, eğitim konusunda bazı haklar elde etmiş ve sosyal hayata katılmıştır. Şenel (2013: 26) Osmanlı İmparatorluğu’nun batı dünyasıyla askeri ve kültürel ilişkilerinin gelişmesi ile “kadın hakları” konusunda yüzleştiğini, eğitim ve sosyal hakları ile ilgili fikirler oluştuğunu, bu sürecin başlangıcının hukuk, eğitim, toplum, siyaset ve ekonomik yapı yönünden gelişme ve değişimin II. Meşrutiyet döneminde kabul edildiğini bildirmiştir.

Karta (2015: 400) incelemesinde 19. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı’nın hukuk ve eğitim alanında yaptığı reformların kadının evinin dışına çıkmasını sağladığını, siyasallaşmasını ve örgütlenmesini teşvik ettiğini bildirmektedir. Bu dönemde kadınlar için ilk defa ilköğretimin üzerinde eğitim imkânı verildiği, Cumhuriyet döneminde ise, kadına, aile ve özel alandaki “doğal” görev ve sorumluluklarının yanında, toplumsal alanda fedakârlık ve sorumluluk yüklendiğini aktarmaktadır.

1914-1918 Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında Türk kadınları her zamanki gibi büyük görevler üstlenmişlerdir. Özel Özcan ve Erden Kaya (2017: 182) çalışmasında Türk kadınının tarihsel rolünün Kurtuluş Savaşı zamanında devam ettiğini, sadece cephede değil cephe dışında da çaba gösterdiklerini bildirmektedir. Çocuklarına baktıklarını, tarlaları ektiklerini, askere giden erkeklerden açık kalan memurluklarda görev aldıklarını ve hastanelerde, posta, tek el idaresinde, laboratuvarlarda ve diğer işlerde çalışan kadınların çoğaldığını aktarmaktadırlar.

Kalaycı Kırlioğlu, Akarçay ve Kırlioğlu (2016: 107) makalelerinde Cumhuriyetin ilanıyla birlikte Türk kadınının hak ettiği yeri edinebilmesi için birçok yasal düzenleme yapılmasına rağmen halen uygulamalarda İslamiyet'in kabulüyle birlikte Osmanlı Devleti'nde de ikinci planda kalan kadın yaklaşımlarının izlerinin görüldüğünü aktarmaktadır. Kadın hareketlerinin Türkiye'de 1970 ve 80'li yıllarda önem kazanmaya başladığını söylemek mümkündür. 1990'lı yıllarda ise daha somut adımlar atılmaya başlanmıştır. Örneğin Aras (2015: 196) o yıllarda, üniversiteler bünyesinde kadın araştırma merkezleri, enstitülerin oluşturulduğunu, sivil kuruluşlar bünyesinde kadın örgütleri kurulduğunu ve daha bilimsel bir alanda çalışmaya başlandığını aktarmaktadır. Mor çatı kadınlar örgütü ile Kadın eserleri kütüphanesi ve Bilgi merkezi vakfı kadın konusuna yeni bir boyut kazandırdığı vurgulanmaktadır.

Kadına ve aile içinde şiddet kapsamında özel olarak kanuna ihtiyaca binaen aile içi şiddete uğrayan kişilerin korunması için tedbirler alınmasını düzenleyen 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun 1998 yılında yürürlüğe girmiştir. Eşitliği temel prensip olarak alan Yeni Türk Medeni Kanunu 2002 yılında yürürlüğe girmiş ve 2004 yılında şiddete uğrayan kadınlar için yeni düzenlemeler getiren Yeni Türk Ceza Kanunu kabul edilmiştir (Arıkoğlu Ündücü, 2016: 10). 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun aile içi şiddete maruz kalan aile bireylerinin korunması amacıyla çıkartılmış; aile içi şiddeti ilk olarak düzenlemiş ve bu konunun ön plana çıkmasını sağlamıştır. 4320 sayılı kanunun yetersiz kalmasından dolayı 2012 yılında çıkartılan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kadına yönelik şiddeti daha ağır bir şekilde cezalandırılması açısından adımlar atılmıştır. Günümüzde her ne kadar eleştirilere maruz kalsa da bu kanun erkeğin kadına uyguladığı şiddeti önleme konusunda önemli bir yere sahiptir.

2.6.1. Türk Kültüründe Kadına Yönelik Şiddet İçerikli Atasözleri ve Deyimler

Türk kültüründe atasözü ve deyimlerin toplum ve insan ilişkileri açısından çok etkili olduğu bilinmektedir. Kadın ve şiddet olgusuna baktığımızda yine atasözü ve deyimlerin erkek egemen bir toplumda hayatımızda etkili olmaktadır. Kadın ve erkek ilişkilerinde çokça kullanılan bu atasözü ve deyimler etki bırakma noktasında daha da karakteristik olma özelliği taşımaktadır. Bu atasözleri ve deyimlerle büyütülen bir erkek ve kadının, kadın ve şiddete bakış açısı da diğer kültürde yetişmekte olan insanlara kıyasla farklılıklar gösterebilir. Bizim şiddete olan eğilimimizi

normalleştirme noktasında bu atasözü ve deyimlerle büyütülmemizin çok etkili olduğu düşüncesindeyiz. Batur'da (2011: 579) bazı atasözü ve deyimlerin kadınları, kötülüklerin kaynağı ve uzak durulması gereken bir varlık olarak aktardığını, kadının kurnaz ve erkekleri alt eden bir yapıda gösterildiğini belirtmektedir.

Şiddetin ön plana çıktığı atasözlerine örnek olarak; “kızma kızına, vur dizine”, “nush ile uslanmayı etmeli tekdir, tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir”, “dayak cennetten çıkmadır”, “oğlunu dövmeven kesesini döver, kızını dövmeven dizini döver”, “on beşinde kız ya erde gerek ya yerde”, “kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etme”, “erkektir sever de, döver de”, “oğlan doğuran övünsün, kız doğuran dövünsün”, “kadının saçı uzun, akli kısadır”, “kadın yüzünden gülen ömründe bir kere güler”, “kadın erkeğin şeytanıdır, “keseye kadın eli girse bereketi gider”, “kadının fendi erkeği yendi”, “ kızın var sızın var”, “avradın kazdığı kuyudan su çıkmaz” ve “kadının yüklediği yük şuraya varmaz” şeklinde örneklendirilebilir. Bir çoğumuz bu atasözleri ve deyimleri bilmekteyiz. Bu örneklerin çokluğu da toplumumuzun kadına bakış açısı hakkında fikir vermektedir. Bu örneklerde kadınların her türlü aşağılandığı, rencide edildiği ve eğer hata yaparsa şiddeti hak ettiği vurgulanmaktadır. Bu atasözleri ile büyütülen erkeklerin kadınlara şiddet uygulamasını, şiddeti normalleştirmesini, şiddeti algılama biçimini ve zihniyetini değiştirmesini beklemenin çok da kolay olamayacağı kanaatindeyiz.

Kalaycı Kırlioğlu vd., (2016: 118) atasözleri ve deyimlerin incelenmesi üzerine yapmış oldukları araştırmalarında, toplumun bakış açısının en önemli sembollerinden olan dil ve kalıplaşmış ifadelerin kadının tanımı bakımından önemli olduğunun vurgulandığını bildirmektedir. Bu çalışmada analize tabi tutulan atasözleri ve deyimlerin genelde kadına ilişkin olumsuz yargıya sahip oldukları ve birçok atasözü ve deyimde kadına yasaklanan şeylerin erkek için yasak olmadığı ön plana çıkmaktadır. Kadınlar, birçok ülkenin atasözlerinde genelde erkeğe göre arka planda kalmış ve olumsuz yönleriyle verilmeye çalışılmıştır. Örneğin, Batur (2011: 579) incelemesinde, kadının ikincil konumunun onun annelik rolleri açısından negatif bir nokta olarak değerlendirildiği, annenin negatif duygular taşıması ailede başta çocuk olmak üzere çevredeki kişileri de etkilediğini bildirmektedir. Bu negatif değerlendirmeler toplumumuzda kabul görmüş atasözleri ve deyimlerin mümkün olduğunca kullanılmaması; cinsiyetçi ve şiddet içerikli olumsuz duyguları

pekiştirmeyeceği tahmin edilen bir durumdur. Toplumumuzda belleklere yerleşmiş olan bu atasözlerini zihinlerden kazımak imkânsız gibi görünmektedir.

2.7. Şiddet Kavramı

Kadına yönelik şiddeti tanımlamadan önce şiddet kavramını açıklamak gerekir. Türk Dil Kurumuna göre Arapça kökenli bir kelime olarak şiddet “*Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik, karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma*” anlamına gelmektedir (TDK, Türkçe Sözlük). Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2002) tarafından; “*Fiziksel güç veya kuvvetin kasıtlı olarak tehdit altında veya gerçeklik biçiminde, kendine, bir başka kişiye, bir gruba veya topluluğa karşı uygulanması sonucunda yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişme sorunlarına veya yoksunlukla sonuçlanan ya da sonuçlanma olasılığının yüksek olması*” olarak tanımlanmaktadır. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna göre şiddet;

kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı olarak tanımlanmaktadır.

Taşdemir Afşar (2015: 721-722) şiddetin sosyolojideki tanımlarını şu şekilde aktarmaktadır:

Durkheimci yaklaşıma göre (1952), anomi, egoizm, karışıklık, parçalanma; Merton’a göre (1968), sosyal ve ekonomik eşitsizliğin sonucu; Weber’e göre (1987) “devlet içerisinde insanın insanla olan egemenlik ilişkisidir- meşru şiddet araçlarıyla desteklenen bir ilişki”; Marx’a göre “toplumsal yapı ile ilişkilendirilmiş; kişisel olandan koparılmış ve kapitalist üretim biçimine dayandırılmış modern bir tahakkümün sonucu; Gramsci’ye göre, hegemonya kurmak ya da hegemonyayı reddetme stratejisi içinde ya rıza gösterme ya da tehdidi kullanmak; Collins’e göre (2008; 2012) acizlik, tükenmişlik, çaresizlik olarak ifade edilmektedir. Şiddet, gizli ve sinsî olabilmektedir ve şiddetin gerçekleşmesinde, sosyal kültürel ortam, kişinin geçmişi, süreç, etkileşim, durumsal şartlar önemlidir.

Erich Fromm, şiddeti “*tepkisel şiddet*” olarak ifade etmekte ve “*bir insanın kendisinin ya da başkasının yaşamını, özgürlüğünü, onurunu ve malını korumak için kullandığı şiddet*” olarak anladığını, bu şiddetin “*korkudan doğduğunu ve bu yüzden en çok rastlanan şiddet biçimi olduğunu*” bildirmiştir (Fromm, 1964/2016: 19).

Fromm (1964/2016: 19) şiddeti, “gerçeklikten ya da evhamdan doğan bir korku, bilinçli ya da bilinçsiz bir korku olabilir”. “Bu tür şiddet ölümün değil yaşamın hizmetindedir; amacı yıkım değil korumadır”. “Bu tür şiddet bütünüyle akıldışı tutkuların değil, bir ölçüde akla uygun hesaplardan doğar”; diye ifade etmekte ve bundan dolayı amaçla araç arasında belli bir dengeyi gösterdiğini bildirmektedir.

Freud şiddet yerine saldırganlık terimini kullanmaktadır. Örneğin Güleç ve Kaptanoğlu (2011: 18) çalışmalarında Freud’un saldırganlığı: kendi varlığını sürdürme mücadelesi, güç, iktidar arayışı, nesneyi ele geçirme arzusu, ‘ölmek’ isteğinin göstergeleri olduğunu aktarmaktadırlar. Saldırganlığın bu arayışın önüne çıkan engellere yöneldiğini, özümüzdeki, doğamızdaki bir dürtünün itmesiyle değil, Nirvana ilkesiyle işleyen, temel dürtünün, “ölüm dürtüsünün” engellenmesiyle, tepkisel olarak ortaya çıktığını bildirmektedirler.

Taşdemir Afşar (2015: 721-722) şiddetin üç boyutunun olduğunu düşünmektedir. 1) şiddet eylemini davranışa döken bir öznenin varlığı, 2) şiddet eyleminden olumsuz bir şekilde etkilenen “mağdur” olarak da tanımlanabilir 3) şiddet davranışının eylem biçimi. Ancak bu üç boyut bireyin kendine uyguladığı şiddeti örneğin intihar kişinin kendisine yönelik gerçekleştirdiği bir şiddet eylemini görmezden gelmektedir.

Gökkaya (2018: 83) çalışmasında şiddetin üç aktörü olduğunu, bunların; mağdur, uygulayan ve tanık olan olduğunu, şiddetin mağdurunun genelde kadın, uygulayanın ise erkek ve tanık olanın ise çocuklar olduğunu bildirmektedir. Dolayısıyla “erkek egemen sistem içinde kadın bedenleri ve hayatları şiddet aracılığıyla denetim, baskı, kontrol altında tutulmakta; kadınlar ve kız çocukları sadece cinsiyetleri nedeniyle şiddete maruz kalmaktadırlar” diye ifade etmektedir.

Güleç ve Kaptanoğlu (2011: 13) araştırmalarında saldırganlığa yatkınlığın biyolojik, ailesel, toplumsal, kültürel ve diğer dış faktörlerle etkileşerek oluşma olasılığının daha fazla olduğunu aktarmaktadır. Şiddet eğiliminin kültürel beklentilerden etkilendiğini; erkek çocukların ve yetişkinlerin saldırganlık ve şiddetin erkeksilikle ilgili olduğunu öğrenirken kadınların kadınsılıkla ilgili olmadığını öğrendiklerini bildirmektedir.

Aile içi şiddet 6284 sayılı kanunda; Ev içi şiddet diye geçmekte ve tanımlanmaktadır: “Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da

aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddettir”.

2.7.1. Kadına Yönelik Şiddet Kavramı

Kadına yönelik şiddet bir kişiye sırf kadın olduğu için yapılan fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddeti içeren her türlü zarar, zorlama, hakaret, aşağılama ve incitme gibi davranışları içeren bir şiddet türüdür.

Dünya Sağlık Örgütü; Kadına yönelik şiddeti, *“kadınlara fiziksel, cinsel veya zihinsel zarar verme veya bunlarla sonuçlanma olasılığı olan ya da bu tür eylemlere yönelik tehditler, zorlama ya da keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma”* olarak tanımlamaktadır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu (UN) Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesinde (1993) kadınlara yönelik şiddeti; *“ister kamusal alanda ister özel hayatta olsun, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma”* olarak tanımlamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (2013) kadına yönelik şiddet tanımını yakın partner şiddeti olarak yeniden adlandırmıştır. *“Yakın partner şiddeti, fiziksel saldırganlık, cinsel baskı, psikolojik istismar ve kontrol davranışları dahil olmak üzere fiziksel, cinsel veya psikolojik zarara neden olan samimi bir ilişki içindeki davranışı ifade eder. Bu tanım hem mevcut hem de eski eşlerin şiddetini kapsamaktadır”*. Bu durumda nişanlı, flört veya sevgili olanlarda evli bireyler gibi anılmaya başlanmıştır. Dünya Sağlık Örgütü’nün bu tanım değişikliği bizim, şiddetle aile ve evlilik arasında determinist ilişki olduğu tarzındaki varsayıma yönelik eleştirel bakış açımızı, dolayısıyla da araştırmamızın temel varsayımlarından biri olan ‘aile ve evlilikle kadına şiddet arasında zorunlu bir ilişkinin olmadığı’ tezini destekleyici niteliktedir.

Dünya Sağlık Örgütü kadına yönelik şiddetin her toplumda görüldüğünü, yaygınlığının bölge ve eğitim durumu gibi faktörlere göre değiştiğini bildirmektedir. Kadına yönelik şiddetin kökeninin toplumsal olarak yerleşmiş cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklandığını ve bunu güçlendirdiğini bildirmektedir.

Gökkaya araştırmasında, kaynağında güç ve kontrol isteği olan kadına yönelik şiddetin, erkek egemen sistemin kadınları ezen, sömüren, baskı altında tutan, dışlayan, ayrımcılığa ve cinsiyetçi uygulamalara maruz bırakan yapısının ve sistemin öznesi

olarak tanımlanan erkeklerin güç ve iktidarının devamlılığı için kullandığı en önemli araçlardan biri olduğunu aktarmıştır (Gökkaya, 2018: 84).

2.7.1.1. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri

Kadına yönelik şiddete bakıldığında dört tür şiddet bilinmekte ve kabul edilmektedir. Bunlar; fiziksel, psikolojik (duygusal), cinsel ve ekonomik şiddettir.

Fiziksel Şiddet, *“başkasının vücut bütünlüğüne zarar veren, ona acı çektiren her türlü saldırı olarak tanımlanmaktadır. Bireyin fiziksel olarak zarar görmesine neden olan her türlü eylemi kapsayan fiziksel şiddet, sağlıklı koşullarda yaşamaya mecbur bırakmadan töre ve namus cinayetine kadar uzanmaktadır”* olarak tanımlanmaktadır (KSGM, 2016).

Psikolojik Şiddet, *“bağırarak, korkutmak, küfretmek, tehdit etmek, hakaret etmek, eve kapatmak, küçük düşürmek, lakap takmak, kadının nasıl giyineceği, nereye gideceği, kimlerle görüşeceği konusunda baskı yapmak, öfkesini çocuklardan çıkarmak, çocuklarını göstermemekle tehdit etmek, silah göstermek gibi eylemleri kapsamaktadır”* diye tanımlanmaktadır (KSGM, 2016).

Cinsel Şiddet, *“birini istemediği yerde, zamanda veya şekilde cinsel ilişkiye zorlamak; kişinin rızası olmaksızın cinsel nitelikli eylemlerde bulunmak; cinselliği bir tehdit, sindirme ve kontrol etme aracı olarak kullanmaktır”* diye tanımlanmaktadır (KSGM, 2016).

Dünya Sağlık Örgütü ise cinsel şiddeti,

herhangi bir cinsel eylem, elde etme girişimi veya herhangi bir ortamda mağdurla olan ilişkisinden bağımsız olarak herhangi bir kişi tarafından zor kullanarak bir kişinin cinselliğine yönelik başka bir eylem. Fiziksel olarak zorlanmış veya başka bir şekilde zorlanmış olarak tanımlanan tecavüz içerir vulva veya anüsün bir penis, diğer vücut parçası veya nesne ile nüfuz etmesi olarak tanımlanmaktadır.

Ekonomik şiddet, kadının para harcamasının kısıtlanması, çalışmasına izin verilmemesi, zorla çalıştırılması, ekonomik konulardaki kararların erkek tarafından tek başına alınması, kadının parasının elinden alınması, iş yerinde olay yaratmak suretiyle kadının işten atılmasına neden olunması, kadının iş bulmasını kolaylaştırıcı becerilerinin geliştirilmesinin engellenmesi, ev ihtiyaçlarını karşılayacak maddi kaynaktan yoksun bırakılması, engelli kadını zorla dilendirme gibi birini kontrol etmek ya da cezalandırmak amacıyla ekonomik olarak sınırlamak için yapılan her türlü eylemdir (KSGM, 2016).

2.7.1.2. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Kadına yönelik şiddetin nedenlerine çok boyutlu bakmak gerekmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2012: 4) kadına yönelik şiddetin nedenlerini üç faktör halinde incelemektedir. Bunlar bireysel, ilişkisel ve toplumsal faktörlerdir ve şiddete başvurma nedenleri olarak bildirilmektedir.

Bireysel faktörlere, iki açıdan bakılabileceği aktarılmaktadır. İlki erkeğin eşine karşı şiddet uygulaması ve nedenleri; genç yaş, düşük eğitim seviyesi, çocukken şiddete tanıklık etmek veya yaşamak, alkol ve uyuşturucu kullanımı, kişilik bozuklukları, şiddetin kabullenilmesi ve eski partnerin şiddet kullanma geçmişi olarak bildirilmektedir. İkincisi ise bir kadının eşi tarafından farklı ortamlarda şiddete maruz kalması ve nedenleri; düşük eğitim seviyesi, ebeveynler arasında şiddete maruz kalma, çocukluk döneminde cinsel istismar, şiddetin kabulü ve diğer daha önceki istismar biçimlerine maruz kalma olarak aktarılmaktadır. Bu faktörlere baktığımızda şiddet uygulayan erkeğin toplumdaki yerini nasıl temsil ettiğini diğer anlatımla kişinin gelişimiyle ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

İlişkisel faktörleri içeren faktörler ise hem kadınların mağdur olma riski hem de erkekler tarafından yapılan şiddete ilişkin nedenler; ilişkide çatışma veya memnuniyetsizlik, ailede erkek egemenliği, ekonomik stres, erkeğin çok eşli olması ve eğitimsel kazanımdaki eşitsizlik, yani bir kadının erkek partnerine göre daha yüksek bir eğitim seviyesine sahip olması olarak görülmektedir. Bu faktörde ise erkek ve kadının ilişkisini yaşayış şeklinin önem kazandığını anlamaktayız.

Toplumsal faktörler ise, toplumsal cinsiyet eşitsizliği sebebiyle sosyal normlar (özellikle erkek egemenliği ve saldırganlık), yoksulluk, kadınların düşük sosyal ve ekonomik durumu, evlilik içinde yakın partner şiddetine karşı zayıf yasal yaptırımlar, kısıtlayıcı veya eşitsiz boşanma da dahil olmak üzere kadınların medeni haklarının eksikliği ve evlilik yasaları, yakın partner şiddetine karşı zayıf toplum yaptırımları, çatışmayı çözenin bir yolu olarak şiddetin geniş sosyal kabulü ve silahlı çatışma ve toplumda yüksek düzeyde genel şiddet olarak bildirilmektedir. Bu faktör ise bize toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin insanlar üzerindeki etkisinin ne kadar önemli olduğunu bildirmektedir.

Tatlıhoğlu ve Küçükköse (2015: 199-200) aile içi kadına yönelik şiddetin nedenlerini; psikolojik nedenler, kaliteli bir sosyal iletişimin kurulamaması, sevginin

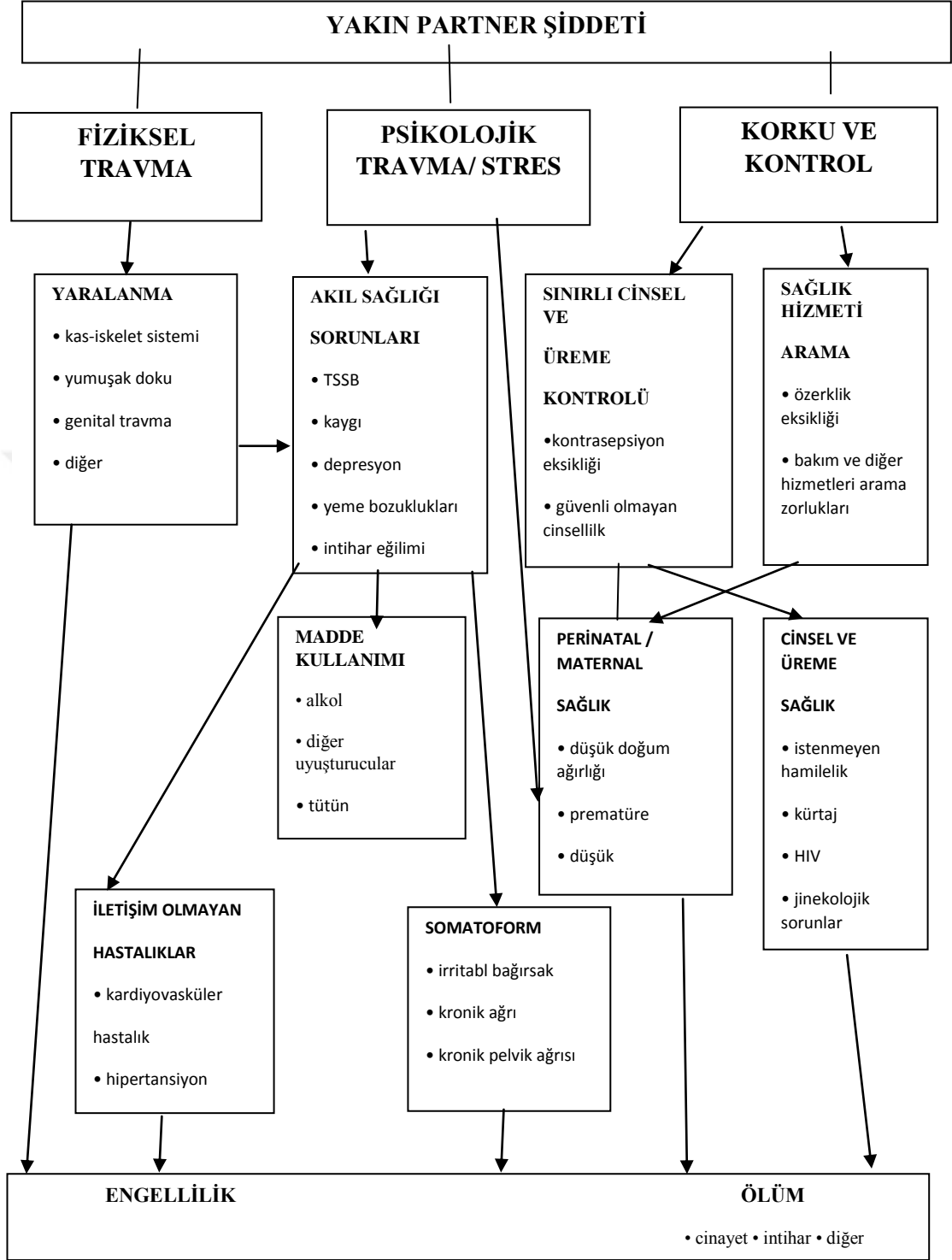
karşılıklı olarak ifade edilmemesi, medyanın etkisi, yoksulluk, alkol kullanımı, töreler/gelenek/görenekler, göçler, cinsiyet ayrımcılığı, kişilerin erken yaşta evlenmeye zorlanması, toplumda yanlış bilinen birçok inançlar, aile bireylerinin ekonomik olarak bağımsız olma isteği, hukuksal boşluklar, eğitim sisteminin yetersizliği, kültür farklılıkları ve değerlerden sapma ve kültürel çözülme olarak aktarmaktadırlar. Çalışkan ve Çevik (2018: 228)'in Türkiye'de kadına yönelik şiddetin belirleyici unsurlarını belirlemek amacıyla yapmış oldukları çalışmalarında; kadının yaşadığı yerin, yaşının, eşinin eğitiminin, sağlığının, ailenin etkisinin, akraba evliliği yapmasının, intihar geçmişinin, çocuklukta aile içi şiddete maruz kalmasının, evlilik rızasının, çocukluğunda istismara uğramasının, aldatılmasının, eşin alkol bağımlılığının, eşin kumar alışkanlığının, eşin çalışmasının ve sosyal güvenliğinin olup olmamasının etkili faktörler olduğunu saptamışlardır. Gök (2016: 467) ekolojik görüşe göre kadının; yaşının küçük olması erkek karşısında güçsüzleştiğini, sosyal hizmetlerden yararlanamamasını, şiddetle karşılaştığında çevresinden destek alamaması ya da şiddet görmesini, ailede ve okulda rol model alınan kişilerin şiddet içeren eylemlerde bulunmasını ve medyanın erkek egemenliğini normalleştirilmesiyle birlikte toplumsal cinsiyet rollerinin de şiddetin nedenlerinden olduğunu aktarmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin nedenlerinin toplum, şiddet uygulayan ve ilişkisel nedenlerden dolayı ortaya çıkmasından öte, şiddet başlı başına çözülebilmesi ve anlaşılabilmesi zor bir olgu olarak karşımıza her daim çıkacaktır.

2.7.1.3. Kadına Yönelik Şiddetin Etkileri

Kadına yönelik şiddetin kadın üzerindeki etkileri Dünya Sağlık Örgütü (WHO: 2013: 8) tarafından aşağıdaki şekilde gibi bildirilmektedir.

Şekil 1: Kadına Yönelik Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri

Şekil 1’de görüldüğü gibi şiddet kadının beden ve ruh sağlığı üzerinde ciddi izler bırakmaktadır. Dünya sağlık örgütünün belirttiği üzere fiziksel travma, psikolojik travma/stres ve korku ve kontrol olarak üç büyük etkisi olduğu ve bu süreç içerisinde kadınlar şiddetin sonucunda engelli olma durumuna düşebilmekte veya şiddet sonucunda hayatlarını kaybedebilmektedirler. Kadınların yaşadıkları travma

sonucunda karşılaşılabilecekleri hastalıklarda şekil 1’de görülmektedir. Şekilde görüldüğü gibi şiddet kadın üzerinde çok fazla etki bırakmaktadır.

2.7.1.4. Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet

Literatürde şiddet olgusuna bakıldığında en çok görülen şiddet türünün aile içinde olduğu ve bu şiddetin ise kadına yönelik şiddet olarak önümüze çıktığı anlaşılmaktadır. Aile içi şiddet, ailenin yapısını olumsuz etkileyen en önemli problemlerden biridir. Aile içi şiddette eşlerden birinin bir diğerine yönelik şiddeti ve ebeveynlerden çocuklara yönelik şiddeti olarak düşünülmektedir (Demir: 2019: 240). Baygal (2016: 181) şiddetin, psikolojik, toplumsal ve kültürel faktörlerle ilişkili bir olgu olduğunu ve tüm dünyada yaygın bir problem olarak karşımıza çıktığını ve en çok karşılaşıldığı yerlerden birinin aile olduğunu vurgulamaktadır. Aile içi şiddetin toplumun genelini etkilediğini ve bu nedenle de üzerinde önemle durulması gereken bir sorun olduğunu bildirmektedir. Yine aynı şekilde Gökkaya (2018: 84) çalışmasında kadına yönelik şiddetin en yüksek olduğu alanın özel alanda olduğunu; sınıf, eğitim, etnik, vb. farklılıklar göstermeksizin kadınların en çok ev ve aile içinde ve yakın ilişkilerde şiddete uğradığını bildirmektedir.

Kadına yönelik şiddetin aile içinde ve aileye alternatif ilişkilerde de yaşandığı mutlak bir gerçektir. Ancak günümüzde kadının ikincil plandaki durumu tabiki aile içinde kadını daha da zayıflatmaktadır. Kadın ataerkil düzen içinde evdeki sorumluluklarını üstlenmek zorunda hissetmekte ve eğer çalışıyor ise de bu sorumlulukları yüzünden çok daha fazla ezilmektedir. Çağdaş aile ideolojisi evliliği birbirini seven bir kadın ile bir erkek arasındaki eşit ortaklık olarak sunmaktadır. Ancak Gittins (1985/2011: 117) modern sanayi toplumunun sosyal, siyasi ve ekonomik yapısının evlilikte eşlerin eşit konumda olmalarına nadiren olanak tanıdığını ve tanım gereği eşitsiz bir ilişkiyi ifade eden kadın ve erkek görev ve sorumluluklarını belirleyen patriyarkal ideolojinin üzerine kurulduğunu aktarmaktadır. Bu aşamada kadına yönelik şiddetin kaynağı olarak aileyi görmek yerine, nasıl bir aile sorusunu sorarak, ailenin ataerkil ya da demokratik olmasına bağlı olarak aile içi ilişkilerin ve dolayısıyla da şiddetin niteliğinin tayin edildiğini değerlendirmek yararlı olacaktır. Aile toplumsal hayatta nesillerimizin ve medeniyetin devam edebilmesi için var olması gerekli görülen bir birlik anlaşması olarak asla son bulmayacaktır. Aile literatüründe ailenin ortadan kalkacağı yönündeki düşüncelerine karşı Gittins şu argümanı ileri sürmüştür: “*Ailenin üretim, yeniden*

üretim, cinsellik ve toplumsallaştırma işlevleri, öteki kurumlara aktarılmadığı sürece aile ortadan kaldırılamayacaktır” (1985/2011: 7-8). Buna ailenin özellikle çocukluk yıllarında bireylere sağladığı duygusal doyumu da ekleyebiliriz. Değişimin ailenin ortadan kalkması yönünde değil de biçim ve işlevinde ortaya çıkan değişim boyutlarıyla ele alınması daha doğru olacaktır. Kadın erkek ilişkilerinin ve dolayısıyla da ailenin tüm dünyada değişen ekonomik ve sosyal dinamiklere bağlı olarak önemli değişimlere maruz kaldığı görülmektedir. Değişen koşullara bağlı olarak aile boyutunda ve niteliğinde önemli değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Boşanma oranlarının artması evlilik dışı çocuk sahibi olma gibi faktörlerin etkisiyle tek ebeveynli ailelerin sayısında artış gözlenmektedir. Günümüzde insanlar farklı pek çok aile biçimini sürdürmektedirler. Bunlara örnek olarak; tek ebeveynli aile, birlikte yaşama, taşıyıcı anneden çocuk sahibi olma ve evlilikle ilgili değişimleri verebiliriz (Zeybekoğlu Dündar, 2012: 52). Tezel Şahin ve Kurtulmuş’un (2015: 181) yapmış olduğu araştırmada tek ebeveynli ailelerde görülen artışla birlikte artan oranda boşanma oranı görüldüğünü, aile kavramının değişmesi, kadının eğitim düzeyinin ve kariyerinin artması ile kadınların evliliği geleceğin garantisi olarak görmediklerini aktarmaktadırlar. Bu nedenle Batı ülkelerinde artan miktarda farklı aile modelleri ve evlilik dışı beraberlik ve çocuk sahibi olma durumlarında yaygınlaşmasının aile yapısında görülen değişimlere neden olduğu vurgulanmaktadır. Türkiye’de ise bu tür birlikteliklerin olduğu ancak toplum yapısı gereği gizlendiği evlenmeden aile kurmanın henüz toplumda yaygın kabul görmediği ifade edilebilir.

Birçok toplumda kadına şiddet uygulanması kabul edilir bir davranış olarak algılanmakta ve evliliğin sıradan bir özelliği olarak görülmektedir. Şiddete uğrayan kadınlar için güvenilir, ciddi destek sistemlerinin olmaması ve aile içi şiddete yönelik yasal düzenlemelerde yetersizliklerin olması, şiddetin artmasına katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle aile içi şiddetin önemli bir aile ve toplum sorunu olduğunu ve yasal koruma gerektirdiğini, ilgili düzenlemelerin yapılması gerektiğini kabul etmek gerekmektedir (Tezel Şahin ve Kurtulmuş, 2015: 187). Gökkaya (2018: 82) ailenin içinde şiddet barındıran bir kurum olduğunu ve buna orantılı olarak toplumun da şiddete eğilimli olduğunu bildirmektedir. Toplumumuzda yabancılara yöneltilen şiddete göre, aile üyelerine yöneltilen şiddete daha fazla hoşgörü gösterildiğini ve çoğu mahkemenin, bir yabancıya yönelik cinayet, tecavüz, saldırı ya da taciz suçunu

eşin öldürülmesi, karısını dövme, karısına tecavüz ya da enseste göre daha şiddetli biçimde cezalandırıldığını ifade etmektedir.

Demiray, Korkmaz ve Gürkan (2015: 103) birçok araştırmanın kadının birinci sorumluluğunun evi ve çocukları ile sınırlandığını belgelediğini, çalışan kadınların ev içi hizmet beklentilerinde bir farklılaşma olmadığını gösterdiğini aktarmaktadırlar. Kadınların hem iş hem ev sorumluluklarının üstesinden gelebilmek için profesyonel performanslarını azaltmak zorunda kaldıklarını bildirmektedirler. Baygal (2016: 181) çalışmasında kişilerin beslenme ve bakım gereksinimlerini karşılayan, güven duygusu veren, beden ve akıl sağlığını koruyan ve geliştiren bir birim olması gereken ailenin, çoğu kez, her çeşit şiddetin beslendiği ve uygulandığı tek odak olduğunu bildirmektedir. Bünyadzade (2010: 48)'de araştırmasında kadınların aile sorunlarını aşamadığını, koca-çocuk-ev kutsal üçlüsüne kendisini tazim ederek yaşamını sürdürdüğünü bildirmektedir. İstekleri, planları, sorunları bu üçlü çerçevesinin dışına çıkmadığını, çıktığı anda da küfürle itham edilerek cezalandırıldığını, ailenin güzel ve kutsal bir şey olduğu, ancak kadına insan olduğunu unutturmaması gerektiğini vurgulamaktadır.

Baygal (2016: 196) ailede şiddet yaşıyorsa toplumda da yaşandığını, ya da toplumda şiddet varsa ailenin işleyişine de yansıdığını ve dolayısıyla şiddet bireysel ilişkilerde hem üreten hem de onu meşrulaştırarak toplumsal boyuta taşınmasında önemli bir rol oynayan kurumlardan birinin aile olduğu ifade edilmektedir. Bu meşrulaştırma yapılmakta ancak bunu yapmak bir tarafta aileyi şiddetin sebebi olarak göstermek her problemin kaynağının aile olduğunu kabullenmek anlamını da taşıyabilmektedir. Aile neden olumsuz algılanmalı ki? Aile her insanın var olabileceği yer değil mi? Şiddet insanın içinde biriken öfkelerin toplamı ve dışarıya aktarması değil midir? Biz birey olarak ailede her öğrendiğimizi mi hayata geçiriyoruz? İşte bu sorulara cevap vererek belki de şiddetin asıl kaynağına varabiliriz.

Günümüzde ve tarihte kadının aile içindeki konumu ile evlilik ve şiddet arasında determinist ilişki kurulduğundan yola çıkarak sosyoloji literatüründe aile, kadın ve kadına yönelik şiddete ilişkin geçmişten günümüze kadar gelen bakış açıları önem kazanmaktadır. Aile ve evlilik şiddetin kaynağı olarak görülmekte ve bu aile içinde çözülmesi zor bir problem olarak değerlendirilmektedir.

Keskin ve Ulsan (2016: 58) Karl Marx, Friedrich Engels, Karl Kautsky ve Vladimir Ilyich Lenin gibi erken dönem Marksistlerin, kapitalizmin bütün kadınları ücretli işgücü içine kattığı ve bu sürecin cinsiyete dayalı iş bölümünü yok ettiği varsayımı üzerine yoğunlaştıklarına öncülük ettiklerini bildirmektedir. Müller (1976/1979: 7) Marx, Engels ve Lenin'in devrimci işçi sınıfının kadının özgürleşmesi ve hak eşitliğinin gerçekleşmesi için öncü karakterler olduğunu bildirmektedir.

Marx'a göre kadınlarla erkekler arasındaki otorite ve güç farklılıkları sınıfsal ayrımlar belirginleştikten sonra ortaya çıkmıştır. Evlilik ve aile kurumu aracılığıyla kadınlar erkeklerin sahip olduğu özel mülkün bir biçimi haline gelmiştir. Sınıf farklılıklarının üstesinden gelindiğinde yani sınıfsız bir toplum aşamasına ulaşıldığında kadınların erkekler karşısındaki esareti sona erecektir (Marshall, 1999: 112; Giddens, 2012: 148 aktaran Can, 2015: 166).

Müller (1976/1979: 9) incelemesinde Engels'in ailenin, özel mülkiyet ve devletin kökeninde, ailenin gelişmesini tarihsel materyalizmin görüşü açısından inceleyerek, kadının tarihte ortaya çıkan ezilmesinin ekonomik temelini açıkladığını ve emek araçlarında özel mülkiyetin kaldırılmasının kadının özgürleşmesinin ve hak eşitliğinin gerçekleşmesinin önkoşulu olarak ortaya koyduğunu bildirmektedir. *“Modern ailede erkeğin kadın üzerindeki egemenliğinin kendine özgü karakteri ve ikisi arasında gerçek bir toplumsal hak eşitliği kurmanın zorunluğu ve biçimi, ancak ikisi de tümüyle eşit haklandırıldıktan sonra gün ışığına çıkacaktır”* (Engels, 1976/1979: 190). Başka bir deyişle kadın ve erkek eşit görüldüğü zaman ancak ve ancak erkeğin otoritesi tam anlamıyla anlaşılır hale gelecektir. Keskin ve Ulsan (2016: 58) makalesinde Engels'e göre, tarihteki ilk sınıf çatışmasının, erkekle kadın arasındaki uzlaşmaz karşıtlığın karı-koca evliliğinin gelişmesiyle ve kadının erkek tarafından baskı altına alınmasıyla eşdeğer olduğunu aktarmaktadır. Evlilik Engels'in toplumsal cinsiyete bakışında önemli rol oynamaktadır. Kadınlar, hizmet ederken, tek eşli olmak ve aile mülkünü devralıp onu çoğaltmayı sürdürececek çocuklar doğurmak zorunda olduğunu bildirmektedir.

“...Toplumsal koşullarımız o türüdür ki, bir erkeğin bir kadına büyük bir haksızlık etmesi resmen kolaylaştırılır...” (Engels, 1976/1979: 201). Engels'in bu cümlesinde vurgulamak istediği, toplumun ve devletin kadın politikalarının kadının ikincil durumunun devamı için önlem almadığı ve bunu bu şekilde sürdürmek istediği şeklinde yorumlanabilir.

Yapısal fonksiyonel yaklaşımda aile, kendi içinde aile sisteminin ve sosyal sistemin korunmasında önemli fonksiyonları olan ve rol-statü toplumları bakımından en iyi korumalara sahip bireylerden ibarettir. Ailenin her üyesi ayrı bir alt sistem olarak düşünülmektedir. Bireyler sistemin devamlılığına katkıda bulunurlar (Parsons ve Bales: 1955 aktaran Şahbudak 2019: 52-53). Şahbudak (2019: 54) makalesinde Parsons'a göre kadınların ailedeki rolünün çocuğunun annesi ve kocasının karısı olduğunu, kadınların mesleki başarı elde edebileceğini ancak tam bir fırsat eşitliğinin ailenin pozitif dayanışmasıyla olabileceğini, bireylerin ve kurumların işlevlerinin önceden belirlendiğini aktarmaktadır. Bu yaklaşımın, kapitalist üretim tarzını ve ideolojisini desteklediğini bildirmektedir.

Can (2019: 225) Walby'e göre kadın ve erkek arasındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortaya çıkaran unsurların erkeklerin kadınlar üzerinde otorite kurmalarına, onları baskı altına almalarına ve sömürülmelerine, bir sosyal yapılar ve pratikler sistemi olan ataerkillik sisteminin meydana getirdiğini aktarmaktadır.

Günindi Ersöz (2018: 75) Simone de Beauvoir'in kadınların bedenlerini aşması gerektiğini, anne rolünün kadınları sınırladığını ve yabancılaştırdığını, kadının bedeni yani üreme yeteneğinin onu bedenine hapsedtiğini bildirmektedir. Kadınların nesneleştirilmesinin kültürleri aşan, yaygın bir durum olduğuna ve bu yolla erkek egemenliğinin devam ettiğini vurgu yaptığını; "*kadın doğulmaz kadın olunur*" derken ataerkillik kültürünün eseri olduğunu belirttiğini aktarmaktadır.

Feminist yaklaşım, kadının yalnızca aile içinde değil, insanlık tarihi içindeki rolünü anlama gereği üzerinde duran, aile içi ilişkileri, çatışma, sömürü patriarkal, cinsiyet kavramları çerçevesinde ele alan bir düşünce sistemidir. Feminist kuramlar Giddens tarafından toplumsal dünyanın incelenmesinde toplumsal cinsiyetin merkezi önemi ve özellikle deneyimlerinin benzersiz niteliğini vurgulamaktadır (Giddens, 2015: aktaran Şahbudak 2019: 66).

Radikal feminist kuramcılar erkek şiddetini analiz ederken cinsiyet ve şiddetin toplumsal yönüne ağırlık vermişlerdir. Brownmiller kadınlara yönelik cinsel şiddetin kültürel olarak göz yumulan yaygın bir eylem olduğunun altını çizerek tecavüzün erkekliklerini ispatlamak için bir araç olarak kullandıklarını ifade eder. Erkek şiddeti kadınları denetim altına almak için kullanılmaktadır. Hanmar ve Sauders erkek şiddetini ezilmişliğin sürdürülmesinde kritik bir öneme sahip olduğunu ve devletin

şiddeti engellemek için herhangi bir önlem almamasının devleti işbirlikçi yaptığını iddia etmiştir (Günindi Ersöz, 2018: 78-79).

Taşdemir Afşar (2015: 736) “*radikal feminizm şiddeti bazı ailelerde olan, bazı ailelerde olmayan bir sosyolojik olgu olarak görmek yerine, aile kurumunun tarihsel bir biçimde ataerkil bir kurum olduğunu, şiddetin ailenin yapısına ait olduğunu vurgular*” diye aktarmaktadır.

Kocacık ve Çağlayandereli (2009: 27) aile içinde kadına yönelik şiddetle ilgili üç yaklaşımdan söz etmektedir.

- Feminist yaklaşım; evlilikte kadın üzerindeki baskıyı patriyarkal ilişkilerin bir sonucu olarak görülmektedir.
- Sosyo-kültürel yaklaşım; şiddetin kaynağını sosyo-kültürel çevre faktörlerinde değerlendirilmektedir.
- Psikolojik yaklaşım; şiddete uğrayan kadına ilişkin değerlendirmeler yapan farklı teoriler kullanılmaktadır.

Yukarıda belirtilen yaklaşımlardan yola çıkarak önemli olan aileyi şiddetin kaynağı görmek yerine aileyi aynı zamanda şiddetin kaynağı da görmemektir. Yani her ailede şiddete başvurulmamakta; o ailede yetişen birey zamanı geldiğinde kendi ailesini kurmakta ve onu şiddete başvurmadan sürdürebiliyorsa bu da o bireyin başarısı olarak nitelendirilebilir. Burada çevresel faktörler ve kişinin kendini geliştirmesi bir etken olabilmektedir. Diğer bir deyişle bireyin var olduğu nokta aslında ailenin ta kendisidir ama aynı zamanda bireyin de ta kendisidir.

Bu bilgiler eşliğinde sosyoloji literatüründe kadına nasıl anlamlar yüklendiği, kadının nasıl konumlandırıldığı ve kadına şiddetle aile ve evlilik arasında determinist ilişki kurulduğunu görmekteyiz.

2.8. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Uluslararası ve Ulusal Yasal Düzenlemeler

Dünya’da ve Türkiye’de kadına yönelik şiddeti önlemek amaçlı düzenlenmiş olan çeşitli uluslararası ve ulusal kanun, yönetmelik, bildirge ve sözleşmeler vardır. Araştırmamıza katkı sağlaması açısından bu yasal düzenlemeler incelenmiş ve aşağıda aktarılmıştır.

2.8.1. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)

Birleşmiş Milletler (UN) amacı dünya barışını, güvenliğini korumak ve uluslar arasında ekonomik, toplumsal ve kültürel bir iş birliği oluşturmak için kurulan uluslararası bir örgüttür. Kadına karşı her türlü ayrımcılığı ve şiddeti önlemek amacıyla, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) Birleşmiş Milletler (UN) tarafından 1979 yılında kabul edilmiş ve 1981 yılında yürürlüğe girmiştir. Birleşmiş Milletlerin (BM) temel insan hakları sözleşmeleri arasında olan ve kadın hakları konusunda uluslararası standartları belirleyen ilk sözleşme olarak tarihe geçmiştir. CEDAW Sözleşmesinin temel hedefi, toplumsal yaşamın her alanında kadın-erkek eşitliğini sağlamak ve kalıplaşmış kadın-erkek rollerine dayalı önyargıların yanı sıra ayrımcılık içeren uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamaktır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu (UN) dünya üzerindeki tüm insanların eşitliği, güvenliği, hürriyeti, bütünlüğü ve onuruna ilişkin hakların ve ilkelerin kadınlara evrensel olarak uygulanmasına acilen ihtiyaç olduğundan hareket ederek, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin etkin olarak uygulanmasının kadınlara yönelik şiddetin önlenmesine katkıda bulunacağını ve bu kararda beyan edilen Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge'nin bu süreci güçlendireceği ve tamamlayacağını kabul ederek, 1993 yılında Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirgesini kabul etmiştir. Bu bildirgede kadınlara yönelik şiddetin açık ve kapsayıcı bir tanımına, kadınlara yönelik şiddetin her biçiminin önlenmesinin temin edilmesi için uygulanacak hakların açık bir beyanına, sorumlulukları bakımından devletlerin taahhüdüne ve kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi için genel olarak uluslararası topluluğun taahhüdüne ihtiyaç olduğundan oylamaya başvurulmadan kabul edilmiştir.

Bu sözleşme ile dünyadaki tüm kadınlara uygulanan şiddetin önlenmesi, farkındalık yaratılması, ayrımcılığın önlenmesi, kadın ve erkek eşitliğinin sağlanabilmesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılabilmesi, kadınların haklarının savunulabilmesi gibi alanlara değinilmesi için büyük bir adım olarak nitelendirilebilir.

2.8.2. İstanbul Sözleşmesi

Avrupa Konseyi Sözleşmesi diğer adıyla İstanbul Sözleşmesi, Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle ilişkin sözleşme 2011 yılında imzalanmış ve 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşme, kadına yönelik şiddet ciddi bir insan hakları ihlali oluşturan bu sorunu en kapsamlı şekilde ele alan bir uluslararası anlaşmadır. Kadına karşı şiddete sıfır tolerans gösterilmesini hedeflemektedir. Şiddetin önlenmesi, mağdurların korunması ve şiddet uygulayanların adalete teslim edilmesi, bu sözleşmenin hedeflerindedir. Ayrıca, toplumun her ferdi, özellikle de erkekleri ve erkek çocuklarını, tutumlarını değiştirmeye davet ederek, bireylerin vicdanlarını ve düşüncelerini değiştirmeyi amaçlamaktadır.

Sözleşmenin amacı kadınları her türlü şiddetten korumak, kadınlara yönelik şiddet ve ev içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak, kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesi yolu dahil kadınlar ve erkekler arasındaki temel eşitliği teşvik etmek, kadınlara yönelik şiddet ve ev içi şiddet mağdurlarının korunması ve bu mağdurlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler geliştirmek, kadınlara yönelik şiddeti ve ev içi şiddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası işbirliğini teşvik etmek ve bütüncül bir yaklaşım benimsemek amacıyla etkili işbirliği sağlamak için kuruluşlara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sağlamaktır.

Sözleşme, kadınlara yönelik şiddeti bir insan hakları ihlali ve bir ayrımcılık türü olarak kabul etmektedir. Bu da bu tür şiddete yeterince tepki göstermedikleri takdirde, devletlerin sorumlu konumda olduğu anlamına gelmektedir.

İstanbul Sözleşmesi, kadınların sünnet edilmesi, zorla evlendirme, taciz, kürtaja zorlama ve kısırlaştırmaya zorlama gibi olguların bir suç olarak düzenlenmesini ve cezalandırılmasını öngörmektedir. Bu da devletlere, ilk kez, bu ciddi suçları hukuk sistemlerine dahil etme zorunluluğunu beraberinde getirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti, Türkiye’de imzalanmış bu sözleşmeden 20 Mart 2021 tarihinde Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle çekildiğini resmi gazetede ilan etmiştir.

2.8.3. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası herkesin kanun önünde eşit olduğunu ve kadın ve erkeklerinde eşit haklara sahip olması gerektiğini yasanın 10. maddesinde

vurgulamaktadır: “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir”. Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 maddesine göre ise “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir”. “Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür”. Ek cümle: 7/5/2010-5982/1 maddesine göre de: “Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz” denmektedir. Yani devlet kadın ve erkek ilişkisinde eşitlik ilkesini gözeterek kanunları düzenlerken kadına yönelik şiddeti önlemek ve farkındalık yaratmak zorundadır. Bu farkındalık toplumda doğru algılanırsa kadına yönelik şiddetin azalmasına yol açabilir.

2.8.4. Türk Medeni Kanunu

Türk Medeni Kanunu 2001 yılında kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Kanun içeriğinde kadın ve erkek birlikteliğini düzenleyen çeşitli düzenlemeler mevcuttur. Bu kanun nişanlılık, evlilik, boşanma, eşler arasındaki mal rejimi, nafaka gibi aile olmanın yasal hükümlerini barındırmaktadır.

Kanunun ikinci bölümü olan boşanma kısmında boşanma sebeplerinden birincisi olan “zina” ya da araştırmamız kapsamında cinsel şiddete giren aldatma konusunu ele alacak olursak 161. maddede: “eşlerden biri zina ederse, diğer eş boşanma davası açabilir. Davaya hakkı olan eşin boşanma sebebini öğrenmesinden başlayarak altı ay ve her hâlde zina eyleminin üzerinden beş yıl geçmekle dava hakkı düşer. Affeden tarafın dava hakkı yoktur”. İkinci boşanma sebebi olarak “hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış” yani araştırma konumuz kadına yönelik psikolojik veya fiziksel şiddet olarak görürsek 162. maddede “eşlerden her biri diğeri tarafından hayatına kastedilmesi veya kendisine pek kötü davranılması ya da ağır derecede onur kırıcı bir davranışta bulunulması sebebiyle boşanma davası açabilir...” hükmü yer almaktadır. Üçüncü boşanma sebebi ise “suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürmedir”; 163. maddede “eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işler veya haysiyetsiz bir hayat sürer ve bu sebeplerden ötürü onunla birlikte yaşamayı diğer eşten beklenemezse, bu eş her zaman boşanma davası açabilir...”. Dördüncü sebep ise “terk”; 164. madde “eşlerden biri, evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemek maksadıyla diğeri terk ettiği veya haklı bir sebep olmadan ortak konuta dönmediği takdirde ayrılık, en az altı ay sürmüş ve bu durum devam etmekte ve istem üzerine hâkim veya noter tarafından yapılan ihtar sonuçsuz kalmış ise; terk edilen eş, boşanma davası açabilir...”. Beşinci boşanma sebebi ise “Akıl hastalığı”; 165.

maddede “eşlerden biri akıl hastası olup da bu yüzden ortak hayat diğer eş için çekilmez hâle gelirse, hastalığın geçmesine olanak bulunmadığı resmî sağlık kurulu raporuyla tespit edilmek koşuluyla bu eş boşanma davası açabilir...” Altıncı boşanma sebebi ise “Evlilik birliğinin sarsılması”; 166. maddede “Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir. Yukarıdaki fıkrada belirtilen hâllerde, davacının kusuru daha ağır ise, davalının açılan davaya itiraz hakkı vardır...” hükmü yer almaktadır. Boşanma sebeplerine genel olarak baktığımızda şiddet türlerinin hepsini kapsadığı görülmektedir. Bu da bize kadına yönelik yapılan her türlü şiddetin boşanma ile sonuçlanabileceğini göstermektedir. Yani sadece fiziksel şiddet değil aynı zamanda psikolojik, cinsel veya ekonomik şiddetin de medeni kanuna göre boşanmayla sonuçlanabileceği anlaşılmaktadır.

Türk Medeni Kanunu’nun 185. maddesinde ise: “Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler. Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar.” Burada kadın-erkek veya anne-baba ayrımı yapılmaksızın iki tarafa da önemli bir vurgu yapılmaktadır. “Birlikte” vurgusu kadın erkek eşitliliği açısından da çok önemli bir değere sahiptir.

2.8.5. Türk Ceza Kanunu

Türk Ceza Kanunu 2004 yılında kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Kanunun amacı kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak ve suç işlenmesini önlemektir. Bu kanunda şiddet içeren birtakım cezaların hükümlerine yer verilmektedir. Araştırmamızla ilgili bazı hükümlere dikkat çekmek amacıyla kadına yönelik şiddet kapsamında “cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit” alt başlığı altındaki kanunun 28. maddesinde “karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır” hükmü yer almaktadır.

Kanunun altıncı bölümünde “Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar” yine kadına yönelik cinsel ve fiziksel şiddete bakacak olursak; “Cinsel Saldırı” alt

başlığında 102. maddede: (1) “*Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl eden kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel davranışın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir*” hükmü yer almaktadır. (2) “*Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on iki yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlıdır*” hükmü yer almaktadır. Bu maddede kadının şikâyetinin vurgusu yapılmaktadır. Yani eşler arasında cinsel saldırılarda ya da cinsel şiddet söz konusu ise kadının resmi şikâyeti esas alınmaktadır.

Kanunun “Cinsel taciz” ile ilgili 105. maddesinde “*Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikâyeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezasına fiilin çocuğa karşı işlenmesi hâlinde altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur*” hükmü yer almaktadır. Bu maddede ise yine kadının şikâyetinin gerektiği vurgulanmaktadır.

Kanunun yedinci bölümünde “Hürriyete Karşı Suçlar” “Tehdit” alt başlığı kapsamında 106. maddesinde “*Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır...*” hükmü yer almaktadır. Bu maddede ise kadının özgürlüğünü kısıtlayıcı her türlü şiddetin cezalandırıldığı hükmü açıklanmaktadır.

Türkiye’de son yıllarda kadınlara uygulanan şiddetin boyutunun büyüklüğü ve işlenen kadın cinayetlerinin her geçen gün artış gösterdiği bilinmektedir. Kadın cinayetleri toplumda normalleştirilmemesi için şiddete karşı alınacak ekonomik ve sosyal tedbirlerin yanında, cezalarında daha caydırıcı olacak şekilde artırılması da kadına şiddet ve kadın cinayetleriyle mücadelede olumlu katkı sağlayacaktır. Günümüzde medyanın işlenen kadın cinayetlerinin ve cezaların ağırlığının sunumu ile erkekler üzerindeki etkisi de önem kazanmaktadır. Bu mücadelenin etkili olması için işlenen suçların ağır yaptırımları şiddeti önleme konusunda etkili olabileceği kanısındayız.

2.8.6. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

8 Mart 2012 yılında kabul edilen Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Türkiye’de “*şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları*” düzenleyen bir kanundur. Bu kanun İstanbul Sözleşmesi kapsamında kadına yönelik şiddete ilişkin şiddetin önlenmesi amacı doğrultusunda kadınları şiddetten korumak için düzenlenmiştir.

6284 sayılı kanun şiddeti,

kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış olarak tanımlamaktadır.

Kadına yönelik şiddeti ise “*kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış*” olarak tanımlamaktadır.

Bu kanun aynı zamanda şiddete maruz kalanlar için “Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Hükümleri” de içermektedir. Bu tedbirler mülki idari amir ve hakimler tarafından alınmakta ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından uygulanmakta ve takip edilmektedir. Bu kanunun kadına yönelik şiddeti önleme konusunda ve şiddetin ortaya çıkartılması konusunda katkıları, kadınların şiddetsiz bir hayat sürdürebilmeleri için büyük öneme sahiptir.

2.9. Dünya’da Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Araştırmalar ve İstatistik Veriler

Dünya’da kadına yönelik şiddet kapsamında şiddet gören kadınlara ait çeşitli kurumlar vasıtasıyla yapılan araştırmalar neticesindeki bilgiler ve veriler aşağıda sunulmaktadır.

2.9.1. Dünya Sağlık Örgütü'nün Verileri

Dünya Sağlık Örgütü (WHO: 2013) tahminlerine göre, dünya genelinde kadınların yaklaşık üçte biri %35'i yaşamları boyunca fiziksel ve/veya cinsel yakın partner şiddeti veya eş dışı cinsel şiddet yaşamaktadır. Bu şiddetin çoğu yakın partner şiddetidir. Dünya çapında, bir ilişki içinde olan kadınların yaklaşık üçte biri yani %30'u yaşamları boyunca yakın partneri tarafından bir tür fiziksel ve/veya cinsel şiddet yaşadıklarını bildirmektedir. Küresel olarak, kadın cinayetlerinin %38'i bir yakın erkek partneri tarafından işlenmektedir. Kadına yönelik şiddetin varlığı tüm toplumlarda görülen ve engellenmesi kolay olmayan bir insan hakları ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2013 yılındaki araştırmasında, mağdurların raporlarına dayanan nüfus düzeyindeki anketleri, yakın partner şiddeti ve cinsel şiddetin yaygınlığına ilişkin tahminleri sunmuştur. DSÖ tarafından Londra Hijyen ve Tropik Tıp Okulu ve Güney Afrika Tıbbi Araştırma Konseyi ile yapılan 2013 analizi, 80'den fazla ülkeden mevcut verileri kullanmış ve dünya çapında kadınların üçte birinde (%35) fiziksel ve/veya yakın bir eşin veya eş olmayan kişinin cinsel şiddetine maruz kaldığı bildirmektedir.

Bir ilişki içinde olan kadınların neredeyse üçte biri (%30), yakın partneri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddet yaşamaktadır. Yakın partner şiddetinin yaygınlık tahminleri, yüksek gelirli ülkelerde %23.2 ile DSÖ Batı Pasifik bölgesinde %24.6 ile DSÖ Doğu Akdeniz bölgesinde %37 ve DSÖ Güneydoğu Asya bölgesinde %37.7 arasında değişmektedir.

Küresel olarak tüm kadın cinayetlerinin %38'i yakın partnerler tarafından işlenmektedir. Yakın partner şiddetine ek olarak, kadınların %7'si, partneri olmayan kişiler tarafından cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Buna ilişkin verilerin daha sınırlı olmasına rağmen, kadınlar eşten ya da başka biri tarafından cinsel saldırıya uğradığını bildirmektedir. Cinsel şiddet çoğunlukla erkekler tarafından kadınlara karşı uygulanmaktadır. Yapılan bu araştırmalarda DSÖ'nün kadına yönelik şiddeti resmi olarak rapor edenleri yansıtır olması dünya üzerinde şiddet oranlarının daha da yüksek olduğu ve şiddetin ele alınması gereken öncelikli problemler arasına girmesi önem kazanmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü tüm dünya ülkelerini kapsayan araştırmasında eşi ya da yakın partneri tarafından şiddete maruz kalan 15 yaş üstü kadınlara ait veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1: DSÖ Bölgesinde Yakın Partner Şiddeti (Fiziksel ve/veya Cinsel) veya Eşi Olmayan Tarafından Cinsel Şiddet ya da Her İkisi Tarafından Şiddete Yaşam Boyu Maruz Kalan (15 yaş ve üstü) Kadınların Oranı

Dünya Sağlık Örgütü Bölgesi	Yakın Partner Şiddeti ve/veya Eşi Olmayan Kişi Tarafından Cinsel Şiddeti Bildiren Kadınların Oranları %
Düşük ve Orta Gelirli Bölgeler	
Afrika	45.6
Amerika	36.1
Doğu Akdeniz	36.4
Avrupa	27.2
Güneydoğu Asya	40.2
Batı Pasifik	27.9
Yüksek Gelirli Ülkeler	32.7

Kaynak: Dünya Sağlık Örgütü (WHO: 2013)

Tablo 1’de görüldüğü gibi, Dünya Sağlık Örgütü’nün, 2013 yılındaki DSÖ bölgesinde bulunan kıtalar içindeki araştırmasında, yakın partneri veya eşi olmayan fiziksel ve/veya cinsel şiddete veya her ikisi tarafından yaşam boyu maruz kalan 15 yaş ve üstü kadınlar arasında, düşük ve orta gelirli bölgelere göre, yakın partner şiddetini ve/veya eşi olmayan fiziksel şiddet ve cinsel şiddet yaygınlığını rapor eden kadınların oranları verilmektedir. Bu verilere göre dünya genelinde kadınlar, Afrika kıtasında %45.6 oranla en yüksek şiddete maruz kalma oranına sahiptir. Amerika kıtasında %36.1, Doğu Akdeniz’de %36.4, Avrupa’da %27.2, Güneydoğu Asya’da %40.2 ve Batı Pasifik’te %27.9 oranı ile en düşük şiddete maruz kalma oranına sahip olduğu görülmektedir. Yüksek gelirli ülkeler arasında kadınların %32.7 oranında şiddete maruz kaldıkları ve bunu resmi makamlara rapor ettikleri aktarılmaktadır (WHO, 2013: 20).

Yapılan araştırmada şiddete maruz kalıp bunu sadece rapor eden kadınların oranı görülmektedir. Oranların yüksek olması ve bunu rapor etmeyen kadınların

oranları düşünülürken kadına yönelik şiddetin tüm dünyada çözülmesi gereken bir durum olarak gözden kaçırılmamalıdır. Kadına yönelik şiddetin azaltılması yönünde yapılacak olan faaliyetlerin kadınların güçlenmesine ve kendini geliştirmesine yönelik olması gerektiği düşünülmektedir. Kadının güçlenmesi demek kendi ayakları üzerinde durabilmeleri anlamını da taşımaktadır. Kadınların dünyadaki ikincil durumuna dikkat çekerek toplumsal bilinçlendirme ile farkındalık yaratarak yeni nesillerin toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemini anlamasını sağlamak kadına yönelik şiddetin azaltılmasını sağlayabilir.

2.10. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Araştırmalar ve İstatistik Veriler

Türkiye’de kadına yönelik şiddet kapsamında şiddet gören kadınlara ait çeşitli kurumlar vasıtasıyla yapılan ve bilim insanlarının yapmış olduğu araştırmalar neticesindeki bilgiler ve istatistik veriler aşağıda sunulmaktadır.

2.10.1. Türkiye İstatistik Kurumu Araştırması ve Verileri

Türkiye’nin resmi istatistiklerinin yayınladığı tek kurum olan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) internet sitesinde yayınlanmış olan en yeni bilgiler 2008 yılına ait resmi verilerdir. 2008 yılında yapılmış olan geniş kapsamlı bir araştırma olan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması TÜİK, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, HÜNEE, ICON-Institut Public Sector ve BNB Danışmanlık ortaklığı tarafından yürütülmüştür. Araştırma Türkiye genelinde tüm bölgeleri kapsayan ve kadına yönelik şiddet hakkında bize önemli veriler gösteren bir araştırma özelliğine sahiptir. Bu verilere göre Türkiye’de kadına yönelik şiddet kapsamında eşi veya birlikte olduğu kişi(ler)den fiziksel veya cinsel şiddet yaşamış kadınlara ait bilgiler aşağıdaki tabloda aktarılmıştır.

Tablo 2: Eşi veya Birlikte Olduğu Kişi(ler)den Fiziksel veya Cinsel Şiddet Yaşamış Kadınların Yüzdesi

		Yaşamın Herhangi Bir Döneminde %	Son 12 ayda %
Yerleşim Yeri	Kent	40.3	13.5
	Kır	46.6	14.1
5 Bölge	Batı	35.2	9.8
	Güney	44	14.7
	Orta	47.2	14.4
	Kuzey	43	12.6
	Doğu	52.2	24.3
	Yaş Grubu	15-24	35.3
	25-34	39.2	16.5
	35-44	42	12.6
	45-59	47.9	7.8
Eğitim	Eğitimi olmayan/ İlkokulu bitirmemiş	55.8	17.4
	İlkokul mezunu	42.2	13.1
	Ortaokul mezunu	38.4	15.4
	Lise ve üzeri mezunu	27.2	10
Türkiye		41.9	13.7

Kaynak: TÜİK <https://biruni.tuik.gov.tr/kadinasiddetdagitim/kadin.zul>
22.05.2020

Tablo 2’de görüldüğü gibi, eşi veya birlikte olduğu kişi(ler)den fiziksel veya cinsel şiddet yaşamış kadınların yüzdesine bakıldığında, kentte yaşayan kadınların %40.3’ü ve kırdaki yaşayan kadınların %46.6’sı şiddet gördüğü anlaşılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü’nün dünya geneline bakıldığında bu oran dünyada ortalaması %35

olarak değerlendirmekte olduğundan Türkiye’de bu ortalamannın dünya ortalamasına göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun nedeni olarak kırsal bölgelerde ataerkil toplum yapısının güçlü olması gösterilebilir.

2.10.2. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Araştırmaları ve Verileri

Türkiye’de kadına yönelik şiddet kapsamında yapılan en kapsamlı araştırma 2013-2014 yıllarında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) bünyesindeki Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünün (HÜNEE) yürütmüş olduğu ‘‘Kadına Yönelik Aile İçi şiddet Araştırması’’ olarak gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma 2008 yılında yapılan araştırmadan sonra ülke genelini temsil eden en geniş örneklemlili ikinci araştırmadır. Nicel araştırma kapsamında Türkiye genelinde, 12 istatistiki bölge ile kentsel ve kırsal yerleşim alanlarını temsil edecek şekilde 15.072 hedef örneklemlili oluşturan hanelerde 15-59 yaşları arasındaki kadınlar ile yüz yüze görüşmeler yaparak gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırma yöntemiyle elde edilen sonuçlar, kadınların halen ya da daha önce yakın ilişki içinde oldukları eş/nişanlı/szly/erkek arkadaş tarafından maruz bırakıldıkları fiziksel, cinsel ve duygusal şiddeti kapsamanın yanı sıra eğitimlerinin ve ev dışında ücretli çalışmalarının engellenmesi ve ısrarlı takip sonucunda yaşamlarının kısıtlanması gibi farklı şiddet biçimlerine ilişkin bilgileri içermektedir. Ayrıca kadınların aile çevresi ve yakın çevreleri başta olmak üzere diğer kişilerden maruz kaldıkları şiddet biçimlerine ilişkin bilgi de araştırma kapsamında toplanmıştır.

2014 Araştırması’na göre şiddet türleri ve Türkiye’deki yaygınlığına ilişkin veriler aşağıdaki şekildedir:

Fiziksel şiddet: Türkiye genelinde hayatının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranı %36, son 12 ayda ise %8’dir. Yani her 10 kadından yaklaşık dördü eşi veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalmıştır. 2008 yılında yapılan araştırma sonucuna göre bu oran %39’dur.

Cinsel şiddet: Türkiye genelinde evlenmiş kadınların %12’si yaşamının herhangi bir döneminde, %5’i ise son 12 ay içinde cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Cinsel şiddetin en fazla dile getirildiği bölge ise Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’dir. Evlenmiş kadınların %38’i yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmıştır.

Psikolojik şiddet: Türkiye genelinde kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz kaldıkları psikolojik şiddet %44, son 12 ayda ise %26'dır. Batı Anadolu ve Orta Anadolu bölgelerinde yaşayan kadınların yarısı, yaşamlarının herhangi bir döneminde psikolojik şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. 2014 yılında gerçekleştirilen araştırma sonuçları 2008 araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Ekonomik şiddet: Türkiye genelinde, yaşamının herhangi bir döneminde ekonomik şiddete maruz kalan kadınların oranı %30, son 12 ayda maruz kalan kadınların oranı ise %15'tir. Çalışmaya engel olma ya da bir işten ayrılmaya neden olma kadınlara yöneltilen ekonomik şiddet biçimleri arasında en fazla belirtilendir. Yaşamının herhangi bir döneminde kadınların dörtte biri, son 12 ayda ise kadınların onda biri ekonomik şiddete maruz kalmıştır.

Israrlı takip: Türkiye genelinde, her 10 kadından yaklaşık 3'ü en az bir kez ısrarlı takibe maruz kalmıştır. Bununla birlikte en yaygın ısrarlı takip biçimleri, sürekli telefonla arama (%19), kısa mesaj, mektup veya e-posta gönderme (%8) ya da sosyal medya aracılığıyla takip etme (%6) ile kadının çalıştığı ya da yaşadığı yere gelerek rahatsız etme (%6) şeklindedir (KSGM, 2016).

Araştırmamızın konusu olan evli ve bekâr kadınlar arasındaki şiddet tutum ve deneyim kıyaslanmasına bakıldığında ise 2014 araştırmasında ön plana çıkanın medeni durumun şiddet düzeyi üzerinde en büyük etkiye sahip olan temel özellik olduğudur. Bu araştırmada boşanmış ya da ayrı yaşayan kadınların maruz kaldıkları fiziksel ve/veya cinsel şiddet düzeyi yüzde 75 ile tüm kadınlar arasında maruz kalınan şiddet oranının iki katı olduğu vurgulanmaktadır. Bu durumda şiddetin bizzat kendisinin boşanma nedeni olabileceği aktarılmaktadır. Boşanmış ya da ayrı yaşayan kadınlar arasında son 12 ayda maruz kalınan şiddet de Türkiye ortalamasının %11 ve evli kadınlar arasında şiddete maruz kalanların oranının iki katıdır (%22 ve %11). Evlenmemiş ancak birlikteliği olmuş kadınların maruz kaldıkları şiddet düzeyi ise %7'dir. Araştırma sonuçlarına göre, kadına yönelik şiddet, her yaştan, her eğitim grubundan, her bölge ve refah düzeyinden kadın için tehdit oluşturmakla birlikte, erken yaşlarda evlenen kadınlar ile boşanmış/ayrı yaşayan kadınların daha fazla şiddet riski altında olduğu görülmektedir (HÜNEE, 2014).

2.10.3. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Diğer Araştırmalar ve Veriler

Kapsamlı bir diğer araştırma ise 2007 yılında Altınay ve Arat'ın nitel ve nicel araştırmasıdır. Araştırmanın nicel kısmında toplam 1800 evli kadına 56 il bazında anket uygulanmıştır. Nitel kısmında, 27 ilden 50 kadın kuruluşundan 150 kadınla görüşme yapılarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre her üç kadından birinin fiziksel şiddet gördüğü ve her on kadından dokuzunun dayacağı haklı görmediği saptanmıştır (Altınay ve Arat, 2007).

Konumuz ile ilgili çalışmalara baktığımızda Türkiye'de araştırmamızdaki gibi bir erkekle birlikteliği olan evli ve bekâr kadınları kıyaslayan ve şiddet tutumlarını ölçen bir araştırmaya rastlanmadığından, evli ve bekâr kadınlarla ayrı ayrı yapılan araştırmalar aşağıda aktarılmıştır.

Sezer ve Özcan (2018: 43)'ın evli kadınlar ile yapmış olduğu çalışmasında kadınların şiddete ilişkin tutumlarında geleneksel bakış açısından uzaklaştıklarını bulmuştur. Aktaş vd. (2019: 1461) deneklerinin tüme yakınının bekârlardan oluştuğu ve %63.4'ünün kız öğrenciler ile yaptığı şiddete karşı tutum araştırmasında, şiddete karşı geleneksel olmaktan uzak bir çağdaş tutuma sahip olduklarını bildirmektedirler. Sabancıoğulları vd. (2016: 38)'nin öğrenciler ile yapılmış diğer bir araştırmada öğrencilerin şiddete ilişkin tutumlarına göre şiddete karşı geleneksellikten uzak ve çağdaş bir görüşe eğilimi olduklarını bildirmektedirler. Süneci vd. (2016: 71)'nin üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırmalarında katılımcılara flört şiddetine yönelik ifadeler yönelttiklerinde genel olarak bu davranışları onaylamadıklarını, kadın katılımcıların %87,8'inin fiziksel şiddete maruz kalmaları durumunda partnerlerinden ayrılmaları gerektiğini ifade ettiklerini aktarmaktadırlar.

Babacan Gümüş vd. (2020: 85)'nin partneri olan kadınlarla yapılmış araştırmada kadınların son bir yılda ve yaşam boyu eş şiddetine maruz kalma yaygınlığının yüksek olduğunu, en çok duygusal olmak üzere tüm şiddet türlerine maruz kalındığını aktarmaktadırlar. Tel vd. (2019: 260) evli kadınlarla yapmış oldukları çalışmada kadınların %30.5'inin eşinden şiddet gördüğünü, şiddet gören kadınların %49.3'ünün ise herhangi bir neden olmaksızın şiddet yaşadığını, kadınların tümünün farklı düzeyde şiddet gördüğünü ve %59.5'inin ise düşük düzeyde şiddet gördüğü vurgulanmaktadır. Gencer ve ark. (2019: 21)'nin evli ve bekâr kadınlarla yapmış oldukları bir diğer çalışmada ise araştırmaya katılan tüm kadınların %36.28'i

fiziksel şiddete, %58.28'i psikolojik şiddete, %40.28'i ekonomik şiddete, %24.28'i cinsel şiddete maruz kaldığı vurgulanmaktadır. Aktaş vd. (2019: 1461)'nin büyük çoğunluğunun kız ve bekâr öğrencilerden oluşan araştırmalarında öğrencilerin %39.7'sinin şiddet gördüğünü (%55.5'inin duygusal, %37.7'sinin fiziksel, %0.3'ünün cinsel ve %6.5'inin ekonomik) bildirmektedirler. Üniversite öğrencileri ile yapılmış bir diğer araştırmada ise öğrencilerin önemli bir kısmının flört şiddetine maruz kaldığını genel olarak kız öğrencilerin şiddetle ilgili farkındalıklarının daha yüksek olduğu aktarılmaktadır (Karatay vd., 2018: 70). Saraç (2020: 46) Türkiye'de kadın sağlık çalışanları arasında kadına yönelik şiddet tutumlarını incelediği çalışmasında, medeni durumun şiddetle ilişkisine bakıldığında; aile içinde kötü muameleye maruz kalma sıklığının evlilerde %27,6, bekârlarda %21,1 ve boşanmış/dullarda %27,3 olarak tespit etmiştir. Açıkgöz (2014: 77) evli ve bekar kadınlarla yapmış olduğu çalışmasında kadınların en sık sözel ve duygusal şiddete maruz kaldığını bulmuştur.

2.11. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Koruyucu ve Önleyici Tedbirler, ASHB ve Diğer Kurumlar Tarafından Yürütülen Hizmetler

Kadına yönelik şiddete ilişkin koruyucu ve önleyici tedbir kararları mülki idari amir ve hakim tarafından verilmektedir. Bu tedbir kararlarının takipleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca ve diğer kurum ve kuruluşların iş birliğiyle yürütülmektedir.

2.11.1. Mülki Amir ve Hakim Tarafından Alınabilecek Tedbir Kararları

6284 sayılı kanun kapsamında şiddet mağduru kadın ve çocukları için Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Hükümler Mülkî amir ve hakim tarafından verilmektedir.

Mülki amir tarafından verilebilecek Koruyucu tedbir kararları özetle;

- Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması,
- Geçici maddi yardım yapılması,
- Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi,
- Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması ve gerekli olması hâlinde, korunan kişinin

çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, kreş imkânının sağlanmasıdır.

Hâkim tarafından verilebilecek koruyucu tedbir kararları özetle;

- İşyerinin değiştirilmesi,
- Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi,
- Korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması,
- Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağını anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesidir.

Hâkim tarafından verilebilecek önleyici tedbir kararları özetle;

- Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması,
- Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi,
- Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması,
- Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması,
- Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması,
- Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi,
- Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi,
- Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi,

- Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi,
- Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması,
- Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanmasıdır.

2.11.2. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca Kadınlara Sunulan Hizmetler

Türkiye’de kadın sorunlarına çözümler üretmek, projeler geliştirmek, kadının korunmasının sağlanması, kadın erkek eşitliğinin sağlanması, toplumsal yaşamın tüm alanlarında kadınların konumlarının güçlenmesi ve kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi için politikalar üretmek, strateji geliştirmek, tüm paydaşlarla iş birliği yapmak ve koordinasyonu sağlamak Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Türkiye’nin de taraf olduğu CEDAW Sözleşmesinin 18. maddesi gereğince, 1986 yılından itibaren taraf ülkeler Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesine (CEDAW) her dört yılda bir ülke raporlarını sunma yükümlülüğüne sahiptir. Söz konusu ülke raporunu sunma yükümlülüğünü Türkiye adına Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) yerine getirmektedir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü koordinatörlüğünde 2018-2023 yıllarını kapsayacak şekilde “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı”, kamu kurum ve kuruluşlarının, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları, özel sektör ve ilgili diğer kuruluşların kadınların güçlenmesine yönelik yapacakları çalışmalar için bir eylem planı devreye sokmuştur.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında 2016-2020 yıllarında kapsamlı bir ulusal eylem planı yürütülmüştür. Bu eylem planı çerçevesinde

Türkiye'deki ilgili tüm kurum ve kuruluşlar farkındalık yaratma ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi yönünde KSGM ile iş birliği içerisinde çeşitli faaliyetler düzenlemiştir. Bu kapsamda ilgili kurum ve kuruluşlar: İçişleri Bakanlığı (Mülki Amirler, Kolluk Kuvvetler, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü), Adalet Bakanlığı (Cumhuriyet Başsavcılığı, Aile Mahkemesi, Adli Tıp Kurumu), Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Belediyeler, Sivil Toplum Kuruluşları, Barolar ve Diyanet İşleri Başkanlığıdır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde olan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne bağlı kadına yönelik tüm hizmetlerin yürütüldüğü kurum ve kuruluşlar aşağıdaki şekildedir.

2.11.2.1. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri

Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik olarak, şiddete maruz kalan ya da şiddete maruz kalma riski bulunan kişilerin başvurabileceği, danışmanlık, rehberlik ve yönlendirme hizmetleriyle, ihtiyaç duydukları konularda güçlendirici ve destekleyici hizmetleri veren ve izleme çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esası ile yürüten merkezlerdir.

2.11.2.2. ASHB İl Müdürlükleri ve Sosyal Hizmet Merkezleri

ŞÖNİM'lerin bulunmadığı yerlerde şiddete uğrayanlara yönelik danışmanlık, rehberlik ve sosyal destek hizmetleri sunmaktadır.

2.11.2.3. İlk Kabul Birimleri

İlk kabul birimleri Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine ya da ŞÖNİM'lere başvuran ve barınma ihtiyacı bulunan şiddet mağduru kadınların ilk gözlemlerinin yapıldığı, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelendiği ve geçici kabullerinin yapılarak iki haftaya kadar kalabildiği birimlerdir.

2.11.2.4. Kadın Konukevleri

Kadın konukevlerinde fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete maruz kalan kadınların şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi, bu dönemde varsa çocukları ile birlikte barınma ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmaktadır. Konukevlerinde aynı zamanda psiko-sosyal destek hizmetlerinin yanı sıra hukuki destek hizmetleri için

Barolarla, iş ve meslek desteği için gerek Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı Halk Eğitim Merkezleri ile gerekse Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri ile işbirliği yapılmaktadır.

2.11.2.5. ALO 183 Sosyal Destek Hattı

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları ile gaziler ve gazi yakınlarına yönelik hizmetler sunan “Alo 183 Sosyal Destek Hattı” şiddete uğrayan ya da uğrama riski taşıyan, destek ve yardıma ihtiyacı olan kadın ve çocuklar için psikolojik, hukuki ve ekonomik danışma hattı olarak çalışmakta; bu kişilere hakları ile başvuru mekanizmaları hakkında bilgi vermektedir. Bu hizmet, 7 gün 24 saat ve ücretsizdir.

2.11.3. Diğer Kurum ve Kuruluşların Sunduğu Hizmetler

Kadına yönelik şiddete ilişkin alınan tedbir kararları kapsamında İçişleri Bakanlığına bağlı;

Kolluk Kuvvetleri, polis ya da jandarma şiddete maruz kalan kadınların ilk başvurdukları kurumlar arasında yer almaktadır. 6284 sayılı Kanun kapsamında kolluk kuvvetlerinin tedbir kararı alabilme, karar alınmasını talep edebilme, kararların yerine getirilmesini sağlama gibi çok geniş ve önemli görevleri bulunmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Daire Başkanlığına bağlı Aile İçi Şiddetle Mücadele Şube Müdürlüğü, ülke çapında aile içi şiddetle mücadelede mevcut hizmetlerin iyileştirilmesinden, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliğinden, şiddete maruz kalan kişiler için tedbirlerin gerçekleştirilmesi ile ilgili güvenlik hizmetlerinin koordinasyonundan sorumludur. Yerelde ise il ve ilçe merkezlerinde polis merkezleri mevcuttur. Şiddete uğrayan kadınlar veya şiddete ya da şiddet uygulanma tehlikesine tanık olan kişiler 7 gün 24 saat ücretsiz olarak Alo 155 Polis İmdat hattını arayabilmektedir.

Jandarma Genel Komutanlığı, Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü, görev alanı kapsamında mevcut hizmetlerin koordinasyonu ve ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliğinden sorumludur. Şiddete uğrayan kadınlar veya şiddete ya da şiddet uygulanma tehlikesine tanık olan diğer kişiler 7 gün 24 saat ücretsiz olarak Alo 156 Jandarma İmdat Hattını arayabilmektedir.

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, yerel yönetimlerin faaliyetlerini izlemek, yatırım ve hizmetlerinin temel plan ve programlara uygun şekilde yapılmasını sağlamakla görevlidir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, göç alanına ilişkin politika ve stratejileri belirlemek ve uygulamak, yabancıların Türkiye'ye giriş ve Türkiye'de kalışları, Türkiye'den çıkışları ve sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütme görevlerini gerçekleştirmektedir.

Adalet Bakanlığı'na bağlı;

Cumhuriyet Başsavcılığı, 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddete uğrayan kişiler, doğrudan Cumhuriyet Savcılığına başvurabilmektedir. Şiddete karşı işlenen suçların soruşturmalarını takip etmek ve sonuçlandırmak, 6284 sayılı Kanun kapsamında iş ve işlemleri gerçekleştirmek, koruyucu-önleyici tedbir kararlarının etkin bir şekilde uygulanmasını denetleyip, takip etmek yer almaktadır.

Aile Mahkemesi, 6284 sayılı Kanun kapsamındaki başvurular, Aile Mahkemesi tarafından karara bağlanmaktadır. Şiddet mağdurları Kanun'dan yararlanmak için bir dilekçe ile Aile Mahkemesine başvurulabilmektedir. Bulunulan yerde Aile Mahkemesi yoksa Asliye Hukuk Mahkemesi yetkili ve görevli mahkemedir.

Sağlık Bakanlığı'na bağlı, İllerde Aile Sağlığı Merkezi (ASM), Toplum Sağlığı Merkezi (TSM), hastaneler kadına yönelik şiddet konusunda hizmet veren kurum ve kuruluşlardır. Hastanelerde özellikle acil servis, krize müdahale birimi, tıbbi sosyal hizmet birimi ve psiko-sosyal destek merkezleri mevcuttur. Acil sağlık müdahalesi gerektiren durumlarda, 112 Acil telefon hattı 7 gün 24 saat ücretsiz olarak hizmet vermektedir.

Belediyeler ve Sivil Toplum Kuruluşları bünyesinde kadın danışma ve/ veya aile danışma merkezleri bulunmakta olup bu merkezlerde kadınlara ücretsiz psikolojik, tıbbi, hukuksal ve ekonomik destek verilmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında, nüfusu 100.000'i aşan belediyelere konukevi/sığınmaevi açma yükümlülüğü getirilmiştir.

Barolar, şiddet uygulayan kişiden şikâyetçi olmak isteyen, ancak maddi durumu avukat tutmaya uygun olmayan kadınlar için hizmet vermektedir. Baro

bünyesinde bulunan Adli Yardım Bürosuna başvurarak kendilerine ücretsiz avukat tayin edilmesini talep edebilirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemine, modeline, evreni ve örnekleme, araştırmanın verilerinin toplanma tekniklerine ve bu verilerin analizine yer verilmiştir.

Bu araştırma kapsamında, Evli ve Bekâr Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Deneyimleri araştırılmıştır. Araştırmanın evrenini Niğde ili merkez ve ilçelerinde yaşayan kadınlar oluşturmaktadır. Örneklem sayımız şiddet mağduru olan veya olmayan 500 kadın olarak belirlenmiştir. Araştırma bir erkekle birlikteliği olan 250 bekâr ve 250 evli olmak üzere 18 ile 73 yaşları arasındaki kadınlarla sınırlı tutulmuştur. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma kapsamında kadınların sosyo-demografik özelliklerine ulaşmak için 9 sorudan oluşan form, 30 sorudan oluşan Kadına Yönelik Şiddet Tutum ve 50 sorudan oluşan Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Deneyim Ölçekleri kullanılmıştır. Ölçekler kadınların psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddet türlerine karşı tutum ve deneyimlerini ölçmektedir. Araştırma kapsamında nitel veri toplama aracı olarak 20 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış, 17 kadınla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş ve içerik analizi yapılmıştır. Araştırmada, kadına yönelik şiddet olgusu anlamacı ve feminist bakış açısı ile ele alınmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma kapsamında tutum ve deneyimi ölçen şiddet ölçekleri aracılığıyla araştırmamıza yön verilmiştir. Nitel araştırma kısmında ise yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak derinlemesine görüşme tekniği ile yaşam öyküsü, konuşma ve içerik analizi yapılmıştır. Aynı zamanda nicel ve nitel araştırma verileri birleştirilerek değerlendirme ve yorumlar yapılmıştır.

Nicel araştırma, tündengelimci bir araştırma türüdür. Nicel araştırma hipotezi geniş ve belirgindir. Gerçeklik nesnel ve asıl odak yöntemidir. Değişkenler kesin sınırlarla saptanır ve araştırmacı olay ve olgulara dışarıdan nesnel olarak bakar. Yaklaşım açısından bir teori veya hipotez ile başlayarak deney ve manipülasyon ile kontrol edilir (Akarsu ve Akarsu, 2019: 27, 28).

Nitel araştırma ise Creswell (2013/2013: 64) tarafından, “varsayımlar ile başlayan bir araştırma yaklaşımı olarak, yorumlayıcı/kuramsal çerçeve ve bir sosyal

veya beşeri sorun olarak atfedilen bir problemde bireylerin veya gurupların amaçlarını keşfetmeye yönelik araştırma sorularının çalışılması” olarak tanımlamaktadır.

“İçerik analizi, metinden çıkarılan geçerli yorumların bir dizi işlem sonucu ortaya konulduğu bir araştırma tekniğidir. Bu yorumlar, mesajın göndereni, mesajın kendisi ve mesajın alıcısı hakkındadır” (Weber, 1989: 5 aktaran Koçak ve Arun, 2006: 22).

Araştırmamız gönüllülük esasına dayalı toplam 500 kadın ile gerçekleşmiştir. 250 evli ve 250 bekâr olmak üzere eşit şekilde ayarlanmış ve katılımcılara çeşitli sorular sorulmuştur. Araştırmamızın nicel kısmında 500 kadına uygulanmış olan 1 adet şiddet tutum ve 1 adet şiddet deneyim ölçeği kullanılmıştır. Kadına yönelik şiddet ölçeklerinden önce araştırmamıza katılan kadınlara 9 sorudan oluşan ön bilgi amaçlı form kullanılmıştır. Ön bilgilendirme formu ile kadınların sosyo- demografik özelliklerine ulaşılmıştır. Bu ön bilgilendirmenin formunun ardından ilk ölçeğimiz kadına yönelik şiddet ölçeği olan Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği ise 50 sorudan oluşmaktadır. Bu ölçeğimiz kadınların şiddet deneyimlerini belirlemektedir. İkinci ölçeğimiz ise 30 sorudan oluşan şiddet tutum ölçeği; Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İSKEBE) olup, kadınların psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddet türlerine karşı tutumlarını ölçmektedir. Aynı zamanda araştırmamızın nitel araştırma kısmı için araştırmamıza katkı sağlayan 500 kadın içerisinde 17 kadın ile 20 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak, derinlemesine görüşmeler yapılarak kadınların şiddet geçmişleriyle ve yaşam öyküleriyle ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Görüşmelerden sonra içerik analizi yapılarak kadınların şiddete ilişkin ön plana çıkan duygu, düşünce, davranış, tutum ve deneyimleri belirlenmiştir.

Araştırmamızı farklı kılan ise nicel ve nitel araştırmasının harmanlanmasıdır. Karma yöntem adı verilen bu yöntemde hem sayısal hem de sözel verilerin kullanıldığı karma yöntem olarak sınıflanmaktadır. Karma yöntemde nitel ve nicel yaklaşımlara dayalı yöntem ve tekniklerin bir bütün halinde kullanılması tercih edilmektedir (Alkan vd., 2019: 560- 562). Birçok araştırma nicel ya da nitel olarak gerçekleştirilmekte ve bu tür araştırmaların fazlasıyla yapıldığı görülmektedir. Ancak bu araştırmayı farklı kılan verilerin analizinin birlikte yürütülmesidir. Bu şekilde ulaştığımız nicel verilerin nitel verilerle doğrulanması sağlanmıştır.

Araştırmamızın ilgili görüşmeleri ve ölçeklerin uygulanması 01.07.2019-03.10.2019 tarihleri arasında Niğde ili merkez, Bor, Çiftlik, Ulukışla, Altunhisar ve Çamardı ilçelerinde gerçekleştirilmiştir. Özellikle il ve ilçelerde yaşayan muhtar ve yaşanan yerin ileri gelenlerinden yardım istenmiş ve ölçeklerin doldurulması sağlanmıştır. Ölçeklere katılım sağlayan kadınların farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip olması gözetilerek rastgele seçilerek evlerinde, sokakta, kuaförde, kafede, parkta veya işyerlerinde doldurulması sağlanmıştır. Okuryazar olmayan kadınlara yardım edilerek ölçekler doldurulmuştur. Nitel verilerimiz için ise kişilerin işyerleri veya evlerinde sessiz bir ortamda birebir görüşmeler yapılmıştır. Derinlemesine görüşme yapılan bireyler ile olan görüşmeler ortalama 60 dakika sürmüştür.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Niğde ili merkez ve ilçelerinde ikamet eden kadınlar oluşturmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu 2018 yılı verilerine göre Niğde ili merkez ve ilçelerinde yaşayan kadın nüfusu 181598 olarak hesaplanmıştır. Kadına karşı şiddete ilişkin tutum ve deneyimleri ölçüp ve değerlendirmek amacıyla yürütülen bu çalışma kapsamında öncelikle örneklem sayısının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, örneklemin evreni daha iyi temsil edebilmesi amacıyla evrendeki alt grupların evrendeki ağırlıkları oranında örnekleme temsil edilmelerine imkân veren tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2010). Örneklem sayısının belirlenmesinde etki büyüklüğü, örneklemin homojenliği, hata payı miktarı ve uygulama süresince çalışmaya devam etmek istemeyecek katılımcıların varlığı gibi faktörler kullanılarak belirlenmektedir (Burmeister & Aitken, 2012). Bu faktörler dikkate alınarak örneklem büyüklüğünün belirlenebilmesi için çok sayıda formül (Cochran, 1977; Krejcie & Morgan, 1970) geliştirilmesine rağmen hesaplama kolaylığı dikkate alınarak çeşitli evren büyüklüklerine göre örneklem sayıları tablo olarak sunulmuştur. Buna göre, .05 sapma miktarı dikkate alındığında 100,000'in üzerinde büyüklüğe sahip evrenler için örneklem büyüklüğünün alt sınırının 384 olduğu ifade edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2010). Ancak bu değer alt sınır olduğundan ve uygulama süresince çalışmaya devam etmek istemeyecek katılımcıların varlığı da göz önünde bulundurulduğundan çalışmada 250 bekâr ve 250 evli olmak üzere toplam 500 kadın katılımcının yer almasına karar verilmiştir. Bu sayı alt sınırın %30 fazlasına tekabül etmektedir. Niğde ili merkez ve ilçelerinin 2018 yılı

toplam kadın nüfusunun ilçeler bazındaki dağılımı ve bu değerlere karşılık gelen örneklem sayısı Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Niğde Merkez ve İlçelerin Kadın Nüfusu ve Örneklem

İlçe	Evren Nüfusu	Örneklem (500 kişi için)
Merkez	111905	308
Bor	30398	84
Çiftlik	13651	38
Ulukışla	11515	32
Altunhisar	7445	20
Çamardı	6684	18
Toplam	181598	500

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu 2018 yılı nüfus verileri

Tablo 3'te görüldüğü gibi, 2018 yılında merkezde yaşayan kadın nüfusu 111905 kişi olup; evren 308 kişi, Bor'da yaşayan kadın nüfusu 30398 olup; evren 84 kişi, Çiftlik ilçesinde yaşayan kadın nüfusu 13651 olup; evren 38 kişi, Ulukışla ilçesinde 11515 kadın; evren 32 kişi, Altunhisar'da 7445 kadın; evren 20 kişi, Çamardı 6684 kadın; evren 18 kişi olarak belirlenmiştir.

3.3. Verileri Toplama Teknikleri

Bu Araştırma, Niğde ili merkez ve ilçelerinde yaşayan kadın bireyleri kapsamaktadır. Araştırma kapsamında nicel araştırma için veri toplama aracı olarak 500 kadına uygulanmış olan Kadına Yönelik Şiddet Tutum ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Deneyim Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeklerden önce araştırmamıza katılan kadınlara ölçekler ile ilgili açıklama yapılmıştır. Açıklama ölçeklere verilen cevapları nasıl işaretlemeleri ile ilgilidir. Sonrasında 9 sorudan oluşan ön bilgi amaçlı form kullanılmış ve kadınların sosyo-demografik özelliklerine ulaşılmıştır. Ön bilgilendirme ve sosyo-demografik form doldurulduktan sonra kadına yönelik şiddet deneyim ölçeği 50 sorudan oluşmaktadır. Bu ölçekte kadınların psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddet türlerine karşı deneyimledikleri şiddeti ölçmektedir. İkinci ölçeğimiz 30 sorudan oluşan Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği olup, kadınların bedene ve kimliğe yönelik tutumlarını ölçmektedir. Aynı zamanda araştırma kapsamında nitel araştırma için veri toplama aracı olarak görüşmeler için 20 soruluk yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak, derinlemesine görüşmeler yapılarak kadınların yaşam öyküleri, şiddet geçmişleri, şiddete ilişkin tutum ve deneyimleri ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır.

Araştırmayı yapmak için Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin girişimsel olmayan etik kurulundan ve Niğde Valiliğinden yazılı izin alınmıştır. Araştırmamızda kullanılan ölçekler farklı kişiler tarafından hazırlanmış olup ölçekler için ilgili kişilerle irtibata geçilerek gerekli izinler alınmıştır. Verileri toplamak üzere araştırmaya katılan kadınlara araştırmanın amacı kısaca açıklanmış ve sözlü izin alınmıştır. Araştırmamızın nitel verilerini toplamak ve derinlemesine görüşmeler yapmak için kadınlar için ayrı ayrı hazırlanan aydınlatılmış ve bilgilendirilmiş onam formlarının imzalatılması sağlanmıştır. Veriler, gerekli izinler alındıktan sonra, kadınlarla bireysel görüşme yapılarak toplanmıştır. Araştırmanın verileri, kadınların yaşadıkları sorunları, gereksinimlerini, şiddet ilişkin tutum ve deneyimlerini belirlemek için hazırlanan bilgi formu, kadına yönelik şiddet deneyim ve tutum ölçeği ve yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır.

Araştırmamızda kullanılan ön anket görüşme formu 9 sorudan oluşmaktadır. Bu form tarafımızca hazırlanmıştır ve kadınlara yönelik tanımlayıcı bilgileri içermektedir. Kadına, eşi ya da partnerine ait demografik özellikleri (yaş, meslek, eğitim düzeyi), aile ve evlilik durumu ile ilgili özellikleri (çocuk sayısı, en uzun yaşanan yer, ekonomik durum, eşin alkol alışkanlığı gibi) durumları içermektedir.

Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AKŞÖ), kadına yönelik eşi veya partneri tarafından uygulanan aile içi şiddet düzeyini ve boyutlarını ölçmek için kullanılmıştır. Bu ölçek Yüksek lisans tezi için araştırmacı Betül Ç. Kılıç (1999) tarafından hazırlanmıştır. Araştırmacı birinci aşamada literatür taramasından sonra konu ile ilgili olarak sözü edilen ve tartışılan maddeler belirleyerek 200 maddelik bir form oluşturmuştur. İkinci aşamada uzman görüşü alınarak gerekli öneriler doğrultusunda beş alt gruba giren maddeler belirlenmiştir. Bu ölçek için son hali 50 madde olan ve her biri 10 maddeyi içeren alt gruptan oluşmuştur. Üçüncü aşamada, uzman görüşüne sunulmuş ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Güvenirlik için madde analiz yapılmış ve madde puan korelasyonlarına bakılmıştır. İç tutarlılığı için Kuder Richardson 20 katsayısı olarak belirlenmiştir (Kılıç, 1999: 26, 27, 28).

Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeğinin işaretlenmesi 3 Likert tipli ölçek üzerine yapılmaktadır. “Hiçbir zaman” yanıtı için 1, “Bazen” yanıtı için 2, “Her zaman” yanıtı için 3 puan verilmektedir. Ölçeğin tamamı için en düşük puan 50, en yüksek puan 150 olarak belirlenmiştir (Kılıç, 1999: 27).

Ölçek toplam 50 maddeden oluşmaktadır. 5 alt grubu vardır. Alt gruplar; fiziksel şiddet, duygusal şiddet, sözel şiddet, ekonomik şiddet ve cinsel şiddettir. Her grup bağımsız olarak tek başına kullanılabilir. Ölçeğin tümünün puanı aile içi kadına yönelik şiddet düzeyinin puanına verilmektedir (Kılıç, 1999: 27).

Fiziksel şiddet alt grubu; kadının eşi tarafından kendisine yapılan dövme, tokat atma ve benzeri fiziksel şiddetin düzeyini ölçer. 10 maddeden oluşmuştur. Bu madde numaraları; 1, 6, 11, 16, 21, 26, 31, 36, 41, 46. En düşük puan 10 en yüksek puan 30'dur. (Kılıç, 1999: 27). Bu çalışmada bu alt ölçeğin; Cronbach's alpha değeri 0.926'dır.

Duygusal şiddet alt grubu; kadının eşi tarafından sevgi görüp görmemesi, aile ve arkadaşlarını aşağılama durumu, eşi tarafından korkutulması gibi duygusal şiddet düzeyini ölçer. 14 maddeden oluşmuştur. Bu madde numaraları; 2, 8, 9, 12, 17, 23, 27, 28, 32, 33, 37, 42, 47, 48'dir. En düşük puan 14 en yüksek puan 42'dir (Kılıç, 1999: 27). Bu çalışmada bu alt ölçeğin; Cronbach's alpha değeri 0.876'dır.

Sözel şiddet alt grubu; kadının eşi tarafından hakarete uğraması, tehdit edilmesi gibi maddelerle sözel şiddet düzeyini ölçer. 5 maddeden oluşmuştur. Bu madde numaraları; 3, 13, 18, 22, 38. En düşük puan 5 en yüksek puan 15'tir (Kılıç, 1999: 27). Bu çalışmada bu alt ölçeğin; Cronbach's alpha değeri 0.468'dir.

Ekonomik şiddet alt grubu; kadının eşi tarafından çalışmasına yönelik kısıtlama getirip getirmemesi, harcamalarını kontrol etmesi, geliri zararlı alışkanlıklar için kullanması gibi durumları sorgulayarak ekonomik şiddeti ölçer. 9 maddeden oluşmuştur. Bu madde numaraları; 4, 9, 14, 19, 24, 29, 34, 44, 49. En düşük puan 9 en yüksek puan 27'dir (Kılıç, 1999: 28). Bu çalışmada bu alt ölçeğin; Cronbach's alpha değeri 0.561'dir.

Cinsel şiddet alt grubu; kadının eşi tarafından isteği dışında cinsel ilişkiye zorlanıp zorlanmaması, istemediği şekilde cinsel ilişkiye zorlanması, kadının cinsel istek veya isteksizliği ile alay edilmesi gibi sorularla cinsel şiddet düzeyini ölçer. 12 maddeden oluşmuştur. Bu madde numaraları; 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 39, 40, 43, 45, 50. En düşük puan 12 en yüksek puan 36'dır (Kılıç, 1999: 28). Bu çalışmada bu alt ölçeğin; Cronbach's alpha değeri 0.849'dir.

Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeğinin bu çalışmada toplam Cronbach's alpha değeri 0.890'dır.

Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İSKEBE), Kanbay, Aslan, Işık ve Tektaş (2017) tarafından bireylerin kadına yönelik şiddet tutumlarını belirlemek üzere geliştirilmiştir. Öncelikle literatür taranarak daha önce yapılmış olan kadına yönelik şiddetle ilgili çalışmalar gözden geçirilmiş, incelenmiş ve bireylerin kadına yönelik şiddet tutumlarını içeren maddeler soru havuzuna alınmıştır. Üniversite öğrencileri ve çalışanları gibi gruplar ile odak grup görüşmeleri yapılarak, tutumlarla ilgili anlatımlar maddeleştirilerek soru havuzuna eklenmiştir. Madde havuzunda olumlu ve olumsuz 65 soru birikmiştir. Soru havuzu uzman görüşü alınarak ‘tamamen katılıyorum’, ‘katılıyorum’, ‘kararsızım’, ‘katılmıyorum’ ve ‘hiç katılmıyorum’ tepkilerinin yer aldığı beşli Likert tipi bir forma dönüştürülmüştür. Deneme formunda soruların yanıtlayıcıları yönlendirme olasılığını engellemek için olumlu ve olumsuz sorular karışık olarak verilmiştir. Deneme formunun derecelendirilmesi, ölçekteki olumlu soru maddelerinde 1: Tamamen Katılıyorum, 2: Katılıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılmıyorum, 5: Hiç Katılmıyorum şeklinde yapılmıştır (Kanbay vd., 2017: 454).

Soru havuzundaki maddelerden hangilerinin ölçülmesi istenen tutumları daha doğru ölçtüğünü belirlemek amacıyla 67 öğrenciye pilot uygulama yapılmıştır. Öğrencilerin önerileri sonrasında anlaşılmayan veya yanlış anlaşılan sorular olduğu belirlenmiş ve düzeltmeler yapıldıktan sonra soru havuzunda 62 soru kalmıştır (Kanbay ve vd., 2017: 455).

Pilot uygulama sonrası elde edilen deneme formu kapsam geçerliliği amacıyla, akademisyenlerden oluşan (istatistikçi, ölçme ve değerlendirme uzmanı, psikolog, sosyolog, hekim, hemşire) ölçek geliştirme ve kadına yönelik şiddet çalışmalarında 12 uzmana gönderilerek uzman görüşü istenmiş ve önerilerine göre gerekli düzeltmeler yapılarak soru formu 58 maddeye düşürülmüştür. Uzman görüşü alındıktan sonra son şekli verilen 58 soruluk deneme formu 949 kişiye uygulanmıştır (Kanbay vd., 2017: 455).

Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla Temel Bileşenler Analizi (principal components) kullanılmış, faktör döndürme tekniği olarak ise faktörlerin birbiriyle ilişkili olduğu sayılısından yola çıkarak eğik döndürme (oblique) tekniklerinden direct oblimin tekniği kullanılmıştır. Ölçeğin iç geçerliliği için %27’lik alt-üst grup karşılaştırması yapılmıştır. Ölçekte güvenilirlik için Cronbach alfa ve test-tekrar test tutarlılığı kullanılmıştır. Ölçeğin geçerli olup olmadığına, yapı geçerliliği ve iç geçerliliği incelenerek karar verilmiştir. Yapı geçerliliğini belirlemek için faktör

analizi, iç geçerliliği belirlemek için alt-üst grup karşılaştırılması yapılmıştır (Kanbay vd., 2017: 455).

Verilerin, faktör analizi uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett küresellik testi ile incelenebilmektedir. KMO katsayısı, veri matrisinin faktör analizi için uygun olup olmadığını ve veri yapısının faktör çıkarma için uygunluğu hakkında bilgi vermektedir. KMO'nun 0.60'tan yüksek çıkması beklenmektedir. Barlett testi, değişkenler arasında ilişki olup olmadığını kısmi korelasyonlar temelinde incelenmektedir (Kanbay vd., 2017: 455).

Hesaplanan ki-kare istatistiğinin anlamlı çıkması puanların normalliğinin bir kanıtı olarak görülebilir. Değerlendirmeye alınan deneme formu için KMO değeri 0.96, Barlett testi sonucu 21972.02 ($p < 0.001$) olarak bulunmuştur. Bu değerler deneme formunun faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir (Kanbay vd., 2017: 456).

Ölçeğin yapı geçerliliğini ortaya koymak amacıyla deneme formunda yer alan 49 madde üzerinde açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktörleri oluşturan maddeler incelendiğinde 1. faktörü oluşturan maddelerin kadına yönelik fiziksel ve cinsel şiddeti içeren maddelerden oluştuğu görülmüş, bu nedenle bu faktör, 'bedene yönelik tutumlar' (fiziksel/cinsel şiddet boyutu) boyutu olarak adlandırılmıştır. İkinci faktördeki maddeler incelendiğinde maddelerin ekonomik ve ruhsal şiddeti içeren maddeler olduğu, bu şiddetin ise kadın kimliğinin toplum tarafından algılanışı ile ilgili olduğu düşünülerek 'kimliğe yönelik tutumlar boyutu' (ekonomik/ruhsal şiddet boyutu) olarak adlandırılmıştır (Kanbay vd., 2017: 456, 457).

Tüm analizler yapıldıktan sonra elde edilen 30 maddelik ölçek, madde numaraları küçükten büyüğe doğru sıralanmış ve 1'den 30'a kadar yeniden numaralandırılarak forma son şekli verilmiştir. Yapılan sıralamaya göre birinci faktör olan 'bedene yönelik tutumlar alt boyutu' 16 madde (3, 4, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 22, 25, 26, 28 ve 30. maddeler) olup Cronbach alfa değeri 0.80'dir. İkinci faktör olan 'kimliğe yönelik tutumlar alt boyutu' 14 madde (1, 2, 5, 6, 7, 11, 13, 18, 19, 21, 23, 24, 27 ve 29. maddeler) olup Cronbach alfa değeri 0.83'tür. Ölçek toplam 30 madde olup Cronbach alfa değeri 0.86'dır. Bu değerler ölçeğin Cronbach alfa değerinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçekte 5. ve 24. sorular olumlu anlatımlar olmaları nedeni ile ters puanlanmaktadır. Tutum ölçeklerinde

yanıtlayıcının ilk maddelerinden itibaren ölçeğin yönünü belirleyip gerisini okumadan rastgele doldurmasını engellemek amacı ile tutumun iki ucuna yönelik anlatımların olması gerekmektedir (Kanbay vd., 2017: 458).

Bu ölçekte iki faktörden alınan puanların toplanmasıyla ölçek toplam puanı elde edilmektedir. Puanın yüksek olması kadına yönelik şiddet tutumunun yüksek olduğunu, puanın düşük olması kadına yönelik şiddet tutumunun düşük olduğunu göstermektedir. Bedene yönelik tutumlar alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 16, en yüksek puan 80'dir. Kimliğe yönelik tutumlar alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 14, en yüksek puan 70'tir. Ölçek genelinden alınabilecek en düşük puan 30, en yüksek puan 150'dir (Kanbay vd., 2017: 459).

Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinin bu çalışmada Cronbach's alpha değeri 0.583 olarak bulunmuştur.

Araştırmamızın nitel kısmında kadınlarla yapılan bireysel görüşmeler için tarafımızca uzman görüşü alınarak 20 adet soru hazırlanmıştır. Soruların bir kısmı açık uçlu olup kişinin kendini ifade edebilmesi ve konu hakkında görüş, duygu ve düşüncelerini ifade etme şansı verilmesi sağlanmıştır. Derinlemesine görüşmeler için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular altı tema olarak belirlenmiştir. Temalarımızı belirlerken yarı yapılandırılmış görüşme formundaki ilgili sorular ile temalar: tema 1: Şiddet içeren davranışlar ve türleri; 1. ve 2. sorular, Tema 2: Şiddetin kaynağı ve oluşma nedeni; 3., 4., 11., 13., 15. ve 20. sorular, tema 3: Şiddet görme durumu; 5. soru, tema 4: Şiddete maruz kalmama nedenleri; 19. soru, tema 5: Şiddetin önlenmesi ve tedavi etme; 14., 16. ve 17. sorular, tema 6: şiddet kavramına karşı tutum; 6., 7., 8., 9., 10., 12. ve 18. sorulardır.

Şiddet kavramına karşı tutum ile ilgili tamamını içeren soruların özellikle evli ve bekâr kadınlar arasındaki şiddetin kıyaslanması ve bu konu hakkındaki tutum ve deneyimlerle ilgili sorular sorularak bilgilere ulaşılmıştır. Bu konular ile ilgili çeşitli sorular sorulmuş, verilen cevaplara ve tepkilerine göre görüşmeler daha da derinleştirilmiştir.

Derinlemesine görüşmeler için ön hazırlık ve görüşmeler esnasında Mies'in eylem araştırması göz önünde bulundurulmuştur. Erşan (2010: 628) araştırmasında Miess'in eylem araştırması (Aktionsforschung) diye bir kavram ortaya attığını, bu eylem alanlarına araştırmacının dahil olması gerektiğini bildiren bir araştırma tasarımı

olduğunu bildirmektedir. Bu araştırma tasarımı: 1.Nesnellik yerine bilinçli taraf olma, 2.Yukarıdan bakış yerine içeriden bakış, 3.Seyirci araştırma yerine katılımlı araştırma ve 4.Araştırma sürecini bilinçlenme süreci olarak yaşama aşamaları olduğunu bildirmektedir. Kadın bir araştırmacı olarak kadına yönelik şiddet ile ilgili bir araştırma yaparken elbette empati kurulacağını bilincinde görüşmelerimizi derinleştirdik. Görüşme yaptığımız kadınlar arasında şiddet mağduru olup eşinden bu sebeple boşanan kadınların varlığı da göz önünde bulundurulmuştur. Görüşmeler esnasında bazı kadınların duygusal anlar yaşadığı ve ağladığı görülmüştür. Ağlayan kadınlara toparlanması için zaman tanınmış ve ağlamanın doğal bir durum olduğu anlatılmış ve kişi rahatladıktan sonra görüşmeye devam edilmiştir. Duygusal anları olan kadınlarda sorulan soru üzerinden kişiyi incitmeden hikayesini anlatması sağlanmış ve görüşmelere devam edilmiştir. Derinlemesine görüşmeler yapıldıktan sonra kadınlardan alınan yanıtlar dökümanite edildikten sonra içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir. İçerik analizi yapılırken kadınlara numaralar verilerek kodlama yapılmıştır. Örneğin 1. Kadın K1., 2. Kadın K2, 3. kadın K3. gibi toplam 17 kadın bu şekilde kodlanmıştır. Kadınların yaş, medeni durum ve eğitim durumu doğrudan aktarılmış ancak kadınların mahrem bilgileri paylaşmasından kaynaklı olarak çocuk sayıları ve meslek durumları değil ancak çalışıp çalışmadıkları tezimizde aktarılmaktadır. İçerik analizi yapıldıktan sonra araştırmamızın nicel kısmı nitel verilerle birleştirilmiş ve değerlendirme yapılmıştır. Böylelikle nicel verilerin bulguları nitel verilerin bulguları ve kadınların şiddet tutum ve deneyim söylemleri ile desteklenmiş ve doğrulanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma ile ilgili verilerin analizi Microsoft Word, Microsoft Excel ve SPSS programları kullanılarak hazırlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi için, görüşme formu ve ölçeklerde bulunan sorulara cevaplar verilmesi ya da kadınların kendilerinin doldurması istenmiştir. Nitel araştırma yöntemi kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Nicel veriler sosyal bilimler için istatistik paket programı; SPSS (Statistical package for social science) programında tanımlayıcı istatistikler, ölçek puanları ile kadınların sosyo-demografik özellikleri karşılaştırırken gruplar arasında normal dağılım sağlanamadığı için non-parametrik testler olan Kruskal Wallis varyans analizi (Büyüköztürk, 2003: 152) ve Mann Whitney U testi (Büyüköztürk, 2003: 149), iki

ölçek puanları arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson Corralation (Büyüköztürk, 2003: 31) kullanılmıştır.

Nitel araştırma kısmında derinlemesine görüşmeler sonucunda elde edilen veriler içerik analizi ile yorumlanmıştır. İçerik analizi tümevarımcı bir analiz türüdür. Araştırılan olgu veya olayın kökenlerine odaklanır. Kodlama yoluyla verilerin altında yatan kavramlar ve bu kavramlar arasındaki ilişkiler ortaya çıkarılır. Araştırmacı topladığı tanımlayıcı ve ayrıntılı verilerden yola çıkarak probleme ilişkin temaları keşfetme, elde ettiği verileri anlamlı ve sistematik yapılara dönüştürme çabası içindedir (Baltacı, 2017: 377-378). Araştırmamıza katılan bireylerin bir kısmı görüşme formunun kendisinin doldurulması sağlanmıştır. Bireyin kendisinin sorulara cevaplayarak doldurması sağlanmış böylelikle daha uzun zaman tanınmış ve düşünerek cevap vermeleri istenmiştir.

3.4.1. Kuramsal Çerçeve

Araştırmanın bulgularını analiz etme açısından sosyolojik yaklaşımların ve hangi yaklaşımlarla konuyu değerlendireceğimiz önem kazanmaktadır. Bu araştırmada anlamacı ve feminist yaklaşım ön plana çıkmaktadır.

3.4.1.1. Sosyolojik Yaklaşım

Bu araştırmada anlamacı yaklaşım ve feminist yaklaşım kuramından yola çıkılarak evli ve bekâr kadınların kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve deneyimleri analiz edilmiştir.

Anlamacı yaklaşım kuramı; verstehen, Almanca ‘anlama’ manasına gelen bir kavramdır. Metinleri ve insan eylemlerini nedensel düzenlilikleri tanımlayarak anlayabileceğimiz fikri, Dilthey tarafından geliştirilmiş ve Weber tarafından uygulanmıştır. Weber, verstehen’i sosyal bilimlerde nedensel açıklamaların gerekli bir parçası olarak bilimsel olduğuna inanıyor, sadece bir metod değil, aynı zamanda sosyal bilimlerin verilerini bize sunma yolu olarak görmekteydi (Hira, 2000: 53). Anlamacı sosyoloji (Weber, Giddens, Gittins vb.) toplumsal olayların açıklanmasında determinizme temkinli yaklaşan, her zaman aynı neden aynı sonucu ortaya çıkarır şeklindeki yaklaşıma eleştirel bakan yaklaşım benimsenmektedir. Bizim çalışmamızda nerede aile varsa orada şiddet vardır tarzında aileyi neden şiddeti de sonuç olarak gören determinist yaklaşıma eleştirel bakma toplumsal olayları tek nedenli açıklama çabasının ötesinde çok nedenli anlama çabasıdır. Tüm toplumlar için

genel geçer yasalar ortaya koyma (teolojik, metafizik, pozitif) çabasını bir yalancı peygamberlik olarak algılama, Makro teoriden bağımsız ve ideolojik yaklaşımlardan uzak durarak ön kabulleri ve önyargıları sorgulayarak anlamacı yaklaşım çerçevesinde araştırmamıza yön vermektir. Giddens'in makro ya da mikro birey ya da etkileşimci yaklaşımı varolan kabulleri ispatlamanın ötesinde, sahadan veri toplayarak kadın erkek ilişkilerini ve bu ilişkilerde yaşanan şiddete yönelik eğilimlerin ekonomik ve kültürel somut nedenlerini anlama çabasını öne çıkarmaktır. Bu çabanın arkasında ne doğrudan, aileye destek olma ne de aileyi yerme kaygısı etkilidir. Amacımız değişen ekonomik ve sosyal koşullara bağlı olarak kadın erkek ilişkilerinin nabzını tutma çabasıdır. Kadınların içinde buldukları olumsuzlukları belli bir kalıp içerisinde değil olgusal gerçeklik üzerinden anlamaktır. Bu nedenle feminist teorinin kadına yönelik bakış açısı bizim açımızdan toplumsal gerçekliği anlama konusunda destekleyici niteliktedir. Feminist yaklaşım, aile içi şiddetin anlaşılmasına, ele alınmasına ve toplumda kadın ve erkeğin eşitsiz statüsünün ortaya çıkışının açıklanmasına rehberlik edecek bir çatı sağlamaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerini yaratan koşullara ve bu koşulların değerler sistemini nasıl biçimlendirdiğine dair toplum bilincinin arttırılmasında önemli bir rol oynamaktadır (McCue, 1995: 326 aktaran Özateş, 2009:101). Kadına yönelik şiddet üzerine çalışan bir kadın araştırmacının da bu şiddetten nasibini almaması mümkün değildir. Erşan (2010: 628) araştırmacının kendisinin de bilakis bu şiddetle çevrelendiğini, çünkü araştırmacının da aslında etkisi altında olduğu, kendisini de ezen iktidar ilişkilerini araştırdığını ve bunun onun için de bir bilinçlenme süreci olduğunu bildirmektedir.

Feminist yaklaşım kadın erkek eşitsizliğinin altında yatan nedenleri anlamaya çalışarak toplumsal cinsiyet politikaları, güç ilişkileri ve seksüalite odaklı analizler üzerinden soruna yaklaşmaktır. Asıl odak noktası, geleneksel teorileri, kadın odaklı eleştirel bir bakış açısıyla ele alıp, toplumsal ilişkilerin eleştirilmesi, toplumsal cinsiyetler arası eşitsizlik ve kadın haklarının ilerlemesini eleştirel yönden bakarak çalışmadır (Özveri, 2010: 610). Giddens' a (2008/2012: 148) göre feminist bakış açısı toplumsal dünyayı çözümlenmede toplumsal cinsiyetin merkeziliğini vurguladığını, feminist görüş açılarının çeşitliliği genel ifadelerde bulunmayı güçleştirmekle birlikte, çoğu feministin bilginin bütünüyle cinsiyet ve toplumsal cinsiyetle ilgili olduğunu kabul ettiklerini ifade etmektedir. Baygal'a (2016: 187) göre feminist teori, aile içinde erkeğin kadına göre üstün konumundan kaynaklanan ve kadın üzerinde otorite

kurmasıyla sonuçlanan iktidar ilişkileri, temelde toplumsal cinsiyet ilişkileri açısından ele alınmaktadır. Koçak Turhanoglu (2010: 636) feminist coğrafyanın, mekân ve toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkinin nasıl kurulduğunu araştırdığını; mekânın örgütlenmesi, toplumsal cinsiyet ilişkilerinin üretilmesini ve yeniden üretilmesini içerdiğini bildirmektedir. Bu örgütlenme sürecinin aynı zamanda ataerkil ilişkiler aracılığıyla toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin inşa edilmesini ifade ettiğini vurgulamaktadır. Bozok (2010: 648)'a göre feminist kuramın, kadın alanının akademi tarafından keşfini gerçekleştirebilmek amacıyla, ataerkilliği sorunsallaştırırken ağırlıklı olarak kadınlara baktığını, sosyal bilimlerdeki kadınları ikincilleştiren cinsiyet körü ve kadın düşmanı yaklaşımları eleştirdiğini, kadınların erkeklerle aynı statüde olduğu bir dünyayı kurmanın aracı olmaya çalıştığını ve oldukça yol kat ettiğini vurgulamaktadır.

Feminizm kadına yönelik şiddet ya da aile içi şiddetin görünür kılınmasında önemli bir paya sahiptir. Jackson (2007: 321 aktaran Özateş, 2009: 101) Feminizmin, tüm dünya toplumlarında varolan kadın ile erkek arasındaki eşitsizliğini araştıran, özellikle politikaları, güç ilişkilerini ve cinsiyeti etkileyen toplumsal cinsiyet temelli bakış açılarını inceleyen felsefi ve sosyolojik bir yaklaşım olduğunu bildirmektedir. Gök (2016: 468) feminist kuramın kadına yönelik şiddetin nedeni olarak erkeğin aile içindeki gücünü ve iktidarını korumak istemesinden kaynaklandığını bildirmektedir. Şiddetin erkeğin egemen olduğu yapının bir sonucu olarak ve toplumsal cinsiyet rollerinin erkeklerin şiddeti normalleştirmesinden kaynaklı şekillendiğini vurgulamaktadır.

Feminizmin son yüzyıldaki gelişimine karşılık, karşıt görüşlerin gelişimi de gözlenmiştir. Bunlara en iyi örnekte post-feministlerdir. Post-feministler, feminizmi bugünün dünyasını açıklamaktan uzak bir sistem olarak görmektedirler ve feminizmin görüşlerini iki cinsiyeti bir araya getirmekten uzak ve bu görüş sahiplerini de feminist değil bu yüzden seksist (bir cinsin diğer cinse üstünlüğüne inanan) olarak nitelendirmektedirler (Özveri, 2010: 610). Hamzaoglu'na (2019: 37) göre radikal feminist teorinin insanlar arasındaki en temel çatışmanın cinsler arasındaki çatışma olduğu, kadının ezilmesinin gerçek nedeninin ataerkillik ve ataerkil aile yapısı olduğu, bu yapı içinde kadının sosyal görevi ve doğası eril normlara göre belirlendiğidir. Ataerkil yapı içinde kadının emeği, bedeni, doğurganlığı ve cinselliğinin de denetlendiğini ifade etmektedir.

Maria Mies'in radikal bir şekilde feminist metodolojinin zorunluluğunu vurgulamış, özellikle de araştırma yapılan kitle ile araştırmayı yapan arasındaki aynı mağduriyeti yaşama pratiklerinden kaynaklanan, bir paylaşım dünyasının olduğunu bildirmiştir. Araştırmacının soruyu sorduğu kitle ile aynı tarafta olduğu ve bu deneyim birlikteliği Mies'e göre bilinçli olarak araştırmaya dahil edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Mies:1978: 41-63'tan aktaran Erşan: 2010: 628).

Sosyolojik yaklaşımlardan yola çıkarak araştırma kapsamında kadınların durumları ele alınmış ve bulgular bölümünde aktarılmıştır. Sonuç bölümünde ise bu yaklaşımlardan yola çıkarak evli ve bekâr kadınlar arasındaki şiddete yönelik tutum ve deneyimlerdeki farklılıklar belirlenmiş ve öneriler sunulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda toplanan bulgulara, verilerin analizine ve yorumlarına yer verilmiştir.

Burada yer alan bulgular kadına yönelik şiddete ilişkin araştırma kapsamındaki 250 evli ve 250 bekâr, toplam 500 kadının sosyo-demografik özelliklerini ve kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve deneyimlerini yansıtmaktadır.

4.1. Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Bu bölümde öncelikle örneklem grubunu daha yakından tanımak amacıyla araştırmaya katılan kadınların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bilgi ve bulgulara yer verilmiştir. Araştırmaya katılan kadınların, yaşı, medeni durumu, eğitim durumu, meslekleri, ekonomik durumu, yaşamının büyük bölümünü sürdürdüğü yer, evlilik yaşı, çocuk sayıları, ikamet ettiği yer ve partnerinin alkol alma sıklığı gibi durumlarını yansıtan bilgiler aşağıda aktarılmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların yaş durumlarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4: Kadınların Yaş Durumuna Göre Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	n	%
Yaş Durumu		
18-21	127	25.4
22-35	215	43.0
36-45	86	17.2
46 ve üzeri	72	14.4
Toplam	500	100

Araştırmaya katılan kadınlar 18 ile 73 yaşları arasındadır. Tablo 4'te görüldüğü gibi araştırmamıza katılan kadınların %25.4'ü, 18 ile 21 yaş aralığında 127 kişi, %43.0'ü, 22 ile 35 yaş aralığında 215 kişi, %17.2'si 36 ile 45 yaş aralığında 86 kişi ve %14.4'ü, 46 ile 73 yaş aralığında olanlar ise 72 kişidir.

Araştırmaya katılan kadınların çoğunluğunun 22-35 yaş aralığında olduğu bunun sebebinin ise genç kadınların anket çalışmasına katılım konusunda daha istekli

olduğu, çalışmamızda bekâr kadınların 250 kişi olması ve evli kadınların ise yine bu yaş aralığında birikmiş olmasından kaynaklanmaktadır. 18-21 yaş aralığındaki gençlerinde araştırmamıza katılma konusunda istekli olması onların da sayılarının diğer yaş gruplarına göre fazla olmasından kaynaklanmaktadır. 46 yaş ve üzerinin ise azınlıkta olduğu çünkü mahrem soruların olması, özellikle bu aralıktaki evli kadınların mahrem konuları görüşme konusunda daha tutucu olduğu ve görüşme yapmak istemediği görülmüştür.

Araştırmaya katılan kadınların medeni durumlarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 5: Kadınların Medeni Durumuna Göre Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	n	%
Medeni Durumu		
Evli	250	50
Bekâr	250	50
Toplam	500	100

Tablo 5'te görüldüğü gibi, araştırmamıza katılan kadınlardan 250'si evli, 250'si ise bekârdır. Yani araştırmamıza katılan katılımcılar genele bakıldığında %50'si bekâr ve %50'si ise evlidir.

Bu sayıların eşit olmasının sebebi ise evli ve bekâr kadınların kıyaslanmasının analizimiz açısından doğru verilere ulaşmamız gerektiğindedir. Araştırmamıza katılan evli kadınlar resmi olarak evli kişilerden oluşmaktadır. Araştırmamıza katılan bekar kadınlar ise flörtü veya bir erkekle ilişkisi olan yani yakın partner ilişkisinde olan, sözlü veya nişanlı kişilerden oluşmaktadır. Buradaki amacımız şiddetin evli ve bekâr kadınlar arasındaki ilişkilerindeki düzeyi tespit edip bir kıyaslama yapabilmektir.

Araştırmaya katılan kadınların eğitim durumlarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 6: Kadınların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	n	%
Eğitim Durumu		
Okuryazar değil	12	2.4
İlkokul mezunu	74	14.8
Ortaokul Mezunu	70	14
Lise Mezunu	117	23.4
Yüksekokul ya da Üniversite	213	42.6
Lisansüstü	14	2.8
Toplam	500	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi, araştırmamıza katılan 500 kadının %2.4’ü okuryazar olmayan 12 kişi, %14.8’i İlkokul mezunu 74 kişi, %14’ü ortaokul mezunu 70 kişi, %23.4’ü lise mezunu 117 kişi, %42.6’sı yüksekokul ya da Üniversite mezunu 213 kişi ve %2.8’i Lisansüstü eğitim almış 14 kişiden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun Üniversite veya Yüksekokul mezunu olduğu görülmektedir. Bunun sebebinin ise eğitim düzeyi yüksek kadınların araştırmaya katılma konusunda daha istekli ve açık oldukları görülmüştür. Paylaşım gösterme ve deneyimlerini aktarma konusunda daha kolay iletişime açık oldukları gözlenmiştir. Eğitim düzeyi ortaokul ve altında olan kadınların araştırma sürecinde daha tutucu ve kapalı oldukları gözlemlenmiştir. Özellikle bazı kadınların mahrem konularda eşleri veya yakın partnerlerini deşifre etme noktasında zorlandıkları gözlenmiştir. Lisansüstü eğitimi olan kadınların ise rahat bir şekilde paylaşımlarını yaptıkları gözlemlenmiştir.

Günümüzde dünya ülkelerinin gelişmişlik düzeyi, o toplumlardaki kadınların eğitim seviyesiyle ölçülmektedir. Eğitim, cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin kadın-erkek tüm insanların yararlanması gereken bir haktır. Ancak dünyada eğitim olanaklarından yararlanma durumu, incelendiğinde; kadın ve erkek arasında büyük farklar olduğu görülmektedir. Eğitim ve öğretim alanında tüm dünyada yaşanan hızlı ilerleme ve gelişmelere rağmen, dünyanın pek çok bölgesinde kadın eğitimi halen önemli bir sorundur (Demiray, Korkmaz ve Gürkan, 2015: 101). Bizim araştırmamızdan da anlaşılacağı üzere araştırmaya katılım gösterme konusunda eğitilmiş kadınların daha

istekli olması kadınların kendilerini geliştirebildikleri ve özgüvenlerinin daha yüksek olmasında eğitimin katkısı olabileceği söylenebilir.

Araştırmaya katılan kadınların meslek durumlarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 7: Kadınların Mesleğine Göre Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	n	%
Mesleği		
Ev Kadını	184	36.8
Öğrenci	141	28.2
Memur	101	20.2
İşçi	37	7.4
Serbest Meslek	33	6.6
Akademisyen	2	0.4
Emekli	2	0.4
Toplam	500	100

Tablo 7’de görüldüğü gibi, araştırmamıza katılan kadınların %36.8’i, 184 kişi ev kadını, %28.2’si, 141 kişi öğrenci, %20.2’si, 101 kişi memur olarak görev yapmakta ve kadınların %7.4’ü, 37’si işçi olarak görev yapmaktadır. Katılımcıların %6.6’sı, 33 kadın serbest meslek sahibi, %0.4’ü, 2 kişi akademisyen ve yine %0.4’ü, 2 kişi ise emeklidir.

Araştırmamıza katılan kadınların büyük bir çoğunluğunun ev kadını olduğu, ikinci çoğunluğun ise öğrencilerden oluştuğu gözlenmektedir. Öğrencilerin ve memurların katılım gösterme konusunda istekli ve gönüllü oldukları anlaşılmaktadır. Ev hanımlarının sayılarının orta düzeyde olduğu, daha çekimser davrandığı ve mahrem konuları konuşma konusunda ürkek oldukları gözlemlenmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların ekonomik durumlarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 8: Kadınların Ekonomik Durumuna Göre Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	n	%
Ekonomik Durumu		
Çok yetersiz	20	4
Yetersiz	108	21.6
Yeterli	333	66.6
Çok yeterli	39	7.8
Toplam	500	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kadınların ekonomik durumlarını çok yetersiz bulan %4’ü, 20 kişi, yetersiz bulan %21.6’sı, 108 kişi, yeterli bulan %66.6’sı, 333 kişi ve çok yeterli bulan %7.8 ise 39 kişidir.

Araştırmamıza katılan kadınların büyük bir çoğunluğunun ekonomik durumunu yeterli bulduğu görülmektedir. Ekonomik durumunu çok yetersiz bulan katılımcıların oranı çok düşüktür. Bunun sebebi ise çoğu katılımcımızın şehir merkezinde yaşıyor olmasından kaynaklanmaktadır. Ekonomik durumunu yetersiz bulan kadınların oranı yeterli bulandan sonra gelmektedir. Kadınların ekonomik durumunu yetersiz bulan katılımcıların genel anlamda zor şartlar altında yaşadığı ve şiddet deneyimlerinin olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmamızda ekonomik durumun şiddet ile ilgili kıyaslaması diğer bölümlerde analiz edilerek aktarılmaktadır.

Araştırmaya katılan kadınların yaşamının büyük bölümünü sürdürdüğü yere göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 9: Kadınların Yaşamının Büyük Bölümünü Sürdüğü Yere Göre Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	n	%
Yaşamının Büyük Bölümünü Sürdüğü Yer Durumu		
Köy	69	13.8
İlçe	155	31
Şehir	221	44.2
Büyükşehir	50	10
Yurtdışı	5	1
Toplam	500	100

Tablo 9’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kadınların yaşamının büyük bölümünü sürdürdüğü yere göre dağılımı köyde yaşamış olan bireyler %13.8’i, 69 kişi, ilçede yaşamış %31’i, 155 kişi, şehirde yaşamış %44.2’si, 221 kişi, büyükşehirde yaşamış %10’u 50 kişi ve yurtdışında yaşamış %1’i, 5 kişidir.

Araştırmamıza katılan kadınların büyük bir bölümünün yaşamını şehirde sürdürdüğü görülmektedir. Katılım sağlayan kadınların çoğunluğunun şehir geçmişi olması araştırmamıza katılma noktasında gönüllü olmak açısından da bir etken olmuştur. Şehirde ya da ilçede yaşayan kadınların çoğunlukta olmasının sebebi ise nüfus ortalamasının buralarda daha yüksek olması ve kadınların iletişim ağlarının daha fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Köyde yaşamını sürdürmüş kadınların araştırmaya katılım sağlama konusunda daha çok zorlandıkları ve mahrem konularda konuşma konusunda çekimser oldukları da gözlemlenmiştir. Büyükşehirde yaşamış kadınların katılım gösterme konusunda rahat ve istekli oldukları gözlemlenmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların evlilik yaşına göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 10: Kadınların Evlilik Yaşına Göre Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	n	%
Evlilik Yaşı		
Bekâr (hiç evlenmemiş)	227	45.4
16 yaş ve altı (yasal olmayan evlilik)	21	4.2
17 yaş (anne baba izniyle)	24	4.8
18-21 yaş arası (ergenlik dönemi)	116	23.2
22-29 yaş arası	97	19.4
30 yaş ve üzeri	15	3.0
Toplam	500	100

Tablo 10’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kadınların evlilik yaşına göre; araştırmamıza toplam 500 kadın katılmış olup bunların 250’si evli ve 250’si bekâr kadından oluşmaktadır. 273’ü evlenmiş ve 23’ü evlilik geçmişi olan ve sonradan boşanmıştır. Kadınların %45.4’ü, 227 bekâr kadın ise hiç evlenmemiştir.

Araştırmamıza katılan 500 kadından %4.2'si, 21 kadın 16 yaş ve altı bir yaşta yasal olmayan şekilde evlenmişlerdir. Bu genelde imam nikâhlı olarak evlendiklerini göstermektedir. 4.8'i, 24 kadın 17 yaşında yani anne ve babasının izni ve rızasıyla resmi olarak evlenmiştir. 23.2'si, 116 kadın 18-21 yaş aralığında yani ergenlik döneminde evlenmiştir. %19.4'ü, 97 kadın 22-29 yaşları arasında ve %3.0'ı, 15 kadın ise 30 yaş ve üzeri bir yaşta evlendiği görülmektedir.

Tabloya baktığımızda evliliklerin çoğunun 18-21 ve 22-29 yaş aralığında olduğu ve Türkiye evlilik yaşı incelendiğinde ise TÜİK 2018 verilerine göre ortalama evlilik yaşının 26.5 yaş olduğu görülmektedir. Tablo incelendiğinde 30 yaş ve üzeri yaş grubu evliliklerin en düşük oranda olduğu bu da Türkiye'de evlilik yaşının 30 yaş ve üzeri grupta evliliklerin çok az olduğu ve evlenmek için geç kalındığının kabul edildiğinin bir göstergesidir.

Araştırmaya katılan kadınların çocuk sayısına göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 11: Kadınların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	n	%
Çocuk Sayısı		
Yok	238	47.6
1-3	220	44
4 ve fazlası	42	8.4
Toplam	500	100

Tablo 11'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kadınların çocuk sayılarına göre %47.6'sı, 238 kadının çocuğunun olmadığı, %44'ü, 220 kadının 1-3 arasında çocuğunun olduğu, %8.4'ü, 42 kadının ise 4 ve fazlası çocuğunun olduğu görülmektedir.

Araştırmamıza katılan kadınların yarıya yakınının çocuğunun olmamasının sebebi katılımcıların yarısının bekâr olmasından kaynaklanmaktadır. Evlilik geçmişi olup araştırma esnasında bekâr olan kadınlarda araştırmamıza katılım sağlamıştır. Araştırmamıza katılan 220 kadının bir ila üç arasında çocukları mevcuttur.

Araştırmaya katılan kadınların ikamet ettiği yere göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 12: Kadınların İkamet Ettiği Yere Göre Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	n	%
İkamet Ettiği Yer		
Merkez	308	61.6
Bor	84	16.8
Ulukışla	32	6.4
Çamardı	18	3.6
Çiftlik	38	7.6
Altunhisar	20	4
Toplam	500	100

Tablo 12’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kadınların ikamet ettiği yerlere bakıldığında, %61.6’sı, 308 kadın Niğde Merkezde yaşamakta, %16.8’i, 84 kadın Bor ilçesinde, %6.4’ü, 32 kadın Ulukışla ilçesinde, %3.6’sı, 18 kadın Çamardı ilçesinde, %7.6’sı, 38 kadın Çiftlik ilçesinde ve %4’ü, 20 kadın Altunhisar ilçesinde yaşamaktadır.

Araştırmaya katılan kadınların partnerinin alkol alma sıklığına göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 13: Kadınların Partnerinin Alkol Alma Sıklığına göre Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	n	%
Partnerinin Alkol Alma Sıklığı		
Cevap vermeyen	64	12.8
Hiç	262	52.4
Özel günlerde	139	27.8
Çevresine rahatsızlık verecek kadar	35	7
Toplam	500	100

Tablo 13’te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kadınların partnerlerinin alkol alma sıklığına bakıldığında, soruya cevap vermeyen %12.8’i, 64 kadın, hiç alkol almıyor diyen %52.4’ü, 262 kadın, özel günlerde diyen %27.8’i, 139 kadın ve çevresine rahatsızlık verecek kadar diyen %7’si, 35 kadın olarak görülmektedir.

4.2.Ölçeklerle İlgili Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan kadınların, ölçeklerden aldıkları puanlara ilişkin bilgi ve bulgulara yer verilmiştir. Araştırmaya katılan kadınların sosyo-demografik özelliklerine göre Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinin puan ortancalarının dağılımına ilişkin bulgular, sosyo-demografik özelliklerine göre Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeğinden aldığı puan ortancalarının dağılımına ilişkin bulgular, ölçeklerden aldıkları bedene yönelik ve kimliğe yönelik tutum ve deneyimledikleri fiziksel, duygusal, sözel, cinsel ve ekonomik şiddete ilişkin puan dağılımı, Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Deneyim Ölçeği puanlarının ilişkisi ile ilgili bulgular aşağıda aktarılmıştır.

4.2.1. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinin Puan Ortancalarının Dağılımı

Araştırmaya katılan kadınların sosyo-demografik özellikleri (yaşları, medeni durumları, eğitim durumları, meslek durumları, ekonomik durumları, yaşamının büyük bölümünü sürdürdüğü yer, evlilik yaşı, çocuk sayıları, ikamet ettiği yer ve partnerinin alkol alma sıklığı gibi) durumlarına göre Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinden Bedene ve Kimliğe yönelik tutum puan ortancalarının dağılımı aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 14: Kadınların Yaş ve Medeni Durumuna Göre Tutum Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı

	n	Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	
		Bedene Yönelik Tutum Ort(min-max)	Kimliğe Yönelik Tutum Ort (min-max)
Yaş Durumu			
18-21	127	75(20-80)	54(25-69)
22-35	215	75(34-80)	51(25-70)
36-45	86	73(34-80)	50(23-70)
46 ve üzeri	72	61(34-80)	47(25-70)
Medeni Durumu			
Evli	250	72(34-80)	48(23-70)
Bekar	250	74(20-80)	54(25-70)
Test			
M-W U		28095.500	25251.000
p		0.049	0.000

Tablo 14'te görüldüğü gibi, araştırmamıza katılan kadınların yaş durumuna göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortancaları karşılaştırıldığında 46 yaş ve üzeri kadınların bedene ve kimliğe yönelik şiddet puan ortancalarının daha düşük olduğu, 18-21 yaş grubunun daha yüksek puan aldığı, puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). 18-21 yaş grubu kadınların bedene yönelik tutumu 75 puandır. 22-35 yaş arasındaki kadınların bedene yönelik tutumu da 75 puandır. 36-45 yaş aralığındaki kadınların 73 puan ancak 46 yaş ve üzeri kadınların ise 61 puandır. Puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Kimliğe yönelik tutuma bakıldığında ise 18-21 yaş grubunun puanının 54 olduğu, 22-35 yaş aralığındaki kadınların 51 puan, 36-45 yaş aralığındaki kadınların 50 ve 46 yaş ve üzeri kadınların ise 47 puanla yine kimliğe yönelik şiddet tutumunun düşük olduğu görülmektedir. Tablodan anlaşılacağı üzere genç yaşta kadınların hem bedene yönelik hem de kimliğe yönelik tutumlarının daha yüksek puan aldığı, puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Araştırmamız göstermektedir ki 46 yaş ve üzeri kadınların bedene ve kimliğe yönelik tutumlarının daha düşük olduğu bunun sebebinin ise tecrübeye dayanması yani fiziksel ve cinsel şiddeti normalleştirmeleri olarak açıklanabilir. Belli bir süreden sonra yaşanan şiddetin artık kabullenilmesi ve değersizleşmesi olarak görülebilir. Genç yaşta kadınların hem bedene yönelik hem de kimliğe yönelik tutumlarının daha yüksek olması ise henüz şiddet konusunda fazla deneyime sahip olmayıp duruşlarının ve farkındalıklarının yüksek olması olarak açıklanabilir.

Tablo 14'te görüldüğü gibi araştırmamıza katılan evli kadınların bedene yönelik şiddet tutumunun 72 puan olduğu bekâr olanların ise 74 puan olduğu anlaşılmaktadır. Burada bekâr kadınların tutumunun 2 puan daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Evli kadınların kimliğe yönelik tutumunun 48 puan olduğu, bekâr kadınların ise 54 puan olduğu anlaşılmaktadır. Burada bekâr kadınların tutumunun 6 puan daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Araştırmamız kapsamında sordumuz: evli ve bekâr kadınların şiddeti deneyimleyip buna karşı tutumları nasıldır? Sorusuna cevaben; evli ve bekar kadınların bedene yönelik tutumlarının yüksek olduğu, kimliğe yönelik tutumdaki

puan farkının 6 puan olduğu ve yine bekârların sorulan soruların kimliklerine yönelik şiddet konusunda daha hassas oldukları anlaşılmaktadır. Evli kadınların ise kimliklerine yönelik şiddeti daha az algıladıkları görülmektedir. Kimliğe yönelik şiddeti duygusal yani psikolojik ve ekonomik şiddet içeren soruların kapsadığı ve evli kadınların bu şiddet türlerini normalleştirmesinden dolayı daha az puan aldıkları görülmüştür. Örneğin derinlemesine görüşmelerimizde ön plana çıkan kimliğe yönelik tutumlar ile ilgili örnekler aşağıdaki şekildedir:

“Kadın zayıf görülür, evin atası erkektir, gelenek görenek, kadın fazla konuşmaz, işe karışmaz, erkek varken kadın konuşmaz diye büyütüldüğümüz için şiddet görür kadınlar...” (K3: 37 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

“Sorumluluklarını yerine getirsin kadın..., tartışmada alttan alacaksın, ortamı yumuşatacağsın, tamam diyeceğsin, ortak bir şeye varacaksın...” (K14: 35 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

Şiddet görmek bekarken normal değildir ama evliyken normaldir...Örneğin kıskançlık, arada erkeğin kıskanması gerekir, önemsemediğini göstermesi gerekir. Her şeye evet demesi gerekmez. Ben işi yapmak istemiyordum oda beni uyarıyordu, beni uyarması gerekir bu benim görevimdir. Buda benim için normal bir şeydir... (K3:37 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

“İkisi de aynı ama bekârken daha rahat ayrılabilirsin. Bazen kadında olsun erkekte olsun özgürlüğün doruk noktasında, dur demesini bilmeli, şunu yapma bunu yapma, o sebeple bekârım işte... Bazıları şiddeti kabullenir... Ama asla kimse hak etmez” (K7: 30 yaşında, bekâr, lisans mezunu, çalışıyor).

Bence evli ya da bekâr fark etmez, erkekler sevgili olunca her şeyi yapma eğiliminde, psikopat çok fazla, çok çabuk sinirleniyorlar, bir dediklerine hayır de, bağırıp çağırabiliyorlar. Evli olunca boşanamaz mantığı var istediklerini yapıyorlar. Sevgiliyken korkuları oluyor erkeklerin. Şiddet asla kabul edilemez. Hiçbir şekilde yok, konuşa konuşa anlaşılabilir. Şiddet olmaması lazım. Kadın kabullenir özellikle çocukları için. Kadın şiddeti ne olursa olsun hak etmez (K8: 21 yaşında, bekâr, ön lisans, öğrenci).

Yukarıda aktardığımız görüşmeler ve elde ettiğimiz ölçeklerden aldığımız cevaplardan da anlaşılacağı üzere evli ve bekâr kadınlar arasındaki tutumlar farklılıklar göstermektedir. Örneğin evli bir kadın zaman zaman şiddetin normal olduğunu ve olabileceğini savunmakta ama bir diğerk evli kadın ise asla şiddetin kabul

edilebilecek bir olgu olmadığı ve kabul edilebilecek tarafının ise ekonomik sebepler ve çocukların varlığı olarak açıklamaktadır. Örneğin evli olmanın ise şiddeti kabullenebilecek bir olgu olduğu ama bekâr bir kadının ise şiddeti kabullenmemesi gerektiğini savunmaktadır. Bekâr kadınlara baktığımızda ise şiddete karşı tutumun daha sert olduğu ve kabul görmediğidir. Bekâr kadınların tutumlarının bekâr olmanın özgür olmakla eş değer olduğu ancak evli olmanın ise özgürlüğün sonu olarak nitelendirildiğidir.

Literatürde, araştırmamız gibi bir erkekle birlikteliği olan evli ve bekâr kadınları kıyaslayan ve şiddet tutumlarını ölçen bir araştırmaya rastlanmadığından, evli ve bekâr kadınlarla ayrı ayrı yapılan araştırmalar üzerinden tartışma yürütülmüştür.

Araştırmamızı destekler nitelikteki Sezer ve Özcan (2018: 43)'in evli kadınlar ile yapmış olduğu çalışmasında kadınların şiddete ilişkin tutumlarında geleneksel bakış açısından uzaklaştıklarını bulmuştur. Bu da bizim araştırmamızda evli kadınların kadına yönelik şiddet tutumlarında saptadığımız gibi evli kadınların toplam tutum puanlarının yüksek olması geleneksel bir bakış açısına sahip olmadıklarını göstermektedir. Altınay ve Arat (2007: 74)'in Türkiye'nin tüm illerinde yapmış oldukları kadına yönelik şiddet araştırmasında görüşülen on kadından dokuzunun "haklı görülebilecek dayak yoktur" cevabını verdikleri aktarılmaktadır. Bizim çalışmamızda da yapılan derinlemesine görüşmelerde de benzer cevaplar alındığı görülmüştür. Aktaş vd. (2019: 1461) deneklerinin tüme yakınının bekârlardan oluştuğu ve %63.4'ünün kız öğrenciler ile yaptığı şiddete karşı tutum araştırmasında, şiddete karşı geleneksel olmaktan uzak bir çağdaş tutuma sahip olduklarını bildirmektedirler. Sabancıoğulları vd. (2016: 38)'nin öğrenciler ile yapılmış diğer bir araştırmada öğrencilerin şiddete ilişkin tutumlarına göre şiddete karşı geleneksellikten uzak ve çağdaş bir görüşe eğilimi olduklarını bildirmektedirler. Süneci vd. (2016: 71)'nin üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırmalarında katılımcılara flört şiddetine yönelik ifadeler yönelttiklerinde genel olarak bu davranışları onaylamadıklarını, kadın katılımcıların %87,8'inin fiziksel şiddete maruz kalmaları durumunda partnerlerinden ayrılmaları gerektiğini ifade ettiklerini aktarmaktadırlar.

Tablo 15: Kadınların Evlilik Yaşı ve Çocuk Sayısına Göre Tutum Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı

	n	Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	
		Bedene Yönelik Tutum	Kimliğe Yönelik Tutum
		Ort(min-max)	Ort (min-max)
Evlilik Yaşı			
16 ve altı	21	61(34-80)	44(25-55)
17	24	71.5(46-80)	52(28-70)
18-21	116	67(40-80)	51(27-70)
22-29	97	77(34-80)	51(26-70)
30 ve üzeri	15	76(55-80)	48(28-65)
Test			
KW		21.356	9.857
p		0.000	0.043
Çocuk Sayısı			
Yok	238	76(20-80)	55(25-70)
1-3 çocuk	220	73(34-80)	49(23-70)
4 ve fazlası	42	55(40-80)	42(28-70)
Test			
KW		33.258	25.235
p		0.000	0.000

Tablo 15'te görüldüğü gibi, araştırmamıza katılan kadınların evlilik yaşına göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortancaları karşılaştırıldığında 22-29 yaş aralığındaki kadınların bedene yönelik şiddet tutum ortancalarının daha yüksek olduğu, 16 yaş ve altı grubun daha düşük puan aldığı, puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$).

Araştırmamıza katılan 16 yaş ve altı evlilik yapmış kadınların kimliğe yönelik şiddet tutum ortancalarının daha düşük olduğu, 17 yaş grubunda evlenmiş olanların ise daha yüksek puan aldığı, puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$).

Araştırmamızdan anlaşılmaktadır ki küçük yaşta evlenen kadınların bedene ve kimliğe yönelik şiddete karşı tutumlarının düşük olduğu bunun sebebinin ise çocuk yaşta yapılan evliliklerde kişinin şiddet algısının tam olarak gelişmemiş olabileceği

kabul edilebilir. Kişi eğer şiddet görmekte ise bunun şiddet olduğunu bile bilmiyor olabilir. O yaşlarda yapılan evliliklerde henüz çocukluğunu tamamlayamamış bir çocuğun kadınlığa adım atmış olması ona ayrı bir travma ve üstüne evli olup şiddet görmesini algılamasının zor olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 15’te görüldüğü gibi, araştırmamıza katılan kadınların çocuk sayılarına göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortancaları karşılaştırıldığında hiç çocuğu olmayan kadınların çoğunluğunun bekâr kadınlardan oluştuğu düşünüldüğünde bedene ve kimliğe yönelik şiddet puan ortancalarının daha yüksek olduğu, 4 veya daha çok çocuk sahibi olanların ise daha düşük puan aldığı, puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Araştırmamıza bakıldığında hiç çocuğu olmayan çoğunluğu bekâr kadınlardan oluşan grubun bedene ve kimliğe dayalı tutumlarının yüksek olması, bekâr kadınların kaybedecek bir şeyleri olmamasından kaynaklanıyor olabilir. Çok çocuk sahibi olan kadınların bedene ve kimliğe yönelik tutumlarının düşük puan aldığı bunun sebebinin ise kadının çocuklarından vazgeçememe, şiddeti normalleştirme ve şiddete katlanma olarak görülebilir. Örneğin evli ve bekâr kadınların bu tutum ile ilgili iki farklı bakış açıları derinlemesine görüşmelerimizde ön plana çıktığı gibi;

“Bekârken şiddet görürsen kolay vazgeçebilirsin o insandan, evliyken şiddet gördüğünde sabrediyorsun, katlanmak zorunda kalıyorsun, ekonomik özgürlüğün yoksa çocuklar için şiddete maruz kalabiliyorsun. Şiddetin bir gün sona erebileceğini düşünüyorsun, kendini kandırıyorsun aslında” (K3: 37 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

Araştırmamıza katılım sağlayan kadınların şiddete yönelik tutumlarına bakacak olursak çoğunun ekonomik özgürlüğünün şiddete maruz kalmamak için bir gerekçe olduğunu öne sürdüğü gözlenmiştir. Ekonomik özgürlüğü olmayan bir kadın çocuklarını alıp eşini terk edip bu şiddete son vermesinin günümüz koşullarında kolay görünmediği aşıkardır. Bu sebeple şiddete maruz kalan kadınların devlet tarafından ekonomik olarak güçlendirilmesi onların bu problemi aşma konusunda faydalı görünmektedir.

“Şiddet hiçbir şekilde kabul edilemez, hepsi aynı. Şiddet görmedim, uygulamadım. Hiçbir şekilde hak etmiyor hiçbir kadın, çözüm dayak değil. Genelde

kabullenmiyor, daha güçlü ve bilinçli şimdi kadınlar bence...” (K15: 29 yaşında, bekâr, lise mezunu, çalışıyor).

K15, şiddetin kabullenilecek hiçbir tarafı olmadığını kadınların güçlü ve bilinçli olduğunu ve bu konunun üstesinden gelinebileceğini düşünmektedir. Bu kişi konuyu kendi perspektifinden değerlendirmiş ve hiç şiddet görmediğini ifade etmiştir. Yapılan görüşmelerde kadınların çoğunluğunun şiddeti kabullenmek zorunda olduklarıdır. Kimi zaman bu çocuklar yüzünden kimi zaman ise ekonomik sebepler olarak ifade edilmiştir. Bazı kadınların ise aile desteğinin olmaması şiddeti kabullenme noktasında bir etken olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 16: Kadınların İkamet Ettiği Yer, Partnerinin Alkol Alma Sıklığı ve Mesleğine Göre Tutum Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı

	n	Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	
		Bedene Yönelik Tutum	Kimliğe Yönelik Tutum
		Ort(min-max)	Ort (min-max)
İkamet Ettiği Yer			
Merkez	308	75(26-80)	54(23-70)
Bor	84	70(20-80)	46(23-70)
Ulukışla	32	62(46-80)	53(28-62)
Çamardı	18	74(55-80)	49(30-67)
Çiftlik	38	68(44-80)	45(26-70)
Altunhisar	20	77(52-80)	52(41-61)
Test			
KW		18.717	22.799
p		0.002	0.000
Partnerinin Alkol Alma Sıklığı			
Cevap vermeyen	64	76.5(26-80)	53(25-67)
Hiç	262	72(20-80)	50(25-70)
Özel günlerde	139	75(34-80)	53(23-70)
Rahatsız ed. k.	35	73(34-80)	54(28-62)
Test			
KW		1.684	2.815
p		0.431	0.245
Mesleği			

Ev Kadını	184	65.5(34-80)	45(25-70)
Öğrenci	141	77(20-80)	54(25-70)
Memur	101	77(50-80)	55(27-70)
İşçi	37	74(40-80)	52(31-62)
Serbest Meslek	33	74(34-80)	54(23-66)
Akademisyen	2	80(80-80)	66(62-70)
Emekli	2	62.5(55-70)	55(55-55)
Test			
KW		42.256	36.977
p		0.000	0.000

Tablo 16’da görüldüğü gibi, araştırmamıza katılan kadınların ikamet ettiği yere göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortancaları karşılaştırıldığında Altunhisar ilçesinde yaşayan kadınların bedene yönelik şiddet puan ortancalarının 77 puanla daha yüksek olduğu, Ulukışla ilçesinde ise 62 puanla daha düşük puan aldığı, merkezde yaşayan kadınların ise 75 puan aldığı ve ortalamanın üstünde olduğu, puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Araştırmamıza katılan kadınların ikamet ettiği yere göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortancaları karşılaştırıldığında Niğde Merkezde yaşayan kadınların kimliğe yönelik şiddet puan ortancalarının 54 puanla daha yüksek olduğu, Çiftlik ilçesinde ise 45 puanla daha düşük puan aldığı, puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 16’da görüldüğü gibi, araştırmamıza katılan kadınların partnerinin alkol alma sıklığına göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortancaları karşılaştırıldığında bu soruya cevap vermek istemeyen kadınların bedene yönelik şiddet puan ortancalarının 76.5 puanla daha yüksek olduğu, hiç alkol almayan partneri olan kadınların ise 72 puanla daha düşük puan aldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 16’da görüldüğü gibi, araştırmamıza katılan kadınların partnerlerinin alkol alma sıklığına göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortancaları karşılaştırıldığında bu soruya etrafına zarar verecek kadar alkol alan partneri olan kadınların kimliğe yönelik şiddet puan ortancalarının 54 puanla daha yüksek olduğu, hiç alkol almayan partneri olan kadınların ise 50 puanla daha düşük puan aldığı anlaşılmaktadır. Puan farkları ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmamıza katılan ve çevresine rahatsızlık verecek kadar alkol alan partneri olan kadınların daha çok şiddete maruz kaldıkları araştırmamızda ön plana

çıkmaktadır. Yapılan diğer araştırmalarda ve şiddetin sebeplerine bakıldığında da alkol kullanımının şiddet ile bağlantısının olduğu da vurgulanmaktadır. Erkeklerin ekonomik problemlerden kaynaklı alkol kullanımı ya da alkolün çok fazla tüketilip kendini kontrol edememe davranışları gibi. Örneğin derinlemesine görüşmelerde görüştüğüm kadının ifadeleri:

Bizim ekonomik sorunlarımız var, eşimin kişisel sorunları var ve alkol kullandığı için bana şiddet uyguluyor... Eşim çalışmıyor çoğu zaman içiyor ve eve parasız geliyor bana şiddet uyguluyor (K9: 28 yaşında, evli, okuryazar değil, çalışmıyor).

Araştırmamıza katılan kadınların meslek durumlarına göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortancaları karşılaştırıldığında akademisyen kadınların bedene yönelik şiddet puan ortancalarının 80 puanla daha yüksek olduğu, emekli ve ev kadını olan kadınların ise daha düşük puan aldığı, memur ve öğrencilerin ise 77 puanla ikinci en yüksek puanı aldığı, puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Araştırmamıza katılan kadınların meslek durumlarına göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortancaları karşılaştırıldığında akademisyen kadınların kimliğe yönelik şiddet puan ortancalarının 66 puanla daha yüksek olduğu, ev kadını olan kadınların ise 45 puanla daha düşük puan aldığı, diğer meslek durumlarına bakıldığında ise puanların birbirlerine yakın olduğu, puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Kadınların mesleklerine göre yüksek eğitilmiş kadınların tutumlarının yüksek olması aldıkları eğitimle ilişkilendirilebilir. Eğitim düzeyi yükseldikçe şiddete yönelik tutum yükselmekte eğitim düzeyi düştükçe şiddete yönelik tutumun ise aynı düzeyde düşmekte olduğu saptanmıştır. Araştırmamız kapsamında, şiddete yönelik tutuma bakıldığında özellikle eğitim ve çalışma durumunun çok etkili olduğu görülmektedir. İş sahibi kadınlar kendini güvencede hissetmekte ve karar alma noktasında daha güçlü olabilmektedirler. Kadınlarla yapılan görüşmelerde eğitim seviyesi düşük ve meslek sahibi olmama durumunun bireylerin eşinin şiddetine maruz kalmaya devam etmesinin sebeplerinden en önemli sebebi olduğu vurgusu ön plana çıkmaktadır. Karar verme sürecinde işi ve mesleği olmayanın olana göre çok zorlandığı, güvence

olmadan hayat sürdürebilmelerinin çok zor olduğu, iş sahibi olanın kendini güvencede hissettiği anlaşılmaktadır.

Tablo 17: Kadınların Eğitim, Yaşamının Büyük Kısmını Sürdüğü Yer ve Ekonomik Durumuna Göre Tutum Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı

	n	Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	
		Bedene Yönelik Tutum	Kimliğe Yönelik Tutum
		Ort (min-max)	Ort(min-max)
Eğitim Durumu			
Okuryazar değil	12	56(50-75)	43.5(27-55)
İlkokul mezunu	74	63.5(34-80)	40.5(25-70)
Ortaokul mezun.	70	67(34-80)	48.5(26-69)
Lise mezunu	117	73(34-80)	50(23-70)
Yüksokul/ Üniv.	213	77(20-80)	55(25-70)
Lisansüstü	14	80(55-80)	57(46-70)
Test			
KW		54.402	57.433
p		0.000	0.000
Yaşamının Büyük Kısmını Sürdüğü Yer Durumu			
Köy	69	72(37-80)	47(26-67)
İlçe	155	68(20-80)	49(25-70)
Şehir	221	76(34-80)	54(25-70)
Büyükşehir	50	71.5(28-80)	55(23-67)
Yurtdışı	5	73(50-79)	40(30-48)
Test			
KW		19.255	23.680
p		0.001	0.000
Ekonomik Durumu			
Çok yetersiz	20	74.5(40-80)	53(32-67)
Yetersiz	108	67.5(20-80)	47(25-70)
Yeterli	333	75(26-80)	54(23-70)
Çok yeterli	39	65(49-80)	55(31-70)
Test			
KW		19.694	10.835
p		0.000	0.013

Tablo 17’de görüldüğü gibi, araştırmamıza katılan kadınların eğitim durumuna göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortancaları karşılaştırıldığında

yüksekokul üniversite mezunu ve lisansüstü eğitim almış olan kadınların kimliğe ve bedene yönelik şiddet puan ortancalarının daha yüksek olduğu, eğitim düzeyi ilkökul ve okuryazar olmayanın ise daha düşük puan aldığı, puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Araştırmamızda eğitim durumuna göre kimliğe ve bedene yönelik şiddet puan ortancalarının eğitim düzeyi oranında tutumların tahmin edilecek şekilde eğitim düzeyine orantılı olduğu görülmektedir. Bundan yola çıkarak eğitim düzeyi yüksek olan kadınların şiddete karşı tutumlarının çok belirgin olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmamıza katılan kadınların yaşamının büyük bölümünü sürdürdüğü yere göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortancaları karşılaştırıldığında, şehirde yaşayan kadınların bedene yönelik şiddet puan ortancalarının daha yüksek olduğu, ilçede yaşamının büyük bir bölümünün yaşamını sürdürdüğü yere göre ise daha düşük puan aldığı, puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Kadınların yaşamının büyük bölümünü sürdürdüğü yere göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortancaları karşılaştırıldığında büyükşehir ve şehirde yaşayan kadınların kimliğe yönelik şiddet puan ortancalarının daha yüksek olduğu, yurtdışında yaşamının büyük bölümünü sürdürdüğü yere göre ise daha düşük puan aldığı, puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Dağlar, Bilgiç ve Demirel (2017: 226)'in öğrenciler ile yapmış olduğu çalışmalarında, öğrencilerin ailelerinin eğitim seviyesinin ve yaşamının büyük bölümünü geçirdiği yerin çalışma sonucuna yansıdığını; ailenin eğitim seviyesi yükseldikçe geleneksellikten uzaklaşıldığını, köyde yaşama durumunda ise gelenekselliğe yaklaşıldığını bildirmişlerdir. Kişilerde eğitim seviyesinin artışıyla kadına yönelik şiddetin hoş karşılanmadığı sonucuna varmışlardır. Bizim araştırmamızda da görüldüğü üzere eğitim seviyesi düşük olan ve yaşamının büyük bir kısmını küçük yerleşim yerinde geçirmiş olan kadınların şiddete karşı tutumlarının daha geleneksel bir yapıda olduğu saptanmıştır.

Kadınların ekonomik durumlarına göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortancaları karşılaştırıldığında ekonomik durumum yeterli diyen kadınların bedene yönelik şiddet puan ortancalarının daha yüksek olduğu, yeterli ve yetersiz diyenlerin ise yakın puan aldığı, ekonomik durumum çok yeterli diyen kadınların 65

puan ile en düşük puana sahip olduğu, puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Kadınların ekonomik durumlarına göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği puan ortancaları karşılaştırıldığında ekonomik durumum çok yeterli diyen kadınların kimliğe yönelik şiddet puan ortancalarının en yüksek olduğu, çok yetersiz ve yeterli diyen kadınların yakın puanlar aldığı, ekonomik durumum yetersiz diyen kadınların en düşük puanı aldığı, puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Araştırmamızda da ön plana çıktığı gibi ekonomik durumu iyi olan kadınların daha modern ve yüksek bir tutumda olduğu, bunun yanında ekonomik yetersizliği olan kadınların ise daha geleneksel bir bakış açısı geliştirdikleri gözlemlenmiştir. Araştırmamızı destekler nitelikte, Aktaş vd. (2019: 1463) çalışmalarında gelir durumu kötü olanların iyi olanlara göre şiddete yönelik tutumlarının daha geleneksel olduğunu saptamışlardır.

Kadınların ekonomik durumuna göre tutum incelendiğinde yeterli ekonomik güce sahip kadınların bedene yönelik ve kimliğe yönelik tutumlarının yüksek olduğu saptanmıştır. Bu kadınların ekonomik özgürlüklerinin olması onları şiddetten koruyabilir. Eş ya da partnerin ekonomik gücü olan kadını terk edilme duygusuyla davranışlarını kontrol altına alabildiği düşünülebilir. Ekonomik yetersizliğe sahip kadınların şiddet tutumlarının ise düşük olduğu saptanmıştır. Bunun sebebinin ise yaşanan şiddetin ekonomik sebeplerden dolayı normalleştirilmesi olarak açıklanabilir. Kadın şiddete maruz kalma sebebinin eşinin problemleri ile alakalı olduğunu düşünerek şiddeti normalleştirilmesi olarak düşünülebilir. Erkek ise ekonomik sıkıntılarını kadına yansıtarak içindeki öfkeyi kadın üzerinden çıkartması ile açıklayabiliriz. Elbette bu makul görülebilecek bir davranış olmamakla birlikte erkeğin sığındığı bir çözüm olarak kabul edilmektedir.

4.2.2. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Deneyim Ölçeğinden aldığı Puan Ortancalarının Dağılımı

Araştırmaya katılan kadınların sosyo-demografik özelliklerine göre aile içi kadına yönelik şiddet ölçeğinden, fiziksel, duygusal, sözel, cinsel ve ekonomik

şiddete ilişkin deneyimledikleri puan ortancalarının dağılımı aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 18: Kadınların Yaş, Medeni Durum ve Evlilik Yaşına Göre Deneyim Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı

	n	Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği				
		Fiziksel Şiddet	Duygusal Şiddet	Sözel Şiddet	Cinsel Şiddet	Ekonomik Şiddet
		Ort (min-max)	Ort (min-max)	Ort (min-max)	Ort (min-max)	Ort (min-max)
Yaş Durumu						
18-21	127	10(10-24)(10.51±1.75)	18(14-35)	7 (5-14)	16(12-26)	13(9-21)
22-35	215	10(10-30)(10.97±2.61)	19(14-41)	8(5-14)	15(12-34)	13(9-25)
36-45	86	10(10-27)(11.59±3.57)	21(14-40)	9(5-15)	15(12-33)	14(11-25)
46 ve üzeri	725	10(10-30)(12.50±4.80)	22(14-42)	9(5-13)	16(12-35)	15(9-23)
Test						
KW		14.125	38.845	35.513	7.192	24.460
p		0.003	0.000	0.000	0.660	0.000
Medeni Durumu						
Evli	250	10(10-26)(11.06±2.69)	21(14-42)	8(5-14)	15(12-32)	13(9-25)
Bekar	250	10(10-30)(11.35±3.52)	19(14-38)	7(5-15)	16(12-35)	13(9-25)
Test						
M-W U		2462.00	18823.500	24181.500	21956.00	22198.00
p		0.362	0.007	0.009	0.270	0.961
Evlilik Yaşı						
16 ve altı	21	10(10-20)(12.05±3.06)	24(19-32)	10(7-13)	18(12-25)	15(12-21)
17	24	11(10-26)(14.18±5.86)	26(14-41)	10(7-14)	20(13-31)	16(11-25)
18-21	116	10(10-30)(12.23±4.38)	22(14-42)	8.5(5-15)	16(12-35)	14(9-25)
22-29	97	10(10-15)(10.32±0.91)	19(14-31)	8(5-14)	14(12-25)	13(9-19)
30 ve üzeri	15	10(10-18)(11.00±2.30)	22(22-38)	8.5(7-13)	15(12-29)	14(11-22)
Test						
KW		9.863	10.876	9.771	13.108	5.821
p		0.007	0.004	0.008	0.001	0.054

Tablolar ile ilgili açıklama: fiziksel şiddet ortancaları genel anlamda yakın ya da aynı olduğundan ve yorumlaması güçleştiğinden tabloda fiziksel şiddet ortalamalarının verilmesine ihtiyaç duyulmuş ve tüm tabloda fiziksel şiddet ortalamaları da verilmiştir. Bu şekilde evli ve bekâr kadınlar kıyaslanarak yaşanan şiddetin deneyimlenmesinin oranı daha kolay şekilde anlaşılabilir.

Tablo 18’de görüldüğü gibi, araştırmamıza katılan kadınların yaş durumlarına göre deneyime dayalı aile içi kadına yönelik şiddet ölçeğinin alt ölçeği puan ortancaları incelendiğinde fiziksel şiddet puanları karşılaştırıldığında ortancalarının

eşit olduğu ancak 46 yaş ve üzeri kadınların fiziksel şiddet puan ortalamaları diğerlerine göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kadınların yaş durumuna göre 46 yaş ve üzeri kadınların diğer yaş gruplarına göre fiziksel, duygusal, sözel ve cinsel ve ekonomik şiddet puan ortancalarının da daha yüksek olduğu ve puan farklarının fiziksel, duygusal, sözel ve ekonomik şiddete bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuş, ancak cinsel şiddete bakıldığında puan farkı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Kadınların yaş durumuna göre 18-21 yaş arası kadınların diğer yaş gruplarına göre ise fiziksel, duygusal, sözel ve ekonomik şiddet puan ortancalarının da daha düşük olduğu yani şiddete daha az maruz kaldıkları saptanmış olup ve puan farklarının ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablodan da anlaşılacağı üzere; 18-21 yaş üzeri kadınların daha az şiddete maruz kaldıkları yaşları bu gruba göre daha yüksek olan kadınların daha fazla şiddete uğradığı anlaşılmaktadır.

Araştırmamıza katılan kadınların yaş durumuna göre 46 yaş ve üzeri kadınların fiziksel, duygusal, sözel, ekonomik ve cinsel şiddete daha fazla maruz kaldığı saptanmıştır. Bu yaştaki kadınların şiddet farkındalıklarının daha yüksek olduğu bunun sebebini ise hayat tecrübesi ve şiddeti normalleştirme olarak açıklayabiliriz. İpek ve Ayvaz Kızılgöl (2019: 469)'ün 2019 yılında yapmış oldukları araştırmada kadının yaşı arttıkça kadına yönelik şiddetin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ediz ve Altan'ın (2017: 403) 200 kadınla yapmış oldukları araştırmada; 20 yaş altı ile 60 yaş ve üstü aralığında olan kadınların en az şiddete maruz kaldıklarını, en fazla şiddete maruz kalan kadınların 30-40 yaş aralığında olduklarını, bunu 41-50 yaş aralığındaki kadınların izlediğini bildirmektedirler.

Araştırmamıza katılan kadınların medeni durumuna göre deneyime dayalı Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeğinin alt ölçeği puan ortancaları incelendiğinde; fiziksel şiddet puan ortancalarının eşit olduğu ancak fiziksel şiddet puan ortalamalarına bakıldığında bekâr kadınların evli kadınlara kıyasla şiddete maruz kalmalarının daha yüksek olduğu, duygusal ve sözel şiddete bakıldığında ortancaların evli kadınlarda daha yüksek olduğu, cinsel şiddetin ise bekâr kadınlarda daha fazla deneyimlendiği, ekonomik şiddet puan ortancasının evli ve bekârlarda eşit olduğu

bulunmuştur. Puan farklarının duygusal ve sözel şiddete bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ancak fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddete bakıldığında puan farkı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Kadınların medeni durumuna göre bekâr kadınların evli kadınlara kıyasla fiziksel şiddete daha fazla maruz kaldığı, duygusal ve sözel şiddete bakıldığında evli kadınların daha fazla maruz kaldığı, cinsel şiddete ise bekâr kadınların daha fazla maruz kaldığı ve ekonomik şiddetin ise evli ve bekârlarda eşit şekilde deneyimlendiği saptanmıştır.

Tezimizden yola çıkarak araştırmamız kapsamında sorduğumuz; evli ve bekâr kadınların şiddete maruz kalma oranları farklı mıdır? Sorusuna cevaben ve evli ve bekar kadınların kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve deneyimlerini kıyasladığımızda iddiamız olan kadına şiddetle aile ve evlilik arasında determinist bir ilişkinin olmadığı, kadınların aile ve evlilik dışında da şiddete maruz kaldıkları, hatta birlikte yaşayan ya da birlikteliği olan çiftlerde kadınların evli olanlara göre daha fazla mağduriyet yaşadıkları görülmüştür. Araştırmamız kapsamında elde ettiğimiz veriler neticesinde evli ve bekâr kadınların puan ortancalarının birbirine yakın olduğu, şiddetin evli ya da bekâr gözetmeksizin tüm ilişkilerde olabileceği görülmektedir.

Türkiye’de yapılmış araştırmamızın bulgularını destekleyici araştırmalara baktığımızda; Babacan Gümüş vd. (2020: 85)’nin partneri olan kadınlarla yapılmış araştırmada kadınların son bir yılda ve yaşam boyu eş şiddetine maruz kalma yaygınlığının yüksek olduğunu, en çok duygusal olmak üzere tüm şiddet türlerine maruz kalındığını aktarmaktadırlar. Tel vd. (2019: 260) evli kadınlarla yapmış oldukları çalışmada kadınların %30.5’inin eşinden şiddet gördüğünü, şiddet gören kadınların %49.3’ünün ise herhangi bir neden olmaksızın şiddet yaşadığını, kadınların tümünün farklı düzeyde şiddet gördüğünü ve %59.5’inin ise düşük düzeyde şiddet gördüğü vurgulanmaktadır. Gencer vd. (2019: 21)’nin evli ve bekâr kadınlarla yapmış oldukları bir diğer çalışmada ise araştırmaya katılan tüm kadınların %36.28’i fiziksel şiddete, %58.28’i psikolojik şiddete, %40.28’i ekonomik şiddete, %24.28’i cinsel şiddete maruz kaldığı vurgulanmaktadır. Aktaş vd. (2019: 1461)’nin büyük çoğunluğunun kız ve bekâr öğrencilerden oluşan araştırmalarında öğrencilerin %39.7’sinin şiddet gördüğünü (%55.5’inin duygusal, %37.7’sinin fiziksel, %0.3’ünün cinsel ve %6.5’inin ekonomik) bildirmektedirler. Üniversite öğrencileri ile yapılmış bir diğer araştırmada ise öğrencilerin önemli bir kısmının flört şiddetine maruz

kaldığını genel olarak kız öğrencilerin şiddetle ilgili farkındalıklarının daha yüksek olduğu aktarılmaktadır (Karatay vd., 2018: 70). Gedik ve Uzun Akçıl (2020: 239)' in bekâr kadınlarla yapmış oldukları araştırmada, görüştükleri eğitilmiş bekâr kadınların şiddet farkındalıklarının onları fiziksel şiddetten koruduğunu ancak flört şiddeti ile duygusal şiddetten kaçamadıklarını aktarmışlardır.

Araştırmamızda evli ve bekâr kadınların maruz kaldıkları şiddet puanlarının birbirine yakın olduğu görülmekte ancak bazı araştırmalarda ise bekarların maruz kaldıkları şiddet oranlarının evli kadınlara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Saraç (2020: 46) Türkiye'de kadın sağlık çalışanları arasında kadına yönelik şiddet tutumlarını incelediği çalışmasında, medeni durumun şiddetle ilişkisine bakıldığında; aile içinde kötü muameleye maruz kalma sıklığının evlilerde %27,6, bekârlarda %21,1 ve boşanmış/dullarda %27,3 olarak tespit etmiştir. Ediz ve Altan (Ediz ve Altan, 2017: 404)'ın yapmış oldukları araştırmada ise evli olan kadınların en fazla şiddete maruz kaldıkları, resmi nikâh olmadan birlikte yaşayanlarda ise bu oranın en düşük seviyede olduğu bildirilmektedir.

Araştırmamıza katılan kadınların evlilik yaşına göre deneyime dayalı aile içi kadına yönelik şiddet ölçeğinin alt ölçeği puan ortancaları incelendiğinde 17 yaşında evlenmiş olan kadınların fiziksel, duygusal, sözel, ekonomik ve cinsel şiddet puan ortancalarının diğer evlilik yaş gruplarında evlenen kadınlara kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur. 22-29 yaş aralığında evlenmiş kadınların fiziksel, duygusal, sözel, ekonomik ve cinsel şiddet puan ortancalarının ise diğer yaş gruplarına göre en düşük olduğu bulunmuştur. Fiziksel, duygusal, sözel ve cinsel şiddet puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Ekonomik şiddet puan farkları ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

17 yaşında evlenmiş kadınların şiddet deneyimlerinin diğer yaş grubunda evlenmiş kadınlara kıyasla daha yüksek olması o yaşta evlenen bir kadının ergenlikten yeni çıkmış bir birey olarak erkek kadın ilişkisinde yeni olması ve erkeğe davranış biçiminin hırçın olabileceği düşünülebilir. Bu bir kadının asla şiddet görmesinin bir sebebi olarak algılanmamalı ancak erkek egemen bir yaşam biçimini benimsemiş bir toplum olarak ve toplumsal cinsiyet bağlamında düşündüğümüzde bu şiddet sebebinin artırıcı bir neden olarak karşımıza çıkabilir. Araştırmamızın bulgularını destekleyecek nitelikte yapılan HÜNEE (2014: 14) araştırmasında evlilik yaşı ile şiddet düzeyi

arasında belirgin bir ilişki olduğu, fiziksel şiddet erken evlenen kadınlar arasında yüzde 48, 18 yaşından sonra evlenen kadınlar arasında %31 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Cinsel şiddete maruz kalan kadınlar için evlilik yaşı daha belirgindir. 18 yaş öncesi evlenen kadınların %19'u, 18 yaş sonrası evlenen kadınların ise %10'u cinsel şiddete maruz kalmıştır. İki şiddet türü bir arada değerlendirildiğinde, erken evlenen kadınların yarısı fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalırken, 18 yaşından sonra evlenen kadınların ise üçte birinin şiddete maruz kaldığı araştırmada ön plana çıkmaktadır. Araştırmaya göre bu farklılaşmalar son 12 ay için de geçerlidir, 18 yaşından sonra evlenmiş kadınların %42'si yaşamın herhangi bir döneminde duygusal şiddet/istismara maruz kalırken, bu oran 18 yaşından önce evlenmiş kadınlar için %51'dir. Bu bulgulardan hareketle, aile ve evliliğin sağlıklı koşullarının sağlanmadığı ailelerde, burada olduğu gibi küçük yaşta evliliklerde, şiddet ihtimalinin arttığı söylenebilir. Bu da bizim bir kere daha nasıl bir aile sorusunu sormamıza neden olmaktadır. Nasıl bir aile sorusu yani küçük yaşta evlenmiş ya da evlendirilmiş kızların evliliklerini sorgulamamıza neden olmaktadır. Çocukluğunu yaşayamadan yapılan evliliğin ne kadar sağlıklı temeller üzerine atılabileceğini sorgulayarak ve toplumdaki bu sorunun nasıl engellenebileceği konusunu irdelemek çok büyük önem arz etmektedir. Bu konu ile ilgili olarak toplumumuzda normalleştirilen erken evliliklerin engellenmesine yönelik bilimsel çalışmaların ve farkındalığın önemi ön plana çıkmaktadır.

Tablo 19: Kadınların Çocuk Sayısı ve İkamet Ettiği Yere Göre Deneyim Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı

	n	Aile içi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği				
		Fiziksel Şiddet Ort (min-max)	Duygusal Şiddet Ort (min-max)	Sözel Şiddet Ort (min-max)	Cinsel Şiddet Ort (min-max)	Ekonomik Şiddet Ort (min-max)
Çocuk Sayısı						
Yok	238	10(10-20)(10.44±1.39)	18(14-38)	7(5-14)	15(12-34)	13(9-23)
1-3 çocuk	220	10(10-30)(11.72±3.80)	21(14-42)	8(5-15)	15(12-35)	14(9-25)
4 ve fazla	42	10(10-26)(12.17±4.20)	24(14-40)	10(5-13)	18(12-30)	15(11-23)
Test						
KW		25.332	44.683	28.619	12.459	25.282
p		0.000	0.000	0.000	0.002	0.000
İkamet Ettiği Yer						
Merkez	308	10(10-23)(10.73±2.17)	19(14-41)	8(5-14)	15(12-35)	13(9-25)
Bor	84	10(10-20)(10.66±1.50)	21(14-32)	7.5(5-15)	15(12-28)	13(9-25)
Ulukışla	32	18(10-30)(18.31±6.13)	28(17-40)	10(6-14)	22(14-34)	17.5(10-23)
Çamardı	18	10(10-12)(10.13±0.51)	21(15-29)	8(7-11)	15(13-19)	14(11-17)
Çiftlik	38	10(10-24)(11.12±2.67)	21(14-42)	7(5-11)	16.5(12-32)	15(12-23)
Altunhisar	20	10(10-12)(10.25±0.63)	18.50(14-25)	8(5-15)	14(14-18)	12(11-15)
Test						
KW		94.879	53.716	31.632	63.294	59.161
p		0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

Tablo 19’da görüldüğü gibi, kadınların çocuk sayısına göre deneyime dayalı aile içi kadına yönelik şiddet ölçeğinin alt ölçeği puan ortancaları incelendiğinde 4 veya daha fazla çocuğa sahip kadınların fiziksel, duygusal, sözel, cinsel ve ekonomik şiddet puan ortancalarının daha yüksek olduğu ve puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Bunun yanında hiç çocuk sahibi olmayan ya da çoğunluğu bekar kadınlardan oluşan grubun ise fiziksel, duygusal, sözel, cinsel ve ekonomik şiddet puan ortancalarının düşük olduğu ve puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

Araştırmamıza katılan 4 veya daha fazla çocuk sahibi olan kadınların şiddete daha fazla maruz kaldıkları saptanmıştır. Bunun sebebinin ise ekonomik sebepler olarak nitelendirilebiliriz. Aile içinde yaşanan ekonomik sıkıntılar gerilimlere yol açmakta ve bu kendini şiddet olarak göstermektedir.

Akkuş ve Yıldırım (2018: 1384)’ın yapmış olduğu çalışmada, fiziksel şiddet uygulamış erkeklerin diğer erkeklere göre daha fazla çocuk sahibi oldukları, çocuk

sayısı arttıkça kadına şiddet oranının da arttığı, üç ve daha fazla çocuğa sahip şiddet uygulamış erkeklerin oranı, uygulamayanların üç katına yakın olduğunu bildirmektedir. Çocuk sayısının kadına fiziksel şiddet uygulama üzerinde etkili faktörlerden biri olduğunu aktarmaktadırlar.

Araştırmaya katılan kadınların ikamet ettiği yere göre deneyime dayalı aile içi kadına yönelik şiddet ölçeğinin alt ölçeği puan ortancaları incelendiğinde Ulukışla ilçesinde yaşayan kadınların fiziksel, duygusal, sözel, cinsel ve ekonomik puan ortancalarının daha yüksek olduğu ve puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Ulukışla ilçesinde örneğin fiziksel şiddete bakıldığında puan farkının 8 puan olduğu, duygusal ve ekonomik şiddetin de diğer şiddet türlerine göre ikamet yerine göre aralarında büyük farklar olduğu görülmektedir. Kadınların deneyimledikleri fiziksel ve sözel şiddetin en düşük olan yerin Çiftlik ilçesi olduğu, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddetin en az görüldüğü yerin ise Altunhisar ilçesi olduğu saptanmıştır.

Kadınların ikamet ettiği yere göre kırsal ve kentsel faktörlerin rol oynadığı elde ettiğimiz verilerden görülmektedir. Örneğin Niğde merkezde ikamet eden kadınların çoğunluğunun her sosyo-ekonomik statüden oluşması şiddet puan ortancalarının diğer ilçelerde ikamet eden kadınlara kıyasla ortalama düzeyde olduğu saptanmıştır. Bunun yanında daha küçük ilçelere baktığımızda ise şiddet olgusunun olduğu ancak bunu dillendirme konusunda daha çekingen bir üsluba sahip oldukları gözlenmiştir.

TÜİK 2008 şiddet araştırması verilerine göre kentte yaşayan kadınların %40.3'ü ve kırdaki yaşayan kadınların %46.6'sı şiddet gördüğü anlaşılmaktadır. Bu oranlar kent ve kır arasında puan farklılıklarının olduğunu ve şiddetin kırsal kesimde hakim olan erkek egemen otoriteden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu veriler ışığında yine tezimizdeki varsayımlarda da dile getirdiğimiz gibi kadının şiddete maruz kalması kaçınılmaz ve daima her ortamda kırsal ya da kentsel ayırmaksızın olabileceği yönündendir. Elbette kırsal kesimdeki ataerkil çevre ve aile baskısının daha çok hakim olduğu ilişkiler ağı kadınların şiddete maruz kalmalarını normalleştirebildiği söylenebilir.

Tablo 20: Kadınların Partnerinin Alkol Alma Sıklığı ve Mesleğine Göre Deneyim Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı

	n	Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği				
		Fiziksel Şiddet Ort	Duygusal Şiddet Ort	Sözel Şiddet Ort	Cinsel Şiddet Ort	Ekonomik Şiddet Ort
		(min-max)	(min-max)	(min-max)	(min-max)	(min-max)
Partnerinin Alkol Alma Sıklığı						
Cev vrm.	64	10(10-20)(10.82±1.99)	19(14-31)	8 (6-15)	15(12-28)	13(9-25)
Hiç	262	10(10-23)10.45 ±1.47)	19(14-40)	7(5-14)	15(12-30)	13(9-22)
Özel gün.	139	10(10-26)(11.34±3.24)	21(14-42)	8(5-14)	16(12-32)	13(9-23)
Rtsız e k.	35	17.5(10-30)(17.23±6.06)	31(16-41)	12(5-14)	26(12-35)	18(12-25)
Test						
KW		87.217	59.563	48.341	54.053	43.542
p		0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Mesleği						
Ev Han.	184	10(10-30)(12.21±4.11)	22(14-42)	9(5-15)	16(12-34)	15(10-25)
Öğrenci	141	10(10-17)(10.42±1.24)	18(14-36)	7(5-14)	15.5(12-30)	13(9-22)
Memur	101	10(10-13)(10.17±0.54)	17(14-26)	7(5-12)	14(12-23)	12(9-18)
İşçi	37	10(10-23)(10.97±2.75)	20(14-38)	8(5-13)	15(12-35)	13(11-23)
Serb. M.	33	10(10-27)(12.10±4.75)	21(14-36)	8(6-13)	16(12-28)	14(11-23)
Akadems.	2	10(10-10)(10.00±0.00)	17.5(14-21)	8(7-9)	13.5(13-14)	12.5(11-14)
Emekli	2	10(10-10)(10.00±0.00)	20(20-20)	8.5(7-10)	14(14-14)	14(14-14)
Test						
KW		43.765	89.334	46.605	71.427	53.035
p		0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

Tablo 20’de görüldüğü gibi, kadınların partnerinin alkol alma sıklığına göre deneyime dayalı aile içi kadına yönelik şiddet ölçeğinin alt ölçeği puan ortancaları incelendiğinde, eşi ya da partnerinin rahatsız edecek kadar alkol alan kadınların diğerlerine kıyasla fiziksel, duygusal, sözel, cinsel ve ekonomik puan ortancalarının çok yüksek olduğu ve puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Bunun yanında eşinin hiç alkol almadığını ifade eden kadınların ise puan ortancalarının diğerlerine kıyasla fiziksel, duygusal, sözel, cinsel ve ekonomik puan ortancalarının düşük olduğu ve puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

Araştırmamıza katılan kadınların eşi veya partnerinin alkol alma durumu incelendiğinde eşi veya partneri alkol alan kadınların daha yüksek oranda şiddete

maruz kaldıkları saptanmıştır. Alkol şiddet ilişkisinin birçok literatürde ön plana çıktığı ve yapmış olduğumuz araştırmamızda da bunun kanıtlandığı ortaya çıkmaktadır. Akkuş ve Yıldırım'ın 2018 araştırmasında aile ilişkilerini aksatacak şekilde içki içme alışkanlığı olan kadına şiddet uygulamış erkeklerin oranının uygulamamış erkeklerin oranının üç katından fazla olduğunu, aile ilişkilerini etkileyecek kadar içki içen erkeklerin kadına fiziksel şiddet uygulama oranlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu aktarmaktadırlar (Akkuş ve Yıldırım, 2018: 1381). Başka bir araştırmada ise erkeklerin alkol kullanması, kumar oynaması ve uyuşturucu kullanması durumunda şiddetin boyutunun çok yükseldiği bildirilmektedir (İpek ve Ayvaz Kızılgöl, 2019: 469). Tatlıhoğlu'nun araştırmasında yine benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmada aile içi şiddet bürosuna başvuru yapanlar arasında şiddet uygulayan şüphelilerin %81.2'si alkol, %9.2'si uyuşturucu madde kullandıkları tespit edilmiştir (Tatlıhoğlu, 2013: 141).

Araştırmamıza katılan kadınların mesleklerine bakıldığında ev kadını olan kadınların puan ortancalarının fiziksel, duygusal, sözel, cinsel ve ekonomik şiddet puan ortancalarının daha yüksek olduğu ve puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Akademisyen, emekli ve memur kadınların fiziksel ve cinsel şiddete daha az maruz kaldıkları, duygusal şiddetin daha az görüldüğü mesleklerin memur ve akademisyenler olduğu, öğrenci ve memurların daha az sözel şiddete maruz kaldıkları, memur ve akademisyenlerin ise daha az ekonomik şiddete maruz kaldıkları bulunmuştur.

Araştırmamıza katılan ev kadını olan ekonomik güce sahip olmayan kadınların daha çok şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır. Bunun yanında memur ve akademisyen kadınların iş güvencesi ve ekonomik özgürlük bakımından şiddete daha az maruz kaldıkları saptanmıştır.

Bu ve birçok araştırma göstermektedir ki, kadınların meslek durumu ve şiddet arasında ilişki olduğu, kadınların statüsü arttıkça şiddet görme olasılıklarının daha az olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin Akkuş ve Yıldırım'ın araştırmasında, şiddetin eşin çalışma oranı ile ilişkisine bakıldığında; şiddet uygulamamış erkeklerin eşlerinin çalışma oranı, şiddet uygulamış erkeklerin eşlerinin çalışma oranının iki katından fazla olduğu, kadınların çalışma oranı arttıkça şiddete maruz kalma düzeylerinin düştüğü aktarılmıştır (Akkuş ve Yıldırım, 2018: 1384).

Tablo 21: Kadınların Eğitim Durumuna Göre Deneyim Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı

	n	Aile içi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği				
		Fiziksel Şiddet	Duygusal Şiddet	Sözel Şiddet	Cinsel Şiddet	Ekonomik Şiddet
		Ort	Ort	Ort	Ort	Ort
		(min-max)	(min-max)	(min-max)	(min-max)	(min-max)
Eğitim Durumu						
Okuryazar d.	12	12(10-15)(11.90±1.72)	25(21-41)	10(7-14)	18.5(13-31)	5(12-18)
İlkokul mez.	74	10(10-30)(13.44±5.37)	25(14-42)	10(5-15)	17(12-32)	15(11-25)
Ortaokul mez.	70	10(10-23)(11.82±3.48)	22(14-41)	9(5-14)	17(12-35)	15(10-25)
Lise mezunu	117	10(10-30)(10.73±2.59)	19(14-35)	8(5-14)	15(12-32)	13(9-21)
Yüksok. /Üniv.	213	10(10-18)(10.44±1.32)	18(14-38)	7(5-14)	15(12-29)	13(9-23)
Lisansüstü	14	10(10-10)(10.00±0.00)	15.5(14-22)	7(6-9)	14(12-15)	11(11-15)
Test						
KW		48.026	91.918	52.768	70.753	70.022
p		0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

Tablo 21’de görüldüğü gibi, kadınların eğitim durumlarına göre puan ortancaları incelendiğinde okuryazar olmayan kadınların fiziksel, duygusal, sözel ve cinsel şiddet puan ortancalarının daha yüksek olduğu ve puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Okuryazar olmayan kadınların ekonomik şiddeti diğer kadınlara göre en düşük seviyede yaşadıkları görülmektedir. İlkokul ve ortaokul mezunlarının ekonomik şiddeti daha yüksek yaşadığı görülmektedir. Lisansüstü eğitim almış kadınların duygusal, sözel ve cinsel şiddeti en düşük oranda yaşadığı saptanmıştır. Yine bu alanda da puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

Araştırmamıza baktığımızda okuryazar olmayan kadınların şiddete daha çok maruz kaldıkları yani eğitimin şiddet konusunda önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Eğitimli kadın ve erkeklerin düzeyine göre şiddet orantısının aynı düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan araştırmalar da göstermektedir ki eğitim düzeyine göre şiddet oranı azalmakta ya da artmaktadır. Akkuş ve Yıldırım’ın yapmış olduğu araştırmasında eşin ya da partnerin eğitim düzeyi ile kadınların fiziksel şiddete maruz kalmaları arasında anlamlı ilişki olduğu, kadına fiziksel şiddet uygulamış erkekler ayrı olarak incelendiğinde; eğitim seviyesi yükseldikçe şiddet uygulama önemli bir oranda azaldığı bildirilmektedir. Şiddet daha çok eşi ortaokul ve altı eğitime sahip erkekler tarafından uygulanmıştır. Eşlerinin eğitim seviyesi düştükçe

şiddet uygulamaları da artmaktadır (Akkuş ve Yıldırım, 2018: 1384). Yine başka bir araştırmada İpek ve Ayvaz Kızılgöl (2019: 469) eğitim durumunun şiddet üzerinde etkili olan en önemli değişkenlerden birisi olarak kabul edildiğini, kadının ve eşinin eğitim düzeyi arttıkça aile içi şiddetin azaldığını, lise ve üzerinde eğitime sahip olan kadınların, hiç okula gitmemiş ya da ilköğretim mezunu olan kadınlara göre daha az fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığını aktarmaktadırlar. Diğer bir araştırmada ise hiç eğitimi olmayan ile üniversite eğitimi alan kadınların şiddete daha az maruz kaldıkları, en fazla ilkokul eğitimi alan kadınların şiddete maruz kaldığı bunu ortaokul ve lise eğitimi alan kadınların izlediği vurgulanmaktadır (Ediz ve Altan, 2017: 403).

Aşkın ve Aşkın (2018: 24)'in yapmış olduğu araştırmada görüştükları şiddet mağduru kadınların çoğunun eğitim düzeylerinin düşük olduğunu, kişilerin ortaokul ve altında bir eğitim aldığını bildirmektedirler.

2008 yılında Türkiye'nin tüm bölgelerini kapsayan geniş kapsamlı bir araştırmada eğitim düzeyi arttıkça fiziksel şiddet gördüğünü söyleyen kadınların oranının genel eğilim olarak azaldığı vurgulanmaktadır. Araştırmada okuma yazma bilmeyen kadınlar arasında en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığını söyleyenlerin oranı %43 iken, yüksek öğrenim görmüş kadınlar arasında bu oranın %12 olduğu aktarılmaktadır (Altınay ve Arat, 2008: 82).

2014 yılında KSGM ve HÜNEE tarafından Türkiye'nin tüm şehirlerinde yapılmış olan kapsamlı araştırmasında kadına yönelik aile içi şiddetin eğitim düzeyine göre farklılaştığını bildirilmektedir. Eğitim düzeyi arttıkça kadınların maruz kaldığı şiddetin azaldığı, bu azalmaya rağmen, lise düzeyinde eğitimi olan kadınların dörtte birinden fazlasının; üniversite ve üzeri eğitimi olan kadınların beşte birinin fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmış olmasının dikkat çekici olduğu vurgulanmıştır.

Tablo 22: Kadınların Yaşamının Büyük Kısmını Sürdüğü Yer ve Ekonomik Durumuna Göre Deneyim Ölçeği Ortancalarının Puan Dağılımı

	n	Aile içi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği				
		Fiziksel Şiddet Ort (min-max)	Duygusal Şiddet Ort (min-max)	Sözel Şiddet Ort (min-max)	Cinsel Şiddet Ort (min-max)	Ekonomik Şiddet Ort (min-max)
Yaşamının Büyük Kısmını Sürdüğü Yer Durumu						
Köy	69	10(10-24)(11.54±3.02)	22(14-42)	8(6-14)	16(13-32)	14(11-23)
İlçe	155	10(10-30)(12.43±4.53)	21(14-41)	8(5-14)	16(12-34)	14(9-25)
Şehir	221	10(10-23)(10.48±1.66)	19(14-38)	8(5-15)	15(12-35)	13(9-25)
Büyükşh.	50	10(10-12)(10.12±0.40)	19(14-26)	7(5-12)	15(12-19)	12(9-16)
Yurtdışı	5	10(10-10)(10.00±0.00)	18(14-23)	7(5-8)	15(12-18)	14(11-18)
Test						
KW		30.819	34.175	14.083	30.058	31.451
p		0.000	0.000	0.007	0.000	0.000
Ekonomik Durumu						
Çok yetersiz	20	15(10-30)(16.35±6.28)	31(16-41)	13(7-15)	26(13-35)	17(13-25)
Yetersiz	108	10(10-30)(12.67±4.36)	24(14-41)	9(5-14)	17(12-34)	15(10-25)
Yeterli	333	10(10-26)(10.50±1.60)	19(14-42)	7(5-14)	15(12-32)	13(9-23)
Çok yeter	39	10(10-24)(10.47±2.40)	19(14-35)	7(5-14)	15(12-26)	13(9-21)
Test						
KW		63.344	67.819	50.584	60.222	58.728
p		0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

Tablo 22’de görüldüğü gibi, kadınların yaşamının büyük kısmını sürdürdüğü yer durumuna göre deneyime dayalı aile içi kadına yönelik şiddet ölçeğinin alt ölçeği puan ortancaları incelendiğinde köy ve ilçelerde yaşamının büyük bir kısmını sürdürmüş olan kadınların fiziksel, duygusal, sözel, cinsel ve ekonomik puan ortancalarının daha yüksek olduğu ve puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Yaşamının büyük bir kısmını şehir, büyükşehir ve yurtdışında sürdürmüş olanların ise puan ortancalarının daha düşük olduğu ve puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

Araştırmamıza katılan kadınların yaşamının büyük kısmını sürdürdüğü yere göre kadınların şiddete maruz kalma durumlarına bakıldığında daha küçük yerleşim yerlerinde kalmış olanların şiddeti daha çok deneyimledikleri saptanmıştır. Bunun sebebinin ise ataerkil bir toplum olmamız ve köy veya ilçelerde olan mahalle kültürü ve mahalle baskısının hakim olması olarak söylenebilir. Ataerkil bir toplum olma

özelliğimizden kaynaklı olarak erkeklerin evlilik ilişkisi ya da birliktelik içinde kendini gerçekleştirme/ısrat etme çabası şiddet ile açığa çıkmaktadır.

Kadınların ekonomik durumuna bakıldığında ise ekonomik durumunu çok yetersiz bulan kadınların fiziksel, duygusal, sözel, cinsel ve ekonomik puan ortancalarının büyük farklarla daha yüksek olduğu ve puan farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Ekonomik durumunu yeterli bulmayan kadınların da puan ortancalarının yüksek olduğu görülmektedir. Ekonomik durumunu yeterli ve çok yeterli bulan kadınların puan ortancalarının daha düşük olduğu ve puan farklarının istatistiksel olarak ve anlamlı olduğu bulunmuştur.

Araştırmamıza katılan kadınların ekonomik durumu yetersiz olanların daha çok şiddete maruz kaldığı, ekonomik durumu yeterli düzeyde olanların ise şiddete daha az maruz kaldığı saptanmıştır. Ekonomik koşulların aile içinde veya ilişki içindeki bireylerle doğrudan ilgili olduğu görülmektedir. Ekonomik sıkıntıların insanların hayatlarının önemli bir bölümünü teşkil etmekte ve aile içinde yaşanan çatışmaları da etkilemesi kaçınılmaz olmaktadır. Akkuş ve Yıldırım (2018: 1383) makalelerinde ailenin geliri belli bir seviyenin altına indiğinde aile içi şiddette bir artış gözlemlendiğini belirtmişlerdir. Bu da şiddetin nedenleri arasında ekonomik faktörlerin etkisini göstermesi bakımından önemlidir. Çalışmanın daha önceki bölümlerinde de dile getirdiğimiz gibi, burada da aileye karşı ya da taraf olmanın ötesinde nasıl bir aile sorusunun sorulmasında yarar olduğu düşünülmektedir.

2018 yılında yapılmış başka bir araştırmada ise Aşkın ve Aşkın (2018: 27, 32) şiddet mağduru kadınların çoğunun aile gelirinin, TÜİK'in gerçekleştirdiği dört kişilik bir ailenin açlık ve yoksulluk sınırını gösteren araştırma verilerinin sınır değerlerinin çok altında olduğunu, yani çoğunluğunun düşük gelirlili ve yoksul ailelerden geldiğini, yoksulluğun erkeklerin aile içinde kadına uyguladığı şiddeti arttırdığını ve süreklileştirdiğini göstermektedir.

Altınay ve Arat'ın (2008: 84) araştırmasında belirttiği gibi gelir düzeyi arttıkça fiziksel şiddet gördüğünü söyleyen kadınların oranının düştüğü, gelirlerinin olmadığını veya yetersiz geliri olan kadınların yaklaşık %43'ü eşinden en az bir kez fiziksel şiddete maruz kalmışken, hane geliri yeterli olan kadınlarda bu oran %23'e düştüğü aktarılmaktadır. Ediz ve Altan (2017: 404) araştırmalarına katılan kadınların gelir seviyesine bakıldığında en alt seviyede gelire sahip olan kadınların yüzdesinin

%82 ile ilk sırada yer aldığını, gelir seviyesi arttıkça şiddet oranının da azaldığını saptamışlardır.

Bütün bu araştırmalarda ailenin geliri belli bir seviyenin altına indiğinde aile içi şiddette bir artış gözlemlendiği belirtilmiştir. Bu da aile içi şiddetin nedenleri arasında ekonomik faktörlerin etkisini göstermesi bakımından önemlidir. Bireylerin aile kurarken ve evlenirken belli ekonomik koşulları sağlamasının aile içi şiddetin ortaya çıkma ihtimalini azaltmada olumlu etkisi olacaktır.

4.2.3. Kadınların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Dağılımı

Araştırmaya katılan kadınların ölçeklerden aldıkları puanların dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 23: Kadınların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Dağılımı

ÖLÇEKLER	Ölçek madde sayısı	Ölçeğin Min-max puanı	X±ss	Ort (min-max)
Bedene Yönelik Tutum	16	16-80	68.60±12.16	74.00(20-80)
Kimliğe Yönelik Tutum	14	14-70	49.55±11.08	52.00(23-70)
Fiziksel Şiddet	10	10-30	11.20±3.11	10.00(10-30)
Duygusal Şiddet	14	14-42	20.95±6.05	20.00(14-40)
Sözel Şiddet	5	5-15	8.41±1.98	8.00(5-15)
Cinsel Şiddet	12	12-36	16.49±4.22	15 (12-35)
Ekonomik Şiddet	9	9-27	13.93±2.83	13.00(9-25)

Tablo 23'te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kadınların ölçeklerden aldıkları puan ortalamaları; Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğine göre, Bedene Yönelik Tutum alt ölçeği puan ortalaması 68.60±12.16 olarak bulunmuş olup alt ölçeğin total puana göre değerlendirilme yapıldığında yüksek düzeyde tutum geliştirdiği görülmektedir. Kimliğe Yönelik Tutum alt ölçeği puan ortalaması 49.55±11.08 olarak bulunmuş olup alt ölçeğin puana göre değerlendirme yapıldığında orta düzeyde tutum geliştirdiği görülmektedir.

Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Deneyim Ölçeği incelendiğinde ise, araştırmaya katılan kadınların Fiziksel Şiddet deneyim alt ölçeği puan ortalaması

11.20±3.11 olarak bulunmuş olup alt ölçeğin total puana göre değerlendirme yapıldığında düşük düzeyde fiziksel şiddeti deneyimledikleri görülmektedir. Duygusal Şiddet deneyim alt ölçeği puan ortalaması 20.95±6.05 olarak bulunmuş olup değerlendirme yapıldığında orta düzeyde deneyim yaşadıkları görülmektedir. Sözel Şiddet puan ortalaması 8.41±1.98 olarak bulunmuş olup değerlendirme yapıldığında düşük düzeyde sözel şiddeti deneyimledikleri belirlenmiştir. Cinsel Şiddet puan ortalaması 16.49±4.22 olarak bulunmuş olup değerlendirme yapıldığında düşük düzeyde deneyimlendiği görülmektedir. Ekonomik Şiddete bakıldığında ise puan ortalaması 13.93±2.83 olarak bulunmuş olup değerlendirme yapıldığında düşük düzeyde ekonomik şiddet deneyimledikleri saptanmıştır.

Genel olarak deneyim ölçeği incelendiğinde duygusal şiddetin diğer şiddet türlerine göre en yüksek puanı aldığı saptanmıştır. Kadınların deneyimledikleri şiddetin en yaralayıcı ve en yıpratıcı şiddet türü olan duygusal şiddet aynı zamanda kadınlarla yapmış olduğumuz derinlemesine görüşmelerde de ön plana çıkmıştır. Duygusal şiddet aynı zamanda sözel şiddeti de içinde barındırmaktadır; araştırmamızın deneyim ölçeğinde duygusal ve sözel şiddet ayrı değerlendirilmiş olsa da ikisi psikolojik şiddet altında toplanmaktadır. Bulgularımızı destekleyecek bir araştırma 2014 yılında Türkiye'nin tüm illerinde HÜNEE (2014: 11) tarafından yapılmış, kadına yönelik şiddet biçimleri arasında en yaygın olan şiddetin duygusal şiddet yani psikolojik şiddet olduğu ifade edilmiştir. Türkiye genelinde kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz kaldıkları duygusal şiddet %44, son 12 ayda ise %26'dır. Araştırmamızdaki bulgulara baktığımız da ise sözel ve duygusal şiddeti topladığımızda aynı puana yaklaştığımız görülmektedir. Araştırmamızdaki bulgulara baktığımız da ise sözel ve duygusal şiddetin toplamı bize psikolojik şiddetin yaygın yaşandığını göstermektedir. Bizim araştırmamızda olduğu gibi Açıkgöz (2014: 77) evli ve bekâr kadınlarla yapmış olduğu çalışmasında kadınların en sık sözel ve duygusal şiddete maruz kaldığını bulmuştur. Bu da araştırmamızın sonuçlarını güçlendirmektedir. Derinlemesine görüşmelerde de duygusal şiddet gören kadınların ifadelerinden bunun kadınları psikolojik olarak nasıl etkilediğini görebilmekteyiz.

“Şiddet bence göreceli, ses yüksekliği, mimikler, kaşını kaldırması, bir insanı dinlememek ve konuşurken yüzüne bakmamak. Şiddet türleri ise psikolojik, fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddettir... en kötü olanı ise psikolojik yani benim duygularıma olan şiddettir....” (K5: 25 yaşında, bekâr, lisans mezunu, çalışıyor).

“Eşim tarafından sözel şiddete maruz kalıyorum, kendi fikrini bana dayatma, benim de aynı fikirde olmam gerektiği düşüncesi yatıyor bunun altında bu da bana ters” (K11: 36 yaşında, evli, lise mezunu, çalışıyor).

Eşimden psikolojik şiddet gördüm ve görmekteyim. Eşim bana çok çabuk sinirlenir ve bağırır. Beni rencide edici ve aşağılayıcı sözler söyler. Bu beni çok incitir. Çok yıllar önce fiziksel şiddette uyguladığı oldu ama artık sadece sözel şiddete maruz kalıyorum. Ailemden hiç şiddet görmedim (K17: 38 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışmıyor).

Araştırmamız kapsamında araştırmaya katılan kadınların ölçeklerden aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde kadınların şiddete karşı tutumlarının deneyimledikleri şiddete göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Özellikle bedene yönelik tutumun kimliğe yönelik tutuma göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Kadınların bedene yönelik şiddetin yani fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalmanın sözel, duygusal ve ekonomik şiddeti ikinci plana itmekte ve şiddet olarak algılanmamaktadır. Halbuki kimliğe yönelik yapılan şiddetin de en az bedene yönelik şiddet kadar ağır olduğu bilinmektedir. Kadınların deneyimledikleri şiddetin ölçeklere göre daha düşük seviyede olmasının sebebi ise kadınların sorulara verilen cevap konusunda çok da dürüst olmadıkları kanısındayım. Çünkü kendinle yüzleşme kolay bir durum olmadığı gibi bunu birileriyle paylaşmak daha da zor olabilir.

4.2.4. Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Deneyim Ölçeği Puanlarının İlişkisinin Dağılımı

Araştırmaya katılan kadınlara uygulanan ölçeklerin puanlarının ilişkisi ile ilgili dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 24: Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği Puanlarının İlişkisinin Dağılımı

		Bedene Yönelik Tutum	Kimliğe Yönelik Tutum
Fiziksel Şiddet	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,151** ,001 500	-,017 ,724 500
Duygusal Şiddet	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,242** ,000 500	-,155** ,001 500
Sözel Şiddet	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,173 ,000 500	-,151* ,266 500
Cinsel Şiddet	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,198 ,000 500	-,087 ,072 500
Ekonomik Şiddet	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,244* ,000 500	-,154** ,001 500

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tablo 24’te aile içi kadına yönelik şiddet deneyim alt ölçekleri ile tutum ölçeği alt ölçekleri arasındaki ilişki incelendiğinde fiziksel şiddet, sözel şiddet, cinsel şiddet duygusal ve ekonomik şiddet ile bedene yönelik tutum ile negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Diğer yandan duygusal ve ekonomik şiddet ile kimliğe yönelik tutum alt ölçekleri arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Fiziksel, cinsel ve sözel şiddet deneyimleyen kadınların ise kimliğe yönelik tutum alt ölçekleri arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Araştırmamızda Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Deneyim Ölçeği Puanlarının İlişkisinin dağılımından yola çıkarak, kadınların şiddete maruz kaldıkça daha az tutum geliştirdikleri söylenebilir.

4.3. İçerik Analizi ve Derinlemesine Görüşmelere İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan 17 kadın ile yapılan yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme neticesinde içerik analiz sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlar sunulmaktadır. İçerik analizi altı tema olarak belirlenmiş ve araştırmamız amacı doğrultusunda kadınların tutum ve deneyimlerini yansıtmaktadır. Kadınlarla yapılan görüşmeler neticesinde araştırmamıza katkı sağlayacak olan kadınların duygular ve düşüncelerini yansıtan görüşler ve konu ile ilgili literatür birleştirilerek aşağıda aktarılmıştır. Birinci temamız kadınlara şiddet içeren davranışlar ve türleri, ikinci temamız şiddetin kaynağı ve şiddetin oluşma nedeni, üçüncü temamız şiddet görme durumu, dördüncü temamız şiddete maruz kalmama nedenleri, beşinci temamız şiddetin önlenmesi ve tedavi etme, altıncı temamız ise şiddet kavramına karşı takınılan tutumdur.

4.3.1. Tema 1: Şiddet İçeren Davranışlar ve Türleri ile ilgili Bulgular

Birinci temamız için kadınlara kadına yönelik şiddet içeren davranışların neler olduğu ve şiddet türleri ile ilgili sorular sorarak bu konu hakkındaki fikir ve düşünceleri alınmaya çalışılmıştır. Kadınların bu sorulara verdiği cevaplar aşağıda aktarılmıştır.

“Şiddet cinsel, sözel, psikolojik baskı, aşağılık sözler hepsi şiddettir. Cinsel, psikolojik, ekonomik ve fiziksel şiddet türleri olduğunu biliyorum.” (K1: 35 yaşında, evli, ilkokul mezunu, çalışmıyor)

“Hakaret, vurma, küfür şiddettir. Şiddet sözel, fiziksel, cinsel şiddet ve ekonomik şiddet vardır” (K2: 26 yaşında, evli, ortaokul mezunu, çalışmıyor).

Brizendine (2006/2014: 173) araştırmasında erkeklerin beyin devrelerinin kadınların kelimelerine yetişememenin getirdiği hayal kırıklığı sebebiyle öfke esnasında fiziksel tepkiye yöneldiğini ve bu sebeple fiziksel şiddet uyguladıklarını aktarmaktadır. Kadınlarla yapılan görüşmelerde kadınların şiddete başvurma sebeplerinden biri de kadının “dır dır” etmesi olarak nitelendirilen çok konuşmasının erkeğin de kadına haddini bildirdiği şekliyle sözel, psikolojik ve veya fiziksel şiddet olarak ortaya çıktığıdır. Aşağıdaki örneklerde de gördüğümüz üzere kadınların şiddeti tarifleri ve yakın partnerlerinin onlara verdiği hisler aktarılmaktadır.

“Erkeğin eşini önemsememesi, kalabalıkta azarlaması, annesine karşı küçük düşürmesi şiddettir...Psikolojik ve fiziksel şiddet olarak iki tür şiddet olduğunu biliyorum” (K3:37 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

“Fiziksel, psikolojik şiddet, aşağılama ve hakaret şiddettir...İki tür olarak biliyorum fiziksel ve psikolojik şiddet” (K4: 30 yaşında, bekar, lise mezunu, çalışıyor).

“Küçük düşürücü her hareket şiddettir ve toplum içinde rencide edilmek şiddet içeren davranışlardır. Şiddet türleri ise psikolojik, ekonomik, fiziksel ve cinsel şiddettir” (K6: 32 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

“Fiziksel, bakış, küçük düşürücü hareketler ve diliyle eliyle yapılan her türlü hareketler şiddettir. Şiddet türleri ise psikolojik, ekonomik, fiziksel ve cinsel şiddettir” (K7: 30 yaşında, bekâr, lisans mezunu, çalışıyor).

Birçok araştırma da erkeklerin kadınlardan daha fazla saldırgan olduğunu ve bunu bastırmakta zorlandıklarını vurgulamaktadır. Örneğin Brizendine’de (2006/2014: 53-66) uzun yıllar süren erkek ve kadın beyni üzerine yapmış olduğu çalışmalarında erkeklerin kadınlara kıyasla yirmi kat daha saldırgan olduklarını saptamıştır. Araştırmamız kapsamında yapmış olduğumuz literatür taramalarında erkek şiddetinin dünyada en çok görülen şiddet türü olduğu, kadınların erkek şiddetinden asırlardır kurtulamadığı bilgisine ulaşılmıştır. Yine kadınların erkek şiddeti ile ilgili deneyimleri aşağıda aktarılmaktadır.

“Hakaret, vurma, küçük düşürme ve aşağılama gibi davranışlar şiddettir. Şiddet türleri ise psikolojik, fiziksel şiddet, ihmal ve istismar gibi” (K8: 21 yaşında, bekar, ön lisans, öğrenci).

“Küfür, dövmek, ölüm tehdidi ve tartışmalar şiddet içeren davranışlardır. Ekonomik, fiziksel ve cinsel şiddet türleridir” (K9: 28 yaşında, evli, okuryazar değil, çalışmıyor).

“Jestler, mimikler, sözler, fiziksel ve maddiyat bir şiddettir. Psikolojik, fiziksel ve ekonomik şiddet türleridir” (K10: 32 yaşında, evli, ön lisans mezunu, çalışıyor).

“Bakış bile şiddet, ses tonu, karşı tarafın öfkelenmesi ve kendi isteğini empoze etmesi gibi davranışlar.... Şiddet türleri ise cinsel, psikolojik, maddi ve fiziksel şiddettir” (K11: 36 yaşında, evli, lise mezunu, çalışıyor).

Kadınların şiddetin ne olduğunu tanımlarken verdiği örnekler şiddetin kadın üzerindeki ve içinde yaşadıkları olumsuz duyguların kelimelere dökülmesi onların incinmiş duygularını yansıtmaktadır. Şiddet kadın üzerinde büyük baskılar oluşturmakta ve kadın büyük yaralar almaktadır.

“Bağırmak, el kaldırmak, bir şeyler fırlatmak ve zorla cinsel ilişkiye girmek şiddettir. Şiddet türleri ise fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddettir” (K12: 41 yaşında, evli, ön lisans mezunu, çalışıyor).

“Fiziksel, psikolojik, baskı, bence her şey şiddettir. Şiddet türleri ise psikolojik, ekonomik ve fiziksel şiddettir” (K13: 28 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

“Vurma, tokat, sözlü şiddet ve kötü konuşma şiddettir. Şiddet türlerini tam bilemiyorum fiziksel ve sözel diye biliyorum” (K14: 35 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

“Hakaret ve dış görünüşle ilgili yorumlar şiddettir. Şiddet türleri ise psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddettir” (K15: 29 yaşında, bekâr, lise mezunu, çalışıyor).

“Psikolojik, sözel, fiziki, ekonomik ve kişiyi kötü hissettirecek her türlü davranış şiddettir. Şiddet türleri ise psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddettir” (K16: 33 yaşında, bekâr, lisans mezunu, çalışıyor).

Fiziksel şiddetin yanında sözel şiddetin kadını daha çok yaraladığı, incittiği ve kötü hissettirdiği çokça vurgulanmaktadır.

“Karşı tarafı rencide edici söz, bakış, bağırs, vurmak, etrafa saldırmak ve cinsel zorlama şiddettir. Şiddet türleri ise psikolojik, fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddettir” (K17: 38 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışmıyor).

Kadınlara yöneltilen şiddet içeren davranışlar ve türleri bakımından sorulan sorulara verilen cevaplar analiz edildiğinde kadınların büyük çoğunluğunun şiddeti kendi perspektiflerinden, deneyimlerinden hareketle tanımlayabildikleri ve özellikle şiddet denilince fiziksel şiddeti ön plana çıkardıkları ancak psikolojik şiddetin de vurgusunu yaptıkları anlaşılmaktadır. Psikolojik şiddetin daha ağır hislere yol açtığı vurgulanmış olup, bakışı bile şiddet olarak kabul eden kadınların olduğu, dış görünüş ile ilgili yorumların şiddet olduğu, dış görünüşle ilgili yorumlar, kişiyi kötü hissettirecek her türlü davranış gibi tanımlamalar verilen örnekler arasındadır.

Kadınlar erkeklerin kendilerine yöneltilen şiddeti tarif ederken örnek olarak; el kaldırmak, bir şeyler fırlatmak, zorla cinsel ilişkiye girmek, ses tonu, karşı tarafın öfkelenmesi, kendi isteğini empoze etmesi erkeğin eşini önemsememesi ve kalabalıkta azarlamayı şiddet olarak tanımlamışlardır. Erkeklerin kadına yönelik şiddet uygulama sebeplerinden en önemlileri ise erkeklerin bunu sosyal statülerini güçlendirmek, güçlerini göstermek, otoritelerine korumak ve sürdürmek ve kadını pasifize etmek için yaptıkları anlaşılmaktadır. Araştırma sürecinde yapılan görüşmelerde gördüğü fiziksel ve psikolojik şiddet sonucunda temel sorunlarının başında kadınların psikolojilerinin önemli derecede bozulduğudur. Bunlara örnek vermek gerekirse şiddet gören kadının; korkular içinde yaşadığı, depresyon ya da bunalım içinde olduğu, değersiz hissettiği, kaygılarla yaşadığı, duygusal yoksunluk yaşadığı, özgüven eksikliğinin olduğu ve bunun benliklerine ve özsaygılarına çok büyük olumsuz etkisinin olduğu anlaşılmıştır.

4.3.2. Tema 2: Şiddetin Kaynağı ve Oluşma Nedeni ile ilgili Bulgular

İkinci tamamımız için kadınlara şiddetin kaynağı, oluşma nedeni, eğitimle şiddetin bağlantısı, şiddet uygulayan kişilerin psikolojik sorunlarının olup olmadığı ve evliliğin şiddeti ortaya çıkarıp çıkarmadığı ile ilgili sorular sorularak bu konu hakkındaki fikir ve düşünceleri alınmaya çalışılmıştır. Kadınların bu konudaki fikir, düşünce ve deneyimleri aşağıda aktarılmıştır.

Bizim maddi sıkıntılarımız var ve eşim hep gergin o sebeple bana şiddet uyguluyordu. Eşim çok öfkeli ve çok çabuk sinirlenir bence öfkesini kontrol edemiyor.... ..şiddetin eğitimle alakası yoktur. Bence erkeğin karakteriyle ilgilidir. Psikolojinin bozuk olması ile kesinlikle ilgisi var benim eşimin işi olmadığı için psikolojisi hep bozuk. Şiddet uygulayan erkeklerin kesinlikle bir problemi vardır, benim eşimin anksiyete bozukluğu var. Evlilik iki kişinin paylaşımlarıyla olur ve mutlaka şiddet ortaya çıkar. Ben eşimden hiç saygı görmedim, bir oyuncak yüzünden bile dayak yedim. Öldürmekle tehdit etti beni artık boşanmaya karar verdim ve dava açtım, kendi ayaklarımın üzerinde durmam lazım. (K1: 35 yaşında, evli, ilkökul mezunu, çalışmıyor)

“Ailenin, erkeklerin talepleri, otoritesi ve çıkarları doğrultusundaki bugünkü biçimine son verilmediği takdirde kadınların “mutlu ailelerde” yaşadıkları aldatmacası da sürüp gidecek. Bu “mutlu ailenin” öbür yüzü aile içi kadına yönelik şiddet, tecavüz, duygusal ve ekonomik baskı ve sömürü, kocaya mutlak hizmet ve itaattir” (Gittens, 1985/2011: 9). Gittens bu sözleriyle bize mutlu aile tablosunun bir

aldatmaca olduğu ve ailenin bir erkek otoritesinde kendini kadına yönelik şiddet olarak ortaya çıkan bir olgu olduğunu vurgulamaktadır. Yapılan derinlemesine görüşmelerde de ön plana çıkan ise ister evli yani bir ailesi olan ister bekâr ancak partneri olan bir kadının da bu erkek hegemonyasından çıkamadığıdır. Kadın yine Gittens'in tabiriyle itaat etmeyecekse bu şiddete maruz kalmaya devam edecektir aynı bizim kadınlarla yaptığımız görüşmelerde de açığa çıktığı gibi;

Alkol kullanımı ve ekonomik sorunlar şiddet sebebidir diye düşünüyorum. Gerginlik ve öfkelenmeler yüzünden şiddet ortaya çıkar. ...Bence eğitilmiş erkek şiddet uygulamaz gibi geliyor benim eşim eğitilmiş biri değil. Ama her kadın şiddet mağduru olabilir tabiki.... Gücüm ona yetmiyordu, odaya kilitledi beni, aldattı başka bir kadınla.... Benim gücüm yetse bende şiddet uygulardım ona. ...evlilik değil ama erkek, şiddeti doğurur bence.... (K2: 26 yaşında, evli, ortaokul mezunu, çalışmıyor).

Şiddet uygulayan kişinin çocukluğunda yaşadığı bunalımlardan ve çocukluğunda şiddet görmesi sebebiyle şiddet uygular diye düşünüyorum. Benim evliliğimde şiddet özellikle cinsellikten dolayı çıkabiliyor. Özellikle çalışan bir kadın olduğum için yorgun eve geldiğimde eşimle her zaman cinsel ilişkiye girmek istemiyorum, zaman zaman eşim birliktelik yaşamadığımız için bana çok sinirleniyor ve bağıyor ya da eşimle o istediği için istemeyerekte olsa cinsel ilişkiye girmek zorunda kalıyorum. Şiddet kadının çok şeyi tekrar etmesinden dolayı da çıkabiliyor yani dır dır etmesinden dolayı. Kadının ve erkeğin ailesinin beklentileri oluyor ve bu aile içindeki ilişkiye de yansıdığı için şiddet yaşanabiliyor. Lise mezunu ve Üniversite eğitimi almış erkekler daha az şiddet uygular bence. İlkokul mezunu erkekler daha çok şiddet uygular. Karşıdaki kişinin empati kurması gerekiyor. Örneğin benim babam lise mezunuydu annem ise ilkököl mezunu. Babam daha toleranslı biriydi ama annem babama hakaret ederdi yani psikolojik şiddet uygulardı. ...psikolojik sorunların şiddetle ilgisi vardır, çocukluğunda yaşadığı problemlerden dolayı ve şiddeti karşı tarafa yansıttığı için ruhsal sorunları mutlaka vardır. ...evlilik şiddeti doğurmaz, mutlu olan insanlar da var. Karşıdaki insana bağlı anlayışlı insan gerektiği yerde yardım ediyorsa, hayat müşterek düşüncesiyle yardımcı oluyor ve anlayışlıysa evlilik şiddet doğurmaz diye düşünüyorum.... (K3: 37 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

K3 ile yaptığımız görüşmede kendisinin erkeğine itaat etmesi gerektiğini bunun onun görevi olduğunu, cinsel şiddeti normalleştirdiğini, bir kadın olarak fazla konuşmanın kabul görmediğini ve bunun cezalandırılabilirliğini, eğitilmiş erkeklerin daha az şiddet uyguladıklarını, evliliğin şiddeti doğurmadığını bunun olması için koşulların oluşması gerektiğini bildirmiştir. Bu görüşmeden de anlaşılacağı üzere

kadın erkeğin durumunu değiştirmek için değil kendini ilişkiye adapte etmek için uğraşmaktadır aynı Hamzaoğlu'nun (2019: 37) araştırmasında bildirdiği gibi; Hamzaoğlu kadının üzerindeki erkek hakimiyetini değiştirmek için eşit kabiliyetlere sahip olmadığını, toplumdaki egemen ahlak değerlerinin, erkeklerin kadınlar üzerindeki bu otoritesi ve denetimini normal göstermek üzerine kurulduğunu vurgulamaktadır. Toplumsal değerlerin erkeklere öz denetim, öz irade ve cesur olmayı aşılarken kadınlardan aksine teslimiyet, öz feragat ve uysallık beklendiğini bildirmektedir.

...çocukluktan geliyordur, bilinçaltında yaşadığı şeyleri dışarı vuruyordur. Özgüven eksikliği ve kendini yetersiz hisseden kişiler şiddet uygular. Birbirini anlamamak ve iletişim bozukluğu yüzünden şiddet çıkar. Eğitimle alakası yoktur okumuş insanlarda şiddet uygulanıyor ve uygular. Eski eşim 2 yıllık üniversite mezunuydu. Eğitimli kadın da şiddet mağduru olabilir. Psikolojinin bozuk olması ile şiddetin ilgisi vardır, normal bir insan şiddet uygulamaz. Benim eski eşim yalnız büyümüş psikolojik sorunları vardı. Hata yapıldıysa bile şiddet cezası olmamalı bunun.... Ego tatmini, hiçbir şey haklı göstermez bence. ...evlilik şiddet üretiyor özellikle maddi problemler üretiyor, aldatma olayları, güvensizlik ve maddi sıkıntılar olunca ilişki zora giriyor ve şiddet çıkıyor ortaya.... ...e tabi erkek doğası gereği daha saldırgan ve acımasız.... (K4: 30 yaşında, bekâr, lise mezunu, çalışıyor).

Şiddet kişinin iç dünyası, geçmişi, sosyal yaşantısı, eğitimi ve değerleri ile ilgilidir. Öfkenin kontrol edilememesi, güç gösterme çabası ve kendini güçlü gösterme çabası. Şiddet uygulamak gelenekte olabilir. ...eğitim geleneğe bağlı, şiddetin sonuç doğurmayacağını anlıyor ve şiddet uyguluyor. Eğitimli eğitimsiz fark etmez. Kesinlikle, şiddet uygulayan kendisi de şiddete uğramıştır, travması vardır. İnsani duyguları zayıftır. ...güçsüz oldukları için, fiziken, ekonomik olarak güçsüz karşı taraf güç baskısı uyguluyor. Evlilik şiddet doğurmaz, sahiplenme olması gerekiyor, insanların evliliğe karşı bakış açıları önemli, aile sahip çıkmıyorsa, güçsüz veya kimsesiz deyip kadın şiddet görebilir (K5: 25 yaşında, bekâr, lisans mezunu, çalışıyor).

Görüşmelerde ön plana çıkan bir diğer unsur ise erkeklerin doğası gereği saldırgan oldukları ve kadınların da tepkilerinin farklı şekilde ortaya çıktığı ama bunu erkekler kadar göstermedikleri durumlarıdır. Brizendine (2006/2014: 59) çalışmasında çocukluğundan itibaren kızların, ilişkilerle ilgili gerginliklere daha fazla tepki gösterirken erkeklerin, otoritelerine meydan okuyan durumlara tepki gösterdiklerini bildirmektedir. İlişkilerdeki gerginlikler ve anlaşmazlıklar bir genç kızın beynini çıldırttığını çünkü onun sevmeye ve sosyal açıdan çevresiyle uyumlu

olmaya ihtiyacı olduğunu, erkeğin ise kendisine saygı gösterilmesine ihtiyacı olduğunu bildirmektedir.

Karşıdaki insanın kendisini aşağılık hissetmesi,...kıskançlık, kendini yeterli hisseden kişi şiddet uygulamaz. Yetersizlik, kıskançlık. ...eğitimle şiddetin alakası yoktur hatta daha çok eğitilmişler şiddet uygular ya da şiddet görür. Toplumsal cinsiyet, fitrat gereği kadın güçsüz ve aciz, kadın daha güçsüz, erkeğin bir kadını dövmesi daha kolay. Evlilik şiddeti artırıyor bence (K6: 32 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

K6 ile yapılan görüşmede de görüldüğü gibi kadının daha güçsüz olduğu, fitrat gereği sustuğu ve aciz olduğu, evlilikte şiddetin kaçınılmaz olduğu hatta şiddeti arttırdığı dile getirilmektedir. Gittins (1985/2011: 196-197) bu konu ile ilgili çalışmasında, mutlu evlilikler içindeki ailelerin aşkı, kendini arama ve çok çalışma yoluyla gerçekleştirebileceği iddia edildiğinden, evliliğin ve aile yaşamının ekonomik ve erkek egemen temelini gizlendiğini veya görmezlikten geldiğini vurgulamaktadır. Bu sebeple aile içi şiddetin yarattığı krizin kadın erkek ebeveynle çocuk arasındaki eşitsiz ilişkilere değil bireylerin çoğunlukla kadınların, içindeki başarısızlıklarına bağlandığını vurgulamaktadır.

Şiddetin sebebi ekonomiktir, eğitimsizliktir. Hırs, ekonomik, psikolojik ve sosyal nedenlerden kaynaklanır. Eğitime bağlı değildir. Eğitimli kadın da şiddet görür, kendini ispatlıyorsa ve kabullenip susuyorsa olur... Bazı kadınlar gerçekten şiddeti hak ediyor. Mesela ben sinirliyim, durmasını kadın bilecek karşı tarafı anlamak lazım. Konuşmayı beceremediğin için ya da karşılıklı iletişime girememekten şiddet çıkar. Evlilik şiddeti doğurur, iki farklı insanın bir eve girmesi ve iki karakterin bir arada olması mutlaka çatışma çıkarır (K7: 30 yaşında, bekâr, lisans mezunu, çalışıyor).

K7 ile yapılan görüşmede şiddetin sebebinin kendisi olduğu çünkü susması gerektiğini vurgulamaktadır. Kadınların dillerini tutamadıkları için şiddeti kendisinin ürettiğine inanmaktadır. Gittins (1985/2011: 201) aile ile kadın arasındaki herhangi bir sorunun bireyler ve toplum tarafından kadının suçu olarak görüldüğünü vurgulamaktadır. Bu sebeple ailedeki kriz kaygısının hem sınıfa hem de cinse özel bir durum olduğunu iletmektedir. Görüşmedeki kadın gibi suçlu kişi “kadın” çünkü durması gereken yerde durmamış ya da susmamıştır.

İnsanın içinde bitiyor, şiddeti durdurmak insanın kendi elinde. Beklediği cevapları olmadığından olabilir, ortamdaki kaynaklı olabilir. İstemediği bir işte çalışıyorsa ailesine yansıtıyor olabilir. Geçmişte

şiddet yaşıadıysa şiddet uygulayan... Şiddet eğitime bağlıdır bence. Şiddet uygulayabilir eğitilmiş erkek ancak bence eğitim etkili iletişim önemli, eğitilmiş olursa bir yol bulursun, eski kafalı eğitimsiz insanlarla anlaşmak daha zor. Kesinlikle psikolojiyle ilgisi vardır. Mantıklı düşünemedikleri için bunu yapıyorlar. Erkekler kadınlara göre daha güçlü, gücünüz yetmez erkeklere hiçbir şekilde. Evlilik şiddeti doğurabilir, evlilik olunca başka oluyor. Kız tarafı erkek tarafı karışıyor, ekonomik krizler. Tanıyor desek de evlilikte yeni huylarını görüyoruz. Arkadaş ortamı etkili, madde kullanımı olabilir. Komşuluk ilişkilerinde bunun kocası böyle yapmış sen niye yapmıyorsun diye kavga çıkabiliyor” (K8: 21 yaşında, bekâr, ön lisans, öğrenci).

“Eğitimle şiddetin alakası yoktur bence... Benim eşim alkolik ve psikolojik sorunları var. Kadın güçsüz olduğu ve çocukları için şiddeti kabullenir. Evlilik şiddeti doğurur” (K9: 28 yaşında, evli, okuryazar değil, çalışmıyor).

Bence aile yapısı, yetiştirilme tarzı, kişinin kendini geliştirememesi, eğitim, toplumsal yapı... Şiddet uygulayanın yetiştirilme tarzı, ailesinde gördüğü için kişinin öyle görüp öyle uygulaması... Eğitimle şiddetin alakası yoktur, okul okumakla alakası yok, eğitilmiş kadın şiddet mağduru olur. Ben şiddet uygulayanların sorunları olduğuna inanıyorum. Öfke kontrol problemi olduğu için dışarıya yansımaları oluyor ya da farklı problemini zayıf bir insandan almaya çalışıyorlar. Fiziksel güçleri erkeklerin daha baskın olduğu için ve erkekler otorite erkekte, ataerkil toplum, toplumsal cinsiyet eşitliği olmadığı için kadınlar şiddet görür. Kısmen evlilik şiddeti doğurur, flört döneminde cicim ayları, iki taraf kendini iyi gösteriyor, evlenince çıkıp gidemez mecbur hisseder. Artık evlendim, iyi günde kötü günde, şiddet görmeyi kabullenir. Kadın her şeyi paylaşmalı dört duvar arasında kalmamalı (K10: 32 yaşında, evli, ön lisans mezunu, çalışıyor).

Ataerkil toplum yapısı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadınları kalıplar içinde gelişmesini sağlar bu da bizim problemler karşısında duruşumuzun göstergesidir. Gökkaya (2018: 33) çalışmasında kadınların nasıl davranmaları gerektiğini erkeklerin belirlediğini ve kadınları kalıpyargılar içine hapsettiklerini bildirmektedir. Bu kalıpyargıların, kadınların bireysel özelliklerini ve farklılıklarını dikkate almadığını, kadınların, erkek bakış açısından tanımlandığını ve tanımlamaların ise onu bireysellik ve öznellikten yoksun bir nesneye dönüştürdüğünü aktarmaktadır. Yani kadınlar aslında şekillendirilmiş bakış açılarıyla hareket etmekte; duygu ve davranışları manipüle edilmiş şekilde kendi kimliğine kavuşamamaktadırlar.

Şiddet eğitimsizlik başka bir şey değil. Dinlemek yerine duymayı seçiyoruz, dinlemeyi bilsek olmaz. Kişinin empati yeteneğinin olmaması ile alakalı bir durum. Beni duyuyor, dinlemek yerine

söyleyeceğini hazırlıyor. Anlamak yerine söyleyeceğine odaklanıyor. Şiddet eğitime bağlıdır. Bu eğitime göre, somut kavramlar değil, ahlakla örtüşmeli. Güzel ahlakı olanın güzel hayatı olur. Şiddet uygulayanın psikolojik sorunları vardır, kendine güveni olmayan, yarın kendi kızının başına ne geleceğini bilmeden el kaldıran erkek. İletişimsizlik, bazı kadınlar sıkıntılı işi yokuşa süren kişiliklere sahipler ama hiçbir şeyin sonu şiddet değil, hak var hukuk var. Her şey sebep olabilir şiddete. Kişilerin tahammül seviyesi ile alakalı... (K11: 36 yaşında, evli, lise mezunu, çalışıyor).

Eğitimsizlik, daha iyi bir eğitim, ekonomik sebepler, doyumsuzluk, çevre. Ekonomik nedenler, kadın tatmin olmuyorsa zorla şiddete dönüşüyor. Erkeğin faklı cinsel dürtüleri vardır. Kültürel faktörler. Eğitimli insan şiddet uygular ama daha eğitimli olunca az şiddet az eğitim çok şiddet uygular diye düşünüyorum... Eğitimli kadın şiddet mağduru olur. Ben hayatımda hiç maaş kartımı kullanmadım diye duymuştum bir kadından ve bu bir eğitimli kadındı. Şiddet uygulayanın psikolojik sorunları vardır, geçmişte aileden geliyordur. Gördüğü her şeydir. Erkek üstün kadın kendini aciz görür. Daha zayıf ve narin oldukları için. Evlilik şiddeti doğurur. Flört döneminde gerçek yüzünü göstermez. Evlendiğinde çevre, sosyal nedenler, geçim sıkıntısı, iş problemi git gide şiddeti doğurur. Evlilikte yaşanır her şey yani bekârken daha az şiddet evliyken daha çok şiddet. Sahip olma duygusu için içine giriyor (K12: 41 yaşında, evli, ön lisans mezunu, çalışıyor).

Evli ve bekâr kadınların şiddet deneyimlerini incelediğimiz araştırmamızda aslında konunun evli ya da bekâr perspektifi olmadığı, konunun “kadın” olduğu önemlidir. Her ne kadar aile içinde yaşananların yoğunluğu daha fazla olsa da bekâr flörtü olan ya da ilişki içindeki her kadının şiddete maruz kalabileceği yapılan görüşmelerde de ön plana çıkmaktadır. Gittins’a (1985/2011: 9) göre kadınların ezilen durumu her yönüyle değişmediği sürece patriarkal ideolojinin kuşattığı bugünkü toplumda “eşitlikçi ailenin” mümkün olmayacağını vurgulamaktadır. Yani eğer kadınlar bu ataerkil toplum düzeni içinde yetiştirilmeye devam edilirse mutlu birliktelikler yaşaması da hayal gibi görünmektedir.

...bence aileden kaynaklı, eğitim, yetişme tarzı, aileden şiddet görürse kendi de uygular. Eğitimsizlik. Psikolojik bence, öfke kontrolü olmayan kişiler, ailedeki sorunlar ekonomik problemler, tahrik, tartışma sırasında kadın erkeği tahrik edebiliyor. Eğitimle şiddet arasında çok bağlantı yoktur bence, eğitimli erkek şiddet uygular... Eğitimli kadın şiddet mağduru olabilir... Psikolojik sorunları vardır, kendini ifade edemiyordur dayakla ifade ediyordur. Evdeki geçimsizlik, anlaşmazlık iletişim eksikliğinden kaynaklıdır, eğitimsizlik. Evlilikte mecburiyet olduğu için evlilik şiddeti doğurur özellikle çocuklar olduğu için kadın bırakıp gidemez diye erkek şiddet

uygulayabilir. Bekârken bu sıkıntılar olmaz bence daha kolay vazgeçebilirsin (K13: 28 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

Yapılan görüşmelerde kadınlara şiddetin sebepleri sorulduğunda hiç kuşkusuz erkeklerin kendilerinden kaynaklanan sebeplerden kadınlara şiddet uyguladıkları vurgulanmaktadır. Yani şiddeti içlerinde barındırdıkları ortaya çıkardıkları olarak görebiliriz. Brizendine (2010/2014: 44) araştırmasında erkek çocuklarının ilkökul dönemlerinde dayanıklılık ve saldırganlık gösterirken kendilerinden geçtiklerini, fiziksel güçlerini hareketlerle dönüştürmenin beyinlerinde dopamin salgıladığını ve çok iyi hissettiklerini ve kendilerince ödül kazanmış hissi verdiğini bildirmektedir. Eğer erkekler bu dönemlerindeki hissi büyüdüklerinde de gösterme hissi yaşayarak kadınlara şiddet uyguluyorlar ise bu onların henüz tamamlanmamış çocuklukları olduğu anlamını taşıyabileceğini söyleyebiliriz. Yapılan görüşmelerde kadınların özellikle şiddet uygulayan erkeklerin psikolojik sorunlarının olduğu vurgusu bir anlamda bu düşüncüyü desteklemektedir.

Şiddetin sebebi ekonomik ve kadının dır dır etmesi. Kadının istekleri, erkeğin işsiz kalması, alkol kullanımı, erkeğin morali bozuk olursa, kadın eşini aldatırsa erkeğin onu dövmesi normaldir. Kadın erkeği aldatıyorsa ayrılması gerekir. Kişinin psikolojik problemleri olabilir. Öfke kontrolü yoktur. Zevk alıyordur şiddetten. Alışkanlık haline gelmiştir. Aile içindeki huzursuzluklar, ilişkiler, kaynana kayınpeder ilişkilerine karışıyordu. Erkeğin maddi olarak kendi ailesine desteği olunca ister istemez tartışmalar oluyor. Eğitimle alakası yoktur, herkes şiddet görebilir ve uygulayabilir. Psikolojik sorunları vardır, normal bir erkek bunu yapmaz. Kadın görevlerini yerine getirmiyorsa, aldatırsa, eşine destek olmazsa şiddeti hak eder bence (K14: 35 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

İnsanların tahammülsüzlüğü aileden görmüştür şiddet uygulamayı. Kıskançlık vardır ilişkide. Eğitimle biraz alakası var, daha çok kişilikle alakalı, bakış açısıyla ilgili bir durum. Eğitim sadece okumakla olmuyor. Ailede görürse buna meyilli oluyor. Psikolojik sorunları vardır dayakta çözüm arıyorsa mutlaka bir problemi vardır. Kadınlar güçsüz oldukları için, fiziksel anlamda dayağa katlanır bence. Evlilik şiddeti doğurur, aynı evde yaşamak, annem ile babam dışarı çıkarlardı anlaşmazlık olduğunda biz duymayalım diye ben bağırmalarını hiç duymadım (K15: 29 yaşında, bekar, lise mezunu, çalışıyor).

Fromm (1964/2016: 20) tepkisel şiddetin farklı bir türünün engellemelerden gelen gerginlikte ortaya çıkan şiddet olduğunu, istekleri ya da gereksinimleri engellendiği zaman hayvanlarda, çocuklarda ve erginlerde saldırgan davranışlar

görüldüğünü vurgulamaktadır. Bu saldırgan davranışların engellenen amaca şiddet kullanarak ulaşma yolunda boşa çıkan girişimler olduğu, yok etme amacıyla değil, yaşamak amacıyla yapılan bir saldırganlık olduğunu bildirmektedir. Derinlemesine görüşmelerde de aktarıldığı gibi kadınların vurguladığı noktalardan biri de erkeklerin istekleri olmadığında şiddete başvurdukları ancak bunu yapmanın onlara faydadan çok zarar verdiği şeklindedir.

Şiddet uygulayan kişi kadını aciz görür, değersiz görür. Başka bir şekilde ifade edemiyorsa, kendini yetersiz gördüğü için karşı tarafa yansıtıyor. Eğitim aldıkça daha az şiddet görünür ama tamamen değil. Eğitilmiş erkekte şiddet uygulanmaz, eğitilmiş kadında şiddet mağduru olur. Psikolojik sorunları vardır. O anki ruh sağlığı iyi değildir. Fiziksel olarak güçsüz oldukları için, ekonomik olarak güçsüz, kendilerini ifade edemeyişleri, kadının çaresiz olduğunu bildiği için erkek şiddete devam eder... Eşleri ya da partnerleri tarafından şiddet görenler statü olarak yüksekse evlilik şiddeti doğurur birbirine denk olmak lazım (K16: 33 yaşında, bekâr, lisans mezunu, çalışıyor).

Çocukluktan beri büyütüldüğümüz ortamın kadın ve erkek ayrımının yapılması şiddeti doğurur. Bence şiddet uygulayanın içinde yaşadığı öfkenin dışarı yansması, kişinin dış etkenlerden etkilenip bunu dışarıya yansıtması. Ben eğitimle çok ilgisi olduğunu düşünmüyorum. Benim eşim eğitilmiş biri en azından üniversite mezunu ama kendine hakim olamıyor. Bence bu karakter, kişilik ve yetiştirilme tarzı ile alakalı. Tabiki eğitilmiş kadın da şiddet mağduru olabilir. Bence psikolojik sorunları vardır, içlerinde çözemedikleri ve dışarıya yansıttıkları bir kişilik sorunları olduğunu düşünüyorum. Kadınlar güçsüz ve daha savunmasız oldukları için şiddet görür. Evlilik şiddeti doğurur ve kaçınılmazdır. Ben evliliklerde mutlaka şiddet yaşandığını düşünüyorum. (K17: 38 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışmıyor)

Kadınların şiddetin kaynağı ve oluşma nedenine ilişkin sorulara verdikleri cevaplar analiz edildiğinde, kadınlar şiddetin kaynağının ya erkeğin kendi kişilik özellikleri ya da onun davranışlarına etki eden dış etkenler olduğu vurgulanmıştır. Erkeğin yetiştirilme tarzı, eğitim durumu, ekonomik sebepler, alkol kullanımı, ruhsal sebepler, kişilik problemleri, çocukluğunda şiddet mağduru olma durumu, eşini ya da partnerini değersiz görmesi yani kadını hor görme gibi faktörler şiddetin kaynağını oluşturduğu belirtilmiştir. Kıskançlık hem bekâr hem de evli kadınlarda ön plana çıkan bir durumdur. Yapılan görüşmelerde bazı kadınlar kadının çok konuşması ve eşini aldatması durumunda kadının şiddeti hak ettiğini dile getirmişlerdir.

4.3.3. Tema 3: Şiddet Görme Durumu ile İlgili Bulgular

Üçüncü temamız için kadınlara şiddet görüp görmedikleri ile ilgili sorular sorularak konu hakkındaki tutum ve deneyimleri anlamaya çalışılmıştır. Araştırmamız kapsamında sorduğumuz soru olan; evli ve bekâr kadınların şiddeti kabullenip ilişkiyi sürdürme noktasındaki eğilimleri nasıldır? sorusuna verilen cevaplar da bu temamızla birlikte kadınların görüşmelerde verdikleri cevaplarda görülmektedir. Kadınların temamız kapsamında bu sorulara verdiği cevaplar ve yorumlar aşağıda aktarılmıştır.

Ben 13 yıldır sürekli eşimden fiziksel, cinsel ve sözel şiddette uğruyorum. Psikolojik baskı beni bitirdi, aşağılık sözler, aileme karşı da şiddet uyguluyor. Biz görücü usulü evlendik ben eşimin 3. eşiyim diğer eşlerine de şiddet uyguluyormuş. Eşim beni kandırdı, bana kredi çektirdi, zorla bana baskı uygulayarak kredi çektirdi. (K1: 35 yaşında, evli, ilkokul mezunu, çalışmıyor)

“Eşim bana şiddet uyguladı, her türlü şiddete maruz kaldım. Çocuklarımın yanında dövdü beni, elimden paramı aldı” (K2: 26 yaşında, evli, ortaokul mezunu, çalışmıyor).

“Eşimden fiziksel şiddet görmedim ama psikolojik şiddet gördüm. Örneğin evliliğimizin ilk yıllarında bana küsmesi, yaptığım yemeği yememesi, çocuklar doğduktan sonra çocuklar ile ilgili anlaşmazlıklar çıkmakta. Bir defasında eşimle yine çocuklar konusunda anlaşmazlığımız oldu ve eşim çok sinirlendi ve kapının camına eliyle vurdu ve kendine zarar verdi. Eşimle bazen istemediğim halde cinsel ilişkiye girebiliyorum. Kendimi işçi gibi hiss ediyorum ağlıyorum. İnancım gereğince bir hadis var o hadiste geçiyor eşine yemek yapmak zorunda değilsin ama onun cinsel isteklerini karşılamak zorundasın diye bende onu düşünerek eşimin istediklerini yapıyorum yani cinsel şiddete uğruyorum. Bunun yapmamın sebebi ise beni aldatmaması için harama girer diye kendimi zorunlu hiss ediyorum” (K3:37 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

Yapılan görüşmelerde kadınların şiddet ile ilgili deneyimlerine baktığımızda kadınların erkeğini memnun etme zorunluluğu içinde ilişkisini sürdürdüğü ve buna bağlı olarak eksiklikleri olduğunda ise bunun suçlusu olarak da kendisini gördüğü anlaşılmaktadır. Gökkaya (2018: 23) kadınlara küçük yaşlardan itibaren erkekleri etkilemenin ve memnun etmenin görevleri olduğu ve yaşamlarının buna bağlı olduğunun öğretildiğini bildirmektedir. Yaptığımız araştırmada çoğu kadının bu şekilde büyütüldüğü ve kendini ikinci planda tuttuğu anlaşılmaktadır.

Eski eşim tarafından fiziksel şiddete maruz kaldım. Her gün bana psikolojik şiddet uyguluyordu, kalp kırma, hakaret gibi. 19 yaşında zorunlu bir evlilik yaptım. 2 yıl sürdü evliliğim. Evlenince hemen hamile kaldım. Eski eşim ekonomik sıkıntı içindeydi. Borçlarını ödeyemiyordu. Anneme gitmeme izin vermiyordu hep onunla vakit geçirmemi istiyordu. Ev ile ilgili hiçbir sorumluluğu yoktu. Oturduğumuz ev soba ile ısınır ama evde para yüzünden sobayı bile yaktırmazdı. Güler yüzü yoktu sohbet etmezdi. Her gün bana psikolojik şiddet uygulardı. Bir günümüz bile huzurlu mutlu geçmedi. Arada anneme kaçırıyordum ama geri dönüyordum. En sonunda karar verdim 2 yıl sonunda boşandım ve ailemin yanına sığındım. Çocuğum küçüktü, 1 yıl kadar bir yerde çalıştım sonra devlet işine girdim... Evde babam anneme psikolojik şiddet uygulardı...Şimdi çok mutluyum kızım ile beraber yaşıyorum. Ben güçlü bir kadını ama "kadın olmak çok zor" ... (K4: 30 yaşında, bekâr, lise mezunu, çalışıyor).

Kadın sevdiği ya da kendisine mantıken uygun gördüğü erkekle hayalleri doğrultusunda mutlu bir yuva kurmak amacı ile evlenir ya da evlendirilir ancak bu istekler gerçekte ummadığı bir şekilde onun üzülmeye yol açabilir. Kadın evlendiği kişiden şiddet görmesi onun mutluluğunu gölgeleyecek en kötü durumlardan biridir. Ancak bilinmektedir ki gerçek hayat her zaman istediğimiz şekilde olmayabilir. Gittins (1985/2011: 117) işte bu ideal ile realite arasındaki uçurumun, hayal kırıklıklarının, acıların ve boşanmaların yaygın olmasının sebeplerinden biri olduğuna dikkat çekmektedir.

"Çocukken sınıf arkadaşlarımdan, abimden dayak yediğim oldu. Abim beni kızdırdığında bende onun oyuncaklarını kırardım" (K5: 25 yaşında, bekâr, lisans mezunu, çalışıyor).

"Şiddete maruz kaldım babam bizi çok döverdi, bir sebebi olmazdı en ufak bir şeyde demirle döverdi... Eşim tarafından psikolojik şiddete maruz kalıyorum bende eşime psikolojik şiddet uyguluyorum. Kardeşlerim tarafından psikolojik şiddet görüyorum, bazen kızım a şiddet uyguluyorum" (K6: 32 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

İş yerinde idareciler tarafından psikolojik şiddete maruz kaldım ve kalıyorum. İş arkadaşlarımdan psikolojik şiddet görüyorum. Ablamdan dayak yedim, her türlü şiddete maruz kaldım. Eski erkek arkadaşım cinsel şiddete maruz kaldım hem de ilk buluşmamızda. Kıskançlıklar gördüm bu da bir tür psikolojik şiddet (K7: 30 yaşında, bekâr, lisans mezunu, çalışıyor).

Çalışan kadınların iş yerinde uğradıkları psikolojik şiddet sırf kadın oldukları için ve iş ortamında kadınların ikincil konumunu güçlendirmek için yapılan şiddet türlerinden biridir. Genellikle erkek yönetici tarafından kadına uygulanan bu şiddet kadının çalışma ortamında bastırılmasına neden olmaktadır.

“Geçmiş ilişkimde şiddet oldu. Kıskançtı, özgüvenimi bitirdi, bende ayrıldım. 1,5 yıl sürdü ilişkimiz. Benim canım kıymetli devam edemezdi huzurlu olmazdı” (K8: 21 yaşında, bekar, ön lisans, öğrenci).

Eşimden hep şiddet gördüm, çok dayak yedim. Ben kayınım tarafından tecavüze uğradım o sebeple eşim bana kötü davranıyor. Hep şiddet uyguluyor. Çocuklarımın yanında dövüyor beni ama çocuklarıma şiddet uygulamıyor. Çocuklarım bağıyor komşular geliyor, beni ölümle tehdit ediyor. Aileme göndermiyordu. Ben 16 yaşında evlendim. Paramız yok aç kaldığımız zamanlar oldu. ...babam ve abimlerde beni döverdi.... (K9: 28 yaşında, evli, okuryazar değil, çalışmıyor).

Daha önce de vurguladığımız gibi erkeklerin doğumdan yetişkinliğine kadar yapısal olarak saldırgan bir varlık olduğu yapılan görüşmelerde ön plana çıkmaktadır. Brizendine (2010/2014: 128) erkek beynindeki öfke-saldırganlık devrelerinin doğumdan önce oluşmaya başladığını; çocukluk döneminde davranışsal olarak güçlendiğini, ergenlik döneminde de hormonal olarak güçlendiğini bildirmektedir. Yetişkinlikte ise hormonların etkisi altındaki bu devreleri sosyal riskler almak ve saldırganlık için kullanmak erkeğin hayatının alışıldık bir parçası olduğunu vurgulamaktadır. Yine görüşmelerimizde de görüldüğü üzere saldırganlık tüm kadın erkek ilişkilerinde varlığını sürdürmektedir.

Ben iki evlilik yaptım bu ikinci evliliğim ve şu anda sözel olarak ara ara şiddete maruz kalıyorum. Fiziksel olarak bir kez oldu. İtişip kalkışma şeklinde oldu. İlk evliliğimde üç yıl sürdü, fiziksel şiddet gördüm sürekli, herkese yalan söyledim, kafama çok büyük bir darbe aldım, kafa tasım kırıldı, kızım iki yaşındaydı boşanmaya karar verdim, 19 yaşında görücü usulü evlenmişim. Hamileyken şiddet gördüm, ailesiyle birlikte yaşıyorduk tartışma çıkıyordu, beni aldatıyordu. İlk eşimle hiç tanımadan daha flört dönemini geçirmeden evlenmişim. Hiç tanı mıyordum eski eşimi, aynı işyerinde çalışıyorduk, platonik aşkımdı. Beni çok kötü dövdü, başka bir kadınla olan görüşmelerini gördüm bilgisayarında, beni aldatıyordu, kumar oynuyordu, bana sürekli şiddet uyguluyordu bu şiddet hep devam etti. Bende devlete atanınca kendimi maddi olarak güvende hissedince boşanmaya karar verdim ve hemen boşandık. Dört yıl evli kaldım sonra boşandım... Tekrar evlenmeye karar verdim, şimdiki eşimi

tanılarak evlendim... Her gün birlikteydik karar verdik evlendik. Bana şimdiki eşim bir önceki evliliğimi hiç sormadı bende hiç anlatmadım. Bu eşimden bir kez şiddet gördüm. Ben eşime sınırlarımı çizdim, hassasiyetimi anlattım. Ailem hiç yanımda olmadı destekte olmadılar. İlk evliliğimden çocuğum olduğu için zor olur düşüncesi vardı ama iyi gidiyor bu evliliğim... (K10: 32 yaşında, evli, ön lisans mezunu, çalışıyor).

Kadınların ilettikleri mesajlardan anlaşılacağı üzere şiddetin ilişkilerinde var olabilme olasılığı bile bir kadını olumsuz yönde etkilemektedir. Kaldı ki şiddeti deneyimlemek bir kadın için en acı verici bir duygu olmakla ve onu derinden etkileyen bir olgu olarak hayatını karartabilmektedir.

“Eşim tarafından psikolojik şiddete maruz kaldım. Fiziksel şiddete hiç maruz kalmadım. Babam değil ama abim şiddet uygulardı lisede okurken. Annem terlik fırlatırdı. Amcamın eşini dövdüğüne şahit oldum. Örneğin yemek hazırlamadığı için dayak yediğini gördüm” (K12: 41 yaşında, evli, ön lisans mezunu, çalışıyor).

“Ailemden yana hiç olmadı, eşimden psikolojik şiddet gördüm.” (K13: 28 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

Eşimden bir kez şiddet gördüm, bana oyuncak fırlattı yüzüme geldi izi kaldı o zamanlar etrafımdakilere yalan söyledim sonra eşim çok üzüldü bir daha fiziksel şiddet uygulamadı ama sözel olarak iki taraflıda oluyor. Annem genç kızken terlik fırlatırdı bize başka bir şiddet görmedim (K14: 35 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

“Sözel olarak gördüm kıskandığı zaman partnerim sözel olarak uyarıyor baskı yapıyor. Hayatımda çevremden hiç şiddet görmedim ailemde hiç böyle bir şey yoktu” (K15: 29 yaşında, bekâr, lise mezunu, çalışıyor).

Kıskançlık kadınların erkeklerle olan ilişkilerinde olağanlaştırılmış ve aynı zamanda erkeğin sevgisini gösterme aracı olarak da kabul görmektedir. Kadınlar partnerleri tarafından kıskanıldıklarını hissetmeleri onların eş ya da partnerlerine olan duygularını daha da güçlendirmektedir. Halbuki kıskançlık da bir tür şiddettir ve kadını kısıtlamak için kullanılmaktadır.

Fiziksel şiddet değil ama eski eşimden psikolojik şiddet gördüm. Eşim beni aldattı, ekonomik şiddette gördüm. Eski eşim beni aldattı ben dışarı gitmesine izin vermedikçe bana bağırırdı kızdı kapıları pencereleri kırdı ama bana fiziksel şiddet uygulamadı, çok cimriydi, aldatma olayı yaşadım 2 kez... (K16: 33 yaşında, bekâr, lisans mezunu, çalışıyor).

Her iki cins de şiddetli bir stres kaynağıyla karşılaştıklarında güçlü nöro kimyasalların ve hormonların akınına uğruyor. Bu erkekleri harekete geçmeye yönlendirebiliyor. Dövüşmek kadınlar için hiçbir zaman erkekler için olduğu kadar uygun bir çözüm olmamıştır, çünkü kadınların iri bir erkek karşısında kendilerini fiziksel olarak savunabilme şansları düşüktür. Kadın beyinde saldırganlık devresi, duygusal ve sözel işlevlere bağlıdır, erkeklerdeyse fiziksel hareketi kontrol eden bölgelere bağlıdır (Brizendine, 2006/2014: 68).

Eşi ya da yakın partneri tarafından şiddet görme durumuna baktığımızda görüşme yapılan kadınların büyük bir çoğunluğunun psikolojik, ekonomik, cinsel şiddete veya fiziksel şiddet türünün bir veya birkaçına maruz kaldığı saptanmıştır. Fiziksel şiddet olmasa da diğer şiddet türlerinden bir veya birkaçı hayatlarının bir bölümünde maruz kalmış ya da halen şiddet gören kadınlar olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Aynı zamanda yapılan görüşmelerde kadınların şiddet olarak daha çok fiziksel şiddeti kabul ettikleri ve psikolojik şiddet ve cinsel şiddetin olası bir durum olduğu vurgusu ön plana çıkmaktadır. Örneğin evli ve 2 çocuklu bir kadın cinsel şiddete maruz kaldığını ve bunu inancı gereği görevi olduğunu yoksa eşinin onu başka kadınlarla aldatabileceğini ifade etmektedir.

Evli ve bekâr kadınların kıyaslaması yapıldığında ise evli kadınların fiziksel şiddete ya da diğer şiddet türlerine daha çok maruz kaldıkları bekâr kadınların ise psikolojik veya cinsel şiddete daha çok maruz kaldıkları bilgisine ulaşılmıştır. Bazı kadınların ise eşleri ya da partnerlerine de psikolojik şiddet uyguladıkları saptanmıştır. Bekâr kadınların ilişkilerinde daha kolay ayrılma kararı aldıkları ve şiddet olan bir ilişkinin yürüyemeyeceği ifade edilmiştir. Şiddet mağduru evli kadınların ise ayrılık kararı vermenin zor olduğu bunun sebebinin ise çocuklar, aile baskısı ve ekonomik yetersizlik olduğu anlaşılmıştır.

4.3.4. Tema 4: Şiddete Maruz Kalmama Nedenleri ile ilgili Bulgular

Dördüncü temamız için kadınlara şiddete maruz kalmama nedenlerinin neler olabileceği ile ilgili sorular sorarak bu konu hakkındaki tutum ve deneyimleri anlamaya çalışılmıştır. Kadınların bu sorulara verdiği cevaplar aşağıda aktarılmıştır.

“Ben hep şiddet gördüm 13 yıl boyunca evliliğim süresince, erkek şiddet uygulamıyorsa bu onun öfkesini kontrol edebildiği anlamına gelir” (K1: 35 yaşında, evli, ilkokul mezunu, çalışmıyor).

“Ben gördüm ama bunun erkekle alakası var kadınla değil.” (K2: 26 yaşında, evli, ortaokul mezunu, çalışmıyor).

“Gördüğüm için bilmiyorum” (K3:37 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

“Saygılı ve anlayışlı bir insan olmaktan kaynaklı olabilir” (K8: 21 yaşında, bekâr, ön lisans, öğrenci).

“Gördüm.” (K10: 32 yaşında, evli, ön lisans mezunu, çalışıyor).

“İyi bir dinleyiciyim, empati kurarım” (K11: 36 yaşında, evli, lise mezunu, çalışıyor).

Kadınlar şiddete maruz kalmıyorlarsa eğer bunu erkeğin anlayışlı biri olmasına ya da kendilerinin iyi bir dinleyici ve empati kurulabilecek biri olmalarına bağlamaktadırlar. Yani kadın kendi duygularını baskılayıp partnerine anlayış sergilediğini ve şiddeti bu şekilde engellediğini düşünmektedir. Burada kadının kendine öğretilen duygularla hareket ettiğini yani toplumsal cinsiyet rollerimizin bizi şekillendirebileceğini görebilmekteyiz. Bu öğretilen duygular aynı zamanda duygularımızı bastırarak erkeğe itaat anlamına gelmektedir.

“Eşime çok anlayışlı biri ben daha çok şiddet yanlısıyım eşime doğru.” (K12: 41 yaşında, evli, ön lisans mezunu, çalışıyor).

“Çevre ve eğitim çok etkilidir.” (K13: 28 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

“Karakteri ve erkeğin iyi kalpli olması” (K14: 35 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

“Daha bilinçli insanlar aile olarak çevre olarak, çözümün dayakta olmadığını bilmek. Ben başkasına şiddet uyguladım oda kız arkadaşım” (K15: 29 yaşında, bekâr, lise mezunu, çalışıyor).

“Karşı tarafla alakalıdır ben gördüm ve bu benim eşimle alakalı bir durum.” (K17: 38 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışmıyor).

Araştırmamız kapsamında derinlemesine görüşmelere katılan kadınların şiddete maruz kalmama nedenlerinin daha çok erkeğe bağlı olduğu vurgulanmıştır. Aynı zamanda eğitimin de çok etkili olduğu, empati kurma yeteneğine sahip olma da ön plana çıkan cevaplar arasındadır. Kadınların cevapları incelendiğinde, özellikle

erkek vurgusu ön plana çıkmaktadır. Yapılan görüşmelerde bazı kadınların şiddet görmeme sebebinin ise kendisinden kaynaklandığını belirttiği ve iyi bir dinleyici ve kendini susan kişi olarak nitelendirdiği gözlenmiştir. Bu paylaşımdan çıkartabileceğimiz ise kadının şiddet görmemek adına duygularından ve düşüncelerinden vazgeçtiği anlamına gelebilir. Bu durumda yine erkek baskısını hisseden kadının geri çekildiği ve bir anlamda psikolojik şiddete maruz kaldığını söyleyebiliriz. Genel duruma baktığımızda çoğu kadının şiddete maruz kaldığı ve şiddete maruz kalmamanın mutlaka erkeğin davranışından kaynaklandığı vurgulanmıştır. Yapılan görüşmeler neticesinde hiçbir kadın kendisine uygulanan şiddetten kendisini sorumlu tutmaması gerektiği ve kendini suçlamaması gerektiği almamız gereken önemli noktalardan biridir. Bunun yerine şiddete neden olan sorunları belirleyip çözüm yolları aramak yapılabilecek en doğru davranış olacaktır.

4.3.5. Tema 5: Şiddetin Önlenmesi ve Tedavi Etme ile ilgili Bulgular

Beşinci tamamımız için kadınlara şiddetin önlenmesi ve tedavi edilip edilmeyeceği ile ilgili sorular sorularak konu hakkındaki tutum ve deneyimleri anlamaya çalışılmıştır. Kadınların bu sorulara verdiği cevaplar ve yorumlar aşağıda aktarılmıştır.

“Eşim çocuklarımı da dövüyordu, kendimi hiç koruyamadım, zaman zaman evden kaçtım ailemin yanına gittim ama hep geri döndüm. Kesinlikle tedavi görmelidir, psikolojim çok bozuldu...Bence erkekleri eğitmek gerekiyor o zaman önlenbilir...” (K1: 35 yaşında, evli, ilkokul mezunu, çalışmıyor).

Şiddete uğrayan kadın çaresizlikler içinde ailesine sığınmakta ancak ailesinden yeterli desteği alamaz ise tekrar şiddet kısır döngüsüne geri dönmektedir.

“Kadınların kendisini koruması zor ama ailesinden destek alabilir. Ben hep ailemin yanına kaçtım ama her defasında geri döndüm. Kesinlikle tedavi almalıdır ben eşimi hiç sevmiyorum ondan çok soğudum bitti sevgim ona karşı. Erkekleri eğiterek onlara kadının incinen bir varlık olduğunu küçüklükten vermek gerekir.” (K2: 26 yaşında, evli, ortaokul mezunu, çalışmıyor).

K2'nin de vurguladığı gibi erkekleri eğiterek kadına uygulanan şiddetin normal olmadığını, bunun hiçbir zaman normal bir durum olamayacağını öğretilmesi ve bunu küçüklükten itibaren yapmamız gerektiğinin çok önemli olduğu ön plana

çıkılmaktadır. Yani toplumda farkındalık yaratarak kadın erkek eşitliğinin önemini vurgulamamız gerekir. Bunun için de toplu bir zihniyet değişikliğine ihtiyaç vardır.

“Kadın sığınma evlerine başvurabilir, devletin imkanlarından faydalanabilir. Kendine iş imkânı yaratabilir, ekonomik özgürlük ve aile desteğiyle kendini koruyabilir. Psikiyatrik destek almalıdır ve güvendiği kişilere anlatmalıdır... Kamu spotları, kadına ön plana çıkararak çalışmalar ve iş yaşamında desteklenebilir....” (K3:37 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

O kişiden uzaklaşacak, buna gücü varsa, o gücü toplayıp ayrılacak... Destek olmalı ve şiddet kesilmeli. Ben kendimi işe verdim, yalnız kaldım, gezdim böyle kendimi iyileştirdim. Eğitim ile önlenemez şiddet. Ailelerin çocuklarını yetiştirme tarzıyla alakalı, çocuk sevgiyle büyüyecek. Benim kızım içine kapanık babasıyla da görüşüyor çocuğumuz için hala görüşüyoruz (K4: 30 yaşında, bekar, lise mezunu, çalışıyor).

“Hiç taviz vermemeli, tepki vermeli, kendisinin değerli olduğunu hissetmeli. Özellikle psikolojik tedavi almalıdır... Kaliteli eğitim, insanlar arasında sevgi nasıl yerleştirilebilir bunun üzerine çalışmak lazım” (K5: 25 yaşında, bekar, lisans mezunu, çalışıyor).

Kendini güçlü hisseden kadınların öncelikle kendilerini düşünmesi gerektiği vurgusu ön plana çıkmaktadır. Elbette kadın bunun önemli olduğunu düşünmelidir ancak bazen şiddet kadınların içinden çıkılamayacak duygulara ittiğini ve bu şiddet döngüsünden çıkamadığı da çoğu zaman görülmektedir.

“Kadın kendini koruyamaz eğer koruyabilse o durumda olmaz. Psikolojik destek, maddi ve manevi destek almalıdır. Şiddeti önlemek mümkün değil bence...” (K6: 32 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

“Koruyamaz ne fiziksel ne de psikolojik olarak. Sosyoekonomik durumu iyiyse kendini korur. Kadın şiddet gördüyse tedavi almalıdır ama bence faydası olmaz. Şiddet Önlenemez” (K7: 30 yaşında, bekar, lisans mezunu, çalışıyor).

Kadınların ortak görüşünün mutlak şekilde dışarıdan yardım alarak kendi sağlığı ve mutluluğu için profesyonel bir desteğe ihtiyacının olduğudur. Kadınlar şiddeti önlemenin en önemli unsurlardan birinin erkekleri eğitmekten geçtiğini aslında sadece erkekleri değil toplumu topyekün eğitmekle ve bilinçlendirmekle bu soruna çare bulunabileceği aşikardır.

Eğitim alabilir, korunma ya da polise başvurabilir. Kadın tedavi almalı, özgüven eksikliği oluyor, ilişkisi olan bir ilişki düşünmek istemiyor. Travma korku oluyor. Bütün erkekler aynı gibi düşünüyor. şiddet önlenemez, hiçbir şekilde önlenemez” (K8: 21 yaşında, bekar, ön lisans, öğrenci).

“Ben hep bađırırđım yardım isterdim dışardan komşulardan. Kadın tedavi görmeli, özellikle konuşarak bunu atlatması gerekir. şiddet nasıl önlenir bilemiyorum” (K9: 28 yaşında, evli, okuryazar değil, çalışmıyor).

Kadın bizim ülkemizde kendisini koruyamaz. Çünkü bizde kocasından ayrılan kadını ailesi bile sahip çıkmıyor. Kadınlar şiddete maruz kaldığı halde ailesinden baskı gördüğü için boşanamıyor. Dışardan destek almalı, ben almak istedim ama utanıyordum o sebeple destek almadım. Toplum bazında kişilerin, şikâyet etmesi ile çözülecek bir şey değil, bunu aile terapileriyle toplu yaşam alanların aile eğitimi programlarıyla değişebilir. Kurumsal eğitim çok önemli (K10: 32 yaşında, evli, ön lisans mezunu, çalışıyor).

Tarihsel olarak dünya düzeni, erkeklerin egemenliği ve kadınların itaati yolu ile işlemektedir. Değerler, gelenekler ve kanunlar, erkeğin güçlü ve egemen, kadının ise zayıf ve itaatkâr olması ile ilgili cinsiyet farklılıklarına dayandırılır (Ayan, 2010 aktaran Gökkaya, 2018: 11). Kadınlarla yapılan görüşmelerde de ön plana çıktığı gibi erkek egemen bir toplum yapısında kadınların kadınlık rolünü nasıl oynadıkları ile alakalı bir durumdur. Yani kadın erkeğine itaatkâr ise yaşamında çok sorun yaşamamakta ancak istenilenin dışında davranıyor ise bu kendisine şiddet olarak geri dönmektedir.

Dünyaya bir kere gelip çile çekmem, hayatındaki kişiyi hayatından çıkarır. Ben giderim eğer eşim bana fiziksel ve cinsel şiddet uygularsa benim hakkıma girer. Psikiyatrik destek, şiddet hiçbir zaman unutulmuyor. Türk milletinin fitratında var. Güzel ahlak çok önemli ama eğitim ile şiddetin yüzde doksandan yüzde otuza indirilebileceğine inanıyorum. Özellikle bu eğitimin evde başladığını düşünüyorum (K11: 36 yaşında, evli, lise mezunu, çalışıyor).

“Sosyal medyadan, kanunlar koruyor, kadın sığınma evi, polise başvurabilir, haklarını arayabilir. Kadın tedavi almalıdır. Destek özellikle, tekrar aynı şeyleri yaşamaması için, tedavi görünce çocukları için daha sağlıklı olacaktır. Eğitimle, toplumu bilinçlendirerek, ağır yaptırımlar getirerek, son zamanlarda kanun şiddeti artırdığını düşünüyorum” (K12: 41 yaşında, evli, ön lisans mezunu, çalışıyor).

“Evliyse boşanabilir, bekârsa ayrılabilir. Aileden destek alabilir. Aile terapisi görebilir. Tedbir aldırabilir kocası hakkında. Özellikle psikolojik destek almalıdır... Eğitim, önce eğitim, aile bilinçlenir ve çocuğunu yetiştirirse bu şekilde önlenabilir” (K13: 28 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

Görüşme yapılan bazı kadınların çözümün ayrılmaktan geçtiği vurgusu yapılmıştır. Kadınların çoğu zaman çaresiz kaldığı ve kişiliklerin zedelenmesi sonucu bu kararları alamadıkları ve almakta çok güçlük çektikleri anlaşılmıştır.

Kadın şiddet görüyorsa tedavi almalıdır. Kadın konukevine gidince burnu sürter diye düşünüp bu yolu deneyebilir, cezalar kanunlar önleyici olabilir” (K14: 35 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

“Korunma talep edebilir emniyet aracılığıyla. Kesinlikle psikolojik destek almalıdır. Eğitimle şiddet engellenebilir, erkeklere seminerler düzenlenebilir” (K15: 29 yaşında, bekâr, lise mezunu, çalışıyor).

“Kadın kendini koruyamaz, kişi istiyorsa şiddet devam eder engelleyemez. Destek almalı bence kadın eğer şiddet görüyorsa... Eğitimle şiddet engellenebilir ama tek çare değil. Çocukluktan gelen bir şey bilinçlenip çocuklarını düzgün yetiştirmek gerekiyor. Herkese saygı ve sevgiyi öğretmek gerekiyor” (K16: 33 yaşında, bekâr, lisans mezunu, çalışıyor).

Kadınların şiddete maruz kalmaları durumunda mutlaka tedavi ya da destek alması gerektiği vurgusu ön plana çıkmaktadır. Çoğu zaman kadın içinden çıkılamayacak duruma geldiğinde yardım talebinde bulunduğu edinilen tecrübelerden bilinmektedir. Kadın kendini dışarıya deşifre etmemek için çoğu zaman direnmekte ve yardım talebini çoğu zaman ağır hasarlı duygularla talep etmektedir.

Kendini ezdirmesine gerek yok tabiki hakaret ediliyorsa oda karşı tarafa aynısını uygulasin ya da özellikle fiziksel şiddet görüyorsa polise başvurabilir. Özellikle psikolojik destek alması gerekir. Bence buna aileyi eğitmekle başlamak gerekir, kadın ve erkeklerin eşit olduklarını, hiçbir şekilde erkeğin üstün olmadığı bilincini oturtmak gerekir (K17: 38 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışmıyor).

Şiddetin önlenmesi ve tedavi etme temasına baktığımızda kadınların büyük bir çoğunluğunun şiddeti önlemenin zor olduğunu, bunun eğitimden geçtiğini, özellikle çocukların eğitiminden başlayarak hem kadın hem de erkeği eğitmemiz gerektiği, kadının ekonomik gücünün olmadığı sürece şiddete katlandığını bildirmektedirler.

Kadınların bir kısmı şiddeti önlemek amaçlı kadının alttan alması gerektiğini bildirmiştir. Hiç fiziksel şiddete maruz kalmamış bir kadın ise dünyaya bir defa geldiğini ve asla şiddete maruz kalmayacağını ve eşini terk edebileceğini bildirmiştir. Tedavi konusunda tüm kadınların hem fikir olduğu görülmüştür. Şiddete maruz kalan kadının psikolojik tedaviye ihtiyacı olduğu ve bunun çok önemli olduğu vurgusu yapılmıştır. Bu destek kadının hayatında çok önemlidir ve kadınların yardıma ulaşmaları için mutlak bir bilinçlendirmeye ihtiyaç vardır.

4.3.6. Tema 6: Şiddet Kavramına Karşı Tutum ile ilgili Bulgular

Altıncı temamız için kadına yönelik şiddet kavramına ilişkin tutumlarının neler olduğu, bekâr ve evliler arasında şiddet karşısında tutum ve tepkilerinin nasıl farklılaştığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Kadınların bu sorulara verdiği cevaplar ve konu ile ilgili yorumlar aşağıda aktarılmıştır.

Evli ya da bekârken şiddetin farkı yoktur. Bekârken şiddet görmedim evlendikten sonra bana şiddet uygulamaya başladı. Zaten çok uzun süre nişanlı kalmadım eşimi tanımadan evlendim. Hiçbir şekilde şiddet kabul edilemez. Maddi imkansızlıklar yüzünden kabullendim ve tabiki çocuklarım için kabullendim. Onları bırakıp gidemedim ama 6 kez evi terk ettim her defasında eve geri döndüm. Hiçbir kadın şiddeti asla hak etmez ne olursa olsun (K1: 35 yaşında, evli, ilkökul mezunu, çalışmıyor).

Evli ya da bekâr ikisinde de insansın ha evli ha bekâr... Ben eşimle severek evlendim bekârken farkına varmadım sadece çok kıskanırdı beni o kadar. Şiddet asla kabul edilemez... Ben hep kabullendim çünkü çocuklarım vardı, kabullenmek zorundaydım... Hiçbir zaman hiçbir kadın şiddeti hak etmez (K2: 26 yaşında, evli, ortaokul mezunu, çalışmıyor).

Kadınların şiddete karşı tutumlarının yüksek olduğu ancak bunu hayata geçirme konusunun çok da kolay olmadığı anlaşılmaktadır. Örneğin evli ve ekonomik gücü olmayan bir kadın çocukları için şiddeti kabullendiğini ve çoğu zaman evi terk edip aynı şiddet döngüsüne geri döndüğünü bildirmektedir. Nişanlılık döneminde erkeklerin gerçek yüzlerini göstermediklerini ve tam anlamıyla partnerini tanıyamadan evlilik yapıldığı anlaşılmaktadır. Bekar kadınların tutumlarının daha yüksek olduğu erkeklerin ise nişanlılık ve flört döneminde kişiliklerini bastırılmış bir şekilde yansıttıkları söylenebilir. Kadın eşini tanıyamadan evliliğe adım atmakta ve çoğu zaman eşinin gerçek yüzünü evliliği süresince görmektedir. Başlanılan bu yolda göre dönmek bir kadın için çok ta kolay olmamaktadır.

Bekârken erkekler daha iyi davranıyor, kendi reklamını yapıyor ya da asıl yüzlerini göstermiyor. Aynı evde yaşamayınca bilemiyor tanıyamıyor insanlar birbirlerini. Bence evlilikte şiddet doğaldır. Şiddete uğramayan kadın yoktur evliliği boyunca. Herkesin psikolojisi aynı oluyor, tükenmişlik sendromu, günü gününe uymuyor, işten sıkıntılı gidiyorsun evine ve eşinle çatışyorsun o sebeple evlilikte şiddetin olması normaldir. Ben dört ay kadar nişanlı kaldım eşimden şiddet görmedim ve uygulamadım... Kişinin yapısına bağlı, ailesi yardımcıysa kabullenmez. Ekonomik özgürlük önemli, şiddetin dozajına bağlı. O kişiyi görmek istemiyorsa artık onu bırakması gerekir. Ne kadın ne de erkek şiddeti hak etmez (K3:37 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

Şiddet rol model alma yoluyla öğrenilmekte, aile ve çevrenin etkisiyle şiddete eğilimli kişilikler oluşmaktadır. Bu etkilenme bireylerin tüm tutum ve davranışlarına (cinsiyet rolleri, şiddet eğilimleri, sosyal çatışma çözme becerisi, olumlu sosyal davranışlar, aile içi roller, konuşma biçim vb.) yansımaktadır (Gökkaya, 2018: 76). Yine görüşmelerde de görüldüğü gibi aileden alınan eğitimin şiddete eğilimli kişilik özelliklerinin oluşmasında etkili olduğu görülmektedir.

Evli ya da bekar hiç fark yoktur bence, şiddet şiddettir. Acısı aynı bence. Bekârken şiddet görmedim bende uygulamadım. Şiddeti kabullenen kadın çok fazla, neden kabulleniyorlar anlamıyorum kendilerinde o gücü bulamıyorlardır. Ben 2 sene katlandım sonunda ayrıldım. Asla hiç kimse hiçbir canlı şiddeti hak etmez (K4: 30 yaşında, bekâr, lise mezunu, çalışıyor).

K4'ün ifadelerine bakıldığında sorunlu bir ilişkiden kendini kurtardığını ve bunu yapmaktan çok mutlu olduğunu ifade etmektedir. Bu kadın kendinde o gücü bulduğunu ve kadınların kendilerini güçlü hissetmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Elbette bu şekilde yol çizen kadınlar güçlü bir profil çizmekte ve ayakları üzerinde durabilmektedir. Toplumda baskılarla büyütülen kadınların her zaman bu gücü toplayıp bağımsızlığını ilan etmesi kolay görünmemektedir.

Şiddetin bahanesi olamaz... Şiddet herkese aynı hiçbir şekilde olmamalı. Ciddiyet önemlidir ama şiddet değil dövmek değil özellikle çocuklar açısından... Yeri geldiğinde kabulleniyor ekonomik durumu yok ya da çocuğu için vazgeçmiyor kadın... Kesinlikle hiçbir kadın şiddeti hak etmez. Hiçbir varlık şiddeti hak etmez. Peygamber efendimiz insanlara bir şeyi verirken fırlatmazdı eline verirdi. Fırlatmak şiddeti çağırıştırır (K5: 25 yaşında, bekâr, lisans mezunu, çalışıyor).

Bekârken sallamak daha kolay ama evlenince çoluk çocuk olunca kabullenme oluyor, erkek arkadaş olunca daha kolay rest çekebilirsin. Şiddet hiçbir zaman normal değildir kabul edilemez. İlk sevgilimle evlendim, flört döneminde hiç şiddet görmedim 4 yıl boyunca bende şiddet uygulamadım. Eğer ben ona psikolojik şiddet uygulamasam o bana sahip çıkıyor... Şiddetle şiddet önleniyor. Şiddet görüyorsa sosyoekonomik çevresine göre, kendi ayakları üzerinde duruyorsa şiddeti kabullenir. Onuruna gururuna yediremediği için kabullenir. Eğitimli kadınlar bunu daha çok saklıyor.... (K6: 32 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

“Evli ya da bekâr hiçbir fark yoktur. Bekârken şiddet görmedim bende uygulamadım. Kadın terbiyesizlik ya da namussuzluk yaparsa şiddet görmesi normaldir. Ben hep çocuklarım var diye kabullendim. Keşke şiddet görmeseydim ekonomik sıkıntılar benim zoruma gitmezdi” (K9: 28 yaşında, evli, okuryazar değil, çalışmıyor).

Bir kadın ilişkisinin “ideal” şekilde olmasını ister ve bunun için elinden geleni yapar. Görüşmelerde de görüldüğü üzere “ideal” olanı bulmak çok da kolay değildir aslında. Gittins (1985/2011: 201) aile ideolojisinin bireyler arasındaki gerçek ilişkileri temsil etmediğini, insanların yaşam koşullarıyla benzerlikleri varmış gibi gösterilerek bir gerçek gibi görüldüğünü vurgulamaktadır. Böylece hiç evlenmemiş olanlar boşananlar ve çocuksuzlar hafızalardaki çarpıtılmış çocukluk ve aile anılarıyla kendilerini “ideal aile” kavramıyla özdeşleştirmeye çalışarak, idealin gerçek dışı olduğunu değil bireysel başarısızlıklarına inandıklarını aktarmaktadır.

Evli ya da bekâr ikisi de aynı. Asla kabul edilemez her ikisi de eşit derecede anormal bir durum. Bende bir kadın olarak eşime şiddet uygulamamalıyım. Hiç şiddet görmedim bekârken. İlk evliliğimde kısa sürede evlenmiştim, ikinci evliliğimde hiç şiddet görmedim. Kıskançlık oluyor oda benim hoşuma gidiyor. Hiç kabullenmedim. Ben her gün bu adamdan kurtulacağım ve gideceğim diye düşündüm, hiç kabullenmedim. 2 aylık evliyken kumar oynamaya başladı, işten atıldı, çok tiksiniştim ondan hiçbir zaman parasını da istemedim (K10: 32 yaşında, evli, ön lisans mezunu, çalışıyor).

Gökkaya araştırmasında Anderson’ın (1997) çalışmasında; bir kadının küçük çocukları nedeniyle eşine bağımlı ise veya eğitim, çalışma ve kazanç statüleri açısından kocasından daha düşük seviyede ise erkek karar alma mekanizmalarında daha çok söz sahibi olup, daha çok kontrol ve şiddete eğilimli olduğunu bildirmektedir (akt.: Gökkaya, 2018: 106). Görüşmelerimizde de görüldüğü üzere erkeklerin ilişki içinde söz sahibi olmaları onları şiddet uygulama konusunda bu hakkı

kendilerinde görme imkânı tanımış gibi hissettirmekte ve eşlerine şiddet uygulamaktadırlar. Evli kadın çocuğu yüzünden kendini zorunlu görmekte şiddeti durduramamakta ve evi terk edememektedir.

Evli ya da bekâr hiçbir fark yoktur. Sonuç şiddet hiçbir fark yoktur hayatın hiçbir yerinde şiddet olmaması gerekiyor. Erkeğin buna cesaret etmemesi gerekir. Ben erkek arkadaşımınla sözel tartışmalar, fikir çatışmaları yaşıyorum. Erkek arkadaşımın hiç şiddet uygulamadım...Çözümsüz bir şeyin gereksinimi olamaz...Şiddet kabulleniliyor, ataerkil toplum gözüyle bakıldığı için sindiriliyor. Anneme mesela babamın tokat attığını gördüm. Annem maddi imkânsızlıklar ve gidecek yerinin olmamasından dolayı bunu kabullendi. Çocuk için çok kötü bir görüntü. Babama çok sinirlendim ablamda bende çok kaygılı endişeli hayattan bıkmış bir profil olarak büyüdük. Kimse şiddeti asla hak etmez. Uzlaşmıyorsan yol vereceksin... (K11: 36 yaşında, evli, lise mezunu, çalışıyor).

Kitle iletişim araçlarının insanlar üzerindeki etkisi göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Gökkaya (2018: 63-64) kadın ve erkeği sunuş şeklinin örnek rol model olarak kabul edildiğini, örneğin, “televizyon dizilerinde kadınların ev içinde, erkeklerin ev dışında, kadınlar ‘güzel’, ‘çekici’, ‘bakımlı’, ‘çilekeş’, ‘fedakâr’ rollerde, erkekler ‘sert’, ‘yiğit’, ‘cesur’, şiddete başvuran ya da meyilli bir şekilde aktarıldığını bildirmektedir. Televizyondaki yerli dizilerde kadın ‘fedakâr anne’ namuslu eş ya da evinin kadını çocuklarının anası mesajlarını ileterek kadının, geleneksel rolünü sürdürmesi gerektiğini kadına hatırlattığını vurgulamaktadır.

Evli ya da bekâr çok fark yok. Her ikisi de şiddet. Evli olması o kişinin şiddet görmesi gerektiği anlamına gelmiyor. Kadın ve erkek birbirini iyi tanırorsa evlilikte daha az şiddet olur. Sözel şiddet gördüm, tartışmalar, ben daha önce tesettürlü değildim giyim konusunda hep karışırdı eşim. Bir yere gitmek isteyince karışırdı. Eşim istedi diye başımı örttüm ve tesettürlü giyinmeye başladım. Bende eşime psikolojik şiddet yani sözel şiddet uyguluyordum hala devam ediyorum buna. Ben eşime müdahale ederim. Boşanma noktasına geldiğimiz anlar olmuştur. Evlilikte aynı kuşakta olacaksın aynı kültüre sahip olacaksın. Kişi kendisi her şeye açık olacak. Şiddet gereklidir bazen...çocuklarımı durduramadığım zaman tokat atmak gerekir. Kötüktir atasözü var ya “Nush ile uslanmayanın hakkı tekrar, tekrar ile uslanmayanın hakkı kötüktür” bazen gereklidir diye düşünüyorum hem kadın hem erkek hem de çocuklar için. Korkutmak gerekir bazen. Örneğin ben evimizdeki köpeğe şiddet uyguluyorum, ona tekme atınca gidiyor gibi. Bazen kabullenir kadınlar şiddeti... Evlilikte çocuklarını düşünüyorsun, bir kez boşanmak istedim maddi konular yüzünden, sonra düşündüm vazgeçtim, abim beni vazgeçirdi... (K12: 41 yaşında, evli, ön lisans mezunu, çalışıyor).

Erkekler kadınları, Allah'ın verdiği kimini diğerlerinin önüne geçirmesi ve mallarından harcamalar yapmaları sebebiyle gözetirler. Erdemli kadınlar, Allah'a gönülden boyun eğmiş, Allah'ın koru(nmasını buyur)duğu mahremiyeti koruyan sadık kadınlardır. Kötü niyetlerinden korktuğunuz kadınlara gelince onlara (önce) nasihat edin; sonra yatakta yalnız bırakın, sonra dövün; ve bundan sonra sözünüzü dinlerlerse, aleyhlerinde yol arayıp durmayın. Allah gerçekten yücedir, büyüktür. (Nisa, 4/34 aktaran Kazancı, 2010: 40)

Yahudi, Hristiyan ve İslam inanışlarında kadının toplumdaki rolü ve sınırları daraltılmıştır. Kendi bedenine erkeğin gözünden saklanması dini gereklilik olduğuna inandırılan kadın, tanrı adına kendini örtülere hapsedmiş ve sosyal hayattan soyutlanmıştır (Uçar Özbirinci, 2012: 31). K12 ile yapılan görüşmeye baktığımızda kendisinin eşinin talebi üzerine kapandığını ifade ediyor yani eşinin inancı gereğince dininin emrettiği şekilde giyimi ve kuşamına dikkat etmesi üzerine kendisi kapanıyor. Buradan da anlaşılacağı üzere, inançlar ve toplumsal cinsiyet temelli ataerkil yaklaşım kadının kendi iradesi dışında kadını açık şekilde psikolojik şiddete maruz bırakıyor. Kadın istemediği bir şekle bürünüp hayatına devam ediyor yani kadın erkek tarafından şekillendirilmiş oluyor.

Şiddete evliyken katlanmak zorunda olabilirsiniz, ama bekârken katlanmak zorunda değilsin. Çevre çok etkili, evliyken boşanmak zor ama bekârken şiddet daha az uygulanır. Evliyken kadın mecburum diye düşünür. Bekârken hiç şiddet görmedim evliyim, psikolojik şiddet gördüm ve bende uyguladım. Özellikle kıyafet sınırlaması genelde eşim kıyafetlerime karışır, kıskançlık çok oluyor. Eğer şartları varsa kabullenir. Çevresel baskılar, ekonomik özgürlük, çocukları varsa katlanmak zorunda kalabilir. Çocuğu vardır. Eşini bırakıp gidemiyordur. Ekonomik özgürlüğü yoktur. Asla hiç kimse şiddeti hak etmez (K13: 28 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

Evli bekâr fark vardır, bekârken görürse evlenince kim bilir ne yapar diye düşünürüm, evliyken yapsa daha kabul görür. Hiçbir şekilde normal değildir olmaması lazım, karşılıklı anlayış sevgi saygı olsun... Görmedim, uygulamadım, sözel şiddete maruz kaldım. Kadın çok dırdir ederse, kadın aldatırsa, adamı çileden çıkarırsa erkeği, görevini yapmıyorsa, cinsel anlamda görevini yerine getirmiyorsa şiddeti hak eder, sorumluluklarını yerine getirmiyorsa. Kabullenmesi zor bir şey bana uygulansa çok üzülürüm (K14: 35 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışıyor).

Kadınlara yönelik şiddette, geleneksel değerlerin de büyük rolü vardır. Örneğin Baygal (2016: 188) araştırmasında pek çok ülkede kadınları “dayakla terbiye etmek” erkeklerin doğal bir hakkı olarak görüldüğünü, dayağı tetikleyen etmenlerin

de geleneksel toplumlarda aynı olduğunu bildirmektedir. Örneğin, itaatsizlik, cevap verme, yemeğin zamanında hazır olmaması, evle ya da çocukla yeterince ilgilenmeme, erkeğe para ya da kadın arkadaşlarıyla ilgili soru sorma, erkeğin izni olmadan bir yere gitme ve erkeğin cinsel ilişki isteğini reddetme gibi davranışlar. Bu konuların yapılan görüşmelerde de ön plana çıktığı ve kadınların yaptığı hatalar olarak görüldüğü ve kadınların bu şekilde büyütüldüğü gerçeğini yansıtmaktadır.

“Şiddet hiçbir şekilde kabul edilemez, hepsi aynı. Şiddet görmedim, uygulamadım. Hiçbir şekilde hak etmiyor çözüm dayak değil. Genelde kabullenmiyor, daha güçlü ve bilinçli şimdi kadınlar” (K15: 29 yaşında, bekâr, lise mezunu, çalışıyor).

İkisi de farklı, evlilikte olunca daha ağır, arkasını dönüp gidemezsin evli olunca. Hayır, şiddet hiç görmedim. Bir kez bir şeyleri kafasına döktüm çok şaşırıldı, dışarıya çıkma dedim, açtım kapıyı gitti... Beni aldattığı dönemde kardeşime benim paranoyak olduğumu söylemiş. Kadın şiddeti kabullenir. Çaresizlikten, ekonomik özgürlüğü olanlarda kabulleniyor, tercih meselesi, gelenek görenek. Benim eski eşim bir gün eve geldi ben beni aldattığını anladım ve bana beni böyle kabul etmezsen de sen bilirsin dedi. Bende hiç cinsel anlamda hiçbir şey yaşamadım onunla uzun bir süre ve sonunda boşandım ondan... (K16: 33 yaşında, bekâr, lisans mezunu, çalışıyor).

Emma Goldman’ın ifade ettiği gibi, *“özgür kadın için aşk gereklidir, fakat bunun yeri evlilik değildir. Kadınlar o yuvalarda aşkı değil, sıkıntıyı bulur ancak”* (aktaran Gökaya, 2018: 107). Evlilik günümüzde “ideal” aile kurabilmenin yollarından birisi olarak kabul edilse bile çoğu feminist akım için çok da idealize edilen bir durum değildir. Elbette kadın evliliği boyunca saygı, sevgi ve ilgi görmek ister ancak bu beklentisi hayal kırıklıklarıyla da dolu olabilecek bir duruma da dönüşebilir. Her ne kadar evlilikler zor da olsa bunu genellemenin yanlış olacağı ancak evlilik birlikteliklerinin de çok da kolay olabileceği anlamını da taşımamaktadır. Eğer anlamacı bir yaklaşımla konuya bakar isek bizi kalıplara sokan bir anlayışla değil konuya daha geniş perspektiften bakmamız gerektiği kanaatindeyiz. İddiamız doğrultusunda evlilik ya da birliktelik yaşanan ilişki biçimlerini birbirinden ayırmak ve kalıplara sokmak yerine bakış açımızı değiştirerek konuyu anlamaya çalışmak daha doğru olacaktır. Konu şiddet olunca görüşülen kişilerin çok da olumlu hikayeler çıkaramadığı da inkâr edilmez bir gerçektir.

Evli ya da bekâr fark yoktur ancak, bekar olduğunuzda daha kolay karşı taraftan vazgeçme şansınız var. Evlendikten sonra özellikle çocuğunuz olduktan sonra ayrılmak zor geliyor. Çocuğuna bu kötülüğü yapmak istemiyorsan. Bağarmakta bir şiddettir öyleyse karşılıklı şiddet vardır evlilikte... Bekarken de normal değildir ama mutlaka bekârken de kıskançlık işin içine girebiliyor bu da bir şiddettir bence. Ancak bekârken şiddeti kabullenmemek daha kolaydır. Nişanlıyken eşimle bağrışlar oluyordu ama çok değil karşılıklı tabiki bunlar, kıskançlıklar oluyordu, giyim kuşam konusunda özellikle. Herkes kabullenmeyebilir ama kadınların çok büyük çoğunluğu kabullenir şiddeti belki biter geçer diye düşünür ya da çocukları için kabullenir. Asla hiçbir kadın hak etmez şiddeti ne olursa olsun. (K17: 38 yaşında, evli, lisans mezunu, çalışmıyor).

Şiddet kavramına karşı tutuma baktığımızda evli kadınların çocuklar ve ekonomik nedenlerle şiddeti kabullenip hayatını devam ettirme, üstünü örtme yoluna gittikleri, mecburiyet, bunun yanında bekâr kadınların ise kendini zorunlu hissetmeme, zorunluluk olmadığı, atılmamış bir imzadan ne kadar çabuk vazgeçilirse kendi hayatı için çok önemli olduğu dillendirilmiştir. Evli ve bekâr kadınları kıyasladığımız da ise ister evli ister bekâr olsun kadınların ortak görüşünün erkeğin uyguladığı şiddetin eğitimsizlikten kaynaklandığı, bekar iken vazgeçmenin daha kolay olduğu ancak evli ve çocuklu bir kadının çok kolay bu adımı atamayacağı vurgusudur. Şiddetin evli ya da bekara uygulanması arasında hiçbir fark olmadığı, şiddetin acısının aynı olduğu ve şiddetin evlilikte de ya da bekarlıkta flört nişanlılık ya da partner ilişkisinde de olduğu ancak algılama biçiminin kadından kadına değiştiği, örneğin bir kadın kıskançlığı şiddet olarak görmediği gibi. Halbuki kıskançlıkta bir tür şiddet biçimidir. Çok dikkat çeken bir nokta ise kadınların bazılarının kadının şiddeti hak ettiği vurgusudur. Kadınlar erkeklerini aldatırsa ya da çok konuşursa şiddeti hak edilebilecek bir durum olduğunu bildirmişlerdir. Bunun sebebin ise bize dayatılan toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde Evli ve Bekâr Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Deneyimlerine, araştırmanın problemine, yöntemine, her bir sonucun yorumuna, çalışmanın sınırlılıkları ve bulguların ileriye dönük uygulamaları konusunda kısa bir özete, benzer konuda yapılan çalışmalarla karşılaştırmasının tartışılmasına ve yorumlara yer verilmiştir.

Bu çalışmada, kadına yönelik şiddet temelli sorunsaldan hareketle evli ve bekâr kadınlara uygulanan ölçekler ve derinlemesine görüşmeler neticesinde, kadınların evlilik ve aile dışında da şiddete maruz kalabildikleri ve bu iki durum arasında şiddete maruz kalma sıklıkları, şiddet biçimleri ve şiddete maruz kalan bireylerin tutum ve deneyimleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma kapsamında 250'si evli 250'si bekâr olmak üzere 500 kadına uygulanmış olan “Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği” ve “Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Deneyim Ölçeği” kullanılmıştır. Kadına yönelik şiddet tutum ve deneyim ölçeğinden önce araştırmamıza katılan kadınlara 9 sorudan oluşan ön bilgi amaçlı olan form kullanılmıştır. Bu form ile kadınların sosyo-demografik özelliklerine ulaşılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak derinlemesine görüşmeler yapılmış ve kadınların şiddete karşı tutum ve deneyimleri, yaşam öyküleri dinlenerek ilgili bilgilere ulaşılmıştır.

Bu çalışma; Niğde merkez ve ilçelerinde yaşayan şiddet mağduru olan veya olmayan evli ve bekâr ama flörtü olan, nişanlı veya sözlü 18-73 yaş arası yetişkin kadın bireyler ile sınırlı tutulmuştur. Araştırmayı gerçekleştirirken evli ve bekâr kadınların şiddet deneyimleri bakımından bir karşılaştırılması yapılmış ve buna ilişkin akademik çalışmaların oldukça yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Evli ve bekâr kadınlar arasında yaşanan şiddet farklı algılanmakta, partneri olan bekâr kadınlar da evli kadınlar kadar şiddete maruz kalmaktadır. Araştırma sonucunda evli ve bekâr kadınların şiddete maruz kalma konusunda benzeştikleri görülmüştür. Ancak evli kadınlar daha çok duygusal ve sözel şiddete maruz kalırken, bekar kadınların fiziksel ve cinsel şiddete daha çok maruz kaldığı belirlenmiştir. Ekonomik şiddete ise evli ve bekar kadınlar arasında eşit oranda maruz kalındığı anlaşılmıştır. Bu çalışmada bekâr

kadınların bedenlerine ve kimliklerine yönelik tutumlarının evli kadınlara göre farkındalıklarının daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Bu araştırmada evli ve bekâr kadınlar arasındaki şiddet deneyimleri irdelenmiş araştırmamıza başlarken iddia ettiğimiz hipotezlerimizi destekleyici sonuçlar elde edilmiştir.

Uygulanan tutum ölçeği sonucunda elde edilen sonuçlar;

Araştırmamıza katılan 46 yaş ve üzeri kadınların bedene yönelik tutumlarının daha düşük olduğu bunun sebebinin ise tecrübeye dayanması yani fiziksel ve cinsel şiddeti normalleştirmeleri olarak açıklanabilir. Belli bir süreden sonra yaşanan şiddetin artık kabullenilmesi ve değersizleşmesi olarak görülebilir. Genç yaştaki kadınların hem bedene yönelik hem de kimliğe yönelik tutumlarının daha yüksek olması ise henüz şiddet konusunda fazla deneyime sahip olmayıp duruşlarının ve farkındalıklarının yüksek olması olarak açıklanabilir.

Evli ve bekâr kadınların şiddeti deneyimleyip buna karşı tutumlarına baktığımızda; bekâr kadınların kimliğe ve bedene yönelik tutumlarının evli kadınlara göre daha yüksek olduğu, bekârların sorulan soruların kimliklerine ve bedenlerine yönelik şiddet konusunda daha hassas oldukları anlaşılmıştır. Evli kadınların ise kimliklerine yönelik şiddeti daha az algıladıkları görülmüştür. Kimliğe yönelik şiddeti duygusal yani psikolojik ve ekonomik şiddet içeren soruların kapsadığı; evli kadınların bu şiddet türlerini normalleştirmesinden dolayı daha az algıladıkları görülmüştür.

Araştırmamıza katılan kadınların evlilik yaşına göre küçük yaşta evlenen kadınların bedene ve kimliğe yönelik şiddete karşı tutumlarının düşük olduğu bunun sebebinin ise çocuk yaşta yapılan evliliklerde kişinin şiddet algısının tam olarak gelişmemiş olabileceği kabul edilebilir. Kişi eğer şiddet görmekte ise bunun şiddet olduğunu bile bilmiyor olabilir. O yaşlarda yapılan evliliklerde henüz çocukluğunu tamamlayamadan kadınlığa adım atmış olması ona ayrı bir travma ve üstüne evli olup şiddet görmesini algılamasının zor olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamıza bakıldığında hiç çocuğu olmayan çoğunluğu bekâr kadınlardan oluşan grubun bedene ve kimliğe dayalı tutumlarının yüksek olması, bekâr kadınların kaybedecek bir şeyleri olmamasından kaynaklanıyor olabilir, çok çocuk sahibi olan kadınların bedene ve kimliğe yönelik tutumlarının düşük olduğu bunun sebebinin ise

kadının çocuklarından vazgeçememe, şiddeti normalleştirme ve şiddete katlanma olarak görülebilir.

Çevresine rahatsızlık verecek kadar alkol alan partneri olan kadınların, daha çok şiddete maruz kaldıkları araştırmamızda ön plana çıkmaktadır. Yapılan diğer araştırmalarda ve şiddetin sebeplerine bakıldığında da alkol kullanımının şiddet ile bağlantısının olduğu da vurgulanmaktadır (Akkuş ve Yıldırım, 2018: 1381, İpek ve Ayvaz Kızılgöl, 2019: 469 ve Tatlılıoğlu, 2013: 141).

Kadınların mesleklerine göre yüksek eğitilmiş kadınların tutumlarının yüksek olması aldıkları eğitimle alakalı olarak görülebilir. Eğitim düzeyi yükseldikçe şiddete karşı tutum yükselmekte eğitim düzeyi düştükçe şiddete karşı tutum ise aynı düzeyde düşmekte olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmamız kapsamında şiddete karşı tutuma bakıldığında özellikle eğitim ve iş durumu çok etkilidir. İş sahibi kadınlar kendini güvencede hissetmekte ve karar alma noktasında daha çabuk karar verebilmektedirler. Kadınlarla yapılan görüşmelerde eğitim seviyesi düşük ve meslek sahibi olmayan bireylerin eşinin şiddetine maruz kalmaya devam etmesinin sebeplerinden en önemlisi olduğu vurgusu ön plana çıkmaktadır. Karar verme sürecinde işi ve mesleği olmayanın olana göre çok zorlandığı, güvence olmadan hayat sürdürebilmelerinin çok zor olduğu, iş sahibi olanın kendini güvencede hissettiği anlaşılmaktadır.

Araştırmamızda eğitim durumuna göre kimliğe ve bedene yönelik şiddet puan ortancalarının eğitim düzeyi oranında tutumların tahmin edilecek şekilde eğitim düzeyine orantılı olduğu görülmektedir. Bundan yola çıkarak eğitim düzeyi yüksek olan kadınların şiddete karşı tutumlarının çok belirgin olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmamıza katılan kadınların yaşamının büyük bölümünü sürdürdüğü yere göre kadına yönelik şiddet tutumları karşılaştırıldığında şehirde yaşayan kadınların bedene yönelik şiddet puanlarının daha yüksek olduğu, ilçede yaşamının büyük bir bölümünü sürdürdüğü yere göre ise daha düşük olduğu, büyükşehir ve şehirde yaşayan kadınların kimliğe yönelik şiddet puanlarının daha yüksek olduğu, yurtdışında yaşamının büyük bir bölümünü sürdürdüğü yere göre ise daha düşük olduğu anlaşılmıştır.

Kadınların ekonomik durumuna göre tutum incelendiğinde yeterli ekonomik güce sahip kadınların bedene yönelik ve kimliğe yönelik tutumlarının yüksek olduğu

ancak ekonomik yetersizliğe sahip kadınların şiddet tutumlarının ise düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun sebebinin ise yaşanan şiddetin ekonomik sebeplerden dolayı normalleştirilmesi olarak açıklanabilir.

Uygulanan deneyim ölçeği sonucunda elde edilen sonuçlar;

Araştırmamıza katılan kadınların yaş durumuna göre 46 yaş ve üzeri kadınların fiziksel, duygusal, sözel, ekonomik ve cinsel şiddete daha fazla maruz kaldığı saptanmıştır. Bu yaştaki kadınların şiddet farkındalıklarının daha yüksek olduğu, bunun sebebini ise hayat tecrübesi ve şiddeti normalleştirme olarak açıklayabiliriz. 18-21 yaş üzeri kadınların ise daha az şiddete maruz kaldıkları yaşları bu gruba göre daha yüksek olan kadınların daha fazla şiddete uğradığı anlaşılmaktadır.

Araştırmamıza katılan kadınların medeni durumuna göre bekâr kadınların evli kadınlara kıyasla fiziksel şiddete daha fazla maruz kaldığı, duygusal ve sözel şiddete bakıldığında evli kadınların daha fazla maruz kaldığı, cinsel şiddette ise bekâr kadınların daha fazla maruz kaldığı ve ekonomik şiddetin ise evli ve bekârlarda eşit şekilde yaşandığı saptanmıştır. Sonuç olarak hipotezimizde belirttiğimiz gibi medeni durumuna bağlı olmaksızın hem evli hem de bekâr kadınlar şiddete maruz kalmaktadır.

Evli ve bekâr kadınların kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve deneyimlerini kıyasladığımızda iddiamız olan kadına şiddetle aile ve evlilik arasında determinist bir ilişkinin olmadığı, kadınların aile ve evlilik dışında da şiddete maruz kaldıkları, hatta birlikte yaşayan ya da birlikteliği olan çiftlerde de kadınların evli olanlara göre daha fazla mağduriyet yaşadıkları şeklindeki iddianın doğrulandığı saptanmıştır. Araştırmamız kapsamında elde ettiğimiz veriler neticesinde evli ve bekâr kadınların puan ortancalarının birbirine yakın olduğu şiddetin evli ya da bekâr gözetmeksizin tüm kadın-erkek ilişkilerinde var olabileceği görülmektedir.

Araştırmamıza katılan kadınların evlilik yaşına göre deneyime dayalı aile içi kadına yönelik şiddet ölçeğinin alt ölçeği puan ortancaları incelendiğinde 17 yaşında evlenmiş olan kadınların fiziksel, duygusal, sözel, ekonomik ve cinsel şiddet puan ortancalarının diğer evlilik yaş gruplarında evlenen kadınlara göre kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur. 22-29 yaş grubu aralığında evlenmiş kadınların fiziksel,

duygusal, sözel, ekonomik ve cinsel şiddet puan ortancalarının ise diğer yaş gruplarına göre en düşük olduğu bulunmuştur.

Araştırmamıza katılan 4 veya daha fazla çocuk sahibi olan kadınların şiddete daha fazla maruz kaldıkları saptanmıştır. Bunun sebebinin ise ekonomik sebepler olarak nitelendirilebiliriz. Aile içinde yaşanan ekonomik sıkıntılar gerilimlere yol açmakta ve bu şiddet olarak kendini göstermektedir. Çok çocuklu kadın çocuklarını düşünerek eşinden ayrılmayı düşünmemektedir. Sonuç olarak hipotezimizde belirttiğimiz gibi şiddete uğrayan kadınlar, ilişkiyi devam ettirme noktasında özellikle çocuk ve ekonomik sorunların etken olduğu saptanmıştır.

Kadınların ikamet ettiği yere göre kırsal ve kentsel faktörlerin rol oynadığı elde ettiğimiz verilerden görülmektedir. Örneğin Niğde merkezde ikamet eden kadınların çoğunluğunun farklı sosyo-ekonomik statüleri sahip olmaları şiddet puan ortancalarının diğer ilçelerde ikamet eden kadınlara kıyasla ortalama düzeyde olduğu saptanmıştır. Bunun yanında daha küçük ilçelere baktığımızda ise şiddet olgusunun olduğu ancak bunu dillendirme konusunda daha çekingen bir üsluba sahip oldukları gözlenmiştir. Bu veriler ışığında yine tezimizdeki varsayımlarda da dile getirdiğimiz gibi kadının şiddete maruz kalması kaçınılmaz ve daima her ortamda kırsal ya da kentsel ayırmaksızın olabileceği yönündendir.

Araştırmamıza katılan kadınların eşi veya partnerinin alkol alma durumu incelendiğinde eşi veya partneri alkol alan kadınların daha yüksek oranda şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır. Alkol şiddet ilişkisinin birçok literatürde ön plana çıktığı ve yapmış olduğumuz araştırmamızda da bunun kanıtlandığı ortaya çıkmaktadır. Akkuş ve Yıldırım (2018: 1381)'in araştırmasında aile ilişkilerini aksatacak şekilde içki içme alışkanlığı olan kadına şiddet uygulamış erkeklerin oranının uygulamamış erkeklerin oranının üç katından fazla olduğunu, aile ilişkilerini etkileyecek kadar içki içen erkeklerin kadına fiziksel şiddet uygulama oranlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu aktarmaktadırlar.

Araştırmamıza katılan kadınların meslek durumuna bakıldığında ev kadını olan kadınların fiziksel, duygusal, sözel, cinsel ve ekonomik şiddete daha çok maruz kaldıkları, akademisyen, emekli ve memur kadınların ise fiziksel ve cinsel şiddete daha az maruz kaldıkları, duygusal şiddetin daha az görüldüğü mesleklerin memur ve akademisyenler olduğu, öğrenci ve memurların daha az sözel şiddete maruz kaldıkları,

memur ve akademisyenlerin ise daha az ekonomik şiddete maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamıza katılan ev kadını olan ekonomik güce sahip olmayan kadınların daha çok şiddete maruz kaldıkları, memur ve akademisyen kadınların ekonomik güvenceleri olması nedeniyle şiddete daha az maruz kaldıkları sonucu çıkartılmıştır.

Bu ve birçok araştırma göstermektedir ki, kadınların meslek durumu ve şiddet arasında ilişki olduğu, kadınların statüsü arttıkça şiddet görme olasılıklarının daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin Akkuş ve Yıldırım'ın araştırmasında, şiddetin eşin çalışma durumu ile ilişkisine bakıldığında; şiddet uygulamamış erkeklerin eşlerinin çalışma oranı, şiddet uygulamış erkeklerin eşlerinin çalışma oranının iki katından fazla olduğu, kadınların çalışma oranı arttıkça şiddete maruz kalma düzeylerinin düştüğü aktarılmıştır (Akkuş ve Yıldırım, 2018: 1384).

Araştırmamıza baktığımızda, okuryazar olmayan kadınların şiddete daha çok maruz kaldıkları yani eğitimin şiddet konusunda önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalar da göstermektedir ki eğitim düzeyine göre şiddet oranı azalmakta ya da artmaktadır.

Araştırmamıza katılan kadınların yaşamının büyük kısmını sürdürdüğü yere göre şiddete maruz kalma durumlarına bakıldığında, daha küçük yerleşim yerlerinde kalmış olanların şiddeti daha çok deneyimledikleri saptanmıştır. Bunun sebebinin ise ataerkil bir toplum olmamız ve köy veya ilçelerde olan mahalle kültürü ve mahalle baskısının hakim olması olarak söylenebilir. Toplum olarak erkek egemen bir yapıya sahip olmamız nedeniyle erkeklerin evlilik ilişkisi ya da birliktelik içinde kendini gösterme çabası şiddet ile açığa çıkarmaktadır.

Araştırmamıza katılan kadınların ekonomik durumu yetersiz olanların daha çok şiddete maruz kaldığı, ekonomik durumu yeterli düzeyde olanların ise şiddete daha az maruz kaldığı saptanmıştır. Ekonomik koşulların aile içinde veya ilişki içindeki bireylerle doğrudan ilgili olduğu görülmektedir. Ekonomik sıkıntılar insanların hayatlarının önemli bir bölümünü teşkil etmekte ve aile içinde yaşanan çatışmaları da etkilemesi kaçınılmaz olmaktadır.

Genel olarak deneyim ölçeği incelendiğinde duygusal şiddetin diğer şiddet türlerine göre en yüksek puanı aldığı saptanmıştır. Kadınların deneyimledikleri şiddetin en yaralayıcı ve en yıpratıcı şiddet türü olan duygusal şiddet aynı zamanda

kadınlarla yapmış olduğumuz derinlemesine görüşmelerde de ön plan çıkmıştır. Duygusal şiddet aynı zamanda sözel şiddeti de içinde barındırmaktadır; araştırmamızın deneyim ölçeğinde duygusal ve sözel şiddet ayrı değerlendirilmiş olsa da ikisi psikolojik şiddet altında toplanmaktadır.

Araştırma kapsamında araştırmaya katılan kadınların ölçeklerden aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde kadınların şiddete karşı tutumlarının deneyimledikleri şiddete göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Özellikle bedene yönelik tutumun kimliğe yönelik tutuma göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Kadınların daha çok önemli olduğunu düşündüğü bedene yönelik şiddetin yani fiziksel ve cinsel şiddetin varlığı olduğu görülmektedir.

Gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler neticesinde içerik analizinden elde edilen sonuçlar ise;

Araştırmamıza katılan kadınların büyük çoğunluğunun şiddeti kendi perspektiflerinden tanımlayabildikleri ve özellikle şiddet denilince fiziksel şiddeti ön plana çıkardıkları ancak psikolojik şiddet vurgusu da yaptıkları anlaşılmıştır. Psikolojik şiddetin daha ağır hislere yol açtığı vurgulanmış olup, bakışı bile şiddet olarak kabul eden kadınların olduğu, dış görünüş ile ilgili yorumların şiddet olduğu, dış görünüşle ilgili yorumlar, kişiyi kötü hissettirecek her türlü davranış gibi tanımlamalar verilen örnekler arasındadır. Erkeklerin kadına yönelik şiddet uygulamasının en önemli sebeplerinden biri de erkeklerin bunu sosyal statülerini güçlendirmek, güçlerini göstermek, otoriterlerini korumak ve sürdürmek ve kadını pasifize etmek olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma sürecinde yapılan görüşmelerde, gördüğü fiziksel ve psikolojik şiddet sonucunda ortaya çıkan en temel sorunların başında kadınların psikolojilerinin önemli derecede bozulması olduğu görülmüştür. Bunlara örnek vermek gerekirse şiddet gören kadının; korkular içinde yaşadığı, depresyon ya da bunalım içinde olduğu, değersiz hissettiği, kaygılarla yaşadığı, duygusal yoksunluk yaşadığı, özgüven eksikliğinin olduğu ve bunun benliklerine ve özsaygılarına çok büyük etkisinin olduğu anlaşılmıştır. Sonuç olarak hipotezimizde belirttiğimiz gibi ister evli ister bekâr olsun kadın ve erkek ilişkilerinde eşit olmayan bir güç ilişkisi vardır.

Kadınların şiddetin kaynağı ve oluşma nedenine ilişkin sorulara verdikleri cevaplar analiz edildiğinde kadınların şiddetin kaynağının ya erkeğin kendisinden ya

da erkeğin bunu yapmasının dış etkenlerden kaynaklandığı vurgulanmıştır. Erkeğin yetiştirilme tarzı, eğitim durumu, ekonomik sebepler, alkol kullanımı, ruhsal sebepler, kişilik problemleri, çocukluğunda şiddet mağduru olma durumu, eşini ya da partnerini değersiz görmesi yani kadını hor görme gibi faktörler şiddetin kaynağını oluşturduğu bildirilmiştir. Kıskançlıkta hem bekâr hem de evli kadınlarda ön plana çıkan bir durumdur. Yapılan görüşmelerde bazı kadınların kadının çok konuşmasını ve eşini aldatmasını şiddeti hak etmesinin bir gerekçesi olarak görmektedirler.

Eşi ya da yakın partneri tarafından şiddet görme durumuna baktığımızda; görüşme yapılan kadınların büyük bir çoğunluğunun psikolojik, ekonomik, cinsel şiddete veya fiziksel şiddet türünün bir veya birkaçına maruz kaldığı saptanmıştır. Fiziksel şiddet olmasa da diğer şiddet türlerinden bir veya birkaçı hayatlarının bir bölümünde maruz kalmış ya da halen şiddet gören kadınlar olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Aynı zamanda yapılan görüşmelerde kadınların şiddet olarak daha çok fiziksel şiddeti kabul ettikleri ve psikolojik şiddet ve cinsel şiddetin olası bir durum olduğu vurgusu ön plana çıkmaktadır. Sonuç olarak hipotezimizde belirttiğimiz gibi şiddete uğrayan kadın sosyolojik ve psikolojik açıdan büyük problemler yaşamaktadır.

Evli ve bekâr kadınların kıyaslaması yapıldığında ise derinlemesine görüşme yaptığımız evli kadınların fiziksel şiddete ya da diğer şiddet türlerine daha çok maruz kaldıkları bekâr kadınların ise psikolojik veya cinsel şiddete daha çok maruz kaldıkları bilgisine ulaşılmıştır. Bazı kadınların ise eşleri ya da partnerlerine de psikolojik şiddet uyguladıkları saptanmıştır. Bekâr kadınların ilişkilerinde daha kolay ayrılma kararı aldıkları ve şiddet olan bir ilişkinin yürüyemeyeceği ifade ettikleri görülmüştür. Şiddet mağduru evli kadınların ise ayrılık kararı vermesinin zor olduğu, bunun sebebinin ise çocuklar, aile baskısı ve ekonomik yetersizlik olduğu anlaşılmıştır.

Araştırmamız kapsamında derinlemesine görüşmelere katılan kadınların şiddete maruz kalmama nedenlerinin daha çok erkeğe bağlı olduğu vurgulanmıştır. Aynı zamanda eğitimin de çok etkili olduğu, empati kurma yeteneğine sahip olma da ön plana çıkan cevaplar arasındadır. Kadınların cevapları incelendiğinde, özellikle erkek vurgusu ön plana çıkmaktadır. Genel duruma baktığımızda çoğu kadının şiddete maruz kaldığı ve şiddete maruz kalmamanın mutlaka erkeğin davranışından kaynaklandığı vurgulanmıştır.

Şiddetin önlenmesi ve tedavi etmeye baktığımızda kadınların büyük bir çoğunluğunun şiddeti önlemenin zor olduğunu, bunun eğitimden geçtiğini, özellikle çocukların eğitiminden başlayarak hem kadın hem de erkeği eğitmemiz gerektiği, kadının ekonomik gücünün olmadığı sürece şiddete katlandığını bildirmektedirler. Kadınların bir kısmı şiddeti önlemek amaçlı kadının alttan alması gerektiğini bildirmiştir. Hiç fiziksel şiddete maruz kalmamış bir kadın ise dünyaya bir defa geldiğini ve asla şiddete maruz kalmayacağını ve eşini terk edebileceğini bildirmiştir. Tedavi konusunda tüm kadınların hem fikir olduğu kesinlikle şiddet mağduru kadının psikolojik tedaviye ihtiyacı olduğu ve bunun çok önemli olduğu vurgusu yapılmıştır.

Şiddet kavramına karşı tutuma baktığımızda evli kadınların şiddeti kabullenip hayatını devam ettirme, üstünü örtme, mecburiyet, ekonomik sebeplerin bunun yanında bekâr kadınların ise kendini zorunlu hissetmeme bağlanmanın zorunluluk olmadığı, atılmamış bir imzadan ne kadar çabuk vazgeçilirse kendi hayatı için çok önemli olduğu dillendirilmiştir. Evli ve bekâr kadınları kıyasladığımız da ise ister evli ister bekâr olsun kadınların ortak görüşünün erkeğin uyguladığı şiddetin eğitimsizlikten kaynaklandığı, bekâr iken vazgeçmenin daha kolay olduğu ancak evli ve çocuklu bir kadının çok kolay bu adımı atamayacağı vurgusudur. Şiddetin evli ya da bekara uygulanması arasında hiçbir fark olmadığı, şiddetin acısının aynı olduğu ve şiddetin evlilikte de ya da bekarlıkta flört nişanlılık ya da partner ilişkisinde de olduğu ancak algılama biçiminin kadından kadına değiştiği görülmüştür. Örneğin görüşme yaptığımız kadınlardan birinin kıskançlığı şiddet olarak görmediği söylemesi gibi. Halbuki kıskançlıkta bir tür şiddet biçimidir. Çok dikkat çeken bir nokta ise kadınların bazılarının kadının şiddeti hak ettiği vurgusudur. Kadınlar erkeklerini aldatırsa ya da çok konuşursa şiddeti hak edilebilecek bir durum olduğunu ifade etmişlerdir. Sonuç olarak hipotezimizde belirttiğimiz gibi kadınlar kadına yönelik şiddeti hayatının her alanında yaşamaktadır; fiziksel şiddet olmasa da psikolojik şiddet kadın erkek ilişkisinde kaçınılmaz bir şiddet türüdür.

Araştırma kapsamında genel bir değerlendirme;

Araştırmamızda öne çıkan sonuçlardan dikkat çekici olanı; kadınların şiddet mağduru olup ilişkiyi devam ettirme sebeplerinden en önde geleni ise daha çok maddi nitelikte olduğu gerçeğidir. Ekonomik özgürlüğün hayatını idame ettirme noktasında en önemli araç olması bu sebeple doğal olarak manevi isteklerin ikinci planda kalması ve aslında hiçbir öneminin olmaması gerçeğidir. Şiddet gören kadınlar toplumsal

baskılardan dolayı şiddet gördüğünü artık içinden çıkılmaz bir durum haline geldikten sonra dile getirmektedir. Bu duruma gelene kadar ise ağır bir tahribat geçirmiş ve artık tükenmiş bir şekilde bu kararı almaktadır.

Mesele kadının evli ya da bekâr olması değil; mesele kadının sadece eşi ya da partneri tarafından şiddet görmesi; onun da ötesinde asıl mesele kadının erkek egemen bir toplum yapısı içinde yönlendirilmesidir. Kadın sistemin içinde ataerkil toplum tarafından şekillenmekte ve evlilik veya ilişki dışında da bir anlamda şiddete uğramaktadır. Örneğin çalışma hayatında erkeklere kıyasla daha az ücret almakta, yönetici pozisyonlarında tercih edilmemekte, sırf kadın olduğu için bazı işlere hiç kabul edilmemektedir. Kadın her manada her alanda ve üstüne şiddete maruz kalıyor ise her anlamda zor bir yaşam mücadelesi vermektedir.

Araştırma bulgularına göre; araştırmaya katılan kadınlarla yapılan görüşmeler ve edindiğimiz tecrübe ve gözlemler neticesinde Türkiye’de kadınlar için yeterli destek verebilecek kurumların olmadığı, bu kurumların kadınların problemlerini kısa vadede çözemediği, uzun vadede kadına destek olabilecek bir alt yapının olmadığı saptanmıştır. Kadın şiddet mağduru olup, kadın konukevinde kalıp destek aldıktan sonra eşine geri dönmek zorunda kalmaktadır. Bu kısır döngü kadını mecburen buna itmektir. Bu özellikle ekonomik özgürlüğü olmayan kadın için geçerli bir durum olarak göze çarpmaktadır. Kadının eğitim düzeyinin düşük olması ve ekonomik özgürlüğünün olmaması kadını eşine ya da yakın partnerine muhtaç duruma ve düşürmektedir. Kadın bu durumu kabullenmek ve şiddeti normalleştirme eğilimindedir. Bir diğer önemli nokta ise kadının aile desteğinin önemidir. Kadın yakın çevresi ve diğer aile bireylerinden destek alması kadının biraz daha özgürleşmesini ve bulunduğu şiddet ortamından daha çabuk kurtulmasını sağlamaktadır.

Araştırmamızda ve birçok araştırmada da saptandığı gibi düşük gelirli olan, yetersiz ekonomik güce sahip olan, yetersiz eğitimi olan kadınlar şiddete daha çok maruz kalmaktadır.

Araştırma kapsamında yukarıda belirtilen bulgular ve sonuçlar neticesinde evlilikte ya da farklı birliktelik biçimlerinde kadına şiddetin ardında yatan nedenler maddeler halinde verilmiş ve ardından çözüm önerileri sıralanmıştır.

1. Ataerkil erkek egemen kültürel yapı

2. Ekonomik sorunlar
3. Akrabalar başta olmak üzere yakın çevre etkisi
4. Sağlıklı iletişim kurma becerilerinden yoksun olma
5. Şiddeti bir problem çözme aracı olarak sunan popüler kültür ve medya
6. Kıskançlık
7. Bir tarafın diğerine üstünlük kurma çabası
8. Psikolojik sorunlar
9. Toplumsal hayatta karşılaşılan çeşitli engellenmeler
10. Partnerler arasında hayatın anlamına ve değerlere ilişkin kültürel farklılıklar
11. Çeşitli bağımlılıklar (Alkol, uyuşturucu vb.)

Kadına karşı şiddetin önlenmesi için eğitimin önemi çok büyüktür. Toplumda çocukluk yıllarından itibaren ve özellikle ilköğretim sürecinden başlayarak eğitim almanın, gelecek planlanmasının yapılmasının öğretilmesi ve çocukları bilinçlendirmenin çok büyük önem kazanması gerekmektedir. Eğitim tüm problemlerin en başında gelen bir değer olarak hayatımıza yön verme konusunda bizi hayata hazırlayan en önemli konudur. Kadına karşı şiddet konusunun eğitim müfredatında yer almasıyla çocuklara küçük yaşlarda farkındalık yaratmak şiddeti önlemenin en büyük unsurlarından biri olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Müfredatın içeriğinde eşitlik, toplumsal cinsiyet eşitliği, demokrasi ve özgürlük kavramlarına yer verilmesi gerekmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı bu konular hakkında tüm kademelerde müfredatında düzenlemeler yaparak kadına karşı şiddeti önleme konusunda çok büyük katkılar sağlayacaktır.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için kadının yükseköğrenime sahip olması ona şiddete karşı çıkabilme yeteneği vermektedir. Şiddet gören kadınların çoğunluğunun eğitim düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Kız çocuklarının eğitime kazandırılması ve bazı bölgelerde düşük eğitim düzeyinin önüne geçmek için bu tür projelerin desteklenmesi büyük katkılar sağlayabilir. Bunun yanında tabiki erkeklerin eğitimi de göz ardı edilemez. Erkeklerin eğitim düzeyinin yüksek olması

şiddetin azalması için önemli bir faktördür. Erkeklerin yükseköğrenimini teşvik etmek de erkeğin şiddet uygulama alanını daraltabilir.

Kadının düzenli ve güvence altında olduğu bir işte çalışması kadına yönelik şiddeti azaltacak unsurlardan biri olduğu kanaatine varılmıştır. Gelecek kaygısı genellikle ekonomik özgürlüğü olmayan, eşine ekonomik olarak bağımlı kadınlarda görülmektedir. Bu anlamda erkeklerin de sürekli ve düzenli bir gelire sahip olmaları kadına yönelik şiddeti azaltacaktır. Bu konuda devletin istihdam politikaları içerisinde kadına pozitif ayrımcılık yapılarak istihdam edilmesi bu konuda bir çözüm önerisi olabilir.

Medyanın kadını sunum şekli ve bunun olumsuz etkisi kadınların konumunu ve yerini, nasıl davranması gerektiğini çok fazla kanaldan pompalamaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin olduğu ve kadının ikincil konumunu güçlendiren televizyon dizilerinin kadına yönelik şiddet algısının kurgulandığı aygıtlardır. Medyanın kadını olumsuz bir şekilde aktarması kadının ikincil durumunu güçlendirmektedir. Medyada çıkan şiddet ve kadın haberleri bu bağlamda olumsuz örnekleri abartılı şekilde sunmaktadır. Kadına şiddeti önlemek amacıyla medyanın kadını sunum şeklini değiştirmesi ve kadını güçlendiren, olumlu güçlü kadın profilini çizmesi gerekmektedir. Özellikle medyanın bu konuda farkındalık yaratması büyük öneme sahiptir.

Aile eğitim programlarında kadın ve erkeklere kadına yönelik şiddete karşı tutumların değiştirilmesi yönünde toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlendirme eğitimleri verilmelidir. Aile ve çiftler böylelikle çocuklarını yetiştirirken kadın erkek eşitliği konusunda hassasiyet göstererek bir bakış açısı geliştirebilir.

Toplumda kadına yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu şekilde kadınlar güçlenerek kendilerini değerli hissedecek ve girişimlerini olumlu yönde etkileyebileceklerdir.

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelenin yeterli olmadığı, yapılan faaliyetlerin yüzeysel kaldığı şiddetin artış göstermesi ve kadın cinayetlerinin artmasından anlaşılmaktadır. Kadına yönelik hizmetlerin geliştirilerek Türkiye’de de en etkili hale gelmesini sağlamak önem kazanmaktadır. Devletin kadına yönelik

şiddet konusunda farkındalığı artırmak adına faaliyetlerini en yüksek düzeyde arttırmasının da etkili olacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de kadına yönelik şiddet ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Yapılan bu araştırmaların çoğunluğu kadınların şiddet deneyimlerini ölçen nicel araştırmalardır. Evli ve bekâr kadınların tutum ve deneyimlerini inceleyen, evli ve bekâr kadınlar arasında kıyaslayıcı nitel çalışmaların yapılmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle bu tür araştırmaların çoğalması gerekmektedir.

Kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olması ve eşit şekilde muamele görmesi için toplumda toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına karşı şiddet konusunda farkındalık yaratmak adına sivil toplum örgütlerinin çeşitli projelerle gerekli hassasiyetin gösterilmesi amacıyla bilgilendirme, etkinlikler ve faaliyetlerde bulunmaları gerekmektedir.

Şiddet mağduru olup kadın konuk evleri ya da sığınma evlerinde kalan kadınlara yönelik bilinçlendirme yapılmalıdır. Kadına yönelik şiddete ilişkin kadının güçlendirilmesi, kendisini tanıma, becerilerini geliştirme, kariyer planlaması v.b gibi çalışmalar yürütülmesi kadının konumunu güçlendirebilir. Bu çalışmaları yürütmek amacıyla kurumlarda çalışan personellerin, yöneticilerin, meslek elamanlarının, hizmet içi eğitimden geçmesi gerekmektedir. Bu eğitimler için Üniversiteler, diğer kurum ve kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle iş birliği yapılabilir.

Kadın konuk evleri ya da sığınma evlerinde kalan kadınların eski hayatına dönmemesi için kadınların istihdam sağlanana kadar takip edilmesi ve istihdamın sürekliliği için devlet politikasının değiştirilmesi kanaati oluşmuştur. Vasıflı ya da vasıfsız iş potansiyelinde kadının topluma entegrasyonu sağlanmalı ve doğru yönlendirme ve takip ile kadınların güçlendirilmesi önemli konulardan biri olmalıdır.

Evlenmek için başvuru yapmış erkek ve kadınlara evlilik hayatına hazırlanma konusunda eğitim verilerek kadın erkek ilişkileri gibi konularında rehberlik çalışmaları yapılabilir.

Kadına yönelik şiddet hakkında daha iyi bir anlayış ve bunu önlemek için daha etkili stratejiler üretmek gerektiği anlaşılmaktadır. Özellikle bilimsel araştırmaların fazlaştırılması gerekmektedir. Farkındalığın artırılması için kadın erkek eşitliğini destekleyici etkinlikler yapılması gerekmektedir.

Araştırma kapsamında tüm sonuç ve öneriler genel olarak değerlendirildiğinde, Kadına Yönelik Şiddet sadece bireylerin değil, toplumumuzun da büyük bir sorunudur. Üretilecek her türlü çözüm, kadınların yaşam kalitesine katkı sağlayacak, kadına şiddetin azalması noktasında öneriler sunacak, bu alanda çalışan bilim insanları ve kadınlarla çalışan profesyonellere yol gösterici olacak ve sonuçlar dikkate alınarak bu sorunlara önemli katkılar sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. 6284 Kabul Tarihi: 8/3/2012 Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 20/3/2012 Sayı: 28239 Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 52
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>
- Acar, H. (2019). Türk kültür ve devlet geleneğinde kadın. *İnsan& İnsan*, 6(21), s. 395-41.
- Açıkgöz, H. O. (2014). *Zonguldak il merkezinde kadına yönelik aile içi şiddetin yaygınlığı, şiddet türleri, şiddet algısı ve kadınların şiddete yönelik tutumları* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı.
- Ağçoban, S. (2016). Kadın olgusunun kültürel gelişimi ve İslam'da kadının yeri üzerine tartışmalar. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), s. 14-24.
- Akarsu, B. ve Akarsu, B. (2019). **Bilimsel Araştırma Tasarımı**. Nicel, Nitel ve Karma Araştırma Yaklaşımları. (1. Basım). İstanbul: Cinius Yayınları
- Akkuş, S. ve Yıldırım Ş. (2018). Erkeklerin kadına yönelik fiziksel şiddet uygulamasına etki eden faktörlerin incelenmesi. **Gaziantep University Journal of Social Sciences**, 17 (4), s. 1368-1388.
- Aktaş, B., Kaya, F. & Bostancı Daştan, N. (2019). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin ailede kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları. **OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi**, 14(20), 1448-1474.
<http://dx.doi.org/10.26466/opus.611843>
- Alkan, V., Şimşek, S. & Armağan Erbil, B. (2019). Karma yöntem: Öyküleyici alanyazın incelemesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(2), 559-582.
<https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.5m>
- Altınay, A. & Arat, Y. (2007). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. (1. Basım). İstanbul: Metis Yayınları.
- Apalı, Y. (2011). Sosyolojik açıdan kadınlarla ilgili kalıp yargılar. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 26, s. 49-64.

- Aras, G. (2015). Kadın ve Kadın Algısı., E. Demiray, Ü. Sevil, Ş. Hablemitoğlu ve Y. Taşkiran. (Editörler). *Dünyada, Türkiye’de Kadın ve Şiddet*. (1. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, s. 193-230.
- Arıkoğlu Ündücü, C. (2016). *TBMM’de kadına yönelik şiddetle mücadelenin tarihi. Alternatif Politika Toplumsal Cinsiyet Özel Sayısı II*.
- Arslan, H. (2014). Budizm’de kadının konumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(39), s. 147-179.
- Aşkın, E.Ö. ve Aşkın, U. (2018). Kadına Yönelik aile içi şiddet ve yoksulluk ilişkisi: Aile içi şiddet mağduru kadınlar üzerine bir araştırma. *Kapadokya Akademik Bakış*, 1(2), s. 16-37.
- Babacan Gümüş, A., Şıpkın, S., & Erdem, Ö. (2020). Kadına yönelik eş şiddeti yaygınlığı ve kadınların baş etme yöntemleri. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 11(2), 79-87. <http://dx.doi.org/10.14744/phd.2020.58561>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), ss. 368-388.
- Baseri, A. (2014). Semavi dinlerde (İslam, Hristiyanlık, Yahudilik) kadına şiddet ve saygının karşılaştırılması hakkında araştırma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(3), s.123-127.
- Batuk, C. (2008). İsa mesih kadınları da kurtaracak mı? Hristiyanlıkta kadın sorununa genel bakış. *Dini Araştırmalar*, 11(31), s.19-48.
- Batur, Z. (2011). Atasözü ve deyimlerde kadın ve kadının sosyopsikolojik özellikleri. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(3), s. 577-584.
- Baygal, A. (2016). Şiddetin Aile İçi Görünümleri., N. Adak. (Editör). *Değişen Toplumda Değişen Aile*. (2. Basım). Ankara: Siyasal Kitabevi, s. 177-199.
- Berktaş, F. (2016). *Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın*. (1. Basım). İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Bozok, M. (2010). Erkekliği Sorunsallaştırmanın Feminizm İçin Kuramsal Öneme İlişkin Bir Değini., F. Çoban Döşkaya (Editör). *21. Yüzyılın Eşiğinde*

- Kadınlar Değişim ve Güçlenme*. (1. Basım). İzmir: Dinç Ofset, s. 643-649.
- Brizendine, L. (2014). *Kadın Beyni*. (çev. Z. Heyzen Ateş). Ankara: Say Yayınları. (Eserin Orijinali 2006'da yayımlandı).
- Brizendine, L. (2014). *Erkek Beyni*. (çev. G. Tonak). Ankara: Say Yayınları. (Eserin Orijinali 2010'da yayımlandı).
- Bulut, M.B. (2016). Kadına yönelik şiddet ile dini dünya görüşleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bilimname: Düşünce Platformu*. XXXII, 3, s. 83- 108.
- Burmeister, E., & Aitken, L. M. (2012). Sample size: How many is enough?. *Australian Critical Care*, 25(4), p. 271-274.
- Bünyadzade, G. (2010). Doğu'da ve Batı'da Kadın: İdealler ve Gerçeklikler. F. Çoban Döşkaya (Editör). *21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar Değişim ve Güçlenme*. (1. Basım). İzmir: Dinç Ofset, s. 47-51.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). *Veri Analizi El Kitabı*. 3. Basım. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, Y. (2013). Kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet temelleri: Niğde örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 5.1, s. 203-216.
<http://dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/view/426/ycan>
- Can, Y. (2015). Üniversite öğrencilerinin aile, cinsiyet rolleri ve kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(1), 163-175.
- Can, Y. (2019). Aile, Cinsellik ve Toplumsal Cinsiyet İlişkisi. N. Avcı ve E. Aksoy (Editörler) *Aile Sosyolojisi*. 2. Basım. İstanbul: Lisans Yayıncılık, ss. 209-234.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques (3rd ed.)*. New York: John Wiley & Sons.
- Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. (1981). <https://www.ohchr.org/documents/professionalinterest/cedaw.pdf>

- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (çev. M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi. (Eserin Orijinali 2013'te yayımlandı).
- Cumhurbaşkanı Kararnamesi. Kabul Tarihi: 20/03/2021 Resmi Gazete Sayı: 31429.
- Çalışkan, H., Çevik, E. İ. (2018). Kadına yönelik şiddetin belirleyicileri: Türkiye örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), s. 218-233.
- Çelik, Ş. (2010). Kadın Algısı ve Kavramsal Olarak Kadın., F. Çoban Döşkaya (Editör). *21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar Değişim ve Güçlenme*. (1. Basım). İzmir: Dinç Ofset, s.138-143.
- Çiffiliz, G. (2018). Cinsiyet Kimliğinin Oluşumu, Cinsel Yönelim ve Queer Kuram Tartışmaları., D. Şenol ve H. E. Kaya. (Editörler). *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*. (1. Basım). İstanbul: Lisans Yayıncılık, s. 87-106.
- Dağlar, G., Bilgiç, D. & Demirel, G. (2017). Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(4), s. 220-228.
- Demir, S. A. (2019). Aile İçi Problemler: İletişimsizlik, Şiddet ve Boşanma., N. Avcı ve E. Aksoy. (Editörler). *Aile Sosyolojisi*. (2. Basım). İstanbul: Lisans Yayıncılık, s. 235-256.
- Demiray, E., Korkmaz, M., Gürkan, A. & Korkmaz, M. (2015). Uluslararası Sözleşmelerde, Yasalarda Kadın Eğitimi ve Türkiye'de Durum., E. Demiray, Ü. Sevil, Ş. Hablemitoğlu ve Y. Taşkiran. (Editörler). *Dünyada, Türkiye'de Kadın ve Şiddet*. (1. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, s. 99-137.
- Ediz, A. ve Altan, Ş. (2017). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet üzerine bir alan araştırması*. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 4(2), s. 397-410.
- Er, K., (2013). Kadına şiddeti besleyen kültür ve çözüm noktasında sosyal hizmetler. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1), s. 150-170.
- Erjem, Y. (2018). Toplumsal Cinsiyet, Hukuk ve Suç. D. Şenol ve E. Kaya (Editörler). *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*. (1. Basım). İstanbul: Lisans Yayıncılık, s.285-310.

- Erşan, E. (2010). Feminist Araştırmalarda Etnometodoloji: İmkan ve Sınırlılıkları., F. Çoban Döşkaya (Editör). *21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar Değişim ve Güçlenme*. (1. Basım). İzmir: Dinç Ofset, s. 624-631.
- Eryiğit Bader, A. (2018). *Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılık*. (1. Basım). İstanbul: Düşün Yayıncılık.
- Fine, C. (2011). *Toplumsal Cinsiyet Yanılsaması*. (çev. K. Tanrıyar). İstanbul: Sel Yayıncılık. (Eserin Orijinali 2010'da yayımlandı).
- Fromm, E. (2016). *Sevginin ve Şiddetin Kaynağı*. (çev. Y. Salman, N. ve İçten). İstanbul: Payel Yayınevi. (Eserin Orijinali 1964'de yayımlandı).
- Gedik E. ve Uzuner Akçıl B. (2020). *Çalışan bekâr kadınların şiddet algısı: Yozgat örneği*. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (63), s. 228-245.
- Gencer, M. Z., Ağırman E, & Arıca S. (2019). İstanbul İlinde kadına yönelik şiddet sıklığı ve kadınların şiddet algısı. *Ahi Evran Medical Journal*, 3(1), 18-25.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. (çev. C. Güzel). Kırmızı Yayınları. (Eserin orijinali 2008'de yayımlandı).
- Gittins, D. (2011). *Aile Sorgulanıyor*. (çev. T. Erdem). İstanbul: Pencere Yayınları. (Eserin orijinali 1985'te yayımlandı).
- Gök, M. (2016). Kadına yönelik şiddetin kuramsal temelleri ve çözüm önerileri. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(2), s. 451-472.
- Gökalp, Z. (2019). *Türkçülüğün Esasları*. (1. Basım). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi. (Eserin orijinali 1923'te yayımlandı).
- Gökkaya, V.B. (2018). *Toplumsal Cinsiyet ve Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet*. (1. Basım). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Güdücü, B. (2018). Biyolojik Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet. D. Şenol ve E. Kaya (Editörler) *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*. 1. Basım: İstanbul: Lisans Yayıncılık, s. 13-31.

- Gülcan, N.Y. (2010). Eski Yunan Mitolojisinde Kadın İmgesi., F. Çoban Döşkaya (Editör). *21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar Değişim ve Güçlenme*. 1. Basım. İzmir: Dinç Ofset, s. 111-118.
- Güleç, G. ve Kaptanoğlu, C. (2011). Şiddetin psikodinamik ve bilişsel kökenleri. *Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics*, 4(2), s. 14-20.
- Günay, G. ve Bener, Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(3), s. 157-171.
- Günay, G., Aksoy, A. ve Bener, Ö. (2016). Dünyada Kadın Sorunları., F. Aydın (Editör). *Günümüz Dünya Sorunları*. (1. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, s. 271-332.
- Güneş, F. (2017). Feminist kuramda ataerki tartışmaları üzerine eleştirel bir inceleme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(2), s. 245-256.
- Güneş, M. ve Beyazıt E. (2010). Farklı Dinsel Düşünüşler, Aynı Kadınlar., F. Çoban Döşkaya (Editör). *21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar Değişim ve Güçlenme*. (1. Basım). İzmir: Dinç Ofset, s. 29-35.
- Günindi Ersöz, A. (2018). Kuramsal Feminizm Tartışmaları. D. Şenol ve E. Kaya (Editörler) *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*. 1. Basım: İstanbul: Lisans Yayıncılık, s. 61-87.
- Gürhan, N. (2010). Toplumsal cinsiyet ve din. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 4, s. 58-80.
- Güz, H. (2013). Kadın kimliğinin medyada öteki üzerinden yeniden inşası ve yeni formu: Yeşil moda ve yeşil defileler. *Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi*, 4(20), s. 31-46.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2014). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması özet raporu Web: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf, 26 Ekim 2020’de alınmıştır.
- Hamzaoğlu, M. (2019). *Namus Kadına Şiddetin İdeolojisi*. (1. Basım). İstanbul: Siyah Kitap.

- Hira, İ. (2000). Max Weber'in yöntem anlayışı. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 2000/1, s. 45-58.
- İpek, E. ve Ayvaz Kızılgöl, Ö. (2019). Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadının işgücüne katılımına ilişkin mikroekonometrik analiz: Türkiye. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), s. 455-474.
- İstanbul Sözleşmesi. (2011). Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle ilişkin Avrupa konseyi sözleşmesi <https://rm.coe.int/1680462545>
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı. (2016-2020) Web: <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/ulusal-eylem-planlari/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani>, 3 Şubat 2020 tarihinde alınmıştır.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023) Web: <https://www.aile.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/kadinin-guclenmesi-strateji-belgesi-ve-eylem-plani-2018-2023>, 10 Haziran 2021 tarihinde alınmıştır.
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme. (1981). <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/cedaw.pdf>
- Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge. (1993). Kabul Tarihi: 20.12.1993. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararası_belgeler/kadına_karsi_siddet/BM%20Kad%C4%B1na%20Kar%C5%9F%C4%B1%20%C5%9Eiddetin%20Ortadan%20Kald%C4%B1r%C4%B1lmas%C4%B1na%20Dair%20Bildirgesi%2020.12.1993.pdf
- Kalaycı Kırılıoğlu, H.İ., Akarçay D. ve Kırılıoğlu, M. (2016). *Atasözleri ve deyimlerde kadına yönelik şiddetin izleri: Niteliksel bir çalışma. Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), s.101-122.
- Kanbay, Y., Aslan, Ö., Işık, E., ve Tektaş, P. (2017). İSKEBE kadına yönelik şiddet tutum ölçeği (İSKEBE tutum ölçeği) geliştirme çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(5), s. 453-459. <http://dx.doi.org/10.5455/apd.256374>

- Karakaya, H. (2018). *Toplumsal cinsiyet algısı, din ve kadın. Journal of Analytic Divinity*, 2(2), s. 36-62.
- Karatay, M., Karatay G., Gürarlan Baş N. & Baş, K. (2018). Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine ilişkin tutum ve davranışları. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27(1), ss. 62-71. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sted/issue/36512/414217>
- Karta, N. (2015). İlk Çağlardan Günümüze Kadının Konumu., E. Demiray, Ü. Sevil, Ş. Hablemitoğlu ve Y. Taşkiran. (Editörler). *Dünyada, Türkiye’de Kadın ve Şiddet*. (1. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, s. 349-406.
- Kazancı, F. (2010) Âdetlerin Âyetleşmesi: Geleneksel Kadın Algısının Kur’an Yorumundaki İzdüşümleri., F. Çoban Döşkaya (Editör). *21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar Değişim ve Güçlenme*. (1. Basım). İzmir: Dinç Ofset, s. 36-42
- Kazıcı, Z. (2020). İslâm’da kadın: (Bir mukayese). *İlahiyat Akademi Dergisi*, 2020(11), s. 57-72.
- Keskin, F. ve Ulusan, A. (2016). Kadının toplumsal inşasına yönelik kuramsal yaklaşımlara dair bir değerlendirme. *Akdeniz İletişim Dergisi*, s. 47-69.
- Kılıç, Ç.B. (1999). *Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Belirlenmesi ve Hemşirenin Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kocacık, F. & Çağlayandereli, M. (2009). Ailede kadına yönelik şiddet: Denizli İli örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), s. 24-43.
- Koçak, A. ve Arun Ö. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*. 4(3), s. 21-28.
- Koçak Turhanoğlu F. (2010). Feminizm, Mekân ve Ataerkillik., F. Çoban Döşkaya (Editör). *21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar Değişim ve Güçlenme*. 1. Basım. İzmir: Dinç Ofset, s. 632-636.
- Korkmaz, M. (2015). Kadının Çalışma Hayatı İçindeki Yeri ve Önemi., E. Demiray, Ü. Sevil, Ş. Hablemitoğlu ve Y. Taşkiran. (Editörler). *Dünyada, Türkiye’de Kadın ve Şiddet*. 1. Basım. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, s. 231-269.

- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities. Educational and psychological measurement. 30(3)*, s. 607-610.
- Loğoğlu, E. (2013). Sivil toplum kuruluşları ve Türk kadın hareketi. *Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi*, 4(20), s. 47-62.
- Marx, K., Engels, F., Lenin, V.İ., Müller, J. ve Zetkin, C. (1979). Kadın ve Aile. (Çev. Ö. Ünalın). Ankara: Sol Yayınları (Eserin Orjinali 1976'da yayımlandı).
- Mora, N. (2005). Kitle iletişim araçlarında yeniden üretilen cinsiyetçilik ve toplumda yansımaları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2(1).
- Nisa Suresi. Web: <http://www.insandergisi.com/4-nisa-suresi-34-ayet.htm>, 8 Kasım 2020 tarihinde alınmıştır.
- Özateş, Ö. S., (2009). Bir sosyal hizmet müdahalesi olarak aile içi şiddet mağduru kadın sorununda feminist etik yaklaşım. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 20(2), s. 99-107.
- Özel Özcan, S. ve Erden Kaya, E. (2017). Türk toplumsal hayatında kadının varlığının tarihsel ekseninde sorgulanması. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(12), s. 175-188.
- Özveri, D. (2010). Feminizm kuramına eleştirel bakış: Post-Feminizm., *21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar Değişim ve Güçlenme*. 1. Basım. İzmir: Dinç Ofset, s. 610-615.
- Sabancıoğulları, S., Taskın Yılmaz F., Ar, E. & Çakmaktepe, G. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ve şiddette mesleki role ilişkin tutumları, benlik saygıları ve etkileyen faktörler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 13(1), s. 35-43. <http://dx.doi.org/10.5222/HEAD.2016.267>
- Saraç, E. (2020). *Sağlık Çalışanlarının Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Kahramanmaraş.

- Sezer, F. ve Özcan, A. (2018). *Evli Kadınların, Aile İçi Şiddete Yönelik Tutumları ve Evlilik Uyumlarının Belirlenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Sucu, A. (2010). Cinsiyetçi bakış açısından kadın dindarlığı ve Toplumsal sonuçları **21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar Değişim ve Güçlenme**. 1. Basım. İzmir: Dinç Ofset, s. 7-13.
- Sucu, A. (2013). İslam ışığında kadına bakış. **Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi**, 4(20), s. 107-120.
- Sünetci, B., Say, A., Gümüštepe, B., Enginkaya, B., Yıldızdoğan, Ç. & Yalçın, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti algıları üzerine bir araştırma. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*. 16(1), s. 56-83. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uobild/issue/42561/513072>
- Şahbudak, E. (2019). Aile Yönelik Yaklaşım ve Yöntemler. N. Avcı ve E. Aksoy (Editörler) **Aile Sosyolojisi**. (2. Basım). İstanbul: Lisans Yayıncılık, s. 47-70.
- Şahin, K. ve Toprak, S. (2016). Kültürel ve dinsel perspektifte kadın kimliği. **Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, 11(18), s. 203-214.
- Şeker, C. (2015). Yahudilikte evlilik ve cinsellik anlayışı/ahlakı. **İlahiyat Tetkikleri Dergisi**, 0(44), s. 247-271.
- Şenel, Ş. (2013). Kadın ve siyaset. **Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi**, 4(20), s. 7-30.
- Taşdemir Afşar, S. (2015). Türkiye’de şiddetin “kadın yüzü”. **Sosyoloji Konferansları**, 0(52), s. 715-753.
- Tatlıhoğlu, K. (2013). *Türkiye’de aile içi kadına karşı şiddetin psiko-sosyal ve Kültürel dinamiklerinin değerlendirilmesi*. **Sosyal Bilimler Dergisi**. 1(1), s. 129-149.
- Tatlıhoğlu, K. ve Küçükköse, İ. (2015). Türkiye’de kadına yönelik şiddet: nedenleri koruma, önleme ve müdahale hizmetleri. **Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 7(13), s. 194-209.

- Tel, H., Kocataş, S., Güler, N., Tel Aydın, H. & Akgül Gündoğdu, N. (2019). Evli kadınların aile içi şiddete maruz kalma durumu ve etkileyen faktörler. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, Ekim 2019 Özel Sayısı, s. 256-264. <http://dx.doi.org/10.21733/ibad.611511>
- Tezel Şahin, F. ve Kurtulmuş Z. (2015). Uluslararası Sözleşmelerde, Değişen Aile Yapısı, Aile İçi Roller ve Aile İçi İlişkiler. E. Demiray, Ü. Sevil, Ş. Hablemitoğlu ve Y. Taşkiran. (Editörler). *Dünyada, Türkiye’de Kadın ve Şiddet*. (1. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, s. 167-191.
- Turan, M. ve Duman, H. (2018). Mary Daly’nin ataerkil hristiyan tanrı anlayışı hakkındaki eleştirileri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 44, 167-188.
- Türk Dil Kurumu. Türkçe Sözlük. Web: <https://sozluk.gov.tr/>, 26 Eylül 2020’de alınmıştır.
- Türkiye İstatistik Kurumu. Web: <https://biruni.tuik.gov.tr/kadinasiddetdagitim/> kadın. zul. 22 Mayıs 2020’de alınmıştır.
- Türk Ceza Kanunu. (2004). Kanun No.: 5237. Kabul Tarihi: 26/9/2004
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). Kanun No.: 2709. Kabul Tarihi: 9.11.1982
- Türk Medeni Kanunu. (2001). Kanun No.: 4721. Kabul Tarihi: 8/12/2001 Resmi Gazete Sayı: 24607, Tertip:5 Cilt, 41.
- Uçar Özbirinci, P. (2012). *Dünya Kadına Karşı*. (1. Basım). Ankara: Efil Yayınevi.
- United Nations. (1993). Declaration on the Elimination of Violence against Women. <https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/eliminationvaw.pdf>
- Wikipedia. (2021). https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%9Ckelere_g%C3%B6re_dinler. 13 Ocak 2021 tarihinde alınmıştır.
- World Health Organization. (2002). World Report On Violence And Health: Summary WHO Geneva, 22 Mayıs 2020’de alınmıştır.
- World Health Organization. (2012). Understanding and addressing violence against women Intimate partner violence, 22 Mayıs 2020’de alınmıştır.

- World Health Organization. (2013). Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence, 12 Mayıs 2020'de alınmıştır.
- World Health Organization. (2017). *Violence against women*. Web: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>, 22 Nisan 2020'de alınmıştır.
- Zeybekoğlu Dündar, Ö. (2012). Değişen ve Değişm(e)yen Yönleriyle Aile: Yapısı, Türleri, İşlevleri N. Adak. (Editör). ***Değişen Toplumda Değişen Aile***. (2. Basım). Ankara: Siyasal Kitabevi, s. 39-64.
- Zihnioğlu, Y. (2009). Kadın Kurtuluş Hareketlerinin Siyasal İdeolojiler Boyunca Seyri (1908-2008). Bora T. ve Gültekingil M. (Editörler). ***Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Dönemler ve Zihniyetler***. İstanbul: İletişim Yayıncılık, s. 805-815.

EKLER

EK 1: Derinlemesine Görüşme Formu

BİLGİ FORMU

Değerli katılımcı, bu araştırma yaşadığımız sorunları belirlemek için yapılan çalışmadır. Aşağıdaki sorulara vereceğiniz cevaplar ve kişisel bilgiler sadece araştırma amacıyla kullanılacak ve kesinlikle gizli tutulacaktır. Bu çalışmaya olan katkınız ve verdiğiniz cevaplardaki samimiyetinizden dolayı teşekkür ederim.

“Evlü ve Bekar Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Deneyimleri” **Doktora Tezi**

Görüşme Formu:

Yaş: Medeni Durum: Eğitim Durumu:

Meslek: Gelir Durumu:

- 1) Sizce hangi davranışlar şiddettir?
- 2) Şiddet türleri hakkında neler bilmektesiniz?
- 3) Size göre şiddetin asıl kaynağı nedir?
- 4) Size göre şiddet içeren davranışlar neden oluşmaktadır?
- 5) Eşinizden/partnerinizden ya da çevrenizden şiddete maruz kaldınız mı?
- 6) Sizce evli ya da bekar olup eşinden ya da partnerinden şiddet görmek arasında fark var mıdır?
- 7) Evlilikte şiddet normal midir?
- 8) Bekarken şiddet normal midir?
- 9) Evliyseniz bekar iken partnerinizden hiç şiddet gördünüz mü? Ya da siz eşinize ya da partnerinize şiddet uyguladınız mı?
- 10) Şiddetin gerekli olduğu durumlar var mıdır? Varsa hangi durumlardır?
- 11) Sizce kadına şiddet eğitime bağlı mıdır? Eğitimli erkek şiddet uygular mı? Ya da eğitimli kadın şiddet mağduru olur mu?
- 12) Sizce şiddet gören kadın bunu kabullenir mi?
- 13) Kadına şiddet uygulayan insanların psikolojik sorunları var mıdır?
- 14) Şiddet mağduru kişi kendisini nasıl koruyabilir?
- 15) Sizce kadınlar neden şiddet görür?
- 16) Sizce şiddet gören kadın tedavi veya destek almalı mıdır?
- 17) Sizce şiddet nasıl önlenebilir?
- 18) Bir kadın şiddet görmeyi hak eder mi?
- 19) Hayatınızda hiç şiddet görmediyseniz bunu neye bağlayabilirsiniz?
- 20) Sizce evlilik şiddeti doğurur mu?

EK 2: Katılımcı Bilgilendirme Formu

Değerli Katılımcı,

Araştırmamız kapsamında aşağıdaki sorular Evli ve Bekar Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Deneyimlerini ortaya çıkarmak için hazırlanmıştır. Lütfen soruları samimiyetle cevaplayınız, çünkü doğru ve yanlış cevap yoktur. Tüm cevaplar gizli tutulacaktır. İsim yazmanız gerekmemektedir. **Size uygun seçenekleri (X) şeklinde işaretleyiniz.** Bu araştırmaya göstermiş olduğunuz duyarlılık, ilgi ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Ayşe KILIÇ CANDAN

1. **Yaşınız:** (.....)
2. **Mesleğiniz:** (.....)
3. **Medeni Durumunuz:** a) Evli ()
b) Bekar ()
4. **Eğitim Durumunuz:** a) Okuryazar değil ()
b) İlkokul mezunu ()
c) Ortaokul mezunu ()
d) Lise mezunu ()
e) Yüksekokul yada Üniversite ()
f) Lisansüstü ()

5. Ekonomik durumunuz:

- a) Çok yetersiz () b) Yetersiz () c) Yeterli () d) Çok yeterli ()

6. Yaşamınızın büyük bölümünü geçirdiğiniz yer aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Köy () b) İlçe () c) Şehir () d) Büyükşehir () e) Yurtdışı ()

7. Evliyseniz kaç yaşında evlendiniz? (.....)

8. Kaç çocuğunuz var? (.....)

9. Eşiniz ya da partneriniz hangi sıklıkla alkol alır?

- a) Hiç ()
b) Özel günlerde ()
c) Beni ve çevremizi rahatsız edecek kadar ()

EK 3: Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği

Aşağıda eşinizin ya da partnerinizin size karşı davranış ve tutumları ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Her bir seçeneğin karşısındaki cevaplardan size uygun olanını (X) şeklinde işaretleyiniz. Lütfen her seçeneğe uygun cevabı vermeye ve atlamamaya özen gösteriniz.

Örneğin:	Hiçbir zaman	Bazen	Herzaman
Eşim yada partnerim beni sık sık döver	()	()	(X)
	Hiçbir zaman	Bazen	Herzaman
1- Tekme ve tokat atar.	()	()	()
2- Yaptığım şeyleri över.	()	()	()
3- Bana Sözle hakaret eder.	()	()	()
4- İşimi bırakmamı istiyor.	()	()	()
5- Başka erkeklerle konuşmama izin verir.	()	()	()
6- Boğazımı sıkarak boğmaya çalışır.	()	()	()
7- Dışarı çıkmama izin verir.	()	()	()
8- Benim kararlarımı da sorar.	()	()	()
9- İş gezilerine, yemek ve eğlencelere gitmeme izin verir.	()	()	()
10- Cinsel isteklerini yapmazsam bana kötü davranır.	()	()	()
11- Cezalandırılmak için elimi, kolumu, ağzımı bağlar.	()	()	()
12- Bana sevgi gösterir.	()	()	()
13- İsteklerini bağıracak belirtir.	()	()	()
14- İşimde ilerlememi ister.	()	()	()

	Hiçbir zaman	Bazen	Herzaman
15- İstemediğim halde cinsel ilişkiye zorlar.	()	()	()
16- Aç susuz bırakır.	()	()	()
17- Arkadaşlarımı ve ailemi aşağılar.	()	()	()
18- Küfür eder.	()	()	()
19- Getirdiğim paranın hepsini alır.	()	()	()
20- Başka kadınlarla ilgilenir.	()	()	()
21- Üzerimde sigara söndürür.	()	()	()
22- Bana güzel sözler söyler.	()	()	()
23- Kötü bir anne olduğumu söyler.	()	()	()
24- Gelirimizi içki, kumar gibi şeylere harcar.	()	()	()
25- Cinsel bölgelerime zarar verir.	()	()	()
26- Hamile iken döver.	()	()	()
27- Ondan korkarım.	()	()	()
28- Yaptığım iyi şeyleri över.	()	()	()
29- Geliş gidiş saatlerimi kontrol eder.	()	()	()
30- Benim cinsel isteklerimi de önemser.	()	()	()
31- Eline geçeni üzerime doğru fırlatır.	()	()	()
32- Sevdiğim şeyleri yaptırmaz.	()	()	()
33- Düşüncelerimi sormaz.	()	()	()

	Hiçbir zaman	Bazen	Herzaman
34- İşyerime gelip olay çıkarır.	()	()	()
35- İstemediğim şekilde cinsel ilişkide bulunmamı ister.(()	()	()
36- Bir odaya kilitler.	()	()	()
37- Evlilik, yıl dönümü, doğum günü gibi özel günlerde yanımda olur.	()	()	()
38- Bir şey yapmamı istediğinde rica eder.	()	()	()
39- Giydiklerime karışır.	()	()	()
40- Kadınlık görevimi yapmadığımı söyler.	()	()	()
41- Sopa, kemer gibi araçlarla döver.	()	()	()
42- Diğer insanlarla ilişkilerimi kontrol eder, kısıtlar. (()	()	()
43- Kötü bir eş olduğumu söyler.	()	()	()
44- Kendime harcama yapmama izin verir.	()	()	()
45- Cinsel ilişki sırasında vurur.	()	()	()
46- Silahla korkutur yaralar.	()	()	()
47- Kendisine karşı duygularımı ifade etmeme izin verir.(()	()	()
48- İşte yaramadığımı söyler.	()	()	()
49-Özel ihtiyaçlarımı karşılamam için para verir. (()	()	()
50- Cinsel ilişkiye isteksiz olduğumu söyleyerek alay eder.(()	()	()

EK 4: Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği

Değerli katılımcı; aşağıda kadına yönelik şiddetle ilgili tutumları içeren maddeler verilmiştir. Her bir maddeyi değerlendirerek; sizin için en uygun olduğunu düşündüğünüz kutucuğu işaretleyiniz.

	KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUM ÖLÇEĞİ (İSKEBE TUTUM ÖLÇEĞİ)	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Kadın, bir yere gideceği zaman erkekten izin almalıdır.	1	2	3	4	5
2	Kadın evlendiğinde kocasının soyadını almalıdır.	1	2	3	4	5
3	"Kocandır. Hem sever hem döver." sözünü benimserim.	1	2	3	4	5
4	Cinsel tacize uğrayan kadının bunda kabahati vardır.	1	2	3	4	5
5	Kadının, erkeğin kontrolü altında olması gerekmez.	1	2	3	4	5
6	Kadının harcamaları erkeğin kontrolü altında olmalıdır.	1	2	3	4	5
7	Kadınlar, erkeklerin yoğun olduğu yerlere tek başlarına gitmemelidir.	1	2	3	4	5
8	Dayağın iyi bir terbiye aracı olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
9	Kadın, istemese bile, eşiyile ilişkiye girmek zorundadır.	1	2	3	4	5
10	Erkeğin, kadını dövmesi için geçerli sebepleri olduğuna inanırım.	1	2	3	4	5
11	Kadınların, çoğunluğu erkek olan bir iş yerinde çalışmasını doğru bulmam.	1	2	3	4	5
12	Şiddeti ağır olmadıkça, dayağı mazur görürüm.	1	2	3	4	5
13	Ailede maddi konulara erkek karar vermelidir.	1	2	3	4	5
14	Kadınlara laf atılması gayet normaldir.	1	2	3	4	5
15	Kadın, istemese bile, erkeğin istediği şekilde cinsel ilişkiye girmelidir.	1	2	3	4	5
16	Namus adına işlenmiş cinayetlerde haklılık payı olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
17	Kadın, istemese bile, sırf erkek istiyor diye çocuk doğurmalıdır.	1	2	3	4	5
18	Erkek istemiyorsa kadın çalışmamalıdır.	1	2	3	4	5
19	Erkek, gerekli gördüğünde, kadının evden dışarı çıkmasına izin vermemekte haklıdır.	1	2	3	4	5
20	Fiziksel şiddetin derecesi çok değilse şiddeti mazur görürüm.	1	2	3	4	5
21	Kadınların geç saatlere kadar dışarıda olmasını yanlış bulurum.	1	2	3	4	5
22	Yalnız başına gezen bir kadına laf atılması normaldir.	1	2	3	4	5
23	Kadınların her sektörde çalışmasını doğru bulmam.	1	2	3	4	5
24	Evli bir kadının erkek arkadaşlarının olmasını normal karşılarım.	1	2	3	4	5
25	Kadın söz dinlemiyorsa onun dövülmesi bu sorunu çözer.	1	2	3	4	5
26	Bazı kadınların sözlü tacizi hak ettiklerini düşünürüm.	1	2	3	4	5
27	Kadın, erkeğin izin vermediği bir giysiyi giymemelidir.	1	2	3	4	5
28	Geç saatlerde dışarda olan bir kadının tacize uğraması doğaldır.	1	2	3	4	5
29	Erkek yeterince para kazanıyorsa kadının çalışmasına gerek yoktur.	1	2	3	4	5
30	Kadına fiziksel şiddet uygulanmasının sebebinin, kadının kendisi olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5

EK 5: Valilik Araştırma İzin Belgesi

T.C.
NİĞDE VALİLİĞİ
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

Sayı : 26982976-302.08.01-177633
Konu : Anket Uygulama İzni(Ayşe KILIÇ
CANDAN)

18.07.2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi :Niğde Valiliği İl Yazı İşleri Müdürlüğünün 17.07.2019 tarih ve E.5084 sayılı yazısı

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Ayşe KILIÇ CANDAN'ın 17.07.2019 tarihli dilekçesine istinaden, Prof. Dr. Yücel CAN Danışmanlığında yürütmekte olduğu “ **Evli ve Bekar Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Deneyimleri**” konulu tez çalışması kapsamında “**Kadına Yönelik Şiddet Tutum ve Deneyim Ölçeklerini ile Görüşme Formunu**” Niğde ili ve ilçelerinde 19.07.2019-01.07.2021 tarihleri arasında uygulayabilmesi hususunu; Olurlarınıza arz ederim.

Harun KOCA
İl Müdürü

OLUR
18.07.2019

Cemil KILINÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Nar Mahallesi Osmanlı Sok. No:1 Merkez/NİĞDE
Tel : 0 388 232 34 86 Fax: 0 388 232 34 03

Ayrıntılı bilgi için: A.KILIÇ CANDAN
Sosyal Çalışmacı

EK 6: Etik Kurulu İzin Belgesi

abduçbim

Etik Tarih ve Sayısı: 26/06/2019-06/06

ETİK KURUL İZİN BELGESİ
T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL KARARLARI

Toplantı Tarihi :26/06/2019
Toplantı Sayısı :06

KARAR-2019/06-03: Üniversitemiz Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr. Yücel CAN ve Doktora Öğrencisi Ayşe KILIÇ CANDAN 'ın yürütücülüğünü yaptığı "Evli ve Bekar Kadınların Şiddet Deneyimleri ve Algıları" isimli Araştırma etik yönden incelenmiş olup, etik açıdan uygunluğuna, oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet ŞENER
Başkan

Prof. Dr. Ayhan CEYHAN
(Üye)

Prof. Dr. Ayten ÖZTÖRK
(Üye)

Prof. Dr. Çiğdem ULUBAŞ SERÇE
(Üye)

Prof. Dr. Esen GÜRBÜZ
(Üye)

Prof. Dr. Zeliha YILDIRIM
(Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Nalan GÖRDELES BEŞER
(Üye)

Mustafa ÇOLAK
(Üye)

[Redacted Signature Area]

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

16.07.2019 14:12

EK 7: Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Deneyim Ölçeği Kullanım İzin Belgesi

Re: Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği

Fri 7/12/2019 11:47 AM
To: You

Merhaba Ayşe Hanım
Ölçeğimin doktora tezinizde kullanımına izin veriyorum iyi çalışmalar ve kolaylıklar diliyorum.
BETÜL CİLER KILIÇ OMAZ

From: Ayşe KILIÇ CANDAN
Sent: Friday, July 12, 2019 9:20:52 AM
To:
Subject: Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği

Merhabalar Betül Hanım,
Ben Ayşe KILIÇ CANDAN, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Avrasya Araştırmaları Doktora öğrencisiyim, Evli ve Bekar Kadınların Kadına yönelik şiddete ilişkin Tutum ve deneyimleri isimli tez çalışmasını yürütmekteyim. İzniniz olursa Sizin geliştirmiş olduğunuz Aile İçi Kadına yönelik şiddet ölçeğinizi tez çalışmamda kullanmak istiyorum. İzin konusunda yardımcı olursanız çok sevinirim
Saygılarımla
Ayşe KILIÇ CANDAN
Sosyal Hizmet Uzmanı
Niğde Aile, Sosyal ve Çalışma Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

iPhone'umdan gönderildi

EK 8: Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İSKEBE) Kullanım İzin Belgesi

Ynt: İSKEBE Kadına yönelik şiddet Tutum ölçeği

You forwarded this message on Tue 8/27/2019 10:58 AM
pınar cankaya tektaş
Thu 7/11/2019 11:43 AM

To: You
İSKEBE TUTUM ÖLÇEĞİ YÖNERGE.docx
18 KB

İSKEBE TUTUM ÖLÇEĞİ.xlsx
12 KB

KANBAY,ASLAN,IŞIK,TEKTAŞ,2017.pdf
205 KB

3 attachments (234 KB)Download allSave all to OneDrive

Sayın Candan, İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği'ni çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ölçek ile ilgili bilgiler ektedir. Çalışmanızda başarılar dilerim.

Pınar TEKTAŞ

Assistant Prof. European University of Lefke
School of Health Nursing Department

Gönderen: Ayşe KILIÇ CANDAN

Gönderildi: 9 Temmuz 2019 Salı 12:51

Kime:

Konu: İSKEBE Kadına yönelik şiddet Tutum ölçeği

Merhabalar Pınar Hocam,

Ben Ayşe KILIÇ CANDAN, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Avrasya Araştırmaları Doktora öğrencisiyim, Evli ve Bekar Kadınların Kadına yönelik şiddete ilişkin Tutum ve deneyimleri isimli tez çalışmasını yürütmekteyim.

İzniniz olursa İSKEBE Kadına yönelik şiddet Tutum ölçeğini tez çalışmamda kullanmak istiyorum. İzin konusunda yardımcı olursanız çok sevinirim

Saygılarımla

Ayşe KILIÇ CANDAN

Sosyal Hizmet Uzmanı

Niğde Aile, Sosyal ve Çalışma Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

EK 9: Aydınlatılmış Onam Formu

21.06.2019

AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Çalışmanın Adı: EVLİ VE BEKAR KADINLARIN KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN TUTUM VE DENEYİMLERİ

Sayın Katılımcı,

Bizler uzmanlık alanı gereği toplumsal sorunlara ve bu sorunların çözümlerine ilişkin bilimsel çalışmalar yapan bilim insanlarıyız.

Biz siz kadınların toplum içerisinde toplumun saygın birer üyesi olarak hak ettiğiniz konuma ulaşmanızın sizin en doğal insani hakkınız olduğunu düşünüyor, kadına yönelik her türlü şiddetin sizin kendinizi gerçekleştirmenizin önündeki en temel problemlerden biri olduğunu düşünüyoruz.

Evlilik ya da evliliğe alternatif yaşam biçimleri kadınlarla erkeklerin doğalarından ve toplumun insanlara kazandırdığı sosyal rollerden kaynaklı temel yaşam biçimlerinin ayrılmaz bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır. Sağlıklı bir birliktelik hem kadın hem de erkek açısından mutlu bir yaşam sürmenin ve kendini gerçekleştirmiş bir birey olarak toplumda hak ettiği yeri almanın araçlarını bireylere sağlamaktadır. Ancak kadın erkek ilişkilerinde görülen ve genellikle de kadına şiddet olarak ortaya çıkan olumsuz etkenler kadınların ölüme kadar varabilen pek çok olumsuzluğa maruz kalmasına neden olabilmektedir. Kadına yönelik bu olumsuzluklar sadece evlilik ve aile ile de sınırlı kalmayıp, partner ilişkisi tarzındaki ilişkilerde de ortaya çıkabilmektedir. Bu temel sorunsaldan hareketle evli ve bekar kadınlarla yapılacak olan görüşmeler neticesinde, kadınların evlilik ve aile dışında da şiddete maruz kalabildikleri ve bu iki durum arasında şiddete maruz kalma sıklıkları, şiddet biçimleri ve şiddete maruz kalan bireylerin algı ve tepkileri belirlenmeye çalışılacaktır.

Bu araştırmaya katılığınız için sizlere hiçbir ödeme yapılmayacak, bağlı bulunduğunuz sosyal güvenlik kurumunuzdan herhangi bir ücret alınmayacaktır. Bu araştırmaya katılmanız size ek bir yükümlülük ya da zarar getirmeyecektir. Bu araştırmaya katılmak tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmayı reddetmek ve araştırmadan çekilme hakkına sahipsiniz. Araştırmadan kendi isteğinizle ayrıldığınızda ya da araştırmacı tarafından araştırma kapsamı dışında tutulduğunuzda herhangi bir cezai işlem uygulanmayacak ve sizlerin zararınıza bir durum oluşmayacaktır.

Sizlerden aldığımız cevaplar sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Kimlik bilgileriniz kesinlikle açıklanmayacaktır. Siz istemediğiniz takdirde sorulara verdiğiniz hiçbir cevap, yazdığınız hiçbir kelime, söylediniz hiçbir söz diğer insanlarla paylaşılmayacaktır. Aklınıza takılan herhangi bir soru ve paylaşmak istediğiniz bir şey olduğunda Doktora Öğrencisi Ayşe KILIÇ CANDAN ile) irtibat kurabilir, çalıştığı kuruma gidebilir, yüz yüze görüşebilirsiniz.

EK 10: Bilgilendirilmiş Onam Formu

21.06.2019

Çalışmanın Adı: EVLİ VE BEKÂR KADINLARIN KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN TUTUM VE DENEYİMLERİ

Sayın Katılımcı,

Bizler uzmanlık alanı gereği toplumsal sorunlara ve bu sorunların çözümlerine ilişkin bilimsel çalışmalar yapan bilim insanlarıyız.

Biz siz kadınların toplum içerisinde toplumun saygın birer üyesi olarak hak ettiğiniz konuma ulaşmanızın sizin en doğal insani hakkınız olduğunu düşünüyor, kadına yönelik her türlü şiddetin sizin kendinizi gerçekleştirmenizin önündeki en temel problemlerden biri olduğunu düşünüyoruz.

Evlilik ya da evliliğe alternatif yaşam biçimleri kadınlarla erkeklerin doğalarından ve toplumun insanlara kazandırdığı sosyal rollerden kaynaklı temel yaşam biçimlerinin ayrılmaz bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır. Sağlıklı bir birliktelik hem kadın hem de erkek açısından mutlu bir yaşam sürmenin ve kendini gerçekleştirmiş bir birey olarak toplumda hak ettiği yeri almanın araçlarını bireylere sağlamaktadır. Ancak kadın erkek ilişkilerinde görülen ve genellikle de kadına şiddet olarak ortaya çıkan olumsuz etkenler kadınların ölüme kadar varabilen pek çok olumsuzluğa maruz kalmasına neden olabilmektedir. Kadına yönelik bu olumsuzluklar sadece evlilik ve aile ile de sınırlı kalmayıp, partner ilişkisi tarzındaki ilişkilerde de ortaya çıkabilmektedir. Bu temel sorunsaldan hareketle evli ve bekar kadınlarla yapılacak olan görüşmeler neticesinde, kadınların evlilik ve aile dışında da şiddete maruz kalabildikleri ve bu iki durum arasında şiddete maruz kalma sıklıkları, şiddet biçimleri ve şiddete maruz kalan bireylerin algı ve tepkileri belirlenmeye çalışılacaktır.

Bu araştırmaya katıldığınız için sizlere hiçbir ödeme yapılmayacak, bağlı bulunduğunuz sosyal güvenlik kurumunuzdan herhangi bir ücret alınmayacaktır. Bu araştırmaya katılmanız size ek bir yükümlülük ya da zarar getirmeyecektir. Bu araştırmaya katılmak tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmayı reddetmek ve araştırmadan çekilme hakkına sahipsiniz. Araştırmadan kendi isteğinizle ayrıldığınızda ya da araştırmacı tarafından araştırma kapsamı dışında tutulduğunuzda herhangi bir cezai işlem uygulanmayacak ve sizlerin zararınıza bir durum oluşmayacaktır.

Sizlerden aldığımız cevaplar sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Kimlik bilgileriniz kesinlikle açıklanmayacaktır. Siz istemediğiniz takdirde sorulara verdiğiniz hiçbir cevap, yazdığınız hiçbir kelime, söylediniz hiçbir söz diğer insanlarla paylaşılmayacaktır. Aklınıza takılan herhangi bir soru ve paylaşmak istediğiniz bir şey olduğunda Doktora Öğrencisi Ayşe KILIÇ CANDAN ile) irtibat kurabilir, çalıştığı kuruma gidebilir, yüz yüze görüşebilirsiniz.

Aşağıda imzası olan ben “EVLİ VE BEKAR KADINLARIN KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN TUTUM VE DENEYİMLERİ” başlıklı çalışmaya katılmayı kabul ediyorum.

1. Bu çalışmayı yürüten Doktora Öğrencisi Ayşe KILIÇ CANDAN çalışmanın yapısı, amacı ve muhtemel süresi, ne yapmam istendiği konusunda ayrıntılı sözlü ve yazılı bilgi verdi.
2. Araştırmacı Doktora Öğrencisi Ayşe KILIÇ CANDAN çalışmasıyla ilgili her soruyu sorma fırsatını buldum. Cevapları ve bana verilen bilgiyi anladım.
3. Araştırmacılar Doktora Öğrencisi Ayşe KILIÇ CANDAN’a araştırma ile ilgili isteklerimi anlattım ve onu bu bilgilerin ayrıntılarını açıklamaya, araştırmacı ve gönüllü arasındaki sınırları koruması şartıyla yetkili kılıyorum.
4. Çalışma boyunca tüm kurallara uyacağıma, araştırmacı Doktora Öğrencisi Ayşe KILIÇ CANDAN ile tam bir uyum içinde çalışmayı kabul ediyorum.
5. Bu çalışma sonuçlarının kullanılmasını kısıtlamayacağımı ve özellikle dünya çapında araştırmacılara verebileceğini kabul ediyorum.
6. Bu çalışmadan istediğim zaman çıkabileceğimi anladım.

OKUDUM VE ONAYLADIM.

Gönüllünün Adı ve Soyadı, Adresi :

Tarih, İmza

:

Araştırmacının Adı ve Soyadı, Adresi :

Tarih, İmza :

Tanığın Adı ve Soyadı, Adresi :

Tarih, İmza :

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Ayşe KILIÇ CANDAN

Doğum Yeri ve Tarihi :

Medeni Hali :

İletişim Bilgileri :

EĞİTİM

İŞ DENEYİMİ

YABANCI DİL

İngilizce

YAYINLARI

